DE WARE BEGINSELEN

VAN HET

STAATSCREDIET.

BIJZONDER MET BETREKKING TOT NEDERLAND

VERDEDIGD.

DE WARE BEGINSELEN VAN HET STAATSCREDIET,

BIJZONDER MET BETREKKING TOT NEDERLAND,

VERDEDIGD

TEGEN DE VALSCHE EN GEVAARLIJKE STELLINGEN

VAN HET HOOFD

EN

DEN REGTSGELEERDEN AANHANG

VAN HET

MINISTERIE VAN FINANCIËN,

DOOR

LOUIS DRUCKER.

Le crédit des états constitue leur force.

AMSTERDAM,
IPENBUUR & van SELDAM.
1842.

VOORAFSPRAAK.

Sedert de aankondiging van dit geschrift in de dagbladen, werd de hoofdverdediger der valsche en gevaarlijke stellingen, tegen welke hetzelve voornamelijk is gerigt, tot Minister van Justitie benoemd. Daardoor is eene geringe wijziging in den oorspronkelijken titel noodzakelijk geworden. Het zoude weinig gestrookt hebben met den aan elk Koninklijk Besluit verschuldigden eerbied, tegen den ADVOKAAT F. A. VAN HALL *te schrijven, nadat het Z. M. behaagd heeft, den advokaat tot hoofd van het Departement van Justitie te verheffen; het zoude evenmin gepast geweest zijn, tegen den* MINISTER F. A. VAN HALL *op te treden, daar het, bij de bekende rekkelijkheid van's mans zienswijze, — waarvan menige proef in dit boek is te vinden — nog twijfelachtig is, of de* EXCELLENTIE *dezelfde stellingen zal verdedigen, die de* ADVOKAAT *laatstelijk zoo ijverig bepleit heeft.*

Velen waren zoo vriendelijk, mondeling of schriftelijk de uitgave van dit geschrift af te raden of te doen afraden, vreezende, dat de Minister zoude kunnen trachten, voor ettelijke, door den Advokaat geledene nederlagen, wraak te nemen; ja den schrijver zijn gewigtige wenken van eene zijde toegekomen, waar hij het allerminst belangstelling en deelneming mogt verwachten. Aan allen den hartelijksten dank. — Zoude het inderdaad te vreezen zijn, dat in het land, hetwelk tachtig jaren voor deszelfs vrijheid en onafhankelijkheid gestreden en zich steeds bereid getoond heeft, goed en bloed voor de handhaving dier onschatbare voorregten te offeren, de gemoedelijke verdediging der beginselen van waarheid en regt, aanleiding zoude kunnen geven tot eenige vervolging? Neen. Gelukkiglijk bestaan er grenzen, die geen Bewind, ook niet het meest voortvarende, overschrijden mag. En zoo geeft de schrijver, met vertrouwen op zijne goede zaak en zijne opregte bedoelingen, dit boek gerustelijk aan het publiek over.

Moge het menig een kunnen overtuigen van het hooge gewigt van een wel gevestigd Staatscrediet; van de wenschelijkheid, dat de handelingen van den Staat steeds van dien aard mogen zijn, om den ingezetenen tot voorbeeld te kunnen strekken, en van de noodzakelijkheid om bij groote maatregelen niet slechts op het oogenblik te letten, maar ook op de toekomst!

De groote massa is gemakkelijk over te halen

tot goedkeuring van elke dwaling, die haar eenige verligting van lasten of eenig genot schijnt te beloven, zonder zich om de noodlottige gevolgen te bekreunen, waartoe daardoor aanleiding wordt gegeven. Moge het velen eene ondankbare taak schijnen, zulk eene dwaling te bestrijden, enkelen toch zullen haar niet doelloos achten. Zij zullen het nut beseffen, dat de verdediger van regtvaardigheid en goede trouw, ook in de betrekkingen der Staten, uit deze onvolledige bouwstoffen zal kunnen trekken, wanneer te eeniger tijd Staten van hunne oppermagt misbruik mogten willen maken, om zich, krachtens eene, door een zoogenaamd Staatsregt vergunde bevoegdheid, van derzelver verpligtingen jegens particulieren te ontslaan.

Meer dan de gunstige ligging aan den mond der rivieren, hebben de ondernemingsgeest, de vlijt, de spaarzaamheid, de volharding en de alom erkende braafheid der ingezetenen bijgedragen, om deze vrije en gelukkige gewesten, sinds lang reeds de gegoedsten van den aardbol te doen worden. Nederland's rijkdom wordt door de geheele wereld erkend en — waarom zoude het niet mogen gezegd worden? — vaak ook benijd. Een zeer groot, zoo niet het grootste gedeelte van dien rijkdom werd van lieverlede zoowel aan den eigen Staat, als aan vreemde Staten, Maatschappijen enz. ter leen verstrekt. Op dit oogenblik is de waarde der aan Nederlanders toebehoorende nationale en vreemde effecten, ten laste van

Staten, Banken en andere Maatschappijen onmetelijk; zij is ten minste even groot als de waarde van alle grondeigendommen, alle gebouwen en zeegevaarten van het land. Men mag dan zoo veel te meer vertrouwen, dat vooral Nederland *elke poging, die deze schatten tegen de toepassing van valsche en verderfelijke leerstellingen tracht te beschermen, uit het juiste oogpunt zal beoordeelen.*

Een vijf en twintigjarige oorlog, op eene veel grootere schaal gevoerd dan de oorlogen der voorgaande eeuwen, heeft in de meeste Staten van Europa alleraanzienlijkste uitgaven doen ontstaan, waarin niet door de gewone ontvangsten van den Staat kon voorzien worden, ja wier bestrijding ook de uiterste inspanning van het levend geslacht misschien zoude te boven gegaan zijn. Men meende de moeijelijkheid niet beter te kunnen overwinnen, dan door een gedeelte, en wel een voornaam gedeelte, der lasten van het oogenblik op de toekomst te schuiven; — men nam toevlugt tot geldleeningen.

Reeds in vorige eeuwen waren Staatsleeningen niet onbekend; doch slechts zelden en spaarzaam werd daarvan gebruik gemaakt; misschien omdat de meeste Vorsten in hunne eigene landen geene bereidwillige geldschieters vonden en de beurs van *Amsterdam* de eenige markt was, waar leeningen, ook van vreemde Potentaten, konden geplaatst worden. Het is moeijelijk te beslissen, wat aan het stelsel eene zoo rasche ontwikkeling heeft gegeven: of de grootere gemakkelijkheid der realisatie, dan wel de grootere behoefte.

Het stelsel, in eene zoo verbazende uitbreiding toegepast, is scherp gegispt en hoog geprezen geworden.

Volgens den eenen zijn geldleeningen een onwaardeerbaar middel, om de eer en de belangen van den

Staat, onder alle omstandigheden, krachtig te handhaven, zonder al te zware, den algemeenen welstand vernielende opofferingen van deszelfs ingezetenen te eischen; volgens den anderen strekt de groote gemakkelijkheid, om buitengewone uitgaven door leeningen te dekken, slechts tot eene gevaarlijke aansporing om eene houding aan te nemen, welke zulke uitgaven vereischt, of met onbuigzame hardnekkigheid, die slechts zelden tot heilzame uitkomsten leidt, in een eenmaal aangenomen stelsel te volharden. Velen hebben gemeend, dat daar de toekomstige geslachten al de vruchten van onze vlijt en onzen arbeid, welbebouwde landen, heerlijke steden en duizend andere gewrochten van de onvermoeide inspanningen der ouders erven, zij ook een matig gedeelte van derzelver lasten mogen dragen. — Anderen dachten, dat bij de steeds toenemende behoeften van het verfijnde leven, bij de vermeerdering van bevolking en mededinging, en de uitbreiding der mechanische wetenschappen, — die, door de daarstelling of toepassing van voorheen ongekende of onbegrepene krachten, de werking der menschenhanden tot in het oneindige vermenigvuldigt, — volgende geslachten genoeg zullen moeten zwoegen, ook zonder de lasten der voorvaderen te erven. — Doch dezen zoo min als genen hebben de daadzaak ontkend, dat de massa der publieke schulden, welke thans niet veel minder dan twintig duizend millioenen gulden bedraagt, eenen onmetelijken invloed heeft uitgeoefend en voortdurend blijft uitoefenen op de betrekkingen van den Staat zoo wel als van den burger; en wel in zulk eene hooge mate, dat elk voorwerp van bezit, elk bedrijf, elke tak van grondbewerking (*agriculture*), nijverheid (*industrie*) en handel door derzelver bestaan diep getroffen wordt. Ieder werkzaam lid der maatschappij, in welke betrekking ook geplaatst, moet bij eenig nadenken, derzelver invloed niet slechts op de algemeene, maar ook bijzonder op zijne eigene zaken levendig gevoelen.

Het onmetelijke gewigt van het Staatskrediet is

heden algemeen erkend; het is een magtig wapen der Staten geworden. Even als sedert de uitvinding van het buskruid en deszelfs gebruik in den oorlog, geen heirleger eenige kans van overwinnen heeft zonder artillerie, zoo mag geen Staat in den worstelstrijd met anderen de zege verwachten zonder krediet. Nu moge men het gebruik van het Staatskrediet, gelijk dat der vuurwapenen, als eene heillooze uitvinding beschouwen, — beider kracht wordt daardoor niet verzwakt. Het heillooze *in dit opzigt* is evenwel nergens bewezen. Het krediet mag zelfs als een edeler wapen, dan vele anderen gewaardeerd worden, naarmate deszelfs bezit minder door het toeval, of door de ruwe oppermagt, dan door zedelijkheid en braafheid wordt verkregen. Het verwezenlijkt een schoon denkbeeld der oude tooververhalen, waarin, ter belooning van moed, trouw en volharding, de held met heerlijke wapens begiftigd wordt, die de laauweren in elken strijd verzekeren en die den gelukkigen bezitter, zonder deszelfs eigene schuld, nimmer kunnen ontgaan. — Ook de meestgeoefende krijgsmagt kan vernietigd, de bestgevulde schatkist geledigd worden; doch de hulpbronnen van het krediet zijn schier onuitputbaar.

Bij den onmetelijken omvang der kosten, welke de oorlogen in onzen tijd vereischen, is het vergaren van geldmiddelen in zulk eene uitgebreidheid, om op alle gevallen voorbereid te zijn, eene onmogelijkheid geworden. Al kon het grootste deel van den in *Nederland* aanwezigen voorraad van edele metalen, op eenige wijze in de Staatskassen getrokken en daar bewaard worden, (waardoor natuurlijk alle handel en bedrijvigheid groote belemmering zouden ondervinden) — dan nog ware de som bezwaarlijk toereikende om slechts één jaar te oorlogen. Alleen de middelen van het krediet geven de gelegenheid om de kosten van den oorlog te land of der nog meer vereischende uitrusting eener vloot, te bestrijden, om de kracht tot den aanval of tot wederstand tegen vreemde aanvallen, in het beslissend oogenblik behoorlijk te kunnen ontwikkelen.

1 *

Alleen door deszelfs magtig krediet heeft ***Engeland*** den reuzenstrijd tegen NAPOLEON kunnen volhouden en tot de gewenschte uitkomst leiden; gerugsteund door deszelfs krediet, heeft *Nederland* eenige jaren aan den wil der vereenigde Mogendheden van *Europa* wederstand durven bieden. Of deze wederstand gepast was, doet hier niets af. Het misbruik, dat van eenig middel kan gemaakt worden, bewijst niet tegen deszelfs doelmatigheid en wenschelijkheid. Of zou men den behoeftige of onbeschaafde benijden, om dat de een niet in de gelegenheid is, geld op eene schadelijke wijze te verspillen, de ander niet in verzoeking gebragt wordt, zijne kundigheden tot een roekeloos doel te bezigen?

Nog versch in het geheugen is het gebeurde van het laatste jaar. Toen het tractaat van 15 Julij en de ligtgeraaktheid van het toenmalige Fransche bewind *Europa* met eenen nieuwen oorlog bedreigden, werd van beide zijden minder de sterkte, krijgskunde en dapperheid der legers, dan de gesteldheid der Staatskassen (1) en nog meer die van het krediet in overweging genomen, en misschien heeft de omstandigheid, dat de partijen wederzijds zoo tamelijk op dezelfde hoogte stonden, niet weinig bijgedragen, om het zwaard in de scheede te laten rusten; om de razende eerzucht te breidelen, die honderden van millioenen schats en honderdduizenden van menschenlevens, aan de behaling van eenen zoogenaamden grooteren invloed in het Oosten wilde wagen; aan eenen invloed

---

(1) In de zitting van de Kamer der Gedeputeerden van 21 Januarij l. l. heeft de, Heer HUMANN, de, bijzonder in den boezem van eene Fransche Volksvertegenwoordiging, hoogstmerkwaardige bekentenis afgelegd:

» *Une grande nation se hérisserait en vain de remparts et de bayonnettes, si derrière ce formidable appareil l'étranger ne voyait, permettez moi cette expression, qu'un budget demantelé.*" Hoezeer deze waarheid sints lang gevoeld werd, heeft het nogtans vroeger niemand gewaagd, dezelve in eene Vergadering, die zoo fier is op nationalen roem, en zulke hooge denkbeelden koestert omtrent de nationale dapperheid, op luiden toon te verkondigen.

van zoo twijfelachtigen aard, dat men — de parlementaire beraadslagingen kunnen daarvan getuigen — meer dan eens in beraad nam, aan welken der beide Christenvijanden het bloed en de schatten der burgers zouden prijs gegeven worden.

Gelukkiglijk heeft de bezadigdheid en het gezond verstand der voortreffelijke Staatslieden, die het lot van *Europa* besturen, spoedig over deze opgewondenheid gezegevierd, en men heeft reden te onderstellen, dat, behalve andere overwegingen der menschelijkheid, ook de behartiging van het eigene, bedreigde Staatskrediet niet zonder invloed is gebleven op besluiten, waarvoor het menschdom hun den warmsten dank verschuldigd is. Ook kan men de millioenen schats, die, ten gevolge van deze opgewondenheid, schijnbaar nutteloos, uitgegeven, de nieuwe lasten, die den meesten volkeren daardoor opgelegd werden, niet verspild noemen. Immers de vrede van *Europa* heeft door deze bittere ondervinding nieuwe hechte waarborgen verkregen!

De voordeelen, welke een bloeijend Staatskrediet op de algemeene belangen uitoefent, zijn zoo groot, zoo menigvuldig, zoo gewigtig, zoo in het oog loopend, dat het overbodig schijnen mag, daaromtrent in eenig betoog te treden.

Groote Staten verwerven door een hooger krediet eenen hoogeren graad van onafhankelijkheid, zelfstandigheid en magt; want daar geld thans meer dan ooit de ziel is van alle krijgsondernemingen; daar de groote, tot dekking der buitengewone uitgaven vereischte sommen, in tijden van oorlog, waar het moeite kost, ook slechts de gewone uitgaven van den Staat door de bijdragen der burgers (belastingen) te dekken, niet anders kunnen verkregen worden, dan door de hulpbronnen van het krediet; daar het niet van de eene partij afhangt te bepalen, tot op welke hoogte zij van het krediet wil gebruik maken, vermits de inspanningen der andere partij haar al verder en verder kunnen drijven, zoo volgt daaruit, dat, *bij overigens gelijke voorwaarden*, die partij, welke het

grootste en duurzaamste krediet geniet, de eindelijke zege moet behalen. En daar de stem van hem, die in den strijd gevreesd wordt, bij elke gelegenheid meer ontzag inboezemt dan die van den zwakke, zoo kan het niet missen, dat het bezit van een zeer hoog krediet ook bij alle onderhandelingen eenen overwegenden invloed verschaft; dat de vriendschap en medewerking van den Staat, die zich daarin mag verheugen, evenzeer gezocht, als zijn tegenstand geducht wordt.

Staten van den tweeden en derden rang zullen, wel is waar, ook bij het beste krediet weinig kans van overwinning in den strijd tegen een', in anderen opzigte, veel magtiger vijand hebben, omdat *al de overige voorwaarden* de waagschaal te zeer te hunnen nadeele doen overhellen; doch het krediet zal hen in staat stellen om zich ten minste gedurende eenen korten tijd te handhaven en magtige bondgenooten te verwerven. Tot staving van dit laatste gevoelen, mag op het voorbeeld van *Engeland* worden gewezen, welks *militaire landmagt*, geene gelijke schrede houdende met de uitbreiding der legers van de Vastelands-Mogendheden, in den laatsten oorlog, niet onder de voornaamste kon gerangschikt worden, doch dat, in den strijd tegen NAPOLEON, door zijne subsidiën, zelfs de veel talrijker legerbenden van andere Mogendheden vaak voor zijne zaak wist te doen vechten.

Indien *Pruissen*, in stede van een diep gevestigd krediet te genieten, in staat van faillissement ware, even als *Spanje*, het zoude bezwaarlijk onder de groote Mogendheden gerangschikt worden, moeijelijk eene eervolle plaats onder de hoogste Vierschaar op aarde kunnen bekleeden; zijn Monarch zoude niet als in zegetogt door de voornaamste Koningrijken van *Europa* reizen. Indien *Spanje* en *Portugal* met even veel gemakkelijkheid als *Engeland* en *Frankrijk*, honderden van millioenen konden negocieren, zij zouden minder ten speelbal strekken der belangen van andere Mogendheden, die zekere gisting in deze landen weten te on-

derhouden; zij zouden minder verscheurd worden door partijen, die tegenover eene uitgeputte schatkist zoo ligt het hoofd opsteken, en zelfs zegevieren.

Hoe hechter, hoe dieper geworteld het krediet van eenen Staat is, des te geringer zal ook de premie zijn, door denzelven aan de geldschieters te vergoeden, voor het gevaar, dat deze vermeenen, aan de geldbelegging in deszelfs publieke effecten verbonden te zijn. — Er zijn Staten, waar, door eenen grooten overvloed van kapitalen, de maatstaf van rente bij de bank en in solide wissel-transactiën doorgaans laag is, de Staat evenwel voortdurend hooge renten moet betalen, welke het budget of met andere woorden de burgers van den Staat, die het bedrag van het budget moeten bijeenbrengen, zwaar drukken; er zijn andere Staten, waar, bij veel mindere ruimte van kapitalen en bij eenen hoogeren rentestand, bij eene veel grootere winst der kapitalen (*eine höhere Kapital-Gewinnsttaxe*) de Staat tegen eenen billijken intrest kapitalen weet te vinden, omdat deze aan hem liever, dan aan eenigen, ook den meest soliden partikulier toevertrouwd worden.

En niet ten onregte! De ondervinding heeft, wel is waar, geleerd, dat de geldbelegging in publieke effecten, zelfs voor hen, die zich niet door verontrustende gebeurtenissen tot eenen overhaasten verkoop laten verleiden, in enkele gevallen tot een nadeelig uiteinde leiden kan; doch deze gevallen zijn bij den tegenwoordigen stand van zaken in *Europa* zeldzame uitzonderingen. En zonder de aan de soliditeit, de voorzigtigheid en de ruime middelen, van eenige wel gevestigde bankiershuizen verschuldigde achting uit het oog te verliezen, mag men toch daaraan herinneren, dat de massa van bankiershuizen, die, na een groot aanzien te hebben genoten, sedert vijf en twintig jaren te *Londen*, *Weenen*, *Berlijn*, *Leipzig*, *Munchen* en *Augsburg* te niet ging, ook in evenredigheid van het grooter getal van bankiers, nog oneindig grooter is dan het getal der Staten, die, gedurende hetzelfde tijdvak, niet aan hunne verbindtenissen vol-

deden. — Ook zullen deze enkele gevallen niet beletten, dat het krediet der Staten in het algemeen toeneemt, naarmate de vele en belangrijke voordeelen, welke met eene belegging van kapitalen in publieke effecten verbonden zijn, meer bekend worden (1), doch vooral het krediet dier Staten, ten

---

(1) »*Man kann einzelne Ausnahmen abgerechnet, jede beliebige Summe in Staatspapieren anlegen und auf diesem Wege verwenden, während bei Anlagen auf Hypotheken gemeiniglich grössere oder kleinere Kapitalien, als man gerade im Augenblicke unterbringen will gesucht werden, worüber oftmals viel Zeit unbenutzt verstreicht; alle gangbaren Papiere kann man auf jedem irgend bedeutenden Platz jeden Augenblick, so leicht es nur immer möglich, versilbern, also eine sich neuerdings darbietende Aussicht auf eine gute Spekulation, namentlich den günstigen Wechselkurs auf einen auswärtigen Platz, augenblicklich benutzen; jeder Besitzer von Staatspapieren kann auf den regelmässigen Eingang der, im Vergleich mit ganz guten Privat-Anlagen meist höheren Zinsen in harten Münz-Sorten, ganz besondere Ereignisse ausgenommen, mit Sicherheit rechnen, und sie nach seiner Bequemlichkeit an mehreren Orten ohne alle Bemühung erheben, während der Zinsenbezug von hypothecarischen Anlagen im Ausland mancherlei Schwierigkeiten mit sich zu führen pflegt; Staatspapieren lassen sich in den grössten Summen sehr leicht und einfach aufbewahren; man kann sie zu Zahlungen auf entfernte Plätze, um die mit Risiko und Kosten verbundenen Baursendungen zu vermeiden, bestens verwenden, eben so auf Reisen zu sich nehmen, wo sie nicht selten angenehmer als Wechsel und Kreditbriefe sind; man kann damit gewöhnlich Steuern, Kaufschillinge von Staatsgütern, Kautionen, die Ausweisung von Handlungsfonds u. dgl. m. decken; in der Regel bekommt man auf sie mehr, als auf Hypotheken (auf diese nur ½ oder ⅔, auf jene aber leicht bis zu 10 pCt. unter ihrem Tagspreise) vorgeschossen, reicht daher viel weiter damit; die Renten der Staatsschuld sind gewöhnlich frei von allen Abgaben, was unbedingt von allen auswärtigen Gläubigern gehörenden Renten gilt, frei von jeder gerichtlichen Beschlagnahme; man kann sie zu Majoraten statt Immobilien bestimmen; man ist durch die gewöhnliche Zusicherung bestimmter Zahlungsmittel gegen alle Münzveränderungen geschützt u. dgl. m. (Auch ist der Umstand nicht zu übersehen, dass Staatspapiere, weil ihr Markt jederzeit lebhaft zu seyn pflegt, das leichteste Mittel zu Anlagen* auf kurze Zeit *darbieten, so dass man sein Geld fortwährend nutzbar erhalten kann.) Für den* Handelsverkehr *insbesondere kommt weiter in Betracht, dass Anlagen in Staatspapieren, das Vermögen eines Hauses am Wenigsten den Blicken Dritter blosstellen, ein für den Kaufmann höchst wichtiger Umstand, dass Geschäfte darin möglichst ungebunden und wenig kostspielig sind, indem man hier Nichts von Fracht-Speditions-Lagerungs-Waage-Zoll-Mauth und anderen Gebühren weiss, und blos einen Mackler allenfalls braucht, in der Regel aber keinen Notar, keine Gerichtsperson, keine Advokaten, keine Zeugen u. s. w.; während das Leihen an viele Privatschuldner leicht Prozesse, Schwierigkeiten im Einziehen der Zinsen u. dgl. m. erzeugt, auch ein stetes Kontrolliren der Glücks-*

opzigte van welke de overtuiging bestaat of veld wint, dat de bevestiging en handhaving van het Staatskrediet, de zorgvuldigste vermijding van al hetgeen daarop eenigen den minsten nadeeligen invloed uitoefenen kan, *eene der eerste en gewigtigste zorgen der Staatsbestuurderen uitmaakt*, en dat zij, ook onder moeijelijke omstandigheden, niet voor de buitengewone inspanningen zullen terug deinzen, welke eene *stipte*, *onkreukbare vervulling van alle door den Staat aangegane verpligtingen mogt vereischen.*

Men heeft wel soms hooren beweren, dat alles daarop aankomt, of een Staat de middelen bezit om te *kunnen* betalen, dat deszelfs *wil* slechts zeer weinig of niet in aanmerking wordt genomen, dat het krediet zich derhalve alleen regelt naar het vermogen of-onvermogen, geenszins naar de goede of kwade trouw van den Staat-schuldenaar. Deze bewering wordt door de daadzaken gelogenstraft. Immers is het bij den Staat oneindig moeijelijker, dan bij den particulier, zoo niet onmogelijk, te beslissen over deszelfs vermogen, dan wel onvermogen om aan zijne verbindtenissen gestand te kunnen doen. Bij den partikulier, die *een bepaald vermogen* en *eenen bepaalden schuldenlast* heeft, kan, wanneer de laatste overwegend is, beslist worden: hier is

---

umstände jedes einzelnen Schuldmanns nöthig macht; dass Lieferungsgeschäfte insbesondere am Erfüllungstage leicht und gegen einen geringen Aufschlag prolongirt werden können, was bei Lieferungsgeschäften in anderen Waaren bei Weitem schwieriger hält u. dgl. m. Nimmt man zu diesem allem den glücklichen Erfolg des Gedankens, die Theilschuldscheine eines Anlehns auf den Inhaber auszustellen, wodurch der Verwaltung, wie dem Verkehr, unberechenbare Vortheile erwachsen sind, bedenkt man weiter die anhaltende Stille in den meisten Zweigen des Waarenhandels, die den Kapitalen kaum einen anderen Ausfluss als in diesem Verkehr gestattet, die Aussichten auf ungeschwächte Fortdauer des Friedens, den Umstand, dass sich der Werth der meisten Staatspapiere in wenigen Jahren bedeutend gehoben hat, wozu noch manche Lokalgründe kommen; — so wird man in allen diesen und ähnlichen Momenten eben so viele Grundsäulen des Verkehrs mit Staatspapieren, der darum nach und nach eine grosse Zahl angesehener Häuser, die ehedem selbst zu der kleinsten Spekulation darin sich nicht würden hergegeben haben, gewonnen hat, erkennen müssen."

(Der Verkehr mit Staatspapieren, zweite Ausgabe, pag. 145 u. s. f.)

onmogelijkheid om ten volle te betalen. Doch bij den Staat zou de onmogelijkheid eerst dan *stellig bewezen zijn*, wanneer de jaarlijks vereischte betaling meer bedroeg, dan de jaarlijksche inkomsten van alle ingezetenen, na aftrek van hetgeen tot derzelver levensonderhoud benoodigd is; — een bewijs, dat als onmogelijk beschouwd moet worden, zoo lang niet middelen gevonden zijn om de hoegrootheid der jaarlijksche inkomsten en behoeften van de geheele natie met zekerheid te kennen, voorts om ieder in de volkomen juiste evenredigheid van zijne inkomsten te belasten; zoo lang dus niet vraagstukken opgelost zijn, die men steeds voor onoplosbaar hield.

Het laat zich niet ontkennen, dat ook voor den meest regtvaardigen Staat de ongelukkige omstandigheid kan geboren worden, deszelfs verbindtenissen niet te kunnen vervullen, wanneer, bij voorb., 's Rijks Kassen door den vijand vermeesterd zijn, de belastingen in de meeste provinciën niet kunnen geheven worden, enz. Menigvuldiger echter gebeurt het, dat de vervulling der Staatsverpligtingen wel niet gemakkelijk, ja zelfs zeer moeijelijk, nogtans niet volstrekt onmogelijk is. In zulk geval hangt alles van de mate van krachtinspanning af, waartoe het belang van deszelfs eer den Staat aanspoort.

Menige Staat zoude in eene deerniswaardige gesteldheid, gelijk die der Pruissische Monarchie in het jaar 1806, genoegzame aanleiding tot schorsing van betaling gevonden hebben; doch de regtvaardige Monarch aarzelde niet, tot zelfs de kostbaarheden der Kroon te gelde te maken, om de eer van het land te redden. — Indien eenige Staten van *Zuid-Amerika*, die sedert lang in gebreke zijn, den verschuldigden intrest der in *Europa* opgenomen geldleeningen te betalen, zich opofferingen wilden getroosten, — even als *Nederland* in de jaren 1830—1833 en bij verschillende andere gelegenheden — de betaling zoude zeer wel mogelijk zijn. In al de genoemde gevallen bestond *moeijelijkheid*; doch over de *mogelijkheid* of *onmogelijkheid* besliste de goede trouw der ver-

pligte partij. Het is dus deze, welke voornamelijk in overweging komt. En dat door de kapitalisten wel degelijk in de eerste plaats de morele gezindheid in aanmerking genomen wordt, daarvan getuigen de zoo zeer verschillende prijzen der schuldbrieven der onderscheidene Staten.

Engeland gaat onder eenen schuldenlast van vele duizend millioenen gebukt, en worstelt sedert jaren tegen een onoverkomelijk deficit in 's Rijks middelen, (1) terwijl de meeste voorwerpen reeds zoo hoog belast zijn, dat eene verhooging van lasten met de grootste bezwaren gepaard gaat; *Noord-Amerika* daarentegen (het Statenverbond), vrij van alle Staatsschuld, heft geene belasting dan de matige inkomende regten, en zoude des noods de ontvangsten van den Staat kunnen verdriedubbelen. *Engeland* heeft, volgens alle menschelijke vooruitzigt, het hoogste punt van deszelfs magt bereikt, en zal zich niet zonder aanhoudende zware inspanning op dit punt kunnen handhaven; het zal tot bescherming van deszelfs koloniën, in alle deelen van den aardbol steeds eene uitgebreide en zeer kostbare marine moeten onderhouden, in weerwil van deze geduchte bescherming wel eens eene enkele van deszelfs verwijderde bezittingen kunnen verliezen, en daardoor spoedig in magt en aanzien dalen. Bij de mededinging van de, zich met snelheid ontwikkelende nijverheid op het Vaste Land, zal *Engeland* niet dan zeer moeijelijk vertier-wegen voor zijne overspannen productie vinden; om daartoe te geraken, zich ook allerhande onbillijke eischen moeten veroorloven, bij gevolg ligt in kostbare en onvruchtbare oorlogen gewikkeld kunnen worden; bij de overgroote bevolking, bijzonder der fabrieksteden, zoude

(1) In hare jongste aanspraak aan het Parlement zeide de Koningin: » *You will have seen with regret that, for several years past, the annual income has been inadequate to bear the public charges, and I feel confident that, fully sensible of the evil which must result from a continued deficiency of this nature during peace, you will carefully consider the best means of averting it.*"

ook wel eens gebrek aan de eerste levensbehoeften kunnen ontstaan; — de Vereenigde Staten van *Noord-Amerika* daarentegen hebben veel kans, bij eenige gelegenheid verderen aanzienlijken winst aan grondgebied te verwerven; de ontwikkeling van akkerbouw en nijverheid neemt daar in eene nog hoogere mate toe dan de verbazende wasdom der bevolking; en spoedig zal dit land, in stede van de onschatbare ruwe producten, het voltooide fabrikaat aan de overige wereld kunnen verkoopen. Wel nu, dit bloeijende Staten-Verbond is niet in staat om, gedurende een geheel jaar, eene leening van twaalf millioen dollars, tegen vrij hoogen intrest, te plaatsen, terwijl het beknelde *Engeland*, steunende op deszelfs sedert eeuwen steeds heiliglijk geëerbiedigde en algemeen erkende goede trouw, ten opzigte der Staatsschuldeischers, zoo het vereischt wierd, in eenige dagen, twaalf millioen Ponden Sterling, tegen eene matige rente, zoude vinden. — De middelen van *Denemarken* zijn niet zeer uitgebreid en de schuld is, naar evenredigheid dier middelen aanzienlijk; evenwel worden de 3 pCt. schuldbrieven van *Denemarken* te *Londen*, *Amsterdam* en *Hamburg* gretig tegen 81 pCt. gekocht, terwijl dezelfde plaatsen voor drie gulden jaarlijksche rente van *Nederland*, thans naauwelijks *f*. 62 ½ kapitaal geven. Nog in het jaar 1835 was de prijs der Nederlandsche 2 ½ pCt. en der Deensche 3 pCts. schuldbrieven, naar evenredigheid van den intrest, tamelijk gelijk. Sedert is een verschil ontstaan en, bijzonder gedurende de laatste achttien maanden, dermate gerezen, dat hetzelve thans ruim 30 pCt. ten nadeele van *Nederland* bedraagt, dat is veel meer, dan te eeniger tijd, toen de Koloniën van *Nederland* nog eene lastpost waren en de Staat dus over veel geringere middelen dan thans kon beschikken.

Men zoude nog door honderd andere voorbeelden kunnen staven, dat bij Staten minder dan bij den particulieren schuldenaar, van de onderstelde kracht, daarentegen zoo veel te meer van den onderstelden vasten wil, om ten allen tijde, zonder eenige

uitvlugt, aangegane verpligtingen te vervullen, afhangt; met andere woorden, van de hoogere of geringere mate van vertrouwen, dat, afgezien van de middelen, het karakter van den schuldenaar inboezemt.

Onder de gewigtigste voordeelen van een wel gevestigd krediet mag nog geteld worden, dat den Staat daardoor de gelegenheid gegeven wordt, den maatstaf van rente van deszelfs schuldbrieven allengs te verminderen. Dit heeft een dubbel heilzaam gevolg voor akkerbouw, nijverheid en handel; in de eerste plaats uit hoofde van de mogelijkheid tot vermindering der op alle deze takken van volksbestaan rustende belastingen, voorts doordat allen gemakkelijker, de tot uitoefening of uitbreiding der verschillende bedrijven benoodigde kapitalen zullen kunnen verkrijgen.

Zoo kunnen door een hecht Staatskrediet veelvuldige bronnen van algemeene welvaart geopend worden. In de Staten van het Duitsche Verbond wordt thans menige industrie met voordeel gedreven, waaraan, op het tijdstip, toen de geldbelegging in de publieke effecten dier Staten acht tot tien pCt. jaarlijkschen intrest opleverde, niet te denken viel. In *Rusland* zoude, in weerwil van alle beschermende regten en Douanen-liniën — een tweede Chineesche muur —, de industrie nimmer op eene groote schaal hebben kunnen gebragt worden, indien de Regering niet door een wel gevestigd krediet, honderden van millioenen, tegen eene matige rente, van buiten 's lands naar *Rusland* had kunnen trekken, welke, in alle aderen der maatschappij gevloeid, aan dezelve leven en beweging geven.

Het moge zijn, dat over het algemeen groote ondernemingen beter aan partikulieren dan aan Gouvernementen toevertrouwd worden; doch wanneer het algemeen belang den aanleg van aanzienlijke werken, als uitgestrekte straatwegen, spoorwegen, kanalen, vaarten, bruggen enz., dringend vereischt, en partikulieren deze werken niet dan onder zeer drukkende voorwaarden voor het algemeen of in het geheel niet

willen ondernemen, zoo is de Staat door een ruim krediet in de gelegenheid gesteld, deze — zonder nieuwe opofferingen van de belastingspligtigen te vorderen, zelve te bewerkstelligen. Wanneer de *Preussische Seehandlungs Societät* straatwegen, of de Groothertoglijk Badensche Regering spoorwegen door de geheele uitgestrektheid van het land wil aanleggen, en de eene en andere onderneming ook slechts drie en een half pCt. zuiver rendement jaarlijks opleveren, zoo is het hoogstwenschelijke doel eener verbeterde of versnelde gemeenschap zonder opoffering bereikt, vermits en de *Preussische Seehandlungs-Societät*, wier operatiën door den Staat gewaarborgd zijn, en de Badensche Regering gelden op eene reeks van jaren, tegen 3½ pCt. intrest kunnen opnemen. Daarentegen zoude een gewone straatweg of een spoorweg met gelijk rendement, in *Nederland*, niettegenstaande de kapitalen daar veel ruimer zijn, tegenwoordig, niet anders dan met zwaar verlies door den Staat kunnen daargesteld worden.

Van de genoemde, en nog vele andere voordeelen is dus een Staat verstoken, welks krediet door ongeluk of door eigene schuld der Regering geschokt is. De gevolgen van het, zich zelven berokkende, miskrediet zijn echter duurzamer en noodlottiger. De invloed van ongelukkige gebeurtenissen kan door gelukkige worden opgewogen; op misgewas kan een bijzonder gezegende oogst, op eene nederlaag in den strijd, eene schitterende overwinning volgen. Doch de eigene fouten worden niet ligt uitgewischt. (1). En, daar slechts weinigen een behoorlijk onderscheid tusschen den

---

(1) Zoo verklaart de door zijne veelvuldige geschriften ook buiten *Frankrijk* zeer voordeelig bekende Professor der Staatshuishoudkunde, ADOLPHE BLANQUI:

Quand un gouvernement est assez malheureux pour ne pouvoir plus remplir ses engagemens, il n'a rien de mieux à faire que de declarer franchement sa faillite, et composer loyalement avec ses créanciers, comme un négociant imprudent, mais honnête. Le mal est beaucoup moindre; la réputation reste et la confiance peut renaître bientôt; trois avantages inappréciables. Partout où il y a candeur et probité, il y a du remède au malheur: c'est un de ces points nombreux, par lesquels l'Economie politique et la morale se rejoignent."

(Précis d'Economie politique, Tom I. pag. 153)

Staat en de *Regering* weten te maken, zoo zal eene opvolgende Regering zelden of nimmer daarin slagen om de fouten der voorgaande, ten opzigte der veronachtzaming van het staatskrediet, anders dan zeer langzaam te herstellen.

Zelfs het herstel van het krediet is nog geen herstel voor hen, die in den tusschentijd door eenige omstandigheid tot de realisatie hunner schuldbrieven, ten laste van den Staat, gedwongen, zich aan de harde gevolgen dier verwaarlozing moesten onderwerpen. Hoe langer deze gevolgen duren, des te grooter zal het getal zijn van hen, die door de verkeerde maatregelen der Regering ongelukkig worden.

Algemeen ook wordt erkend, dat eene plotselinge vernietiging van de waarde aller publieke effecten, eenen ommekeer van al onze maatschappelijke betrekkingen zoude berokkenen.

Even als de geweldige gebeurtenissen in de natuur, zoude zulk een ommekeer, in de verwijderde gevolgen, heilzaam kunnen zijn. Een groot gedeelte van het zuiden van Italië heeft deszelfs behoud misschien te danken aan de verschrikkelijke uitbarsting, die, twee duizend jaren geleden, twee bloeijende, volkrijke steden verslond. Doch blijft het lot dier steden niet evenwel betreurenswaardig?

Den enkelen persoon zal het steeds tot onvergankelijken roem verstrekken, wanneer hij, met edele zelfverloochening, de persoonlijke aan de algemeene belangen ten offer brengt. Mag echter zulk eene edelmoedigheid van eene geheele generatie gevorderd, mag deze, ten gevalle van een twijfelachtig voordeel van den nazaat, opgeofferd worden? Het zij zoo, dat uit eene volstrekte vernietiging van alle publieke schulden, *in het vervolg van tijd*, eene nieuwe heugelijke vlugt der verschillende, thans, ten gevolge der publieke schulden, onder zoo vele belemmeringen gebukt gaande bedrijven en neringen der burgers van den Staat zoude kunnen geboren worden. Zoude echter het tegenwoordig geslacht niet op de noodlottigste wijze daardoor worden getroffen? Ja, is er, met be-

trekking tot de materiële welvaart der burgers, eenige zwaardere ramp denkbaar? (1)

Eene allengsche inkrimping van het vertrouwen op den Staat, eene trapsgewijze vermindering in de waarde der publieke effecten, bijzonder wanneer beiden het gevolg zijn, niet van onvermijdelijke gebeurtenissen, maar van onregtvaardige of ondoelmatige maatregelen, of van de aanneming van gevaarlijke stellingen door de gezagvoerders, zijn in zeker opzigt niet minder betreurenswaardig dan het bankroet zelf. Wel is waar, de omwenteling is dan niet zoo plotseling; — doch onderwerpt de mensch zich niet doorgaans, en te regt, met meer gelatenheid aan éénen zwaren slag, dan dat hij gestadig gebukt gaat onder den ondragelijken last der bedreiging van hetgeen hem dierbaar is? Indien het geringer verlies en de algemeen verwekte vrees slechts een gedeelte der ontzettende rampspoeden van eene totale vernietiging doen ontstaan, zoo geschiedt dit ook zonder het met deze laatste verbonden vooruitzigt op verligting aan te brengen.

Immers, het soms ter sprake gebragte voordeel: dat eene vermindering van vertrouwen en verlaging der waarde van deszelfs schuldbrieven, den Staat in de gelegenheid stelt, deze onder gunstiger voorwaarden, met minder bezwaar voor de belastingspligtigen, in te trekken, bestaat slechts in schijn. Want de effecten der weinige Staten, die hunne schulden wezenlijk aflossen, zullen steeds hoog in prijs zijn; de meeste andere Staten echter, welke slechts met groote inspanning de loopende uitgaven kunnen dekken en, bij de steeds toenemende behoeften van den Staat, waarschijnlijk van jaar tot jaar meer moeijelijkheden daarbij zullen ondervinden, zouden slechts dan met de ééne hand kunnen aflossen, wanneer zij met de

(1) De lezer gelieve zich te herinneren, dat hier alleen de uitwerking op de algemeene belangen onderzocht wordt. Het punt der regtvaardigheid en billijkheid, vooreerst niet in aanmerking genomen, zal hierna worden onderzocht.

andere hand nieuwe schulden aangingen. Zijn de prijzen hunner schuldbrieven laag, zoo zullen de opofferingen, aan welke zij zich bij deze nieuwe negociatiën moeten onderwerpen, steeds meer bedragen dan het voordeel, dat het amortiseren tegen mindere prijzen oplevert.

De ondervinding der laatste vijf en twintig jaren is in dit opzigt hoogstbelangrijk. Heeft gedurende een zoo lang tijdperk de goede verstandhouding der groote Mogendheden geene ernstige botsing ondergaan, geene zware ramp der natuur het menschdom geteisterd, en evenwel, behalve in eenige Staten van het Duitsche Verbond, nergens eenige noemenswaardige vermindering van publieke schuld plaats gehad, zoo mag men wel de gedachte aan eene afdoende vermindering van Staatsschuld, op eene wettige wijze, in de meeste Staten als eenen vromen wensch beschouwen.

Algemeen is het besef dezer omstandigheden. Daarom ook zijn de Staatsschuldeischers over het algemeen zeer voldaan, wanneer slechts de massa der schuld van hunnen debiteur niet vergroot wordt.

Het eenige voordeel, dat men uit de verwaarloozing en daaruit ontstaande vermindering van het Staatskrediet wil afleiden, verdwijnt dus bij eene nadere beschouwing. Wat volgt daaruit? Dat een *volkomen Staatsbankroet, met het vooruitzigt op alleraanzienlijkste voordeelen in de verwijderde toekomst*, de voorkeur verdient boven *halve besnoeijings-maatregelen, die alleen kwaad kunnen stichten.*

Doch welke zijn de onmiddellijke gevolgen van een Staatsbankroet? — »Het bankroet, waartoe het reeds al te lang in werking geweest zijnde schuldenopeenstapelingsstelsel, onvermijdelijk vroeg of laat moet leiden," (zoo heeft de schrijver bij eene vroegere gelegenheid zijn gevoelen uitgedrukt) (1) »is de grootste van alle rampen, die eenen Staat kunnen treffen, in-

(1) Missisippi! *Nederlands tegenwoordige financiële nood; Nederlands aanspraken op Krediet;* Reddingsmiddel. Bladz. 56, enz.

dien, gelijk hier het geval is, verre weg het grootste gedeelte der Staatsschuld aan ingezetenen van het Rijk in eigendom toebehoort. Denkt aan de hulpelooze weduwen en weezen, die *gedwongen*, denkt aan de grijsaards, de stille burgers, die vrijwillig hun vermogen, soms de vrucht van veeljarigen arbeid en onvermoeide vlijt, in nationale effecten hebben belegd. Ziet hen na een bankroet in de bitterste ellende gedompeld, met schreijende oogen het noodlottig uur verwenschen, waarin zij, met een onbeperkt vertrouwen, de voor de studeerkosten der zonen bestemde gelden, het huwelijksgoed der dochters, ja den laatsten spaarpenning, in effecten van den Staat hebben belegd, omdat zij de natie voor braaf en regtvaardig hielden, omdat zij geen het minste wantrouwen konden koesteren jegens eene wijze van geldbelegging, tot welke de bestuurderen van het volk, sedert jaren en nog voortdurend, weduwen, weezen, gestichten, kortom hen allen *dwingen*, voor welke zij in de hoedanigheid van vaderen hebben te zorgen."

»Men heeft, misschien om den ter beurze heerschenden schrik te verhoogen, in den laatsten tijd dikwerf verhaald, dat sommige Leden van de Staten-Generaal zich van hunne nationale effecten hebben ontdaan, en ook hunne vrienden en naastbestaanden dit hebben aangeraden. De daadzaak moge op zich zelve waar zijn, — wanneer men er echter bijvoegt, dat dit is geschied, omdat deze Leden de verklaring van het Staatsbankroet te gemoet zagen, zoo moet ik dit als eenen vuigen laster beschouwen; want het is onmogelijk, dat Leden der Staten-Generaal zoodanige gedachten koesteren, zonder in de eerste plaats er voor te zorgen, dat het vermogen van weduwen, weezen en liefdadige gestichten worde gered; dat zij onverschillig het in werking blijven eener wet zullen gedoogen, welke (naar hunne zienswijze) dagelijks nieuwe onschuldige slagtoffers in het verderf zoude storten; dat zij niet zullen vreezen de wraakroepende schimmen van zoo vele overledenen, die gerust deze

aarde verlieten, omdat zij zich verzekerd hielden, het lot hunner nageblevenen aan menschen (1) te hebben toevertrouwd."

» Doch het zij zoo! Men stelle zich voor, bij een Staatsbankroet eene gunstige uitzondering ten behoeve van al de genoemde deerniswaardige klassen te maken (iets waarvan de uitvoering bijkans onmogelijk zijn zoude), zal daarmede het verschrikkelijke kwaad verholpen zijn? Wat zal alsdan van den gegoede, van den rijke worden? — Hij zal gedwongen zijn, zijn prachtig paleis tegen eene schamele woning te verwisselen; hij zal zijne thans zoo vrolijke buitenplaatsen te vergeefs te koop aanbieden (want wie zou ze willen koopen?), zijne koets en paarden en andere voorwerpen van gemak en weelde, voor eenen spotprijs afstaan! Doch niet hij zelf is het meest te bejammeren; hem is misschien (althans indien zijn vertrouwen op de middelen en de regtvaardigheid van het vaderland niet onbeperkt is geweest) nog genoeg overgebleven, om ingetogen te kunnen leven; maar huisbewaarder en kamerdienaar, kok en koetsier, livereiknechten en al het werkvolk, dat hij onderhield, zullen broodeloos ronddwalen! Bedelaars en weder bedelaars zult gij ontmoeten, waar gij thans vrolijke, werkzame menschen ziet; de huwelijken zullen in dien staat van derving en ellende verminderen, eene algemeene zedeloosheid het noodzakelijke gevolg daarvan zijn. Denkt aan de rampzalige uitwerking op alle takken van kunst en nijverheid, die alleen bij welstand en weelde bloeijen! Denkt aan den noodlottigen invloed op de zedelijkheid van het volk; want wie zal nog den gewonen eerbied koesteren voor de heiligheid van aangegane verbindtenissen, indien de Staat, wiens handelingen overal als voorbeeld behooren te strekken, deze met voeten treedt? Denkt aan de verschrikkelijke hartstog-

(1) Wierd niet het woord, dat het heerlijkste der schepping beteekent, op zoo verschillende wijze gebezigd, zoo ware de aanmerking overbodig, dat »mensch" hier in den edelsten zin genomen is.

ten, die zulk een toestand moet verwekken, aan de baldadigheden en misdrijven, die daaruit voortspruiten! En indien gij u al deze rampen, de algemeene ellende, zoowel ten opzigte van het stoffelijke als het moreele, den al te zeer gegronden hoon en spot van den vreemdeling, de boosaardige blijdschap van Nederlands vijanden en benijders, den onuitwischbaren smaad voor de natie, levendig voor den geest stelt, o! dan zult gij niet aarzelen, den vloek uit te spreken over hem, die het waagt, tot zoo vele rampen en onheilen aanleiding te geven. Verklaart dan bij eene wet een ieder, die het nog verder waagt, onder gewone omstandigheden tot vermeerdering der nationale schuld te raden, als landverrader! Verklaart hem als aanrander van het welzijn van geheel de natie, en bepaalt de straf zijner poging tot misdaad in evenredigheid met het ongeluk, dat uit de verwezenlijking zijner afschuwelijke plannen dreigt te ontstaan! (1)

» Reeds is het kwaad ver gevorderd! Het is de hoogste tijd, om zonder eenige verdere vertraging, krachtige maatregelen in het werk te stellen. Blusch den brand, die uw huis bedreigt, eer de vlammen boven uw hoofd uitslaan!"

Het was misschien niet ongepast, dit tafereel, hoe zwak en onvolledig dan ook, hier op te nemen, ten einde te doen blijken, dat het een noodlottig dwaalbegrip is, wanneer sommige, weinig nadenkende eigenaren van landerijen en gebouwen, of industriëlen, niets anders dan hunne belastingsbiljetten tot grondslag hunner beoordeeling nemende, de Staatsbankbreuk — als iets van geen zoo overgroot gewigt, — met zekere koele onverschilligheid beschouwen; voorts ten einde de lezer overtuigd zijn moge, dat, wanneer in het vervolg van dit geschrift de toepassing van

(1) » Nog in een ander opzigt zoude het bankroet van Nederland hoogst noodlottig zijn, omdat het anderen Staten tot een allergevaarlijkst voorbeeld zoude kunnen strekken, terwijl, gelijk reeds vroeger is aangemerkt, geen Staat zoo zeer als Nederland, belang heeft bij de integrale vervulling der verbindtenissen van alle Mogendheden."

zekere stellingen, als niet minder gevaarlijk dan het bankroet zelve beoordeeld mogt worden, dit met het volkomen besef geschiedt van de rampen, waartoe zulk een bankroet leidt.

Trouwens door de diepdenkendste schrijvers over Staatshuishoudkunde is erkend, dat, wanneer het totale Staatsbankroet veel heeft van de uitwerking eener uitbarsting, of van een hevig onweder, hetwelk verplettert, vernielt, maar tevens den dampkring zuivert, — eene moedwillige aanranding van het Staatskrediet daarentegen meer overeenkomst heeft met de daad van den brandstichter, die, ofschoon vernielende door hetzelfde element waarvan de wijze natuur zich bedient, nogtans nimmer eenig heil sticht.

In sommige gevallen moge de vermindering van het Staatskrediet in verband gestaan hebben met, of het gevolg geweest zijn van de inwendige verdeeldheid van den Staat; doch altijd hebben ongelukkige oorlogen buiten- of moorddadige burgertwist en allerlei noodlottige staatsomwentelingen binnenslands, het gedeeltelijke, zoowel als het algeheele bankroet gewroken.

In het belang der menschelijkheid en zedelijkheid, moet derhalve het krediet der Staten beschermd worden gelijk de oogappel.

Om te betoogen, wat tot bescherming en bevordering van dit krediet in het algemeen, doch in het bijzonder voor *Nederland* nuttig, doelmatig of noodzakelijk te achten is, zouden sommige van mijne vroegere geschriften hier woordelijk kunnen opgenomen worden. Dit te doen, ware echter te overbodiger, daar buitendien nopens de grondbeginselen weinig of geen verschil kan rijzen. Immers, wie zoude willen ontkennen, dat de meeste zuinigheid in alle takken der Staatshuishouding, met vermijding van alle kleingeestige knibbelarij; eene gepaste liberaliteit, waar de eer der natie op eenige wijze in betrokken is; de nuttigste besteding van 's lands penningen; een verstandig gebruik der voorhanden zijnde hulpmiddelen, geschikt deze meer en meer uit te breiden; eene zorg-

wildige en billijke verdeeling der lasten, zooveel mogelijk in evenredigheid met elks middelen en inkomsten; een vast en krachtig, doch geenszins wreed beheer; doelmatige werken tot verzekering der veiligheid van het land; de aanleg van verbeterde en versnelde middelen van communicatie; de minstmogelijke belemmering en stoornis der productie; de krachtige ondersteuning van alle takken van volksbestaan, doch bijzonder dergene, die met de ligging, den geest, de zeden en gewoonten van het land strooken; rondheid en openbaarheid in alle takken van bestuur; vermijding van elke geheimzinnige of omsluijerde operatie, onder wat vorm ook; een streng toezigt op de meest naauwgezette pligtsbetrachting van alle ambtenaren; eene, op hechte grondslagen gevestigde controle over 's lands geldmiddelen; doch vooral DE STIPTSTE EN GEMOEDELIJKSTE VERVULLING VAN ALLE DOOR DEN STAAT AANGEGANE VERBINDTENISSEN, voor de eerste voorwaarden van het Staatskrediet zijn te houden?

Zijn deze algemeene beginselen waar, dan was er nimmer eenige poging meer geschikt om het vertrouwen op de Staten in het algemeen, doch voornamelijk het krediet van *Nederland*, in deszelfs grondzuilen te schokken, den houders van publieke effecten vrees, hun en anderen wantrouwen in te boezemen, de waarde dezer effecten in de openbare meening te verlagen, de geldbeleggingen daarin zoo veel mogelijk te doen vermijden, en den dwang, om zekere kapitalen daarin te moeten beleggen, als eene barbaarschheid te doen beschouwen, — dan de verkondiging der stellingen, te vinden in een boekske, onlangs te *Amsterdam* verschenen onder den titel: *De wettigheid van den maatregel omtrent de Uitgestelde Schuld gehandhaafd*, door Mr. F. A. VAN HALL.

Op zich zelve zou dit, — blijkbaar met een bijzonder oogmerk opgesteld en verbreid geschrift — weinig beteekenen. Doch het is overbekend, dat dezelfde stellingen, door den geheelen regtsgeleerden aanhang van het Ministerie van Finantiën met ijver verdedigd, ongelukkiglijk ook niet schijnen afgekeurd te worden door de meeste Leden der Staten-Generaal.

In *Engeland* en *Frankrijk* zou dit minder gevaarlijk zijn dan hier. In beide deze landen heeft elk volksvertegenwoordiger zich, reeds vóór zijne verkiezing, tot een zeker staatkundig stelsel bepaald, aan hetwelk hij moet getrouw blijven, wil hij zich niet aan de minachting van alle partijen bloot stellen. Daarom zijn de lang gerekte discussiën in het Lagerhuis, even als in de Kamer der Gedeputeerden te *Parijs*, over hooge staatkundige vraagpunten, soms niet veel beter dan een voortreffelijk uitgevoerd tooneelstuk. Dit ook heeft voor den aanschouwer belang, al is hem de ontknooping van het stuk zeer wel bekend. — Indien de handelingen van eenig bestuur ooit met klem van redenen, met bekwaamheid, schranderheid, welsprekendheid en geestkracht werden verdedigd, zoo is dit in de laatste zitting van het Parlement door Lord RUSSELL geschied. Wat was het gevolg van zijne algemeen hoog gewaardeerde redevoering en die zijner ambtgenooten? Dat eene meerderheid van ruim negentig stemmen zich tegen hun bestuur verklaarde, juist zoo veel stemmen, als de dagbladen der Tories weken te voren hadden voorspeld of veeleer bepaald. — Bij vraagstukken daarentegen, welke niet onmiddelijk de hoogste leiding van den Staat betreffen, bij de behandeling van eenig speciaal punt, zijn de Leden vrij; dan luisteren zij naar de meening der mannen van het vak, onverschillig aan welke zijde van het Huis deze zitting hebben. Zoo heeft men ook in de Fransche Kamer dikwerf de Leden der regterzijde de raadgevingen van ODILON BARROT en LAFFITTE, die der linkerzijde de meening van LAMARTINE, BUGEAUD enz. zien toejuichen, wanneer over zaken, betreffende de regtspleging, over handelszaken, onderwerpen betrekkelijk kunsten en wetenschappen of strategische punten moest beslist worden. — In Nederland schijnt juist het tegendeel plaats te hebben. De Leden der Volksvertegenwoordiging hebben, op weinige uitzonderingen na, geene bepaalde staatkundige kleur; wanneer het een zoogenaamd stelsel betreft, zoo laten

de meesten zich gaarne van het verkeerde hunner zienswijze overtuigen en door de redevoeringen der Ministers of der ministeriële leden, veelal overhalen om heden in de algemeene zitting goed te keuren, wat hun, eenige dagen te voren, in de afdeelingen, zeer nadeelig toescheen. Dus geen zweem van de houding der Leden van de Engelsche en Fransche Volksvertegenwoordiging. En dit heeft voorzeker zijne goede zijde: de kostbare tijd wordt niet verspild in onophoudelijke (*interminables*) worstelingen van eigenbelang en zoogenaamde eerzucht. De strijd op dood en leven om de Portefeuilles, waarbij de natie zelve soms het minst in aanmerking komt, wordt daardoor vermeden. Doch bij vraagstukken van zeer hoog gewigt, alhoewel niets gemeen hebbende met de bijzondere begrippen van Torys, Whigs of Radicalen, bij vraagstukken, waar de meerderheid van het Parlement zich uitsluitend naar het oordeel der leden zoude gedragen, welke eene bijzondere kennis en studie van het onderwerp ten toon spreiden, heeft in de Nederlandsche Tweede Kamer, gelijk bij verschillende gelegenheden is gebleken, elk Lid zijne eigene zelfstandige, vaste, ja onwrikbare meening. En waren de woorden van Lord RUSSELL, bij de genoemde plegtige gelegenheid in den wind gesproken, niet minder schijnt zoodanig lot de krachtige redevoering van eenen LUZAC, in de zitting der Tweede Kamer van 16 September, getroffen te hebben; eene redevoering, die ook ten opzigte van de parlementaire verdienste eene zoo treffende overeenkomst met de RUSSELL'sche aanspraak heeft. Lord RUSSELL had voorzeker eene goede zaak; hij beoogde toen niets anders, dan hetgeen thans door zijne staatkundige tegenstanders, met zeer geringe wijzigingen, ten uitvoer gebragt zal worden. Welnu, het was aan zijne goede zaak, en zijn bewonderingswaardig talent, zoo weinig mogelijk, ook slechts één stem voor de Whigs te winnen, als het LUZAC mogelijk was, ééne enkele stem omtrent het ontwerp van Wet tot gedwongene Conversie der Uitgestelde Schuld, tot zijne meening över te

halen. Beide mannen hadden hoofdzakelijk ten behoeve der drukpers gesproken. (1) Lord RUSSELL heeft het openlijk bekend; LUZAC is te veel Vaderlander om zulk eene gedachte niet bij zich zelven te onderdrukken, te kiesch, om zich immer zulk een oordeel over zijne medeburgers te laten ontvallen.

Het is minder te betreuren, dat velen onzer Volksvertegenwoordigers, wier karakter (dit wordt ook buiten 's lands gewaardeerd) over het algemeen veel zedelijker is dan dat der afgevaardigden in de meeste andere constitutionele Staten, zich niet door het belijden van zoogenaamde vaste staatkundige beginselen zelve de handen binden, dan wel dat diezelfde mannen hun gevoelen dikwerf onwrikbaar vasthouden dáár, waar het juist het meest noodzakelijk schijnt, deze naar de meening van enkele, wel onderrigte leden der Vergadering, te wijzigen.

Waartoe zoude het intusschen leiden, wanneer gevaarlijke stellingen, door een algemeen zwijgen, eene zekere sanctie verkregen?

Waartoe zoude het leiden, indien aan verpligtingen van den Staat jegens deszelfs schuldeischers eene eigenmagtige en willekeurige uitlegging gegeven, in dagbladen en brochures met alle begrippen van regt en billijkheid een roekeloos spel gedreven, het grondbeginsel van het vertrouwen op den Staat verwrikt, een maatregel zonder voorbeeld (en zoo wij hopen, ook zonder navolging) in de geschiedenis der financiën, door publieke schrijvers, op den grondslag van Machiavellistische spitsvondigheden en kleingeestige haarkloverijen, voor geheel Europa verdedigd kon worden, zonder dat ééne stem de echte beginselen van het Staatskrediet verdedigt?

---

(1) Met dit verschil nogtans, dat de aanspraak van LORD RUSSELL terstond in alle Engelsche dagbladen, van de verschillendste staatkundige kleur, de aanspraak van LUZAC daarentegen, waarschijnlijk ten gevolge van zekeren invloed, alleen in de *Staats-Courant* te vinden was, en ook daar niet, vóór dat het ontwerp van Wet door de Eerste Kamer aangenomen en door den Koning gepromulgeerd was geworden, terwijl dezelfde officiële Courant het verslag van latere zittingen veel vroeger behelsde.

Moet niet elk weldenkend mensch daaraan gelegen zijn, dat onregtvaardige en onstaatkundige beginselen in derzelver naaktheid worden aangetoond, opdat een algemeene afschuw eene grootere uitbreiding derzelve belette?

Onder deze omstandigheden heb ik het eenen heiligen pligt geacht, de pen op te vatten. Misschien wordt daardoor aanleiding gegeven, dat mannen van Europesche vermaardheid, hoog geplaatste Staatsmannen of beroemde geleerden, krachtig te velde trekken tegen valsche stellingen, die zich van uit *Nederland*, — voorheen de kweekschool van het ware en goede —, over Europa en de nieuwe wereld dreigen te verbreiden.

De groote massa, die de woorden in derzelver dagelijksche beteekenis opneemt, zal uit den titel van het vermelde boekske afleiden, dat er pogingen gedaan zijn om de *wettigheid* van eenen, door alle takken der Wetgevende Magt in gewonen vorm aangenomen, en van wege Z. M. den Koning in het Staatsblad behoorlijk afgekondigden maatregel, in twijfel te trekken; — zulk een twijfel moge in het hoofd of het hart van den auteur bestaan, en het strekt aan het laatste ter eere, in zoo verre het, door ontboezeming, de inwendig verwijtende stem tot zwijgen poogt te brengen; — doch, behalve door hem zelven, is nog nergens de *wettigheid* van den maatregel omtrent de Uitgestelde Schuld bediscussieerd geworden. Althans de dagbladen, die in tijden van schraalte aan gewigtige politieke nieuwstijdingen, gelijk thans, zich beijveren, hunnen lezers spoedig alles te verkondigen, wat derzelver belangstelling ook slechts eenigzins kan boeijen, hebben tot heden niet gewaagd van eenige poging, hoe ook genaamd, om de volkomene wettigheid der Wet van 27 September 1841 te betwisten. Ware dit echter geschied, had men van protesten, van diplomatische tusschenkomst van wege buitenlandsche houders, van beroep aan den Hoogen Raad of wat ook van dien aard, gehoord, zoude het niet dan ook voor een blijk van weinig vertrouwen in de vastheid en eigene kracht der Regering

moeten worden gehouden, als een ambteloos burger zich, in het openbaar, als het ware hare taak aanmatigde? Zoude niet, naar mate deze bijzondere persoon in de Maatschappij gesteld is, meer of minder aanleiding gegeven worden tot de meening, dat *zijne handhaving* der Wet noodig, dat *zijne ondersteuning* of medewerking voor het Bewind onontbeerlijk is? En zal de schaduw, die daardoor op het gezag van dat Bewind wordt geworpen, hetzelve niet meer of min benadeelen?

Werd in wezenlijkheid iets *anders* door de brochure bedoeld, dan de titel zegt, beteekenen de omvangrijke woorden: HANDHAVING DER WETTIGHEID *van den Maatregel*, van uit de hoogte in de gewone landstaal overgebragt, niets anders dan: VERDEDIGING *der* REGTVAARDIGHEID *of* BILLIJKHEID *van den Maatregel*, — dan was het, dunkt mij, niet wel gehandeld, door eenen ligtvaardig gekozen titel dubbelzinnige en bedenkelijke gevolgtrekkingen te verwekken. Wanneer het waarheid is, dat »de eerbied en het ontzag voor de Regering, bij welker behoud de natie zoo veel belang heeft, in den laatsten tijd zulke hevige schokken hadden door te staan," mag het dan niet waarlijk burgerpligt genoemd worden, om in openbare geschriften nopens belangrijke vraagstukken van zoo bijzonder teederen aard met de grootste voorzigtigheid, ja met angstvalligheid te werk te gaan?

Het gebeurt wel, dat men personen, uit vriendschap of dankbaarheid jegens eenen Minister, de verdediging van maatregelen der Regering op zich ziet nemen. Doch de verstandige Minister zal zich over zulk eene vriendschapsdienst niet verblijden, wanneer de verdediging enkel de onbevoegdheid van den advocaat, of de zwakheid der zaak aan den dag brengt.

Even als de vrienden van den steller dezes, zullen de meeste houders van effecten der Uitgestelde Schuld hunne titels zoo spoedig ter conversie aanbieden, als hun de gelegenheid daartoe gegeven is, en daardoor daadzakelijk van derzelver onderwerping aan de be-

palingen der Wet doen blijken. Het is derhalve nutteloos, nog in eenig onderzoek nopens de *wettigheid* dier bepalingen te treden. Dezelve staat vast. Ook voor de beoordeeling der *beginselen*, op wier grondslag de onderhavige Wet gevestigd is of verdedigd wordt, moge een ander oogenblik meer geschikt zijn dan het tegenwoordige. Wanneer evenwel zulk eene beoordeeling op eene, de grondzuilen van het openbaar krediet aanrandende wijze, in het openbaar geschiedt, dan mag een vrijmoedig onderzoek daaromtrent, binnen de grenzen der bescheidenheid en van den aan de Wetgevende Magten verschuldigden eerbied, zoo wel in het belang der wetenschap, als van het nationale krediet niet te lang uitgesteld worden. Ja, in ons geval, wordt de spoed zoo veel te meer geboden door de betreurenswaardige stemming, ten opzigte van onze nationale effecten op alle Europesche geldmarkten, en door de aan de meeste beurzen heerschende strekking, om de Nederlandsche effecten, zelfs met betrekkelijk aanzienlijke opofferingen, tegen publieke effecten van andere, solied geachte Staten te verruilen.

Sedert den dag, dat een dagblad der hoofdstad het eerste, blijkens de bewoordingen half-officiële berigt van het ontwerp van Wet tot eene *verpligte*, dat is *gedwongene Conversie* der Uitgestelde Schuld heeft gegeven, hebben de algemeene staatkundige aangelegenheden eene allergunstigste wending genomen; het beruchte regtsgeding van MAC-LEOD, dat, gedurende langen tijd, de gemoederen zoo zeer had verontrust, is, zoowel wat de regterlijke uitspraak als de houding der bevolkingen betreft, volkomen naar den wensch der voorstanders van den vrede afgeloopen; de Europesche vrede, sedert lang zedelijk gevestigd, heeft door de overal ernstig ter sprake gebragte en in sommige Staten op eene groote schaal bewerkstelligde maatregelen van ontwapening, eenen nieuwen feitelijken waarborg verkregen; de aanzienlijkste Staatsmannen van ons werelddeel, alsmede van *Noord-Amerika*, hebben hun vertrouwen op de in-

standhouding van den wereldvrede, in ondubbelzinnige bewoordingen te kennen gegeven: Sir ROBERT PEEL in eene schitterende redevoering in het Parlement en eene tweede aan de Kiezers te *Tamworth*; GUIZOT in zijne kernachtige aanspraak bij het gastmaal te *Lisieux*, (1) de President der Vereenigde Staten van *Noord-Amerika*, in zijne uitvoerige boodschap aan het Nationale Congres (2); eene overeenkomst tus-

(1) De Heer HUMANN, Minister van Finantiën, verklaarde in de Kamer der Pairs: »*Je crois fermement que la sagesse sera écoutée dans les conseils des rois et que l'Europe conservera long temps la paix, qui est le vœu unanime et le besoin universel des peuples. Je crois que nous touchons au terme des sacrifices extraordinaires dont les circonstances nous faisaient un devoir, et que l'époque n'est pas éloigné où le budget pourra être ramené à l'équilibre.*" In denzelfden vreedzamen geest hebben de President van den Ministerraad, de Minister van Buitenlandsche Zaken en zijne Collega, alsmede andere hooggeachte Staatsmannen, DE GRAAF MOLÉ, DE HERTOG VAN BROGLIE enz. in de Kamer der Pairs, *Sir* ROBERT PEEL (destijds nog in de Oppositie) O'CONNELL en andere Leden van veel invloed in het Huis der Gemeenen, LORD WELLINGTON, LORD BROUGHAM en andere edele Pairs in het Hoogerhuis de algemeene aangelegenheden van Europa beoordeeld. Niet minder behoort de geest van verzoening en wederkeerige inschikkelijkheid in aanmerking genomen te worden, waardoor zich de redenerende artikelen van den *Oestreichischen Beobachter*, de *Preussische Staatszeitung* en het *Journal de Francfort* onderscheidden; bladen, welke in zeker opzigt, als de tolken der gevoelens van de zoogenaamde Noordsche Mogendheden kunnen beschouwd worden.

(2) Hoe zeer de meest uitmuntende Staatslieden in *Noord-Amerika* en *Engeland* de handhaving der goede betrekkingen tusschen de beide landen wenschelijk achten, is op eene, voor den vriend van het menschdom en den vooruitgang heugelijke wijze, bij de verhandelingen der Volksvertegenwoordigers aan deze en gene zijde van den Oceaan gebleken. De hoofdinhoud der aanspraken van eenen LORD RUSSELL, *Sir* ROBERT PEEL en andere *leaders* in het Parlement, bij gelegenheid van eene woordenwisseling over de Buitenlandsche, bijzonder de Amerikaansche aangelegenheden, in de laatste zitting, is in der tijd door de meeste dagbladen, ook van het vaste land, medegedeeld. Wanneer de hoofden van beide de groote partijen in het Engelsche Parlement en even zoo in het Congres te Washington, van vreedzame gevoelens bezield zijn en deze luide verkondigen, zonder eenige ernstige tegenspraak te ontmoeten, mag men dan niet, in weerwil der gewigtige en allezins moeijelijke geschilpunten tusschen de beide volkeren van gelijken oorsprong, op de instandhouding van den vrede vertrouwen?

schen de vijf groote Europesche Mogendheden, tot wering van den afschuwelijken menschenhandel, getuigt van derzelver goede verstandhouding en gemeenzamen wensch, om het lot van het menschdom anders dan door woesten oorlog en bloedvergieten te verbeteren en te veredelen; eene heugelijke gebeurtenis heeft de troonopvolging in de mannelijke linie in *Engeland* verzekerd; — ten gevolge van alle deze gebeurtenissen zijn de prijzen der Fransche en Engelsche fondsen, die algemeen als de thermometer van den stand der wereld-politiek beschouwd worden en derhalve tot leiddraad der overige beurzen strekken, vrij aanzienlijk gerezen, niettegenstaande in *Engeland* en *Frankrijk* groote Staatsleeningen genegocieerd werden, niettegenstaande in beide landen door de Regering zelve, een tekort in 's Rijks geldmiddelen erkend wordt. — Wat *Nederland* in het bijzonder betreft, zoo is de door sommige dagbladen aangewakkerde en, misschien niet zonder opzet, onderhoudene vrees voor onaangenaamheden, waartoe de terugkomst van den ouden Koning hier te lande zoude kunnen leiden, gebleken, van allen grond ontbloot te zijn; zelfs begint de overtuiging, dat Z. M. Koning WILLEM I, gedurende eene langer dan vijf en twintigjarige regering, ook veel nuttigs voor het Moederland en deszelfs zoo gewigtige Overzeesche bezittingen gesticht heeft, weder meer en meer veld te winnen (1) en de gemoederen

---

(1) Waaraan mag het toch geweten worden, dat eene Natie, die uitmunt door haar gezond verstand en hare zelfstandige kalme redenering, zich juist in staatkundige aangelegenheden dikwerf schaapachtig aan den leiband van enkele schreeuwers, snoevers of godsdienstige ijveraars laat leiden? Er was een tijd, toen het als eene misdaad verfoeid werd, de handelingen van WILIEM I. niet onbeperkt goed te keuren. Zonder dat tot een ander regeringsstelsel door dien Monarch besloten was geworden, ontstond spoedig een andere tijd, waar men het naauwelijks wagen mogt, een zachter oordeel over deszelfs bestuur in het openbaar te uiten, (getuige al de schimpreden tegen den *Avondbode*). In hetzelfde lot schijnen sommige Staatsmannen gedeeld te hebben, onder

eenigzins met de rampzalige uitkomsten van het ongelukkige schulden-opeenstapelingsstelsel te verzoenen; — aan de Kamers der Staten-Generaal te *'s Hage* en der Volksvertegenwoordigers te *Brussel*, werd door de Hoofden van beide deze Staten de hoogstverblijdende verzekering gegeven, dat de onderhandelingen, nopens de uitvoering en volkomene vereffening der bepalingen van het zoogenaamd eindtractaat, met ijver hervat zijn en, volgens alle waarschijnlijkheid, binnen kort haar beslag zullen verkrijgen; (1) de opstand op *Sumatra*, spoedig onderdrukt, heeft aan de dapperen van *Nederland* nieuwen roem verworven, aan hun gezag in deze verwijderde streken eene verhoogde kracht bijgezet; op *Java* en *Madura* heerscht eene voorbeeldige rust. Wat speciaal het financiële aangaat, zoo is de geweldige schok in *Oostenrijks* en *Beijerens* hoofdstad, zonder de gevreesde nadeelige gevolgen voor den handelsstand van dit land gebleven; zelfs is het geld aan onze groote markten voortdurend overvloediger, dan men, zoo kort na het sluiten van sommige

---

anderen een, evenzeer door talent en schranderheid, als door warme vaderlandsliefde uitmuntend Minister der zoogenaamde Oude Regering.

Wat de schrijver voor dit zijn geschrift vraagt, — en elk publiek schrijver heeft regt, dit te vragen, — is geenszins eene blinde beaming zijner gevoelens, maar eene onpartijdige, kalme overweging der daadzaken en redeneringen, zonder vooringenomenheid voor zoogenaamde algemeene, veelal door enkele raddraaijers tot eene oogenblikkelijke overheersching gebragte dwaze meeningen.

(1) »Alles is er toe voorbereid,'' (tot eene eindregeling der geldelijke aangelegenheden met *Belgie*) »en men mag zich thans meer dan vroeger met eene spoedige afdoening vleijen.''

(Uittreksel uit de aanspraak van Z. M. den Koning der *Nederlanden*.)

»De werkzaamheden der Commissiën, ten gevolge van het vredesverdrag ingesteld, hebben eenen nieuwen voortgang bekomen, en het is vergund, het oogenblik te ontwaren, waarop al de onbeslist gelatene vraagpunten derzelver volkomene en eindelijke oplossing zullen bekomen.''

(Uittreksel uit de aanspraak van Z. M. den Koning der *Belgen*.)

groote geldleeningen, had mogen verwachten; eindelijk mag niet worden voorbij gezien, dat, door de vaststelling der begrootingswetten voor de jaren 1842 en 1843, de houders van Nederlandsche Staatsschuldbrieven eenen zekeren waarborg voor de prompte betaling der renten, binnen de eerstvolgende vijf semestres verkregen hebben. Een zamenloop van zoo vele bijzonder gunstige omstandigheden, gelijk deze zich in jaren misschien niet herhaalt, zoo veel aanleiding tot meer gerustheid en vertrouwen, door geene enkele gebeurtenis in tegenovergestelden zin verminderd, moest, zoude men denken, eene hoogstaanzienlijke verbetering van het nationale krediet te weeg gebragt hebben, geschikt, om tegen den invloed van toekomstige minder heugelijke omstandigheden op te wegen, even als een gezegende oogst tot de aanvulling der voorraadsschuren moet strekken, ten einde het ontbrekende in minder gunstige jaren geene verlegenheden berokkene. Doch neen! De waarde onzer nationale schuldbrieven, die (tegen de verwachting aan, welke men in den beginne vrij algemeen van de leiding des tegenwoordigen Ministers van Finantiën had gekoesterd) in de voorafgaande twaalf maanden eene allergevoeligste inkrimping had ondergaan, is sedert het begin van Augustus ll., in weerwil van al de vermelde bijzonder gunstige omstandigheden, naauwelijks iets verbeterd. Even als de ziel van een mensch, die onder de herinnering aan een haar wedervaren ongeluk of eene bedrevene misdaad gebukt gaat, wel voor smartelijke aandoeningen, doch niet voor eene zuivere blijdschap vatbaar is, zoo schijnt het krediet van *Nederland*, sedert den maatregel omtrent de Uitgestelde Schuld, wel aan elke noodlottige schok bloot te staan, doch niet duurzaam in eene algemeene vrolijke stemming te kunnen deelen. (1) De schulden van het land en de jaarlijks daarvoor benoodigde gelden, blijven op dezelfde hoogte; doch de waarde der schuldbrieven, die een groot

(1) Men vergelijke de noot op de voorlaatste bladzijde.

gedeelte uitmaakt van het nationale vermogen en eenen magtigen invloed uitoefent op de koopwaarde, ook van alle andere voorwerpen van bezit, krimpt, bij de minste aanleiding, al meer en meer in; ten gevolge daarvan is ook eene vermindering te vreezen in de opbrengst van sommige, op deze koopwaarde gevestigde of daarmede in verband staande belastingen, gelijk, bij voorb. de regten van successie en registratie, enz. Daardoor zouden nieuwe teleurstellingen en misrekeningen, vervolgens nieuwe belastingen, verhoogde opcenten, of zelfs creatie van nieuwe schuld kunnen ontstaan. Waarlijk een droevig vooruitzigt!

Het is waar, dat de iets hoogere of lagere beursprijs der publieke effecten niet onbepaald tot maatstaf van den meerderen of minderen graad van vertrouwen op eenigen Staat kan strekken.

Behalve dit vertrouwen, hebben nog vele andere omstandigheden invloed op de prijzen der Staatsschuldbrieven. De beursnoteringen derzelve worden, even als die van elke andere waar, door de massa van aanbiedingen en navragen geregeld; en deze hebben veelal niet eenen algemeenen, maar eenen bijzonderen oorsprong. Zoo kan in een land het vertrouwen op de wijsheid of regtvaardigheid der Regering geschokt, ja diep gezonken zijn, en evenwel eene wet, die zekere klassen der maatschappij verpligt, om aanhoudend zeer aanzienlijke kapitalen in nationale effecten te beleggen, de prijzen staande houden. — De, soms duur gekochte, ondersteuning van eenig magtig bankiershuis, dat op alle hoofdplaatsen van den effectenhandel relatiën heeft en over vele millioenen beschikt; dat vaak, reeds door de verkondiging van deszelfs gunstige zienswijze, eene zekere opbeuring verwekt, kan de prijzen, gedurende eenigen tijd, op eene, met de wijze van beheer weinig strokende hoogte staande houden. — Er kunnen ook, wanneer de aflossing van Staatsschuld in eenigen anderen Staat of de vermindering van derzelver rente voorzien wordt; of wanneer nijverheid, handel, zee-

vaart, scheepsbouw enz., in eenen kwijnenden toestand verkeeren en groote kapitalen, die voorheen daartoe besteed werden, beschikbaar zijn, zich geheel onafhankelijke koopers vertoonen, en eene rijzende beweging der prijzen te weeg brengen, welke van het vertrouwen in het beheer van zaken onafhankelijk is.

Zoo kan het, bijzonder in eenen Staat, waar hoogstaanzienlijke geldmiddelen voorhanden en de houders niet genegen zijn, de goud- en zilverstukken (gelijk onze voorzaten, schijnbaar onverstandig, doch soms met een zeer gelukkig gevolg deden) in de kelders te laten rusten, zeer wel gebeuren, dat eene Administratie, welke de ware belangen van handel en nijverheid uit het oog verliest, aan deze laatsten kapitalen onttrekt, aan de effecten-markt toevoert, en hierdoor eene tijdelijke verbetering in de prijzen dezer effecten te weeg brengt (1), die, onder begunstiging derzelfde omstandigheden, zoo lang kan voortduren, tot dat de hulpbronnen van den Staat volstrekt uitgeput zijn of eene inbreuk op de regten der schuldeischers van den Staat gepleegd wordt; — een misstap, waarvan de gevolgen nog veel zwaarder in de weegschaal vallen, dan de, om de vermelde redenen, gunstige uitwerking van zoo vele andere, de effectenhouders niet onmiddellijk treffende, verkeerdheden. Van beide gevallen kan de Portugeesche Binnenlandsche schuld een voorbeeld leveren. Zelfs bij eenen minder grooten overvloed van kapitalen heeft in dat land, op een tijdstip, waar een bedroevende achteruitgang, eene schier volstrekte vernietiging der aanzienlijkste takken van nijverheid aan de heillooze maatregelen van het Bewind kon geweten worden, de binnenlandsche schuld eenen zeer hoogen prijs bereikt, tot dat daden, meer onmiddelijk tegen de Staatsschuldeischers gepleegd, de op zulk eene onnatuurlijke wijze ver-

(1) Dit heeft waarschijnlijk tot het gezegde van eenen beroemden Engelschen Staatsman aanleiding gegeven: dat, hoe meer de handelsbelangen van eene natie veronachtzaamd worden, des te hooger de prijzen der publieke effecten zullen rijzen.

wekte navraag naar de Staats-effecten moesten doen ophouden.

Deze schijnbare roekeloosheid der kapitalisten laat zich zeer wel in overeenstemming brengen met het bedaard overleg, dat deze schroomvalligste klasse aller menschen kenmerkt. Immers, geen voorwerp van bezit, zelfs niet de edele metalen, kan in den regel zoo gemakkelijk en spoedig gerealiseerd worden, als de publieke effecten. Het kost veel minder moeite om op eenen en denzelfden dag, aan eenige hoofdbeurzen, waar het betrekkelijk effect een onderwerp van den dagelijkschen handel uitmaakt, voor het beloop van eenige millioenen guldens per kassa of op korten termijn te verkoopen, en het geld daarvoor te innen, dan met de realisatie en den overgang van eene enkele onroerende bezitting, waarvan de waarde nog niet het honderdste gedeelte bedraagt, veelal gepaard gaat. Daar nu de meeste menschen zich wel over de ongunst der fortuin, doch niet over die van eene andere godin bezwaren, die het verstandelijke vermogen uitdeelt; daar de meesten doorzigt en schranderheid genoeg vermeenen te bezitten, om, bij naderenden storm, vroegtijdig genoeg de zeilen te reven, zoo kan het niet missen, dat bij geldbeleggingen in publieke effecten, in vele gevallen, de verwijderde toekomst veel minder dan bij andere beleggingen, òf wel in het geheel niet, op het oog gehouden, maar slechts de oogenblikkelijke opbrengst in aanmerking genomen wordt.

Dit ook verklaart, waarom sommige effectensoorten, in welke, ten gevolge van het beursspel, de handel bijzonder levendig is, en van welke derhalve de realisatie bijzonder gemakkelijk valt, tegen onevenredig hooge prijzen, bij voorkeur gekocht worden. Op een tijdstip, toen ter beurze van *Amsterdam* de omzettingen in de 4 pCt. Oostenrijksche effecten (*Weener Banco*) zeer uitgebreid waren, en men elken dag hoogstgewigtige politieke en financiële gebeurtenissen mogt verwachten, werden deze *vier* pCt. effecten aanhoudend tegen hoogeren prijs verhandeld, dan de, uit dezelfde leeningen, met in alle andere

opzigten gelijke regten, voortgesprotene *vier en een half* pCt. rentgevende schuldbrieven, waarvan de realisatie echter niet dan zeer moeijelijk te bewerkstelligen was. Om geene andere reden werden nog in de laatste jaren de Oostenrijksche Obligatiën (*Weener Banco*) uit de leeningen bij GOLL en C°., met een of meer percenten hooger betaald, dan soortgelijke, door tusschenkomst van OSY en ZOON en HOPE en C°. uitgegeven Obligatiën; om dezelfde reden worden de Spaansche Obligatien, uit de Conversie van 1834 en de leening bij ARDOIN, van 400 piasters (1000 gulden Ned. Ct.) met 3 à 3½ pCt., (omstreeks een zesde der reële waarde) hooger gevraagd, dan de, soms onverkoopbare Obligatiën, van een grooter of kleiner bedrag. Deze en vele dergelijke, op geen' anderen grondslag gebaseerde, in het oog loopende onevenredigheden, strekken ten bewijze, dat niet alle koopen in effecten met het doel eener *duurzame* geldbelegging gedaan worden.

Daar echter de genoemde en zoo vele andere omstandigheden, in tijden van algemeene rust en bij grooten overvloed van kapitalen, overal eenen zekeren invloed, hoewel dan ook hier in meerdere, elders in geringere mate uitoefenen, zoo mag aangenomen worden, dat, wanneer gedurende een zeker tijdvak de schuldbrieven van alle Staten, met uitzondering van eenen enkelen, aanzienlijk in prijs verbeteren of verminderen, deze Staat in eene exceptionele stelling verkeert. Dit was in de laatste twee jaren, doch bijzonder in de jongst verledene zes maanden, ten opzigte van *Nederland* het geval.

Ook de vermeerdering of vermindering in de waarde der gebouwen van eene stad is van velerlei omstandigheden afhankelijk, en is derhalve geen onfeilbaar kenteeken van de welvaart of den achteruitgang derzelve. Wanneer nogtans, gedurende een zeker tijdvak, alle gebouwen zeer in waarde toenemen, die van eene enkele wijk echter of stationair blijven, of zelfs nog iets in waarde verminderen, zoo zal, bij een nader onderzoek, hoogstwaarschijnlijk blijken,

dat deze wijk door eenige noodlottige omstandigheid getroffen werd; hetzij, dat daar onderscheidene huizen gezakt zijn, hetzij eene stoom- of andere, eene onaangename of ongezonde lucht verspreidende fabrijk opgerigt werd, of dat luidruchtige ambachts-bedrijven of zelfs huizen der ontucht zich in dien buurt gezeteld hebben. Ware nu, terwijl de verhooging in de waarde van de meeste gebouwen der stad 20, 30 of meer percenten bedraagt, de waarde der gebouwen in deze bijzondere wijk ook met 5 pCt. verhoogd, zoo zoude men evenwel, zeer ten onregte, deze verhooging als een volstrekt op zich zelf staand feit willen beschouwen en daaruit afleiden, dat de door de stoomfabrijk verwekte rook, walm en vuilnis of het door de huizen der ontucht verwekte schandaal talrijke koopers voor de gebouwen in deze wijk hebben uitgelokt. In dien geest heeft nogtans een, overigens wel geredigeerd dagblad der residentie geredeneerd. (1)

Overigens kan de uitwerking op de beursprijzen van tweederlei aard zijn; plotseling en sterk, of langzaam, doch gestadig. De dood van een gekroond hoofd; een volksopstand, die tot tusschenkomst van eenige vreemde Mogendheden en onderlinge botsing derzelve aanleiding kan geven; eene verandering van Staatsbestuur en regeringstelsel in een of eenige der groote Rijken, kunnen eene plotselinge zware schok berokkenen; doch naarmate het blijkt, dat de eerste schrik overdreven was, dat de gebeurtenis geene stoornis in de goede verstandhouding der groote Mo-

(1) Men zie het *Journal de la Haye* van 21 Januarij 1841, behelzende een uitvoerig artikel tot wederlegging van een vertoog der *Meppelsche Courant* (uit de *Arnhemsche Courant* overgenomen) met het opschrift: AAN WAT ANDERS DAN AAN DE MINISTERIËLE HANDELINGEN, WETSONTWERPEN EN REDEVOERINGEN IS DE AANZIENLIJKE VERMINDERING IN DE WAARDE ONZER NATIONALE EFFECTEN TOE TE SCHRIJVEN? — Kan dit, zoo men wil, door Z. Exc. den Heer Minister van Finantiën zelven gestelde artikel, hier niet nader ter toetse gebragt worden, zoo zal toch wel later de gelegenheid daartoe niet ontbreken. De lezer zal intusschen wel doen, zich een exemplaar dezer merkwaardige ministeriële uitboezeming te verschaffen.

gendheden te weeg brengt, zal ook het vertrouwen zich herstellen; terwijl daarentegen, *binnenslands*, eene verkwistende Staatshuishouding, een ondoelmatig belastingstelsel, maar bovenal eene schending der regten van ééne klasse van Staatsschuldeischers, ofschoon eenen tijd lang door bezoldigde schrijvers verdedigd, langzaam doch aanhoudend en al sterker en sterker zullen werken, naarmate het publiek meer met de ware toedragt der zaak bekend wordt. — Veel minder bedenkelijk is het genot van eene spijs, die eene oogenblikkelijke hevige pijn veroorzaakt, dan het onvoorzigtig slikken van een dier wormen, die in het ligchaam groeijen, tot dat hetzelve daaronder bezwijkt; terwijl alle middelen der geneeskunde den voortgang van het kwaad niet vermogen te stuiten.

Wanneer hiervoren de vaststelling eener tweejarige begrooting mede onder de redenen tot verbetering der beursprijzen opgesomd is, zoo vereischt ook dit eene nadere verklaring, ten einde elke verkeerde uitlegging voor te komen.

De bepaling, door de bevoegde magten, der, tot dekking van de Staatsuitgaven, gedurende zeker tijdvak, vereischte middelen werkt doorgaans gunstig op den prijs der publieke effecten, omdat de geldschieters niets zoo zeer vreezen als het niet-toekennen van subsidiën, tot het gaande houden der Staats-machine dringend vereischt. Het grijpen naar ondoelmatige middelen kan nadeelig op de algemeene Staatsbelangen werken, de kiem leggen tot verlegenheden *in volgende jaren*; doch het weigeren der Staatsbegrooting, bijzonder wanneer dezelve zoo laat voorgesteld en bediscussieerd wordt, als hier veelal is geschied, berokkent eene oogenblikkelijke verlegenheid, eene *dadelijke staking*. In het momentaneel belang der Staatsschuldeischers, is derhalve eene, op de rampzaligste wijze zamengestelde Staatsbegrooting, nog beter dan in het geheel geene. Bijzonder den kleinen rentenier, die, gedurende het geheele jaar, verschillende huishoudelijke rekeningen laat oploopen, in het

vooruitzigt, deze met den, op den eersten Januarij te ontvangen intrest te vereffenen, is er minder aan gelegen, op welke wijze de gelden door den Staat verkregen worden, dan wel, dat deze slechts stipt op den dag betale. Er bestaat dan ook geen voorbeeld, dat de goedkeuring van een door de Regering aan de Volksvertegenwoordiging voorgesteld budget, *dadelijk* ongunstig op de prijzen der publieke effecten hebbe gewerkt.

Men zoude zich nogtans zeer bedriegen, wanneer men in de aanneming van het reusachtig budget van 142 millioenen voor de jaren 1842 en 1843 eene wezenlijke aanleiding tot verhooging van het Staatskrediet wilde ontdekken. De veelvuldige gewigtige en gegronde bedenkingen der Afdeelingen van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, strekken ten onwederlegbaren bewijze van het noodlottige dier begrooting, welker ontzettende hoogte door schoonklinkende woorden niet kan weggecijferd worden.

Nederland verkeert thans niet meer in buitengewone omstandigheden; wel gaat hetzelve onder *de gevolgen* van zulke omstandigheden gebukt; doch dit zal gedurende eene lange reeks van jaren zoo blijven, zonder dat men daarom de omstandigheden van het oogenblik als buitengewoon kan blijven beschouwen. Even als een roode vadem door al het touwwerk van de Engelsche Rijks-Marine loopt, zoo ontdekt men in elke der bijzonderheden van het Engelsche financiële stelsel, de sporen van de geweldige inspanning, gedurende eenen vijf en twintigjarigen hardnekkigen oorlog. Doch wie noemt deswege den toestand van *Engeland* exceptioneel? Die van *Nederland* is het evenmin. Maar daarom mag men ook aannemen, dat de belastingen nimmer in eenig land zoo hoog opgevoerd zijn geweest als thans in *Nederland*. Gemiddeld, betaalt tegenwoordig elk Hollandsch huisgezin ruim honderd gulden jaarlijks, alleen aan Rijksbelasting, zonder de tevens hoog opgedrevene provinciale, plaatselijke, polder-lasten, enz. enz. (1) Dit gaat alles te boven, wat

(1) Voor sommige godsdienstige gezindheden ook hooge *Kerkelijke* bijdragen, enz.

men tot dus verre in het stuk van belastingen gezien heeft, en zoude in de meeste andere landen ongeloofelijk schijnen.

Wel is waar, in de jaren 1813-1815 waren de belastingen in *Engeland*, *wanneer alleen op het cijfer wordt gelet*, nog hooger. Maar toen verkeerde *Engeland* wezenlijk in *buitengewone* omstandigheden, gelijk de daadzaak bewijst, dat het budget sedert dien tijd van lieverlede van honderd millioen op omstreeks vijftig millioen Ponden Sterling verminderd is geworden. Ook mag bij eene vergelijking niet worden voorbijgezien, dat het geld in *Engeland* eene betrekkelijk geringere waarde heeft dan in *Nederland*, en dat het verschil in deze waarde nog veel grooter was op het tijdstip, toen de Bankbilletten een *gedwongen* middel van betaling in *Engeland* waren, zonder bij de Bank tegen klinkende munt te kunnen worden verwisseld. — Trouwens, de wetgeving in *Engeland* verklaarde herhaaldelijk, dat de Banknoten dezelfde waarde hadden als geld, doch kon niet beletten, dat men voor vijftien of zelfs minder schellingen in zilver, zich hetzelfde kon verschaffen als voor eene Banknoot van twintig schellingen, die derhalve slechts in de verbeelding (bij fictie) twintig schellingen waard was.

Daarbij komt, dat, gelijk algemeen erkend wordt, het reusachtig cijfer der belasting in *Nederland*, zeer ongelijk over de bevolking verdeeld is, vermits de eerste levensbehoeften, die de armste evenzeer, ja soms in eene grootere mate noodig heeft, dan de rijkste, allen bijzonder zwaar belast zijn. — Door den wijd gapenden, onverzadelijken trechter van het Rijks-budget wordt jaar op jaar eene hoogstaanzienlijke som uit de zakken der middelklassen en lagere standen, in de geldkisten der voornamen en rijken, of, gelijk anderen willen, der begunstigde oligarchie gebragt. — Hoe grooter de door den Staat jaarlijks gevorderde Som is, des te noodzakelijker wordt echter eene *billijke* verdeeling van de lasten, eene verhoogde belasting van het verhoogde inkomen. Immers alleen

dit *inkomen*, doch nimmer de *kapitalen* der ingezetenen mogen door de belastingen getroffen worden, hetzij dit kapitaal, gelijk bij den gegoede, in allerlei soort van onroerende en roerende goederen, hetzij zulks, gelijk bij den ambachts- of werksman, in de behendigheid of kracht zijner armen besta.

Wanneer de Staatsschuld in een land op zulk eene reusachtige hoogte opgevoerd is, dat de voor dezelve vereischte som bijkans gelijk staat met de helft der opbrengst van allen grondeigendom van het land — dan wordt derzelver dekking op den duur slechts daardoor verzekerd, dat ook de Staatsschuldeischers zelve, naar evenredigheid hunner inkomsten, tot de behoeften van den Staat bijdragen. Niet eene belasting op de *renten*, die niets anders ware, dan een vermomd bankroet, maar eene belasting op den *rentenier*, die evenzeer, ja zelfs meer dan elk werkend lid der maatschappij de bescherming van den Staat behoeft, wordt dan noodzakelijk, even als zij, ook onder gewone omstandigheden, nuttig en vooral billijk is. Van de schranderheid der Regering hangt het af, zulk eene belasting in dier voege daar te stellen, dat niet tot onaangename betrekkingen tusschen de Agenten van den Fiscus en de burgers aanleiding worde gegeven. Zonder zulk eene billijke verdeeling van lasten kan een zoo hagchelijke stand van zaken op den duur moeijelijk worden volgehouden, terwijl bij een de productie zoo min mogelijk storend, met de krachten der verschillende klassen geëvenredigd belastingstelsel, eene veel grootere som met veel minder zwarigheid opgebragt wordt.

Ongelukkiglijk worden in de meeste Staten, doch voornamelijk in die met constitutionelen regeringsvorm, de wetten, door talrijke ligchamen daargesteld, wier leden, bijkans zonder uitzondering, tot de standen behooren, die een te grooter belang hebben bij de instandhouding der bestaande onevenredigheid, naarmate een verbeterd en wezenlijk regtvaardig belastingstelsel meer op hen zelven drukken zoude. Zonder de leden dezer achtbare ligchamen van eenig laaghartig eigenbelang te

beschuldigen, mag nogtans ondersteld worden, dat zij minder gevoelig zijn voor de sints lang ingewortelde, den middelstand en de mindere klassen zwaar drukkende misbruiken, dan wanneer zij zelve, hunne vrienden en naastbestaanden daardoor benadeeld wierden. Daaruit hoofdzakelijk ontstaat de onbehagelijke toestand, de *malaise*, waarover vroeger alleen in *Engeland*, maar in den laatsten tijd helaas! ook elders zoo veel werd geklaagd en die, bij het voortgaan op denzelfden weg, van jaar tot jaar grievender moet worden. De ontzettende lasten, die op elke productie direct en indirect drukken, moeten of door den verbruiker worden vergoed; in dit geval zal hij zijn genot moeten beperken; of de waarde van het geproduceerde rijst niet in evenredigheid van de verhoogde kosten: dan wordt de verdienste der nijvere klassen besnoeid; in beide gevallen *malaise*.

De wisselvalligheden van den oorlog, die honderden te gronde rigten om eenen enkelen te verrijken, en, na eenen langdurigen oorlog, een niet minder langdurige wereldvrede, gedurende welken de koopwaarde der voorheen bestaan hebbende publieke effecten met tien duizend millioen gulden verhoogd is, en daarenboven voor eenige duizend millioen gulden nieuwe publieke effecten daargesteld werden, — konden alleen zulke kolossale fortuinen doen ontstaan, als heden in *Europa* gevonden worden. Deze fortuinen vermeerderen van jaar tot jaar, omdat derzelver bezitters, met geringe uitzonderingen, slechts een matig of gering gedeelte hunner verbazende inkomsten verteren. (Vooral in *Nederland*, waar in vele voorname huisgezinnen de van ouds beroemde Hollandsche zuinigheid nog niet voor de Engelsche weelde en de Fransche praalzucht geweken is, schijnt dit het geval te zijn.) De gestadige aanwas van den rijkdom van sommigen kan echter alleen dan, zonder uitputting van de overige klassen der maatschappij plaats hebben, wanneer de algemeene productie in dezelfde mate toeneemt. Ondersteld, in eenen Staat wonen duizend, door de fortuin begunstigde perso-

nen, welke jaarlijks een inkomen van dertig duizend gulden genieten, waarvan hun, in de hoedanigheid van ambtenaren, of wel van Staatsschuldeischers, een aanzienlijk gedeelte uit 's Rijks schatkist toevloeit. De consumtie derzelfde duizend personen bedraagt gemiddeld slechts vijftien duizend gulden jaarlijks, zoodat van de door hen ontvangene gelden niet meer dan de helft voor hunne consumtie in de maatschappij terugkeert, terwijl de andere helft tot den aankoop van eenige soort van eigendom of tot nieuwe voorschotten aan particulieren of aan den Staat door hen besteed wordt, waarbij de aanwas der rente zeer ruim tegen de verdeeling van enkele fortuinen, door sterfgevallen als anderzins, kan opwegen. Heeft nu zulk een Staat eene hoogstvoordeelige handelsbalance; produceert hij, gelijk bij b. v. *Frankrijk*, veel meer voor het buitenland, dan hetzelve hem toevoert, (waarbij de renten van buitenlands geplaatste kapitalen mede als productief in aanmerking komen) of neemt de waarde van het land op eene groote schaal toe, hetzij door de ontginning van onbebouwde gronden, hetzij door de daarstelling van vele gebouwen, schepen, verbeterde middelen van communicatie enz. in dier voege dat, in het ondersteld geval, ***in den loop van elk jaar***, het algemeene, nationale vermogen met vijftien millioen gulden of meer wordt verhoogd, — zoo kan de magtige aanwas van rijkdom in enkele handen wel de, soms met veel inspanning, door eene verdubbelde vlijt der geheele bevolking, verkregene vruchten verslinden; doch ook niet meer. Zijn echter de omstandigheden niet in alle opzigten even gunstig, dan moet deze opstapeling van rijkdommen door weinige personen allengs tot de verarming der overige klassen leiden.

Niemand, zelfs niet de weinig beschroomde Mutuellist en Chartist kan er in ernst aan denken, om bij onze verfijnde, en men mag zeggen ook verbeterde zeden, de ruwe en barbaarsche Spartaansche instellingen weder in toepassing te brengen. Neen, geene wetgeving heeft heden ten dage de magt, om de be-

staande onevenredigheid in het bezit der wereldgoederen te vereffenen; doch elke vooruitziende wetgeving behoorde daarvoor te zorgen, dat de reeds zoo wijde klove niet al grooter en grooter worde. Men heeft soms voorgewend, dat de wetgeving onvermogend is, den voortgang van het kwaad te stuiten, of althans den Staat niet tot medepligtige te doen worden; men heeft in het midden gebragt, dat belastingen, welke voornamelijk den gegoede en rijke treffen, dezen zouden aansporen, zich in een' anderen Staat met der woon te vestigen, waar de belastingen minder drukkend zijn. Thans mag door de voorstanders dier bekrompene meening daarbij gevoegd worden, dat eene algemeene vlugt der rijken nimmer zoo zeer te vreezen was, als sedert de toepassing der stoomkracht de gemeenschap tusschen de verschillende natiën zoo zeer bevordert en gemakkelijk maakt. Maar heeft dan de rijke, de aanzienlijke familie-vader, niet doorgaans eene te schoone stelling in het land zijner geboorte verworven, dan dat hij van het daarmede verbonden genot, zoo voor zich zelven als voor zijn kroost, zoude willen afstand doen, zelfs zonder kans, om in het vreemde land eenige aannemelijke vergoeding te vinden? Behooren de duizenden van Engelschen, die zich in steden van het vaste land gevestigd hebben of daar langer, dan aan Touristen toekomt, rond zwerven, niet evenmin tot de zeer aanzienlijke, als tot de geringe klassen? Worden niet slechts zeer weinigen onder hen gevonden, die in hun vaderland eenen hoogen stand in de maatschappij bekleedden? — En schijnt niet zulk eene vrees vooral in *Nederland* ongegrond? Meer dan de bewoner der meeste andere landen der wereld, misschien meer zelfs dan de Zwitser, is de Hollander en de Vries gehecht aan de zeden, gewoonten en gebruiken (1) van zijnen geboortegrond; te zeer

(1) Als een dezer onschatbare gebruiken zij hier slechts aangehaald, dat, met uitzondering der zeer geringe klassen, elk huisvader in *Nederland* heer en meester is in zijn huis.

geboeid is hij door de even zachte als sterke banden, door de natuur en door vrije keuze geknoopt, dan dat hij deze zoude verscheuren, al zijne dierbare betrekkingen, buiten den beperkten kring van het eigen gezin, vaarwel zeggen, om eene redelijke belasting te ontvlugten. Te verstandig, te beraden, te onpartijdig in zijn oordeel tevens is de Nederlander, dan dat hij zich niet geduldig aan eenen last zoude onderwerpen, waarvan hem de noodzakelijkheid duidelijk wordt aangetoond; dat hij zich niet liever eene matige opoffering zoude getroosten, dan ook slechts aan de mogelijkheid eener alles vernielende omwenteling bloot te staan. — Voor eenige jaren reeds werd op behartiging van dit punt aangedrongen (1); men heeft de toen geopperde denkbeelden niet wederlegd, doch ook niet gevolgd; men heeft zich vergenoegd, om van den onbehagelijken toestand der natie, van *malaise*, te spreken, doch geene middelen tot wegruiming daarvan beraamd.

De *malaise*, die in eenig land heerscht, kan van tweederlei aard zijn: ten opzigte van het zedelijke of van het stoffelijke. Tot de eerste wordt hoofdzakelijk aanleiding gegeven door geloofsdwang, aanmatigenden invloed van den Staat of van het Uitvoerend Bewind op

---

In de steden van *Frankrijk*, *Duitschland* en de meeste andere landen daarentegen, is men door het geheele leven slaaf der ontelbare onaangenaamheden, waaraan het zamenwonen, onder een en hetzelfde dak, met drie, vier of meer vreemde huisgezinnen onvermijdelijk bloot stelt; onaangenaamheden die het leven wezenlijk verbitteren. Wie niet over schatten te gebieden heeft, kan zich aan dezen bezwarenden last niet onttrekken. Een huisgezin, dat te *Parijs*, *Weenen*, *Berlijn* of *Frankfort*, zes, achthonderd of duizend gulden jaarlijks voor de huishuur (of voor rente van een eigen huis) wil besteden, moet zich of met ééne verdieping in een huis vergenoegen, dus vreemde gezinnen met derzelver, tegen de eigene neigingen aandruischende gewoonten boven en onder zich, soms ook op zijde van de vertrekken dulden, of wanneer het gezin voor den genoemden prijs een huis alleen wil bewonen, dit in eene der, meestal morsige achterbuurten der stad, te midden der zoogenaamde gemeene lieden zoeken.

(1) Mississippi! bladz. 45—50 enz. waar de doelmatigheid eener belasting op elke soort van *inkomen* is betoogd.

het onderwijs der jeugd, onderdrukking der gedachte in woord en geschrift, slechte regtsbedeeling, geheime policie enz. Van zoodanigen aard kan de *malaise* in *Nederland* bezwaarlijk zijn. Mogen de grondstellingen omtrent het onderwijs, door de geheele beschaafde wereld geprezen, evenwel van sommige godsdienstige ijveraars daar gegispt worden; mogen anderen zich over de wetten bezwaren, op wier grond de veroordeeling is geschied der schrijvers van een dagblad, dat vrijheid met buitensporigheid, onbeschroomde beoordeeling der daden van het Bestuur met persoonlijken laster scheen te verwarren; mogen velen, met ons, de meening koesteren, dat het kwaad, door de drukpers gesticht, het best door haar zelve genezen wordt; (1) — doch hoe men daarover denke, wie gelegenheid had, *den praktischen toestand* van andere landen met onpartijdigheid en naauwgezetheid te onderzoeken en daaraan hoogere waarde hecht, dan aan schoonklinkende, doch ijdele theoriën; wie in groote steden van *Engeland*, — om niet te gewagen van de, door alle partijen met de verregaandste schaamteloosheid, regelmatig gepleegde omkoopingen bij elke verkiezing — een razend gepeupel de aanvoerders der Chartisten in wilden zegetogt geleiden, en tegen elke demonstratie der wettige Magt, met geweld verdedigen zag; wie deszelfs oorverdoovend geschreeuw de geheele maatschappij met dood en verderf hoorde bedreigen; wie de onafhankelijkheid der regterlijke magt, in de hoofdstad zelve, daartoe zag be-

---

(1) Zoo heeft het geschrift van den Militair-Auditeur GERARD de eer van den Generaal BUZEN veel beter hersteld, dan 's mans zelfmoord. Welke zotte wedijver der Belgische dagbladen en correspondentiën, wie het meest onbeschofd weet te schimpen op zeker blaadje, dat eenige, den Generaal vernederende daadzaken verhaald heeft! — Een van beide! Zijn de daadzaken waar, — dan was het verschoonbaar, ze voor de geheele wereld te verkondigen; heeft echter de laster ze boosaardig uitgedacht; waarom dan niet de in *Belgie*, even als in alle beschaafde landen bestaande bescherming der wetten tegen den lasteraar ingeroepen? Waarom niet het zegel der schande op den logenaar zelven gedrukt?

zigen, om het onderzoek naar de vertakking van eene gepleegde misdaad, — van de gevaarlijkste aller misdaden, de vervalsching van openbaar kredietpapier — ten spijt van de verontwaardiging aller weldenkenden, om bijzondere redenen, te smoren, (1) — eene verdrukking van het regt, waarvan de geschiedenis der verregaandste willekeur van absolute Vorsten naauwelijks een voorbeeld eoplevert; — wie in de weelderige hoofdstad van het vrije Rijk der Franschen op elke schrede, linietroepen nationale garden, municipaal-gardisten, openbare en geheime dienaren der politie ontmoette, elk monument der nationale grootheid door gewapende mannen omringd zag, en zich, te midden van den diepsten vrede, in eene belegerde stad verplaatst waande; wie daar schrijvers van dagbladen, vrije, onafhankelijke, schrandere mannen, die zich, misschien zonder eigenbelang en boos opzet, door bovenmatigen ijver voor het door hun verdedigde stelsel, tot eenige hevige uitdrukkingen hadden laten wegslepen, als waren het dieven en galeiboeven, door knechten der openbare magt naar de gevangenis leiden of, gedurende de zitting van het Hof angstig bewaken zag; — wie dikwerf de zittingen der Parijzer geregtshoven bijwoonde, waar de gewigtigste regtsgedingen, door eene met bezigheden overstelpte vierschaar, met de tergendste onverschilligheid behandeld, de wetten met de stuitendste willekeur toegepast worden; (2) waar een bankbreukige koop-

(1) Uit de debatten tegen BEAUMONT SMITH heeft men juist even veel geleerd, wat uit de opbrengst der door hem ontvreemde of vervalschte, doch voor goed verkochte drie of viermaal honderd duizend ponden sterling *Exchequer-Bills* geworden is, als uit de debatten tegen den Notaris LÉHON bleek, waar de zuinige en hartstogtelooze man de aan zijne klienten ontvreemde zes of acht millioen franken gelaten heeft. In beide gevallen heeft men het niet de moeite waardig geacht, zich met het onderzoek van deze onbeduidende bijzonderheden te bemoeijen!

(2) Het jongste nommer der *Gazette des Tribunaux* ter hand nemende, of daarin niet toevallig een staaltje van zoodanige willekeur te vinden ware, vind ik onder het rubriek der *Correctionele* zaken de volgende regtszaak:

man, een gemeene dronkaard door de regtbank, die niet alles zelfs kan of wil onderzoeken, tot *rapporteur* gekozen, die partij in het gelijk stelt, welke door het meeste goud of den besten wijn zijne verfoeijelijke vriendschap weet te verwerven; waar de regtbank in de meeste gevallen haar gewijsde uitsluitend naar het berigt, ook van zulk eenen rapporteur regelt; wie zich, wanneer hij dit schandaal waagde te berispen, als weinig bekend met de heerschende gebruiken, *avec ce qui est reçu*, bespot zag; wie op den verkoop van het monopolie tot uitoefening der meest gewigtige maatschappelijke betrekkingen, gelijk die van *avoué*, *agréé*, *notaire*, *agent de change* enz. enz., aan den meestbiedenden, lette; wie den advocaat, die zijn verheven ambt, als ware het koopmanswaar, naarmate het rendeert, koopt en verkoopt, midden in zijn pleidooi onder den magtspreuk

---

Een jong man van 27 jaren, »*employé dans une administration, où ses talens et sa position doivent rapidement lui faire obtenir un rang élèvé*'' is in een achtbaar huis geintroduceerd, wordt daar op een bal genoodigd, en neemt de gelegenheid te baat, om te stelen al wat hij onder het bereik zijner handen brengen kan. De nieuwste Parijzer balkleeding moet wel ruime zakken vergunnen, want onze »jongeling'' maakt zich meester van eenen kam van kostbaar hout, met paarlemoer ingelegd, eenen antieken ring van vergulde bronze, eene vork, onderscheidene medailles en meerdere voorwerpen. Niet een bijzondere hartstogt voor deze soort van voorwerpen; niet de wensch, zijne beminde daarmede te verrassen, nog veel minder de nood verleidt hem: niets van dit al! Rijk en sierlijk gekleed, gaat hij den volgenden dag, den geheelen buit bij eenen antikiteiten-handelaar verkoopen. Toevallig ontdekt daar de bestolene zijnen eigendom. De Hollandsche lezer voelt, wat er, behalve het misdadige van het feit, onteerend in dit misbruik der gastvrijheid is gelegen, dat een talrijk gezelschap van lieden uit de fatsoenlijke klasse aan de verdenking der laagste misdaad bloot stelt. Wel nu, in aanmerking der verzachtende omstandigheden — het aanzien, de gegoedheid en den rang der familie, de jeugd van den misdadiger (27 jaren!) en een voorgewend diep berouw — wordt hem GEENE gevangenisstraf opgelegd; hij betaalt vijfhonderd franken boete, en gaat onmiddellijk VRIJ, bijkans als een onbesproken man, NAAR HUIS, waar de vrienden met den schuimenden champagne en de truffelpastijen hem verwachten! — Hoe anders, als de nijpende honger en de naaktheid der kindertjes een' behoeftigen huisvader tot dezelfde misdaad verleid hadden!

van den president: » *la cause est entendue* " bukken, en terstond wraak nemen zag, door aan de zich verwijderende, reeds op den drempel van hunne raadkamer getreden regters, nog eenige heftige woorden na te blassen; wie den volgenden dag de regtsverhandelingen verdraaid, verminkt, vervalscht in de dagbladen las; wie zich al meer en meer overtuigde, dat daar geen begrip heerscht van goede trouw, dat daar te lande niets heilig is dan het geld, geen God aangebeden wordt, dan de Mammon; wie dit alles in de afschuwelijke naaktheid gezien heeft en tevens de stille onderwerping van den anders zoo levendigen Franschman, bij wien, vermits hetzelfde kwaad onder alle Regeringen bestond, de gedachte niet eens opkomt, dat het anders, dat het beter zijn kon; — wie toevallig in de Belgische hoofdstad aanwezig was, toen eene bende straatjongens, met eene verschrikkelijke orde, de op hunne lijsten vermelde gebouwen binnen stormde; wanneer zij in eene verdieping hooger of lager gedrongen was, zich, op verzoek van den eigenaar, bescheiden terug trok, doch, waar zij vermeende te behooren, met eene Vandalische woede de kostbaarste meubelen beschadigde, verwoestte, sints eeuwen verzamelde schatten binnen weinige oogenblikken vernielde, — en dit alles ten aanschouwe van de burgers der stad en eener talrijke gewapende magt; — wie dit een en ander met zoo veel kalmte gezien heeft, als onder zulke omstandigheden mogelijk is, — die zal niet durven in twijfel trekken, dat *Nederland* zich in eene hooge mate van verlichte vrijheid, van zekerheid van den persoon en eigendom, in eene onafhankelijke en regtvaardige regtsbedeeling verheugt (1); dat daar waarheid en deugd nog geschat

(1) Opregte hulde zij deswege toegebragt aan den Minister van Justitie VAN MAANEN, die, in een' kritieken tijd, door zijn eigen edel voorbeeld eenen hoogen geest van regtvaardigheid wist te handhaven, en de mannen, van wier karakter eigendom, vrijheid en leven der burgers afhangt, voor de besmetting onzer eeuw te bewaren. Hulde den eerlijken man in een' bedorven tijd! — Hoe ijverig zekere lieden en dag-

worden boven logen en laster. — Neen, de *malaise* in *Nederland* kan niet van *zedelijken* oorsprong zijn!

Vraagt men daarentegen, of er niet *malaise*, ten opzigte der materiële belangen bestaat, dan is het moeijelijk, een ontkennend antwoord te geven. En nogtans behoort ook deze soort van *malaise* in geen land der wereld minder te huis dan in *Nederland*. Een land, waar de inwoners niet in ellendige hutten hunne gezondheid aan de wisselvalligheden van het weder blootgesteld zien, maar in duurzame, hechte gebouwen aangenaam wonen; waar niet de ingespannen, onophoudelijk vereischte zorg voor de instandhouding van wrakke, bouwvallige woningen, den tijd van andere nutte bezigheden ontrooft; de grond, door de zorg der voorvaderen, tegen de verwoesting der elementen beschermd, tot vruchtbaarheid gebragt en in alle rigtingen met kanalen doorsneden is, die het binnenlandsch vertier oneindig begunstigen; waar, ook binnen de muren der meeste steden, de grachten tot eene, in geen ander land der wereld gekende gemakkelijkheid van vervoer strekken, in sommige steden de grootste zeeschepen tot voor de pakhuizen en magazijnen komen; een land, dat door de geographische ligging begunstigd, wereld- kust- en binnenlandschen handel drijft met eigen gebouwde, in hechtheid, doelmatigheid en omvang nergens overtroffen zee- en rivierschepen; een land, waar, ten gevolge van deszelfs uitgebreide relatiën, nimmer gebrek aan zaad of aan ruwe stoffen de productie belemmert, integendeel steeds een ruime voorraad van ruwe en bewerkte stoffen, ook voor den handel voorhanden is; waar de meeste landeigenaren niet tot overhaasten

---

bladen de dwalingen des grijzen Ministers berispen, hoe angstvallig zij deszelfs levensgeschiedenis doorwroeten mogen, — nimmer toch heeft haat, nijd en portefeuille-bejag hem van een vuig eigenbelang of opzettelijke verdraaijing van het regt, nimmer van eenige handeling durven beschuldigen, die 's lands eer heeft kunnen bezoedelen. Deze huldebetuiging mogt wel hier eene plaats vinden, op een oogenblik, dat 's mans spoedig ontslag aller waarschijnlijkst geworden is.

verkoop hunner producten genoodzaakt, derhalve ook niet in de droevige onmogelijkheid zijn, hunne landerijen behoorlijk te verbeteren, hunnen veestapel te vermeerderen; een land, dat vooral uitmunt door een groot aantal van ruim gedoteerde en door de bekende weldadigheid van den landaard, steeds krachtig ondersteunde pieuse gestichten; waar de hulpbehoevende wees gekleed, gevoed, godsdienstig en maatschappelijk onderwezen, de zorg van den zwakken ouderdom gelenigd, de zieke zorgvuldig verpleegd wordt, den verminkte de bijstand van vreemde armen verzekerd is en de arme in Koloniën van Weldadigheid zijn eigen brood wint; een land, welks ingezetenen kundig, werkzaam, ijverig, zuinig en beraden zijn, vijanden van lediggang en verkwisting; waar het evenmin aan ondernemingsgeest als aan hoogstaanzienlijke kapitalen, tot deszelfs bevrediging ontbreekt; een land, aan hetwelk alle anderen als het ware schatpligtig zijn geworden, door sedert eeuwen gelden van deszelfs burgers te hebben geleend; een land, welks koloniën de bloeijendste zijn op den aardbol en nog dagelijks toenemen in ontwikkeling van derzelver scheppingskracht; die aan het moederland jaarlijks vele millioenen voordeel aanbrengen; voordeelen, welke niet uitgeput kunnen worden, gelijk de goud- en zilvermijnen van *Zuid-Amerika*, maar steeds aangroeijen, gelijk de renten van een wel aangelegd kapitaal; een land, dat reeds van oudsher uitmunt door allerlei vereenigingen tot verhooging der materiële welvaart; een land, geregeerd door een' edel, reeds als jongeling alom vereerden en beminden Vorst, — in zulk een land behoorde *malaise* eene ongekende zaak te zijn.

Uit verscheidene omstandigheden zoude men evenwel moeten afleiden, dat de *malaise* niet slechts in de verbeelding, maar helaas! in wezenlijkheid bestaat, en dat de lijdzame belastingschuldigen iets beters verdienen, dan de spotachtige aanmerking: Ten allen tijde heeft de onderdaan zich over den druk der belastingen bezwaard; die voldoening mag men hem wel ook heden vergunnen!

Een schier onfeilbaar teeken van de eerste beschaving, vervolgens van vooruitgang en welvaart, heeft men, reeds in de oudste tijden, en wel te regt, in het oprigten van hechte, en met betrekking tot den tijd schoone gebouwen erkend. Wat in den beginne vrije keuze was, werd allengs noodzakelijkheid. De Nomade kan zich langzaam aan een vast verblijf wennen; doch de verfijnde stedeling niet tot het wilde Nomadenleven terugkeeren. Wanneer de bevolking van eene stad of eenen Staat ook slechts in de gemiddelde natuurlijke progressie toeneemt, en de vergroote bevolking niet slechter dan voorheen gevestigd zijn wil, zoo moet ook het getal en de uitbreiding der woningen vermeerderen. Op eene veel grootere schaal zal echter de omvang zich uitbreiden, wanneer eene algemeene welvaart aan de meerderheid der burgers vergunt, den droevigen kring van het noodzakelijke te verlaten, zich — naar eene thans geliefkoosde spreekwijze — ook het *comfortable* te verschaffen. Zoo hebben *Venetië*, *Augsburg*, *Antwerpen*, *Amsterdam* en andere steden, in derzelver schitterendste tijden, in hunnen boezem eene nieuwe stad van paleizen zien oprijzen. Dan te geenen tijde is zoo zeer als in den tegenwoordigen, door alle standen, het wenschelijke eener vrije, ruime woning gevoeld; zelfs aan het pas geboren wichtje, dat, voorheen, naauw ingeperst, tusschen eenige kussens werd geborgen, wordt thans een ruimer, luchtiger plaats aangewezen. In een eenigzins wel gesteld huisgezin zal heden voor elke bezigheid een bijzonder vertrek ingerigt zijn; men voelt zich niet wel, wanneer men in het slaapvertrek eten, in de eetkamer schrijven, in het schrijfvertrek bezoeken ontvangen zal, enz. Daarom ook mogen Egyptenaren en Romeinen grootschere, onvergankelijke gebouwen gesticht, de Grieken ons, in de bouwvallen hunner tempels, de schoonste modellen gelaten, de middeleeuwen de torens hunner kerken tot in de wolken verheven hebben, — voor de dagelijksche behoefte en de veraangenaming van het huisselijke leven, werd in geene eeuw meer gebouwd dan in de onze.

Om niet te gewagen van *Amerika*, waar heerlijke steden zoo spoedig oprijzen, als had eene tooverroede ze uit den grond geroepen, zij hier slechts aan *Londen*, *Parijs* en *Brussel* herinnerd, die sedert een twaalftal jaren eenen aanwas hebben verkregen, welke op zich zelve eene schoone stad zoude daarstellen. De meeste steden van *Duitschland* zijn niet ten achteren gebleven; ja, dorpen en vlekken hebben daar met de steden gewedijverd. Zoo is bij voorb. van *Keulen* tot *Mentz*, als het ware, eene nieuwe straat langs den heerlijken Rijnstroom aangelegd; terwijl de vreemdeling, die naar *Beijeren's* hoofdstad komt, de oude stad *Munchen* moeijelijk zoude weten te vinden, indien de torens van sommige oude Gothische gebouwen hem niet tot wegwijzer verstrekten. — Doch hoe anders in *Nederland!* Ook daar heeft de bevolking, en wel aanzienlijk, toegenomen; doch naauwelijks dat men den beitel van den metselaar hoort, wanneer het niet is, om een oud, bouwvallig gebouw te stutten. Te *Frankfort a/m.* wordt een huis met het erf voor eene ton gouds en wel hooger gekocht, met het oogmerk om het gebouw te sloopen en van het gelukkig gelegen erf, tot daarstelling van een logement of van een schitterend magazijn, of ter uitoefening van eenig ander voornaam bedrijf nut te trekken; te *Amsterdam* storten huizen in of branden gebouwen af, en de plek, waar ze stonden, wordt omheind, als schaamde men zich over de akelige leegte, te midden van eene volkrijke stad. Te *Leipzig* en *Berlijn* moeten zich de studenten de voorwaarde getroosten, de gehuurde kamers gedurende zekere maanden van het jaar, aan andere gasten af te staan; te *Leyden* en *Franeker* zou elk student een geheel huis ter huur kunnen vinden. In vele steden van *Duitschland* hebben bouwmeesters of werkbazen aanzienlijke fortuinen verworven, door voor eigene rekening huizen te bouwen en ze naderhand te verkoopen of te verhuren; te *Zwolle* heeft eene, met een gelijk doel opgerigte maatschappij moeijelijk deelnemers en, voor zoover mij bekend is, tot heden geene navolgers gevonden.

Het is moeijelijk, deze weinig heugelijke daadzake.. met de, door de Provinciale Staten vaak hoog geprezene welvaart der ingezetenen in overeenstemming te brengen.

Een ander ongunstig teeken is de, bijzonder in de laatste jaren, gevoelig verminderde *waarde van den wissel* op *Nederland*.

In vroegere eeuwen was men gewoon, den rijkdom der Staten alleen naar den voorraad van edele metalen te beoordeelen, en dat land voor het meest welvarende, voor het benijdenswaardigste te houden, hetwelk zich jaarlijks nieuwe toevoeren van goud en zilver wist te verschaffen. Zoo algemeen was deze dwaling, dat niet zelden onaangenaamheden, ja zelfs bloedige botsingen tusschen de verschillende Staten daaruit voortsproten. Eene verligte Staatshuishoudkunde is van deze bekrompene denkbeelden teruggekomen. Men beseft thans algemeen, dat er nog een andere, meer vruchtbare rijkdom bestaat, dan die in doode metalen, dat de hoogere of lagere stand van den wissel, welke aanleiding geeft tot het overbrengen van edele metalen van het eene land naar het andere, geen onfeilbaar teeken is voor den financielen voor- of achteruitgang van eenigen Staat. Desniettemin wordt ook heden nog door zeer schrandere mannen eene groote waarde gehecht aan den wisselprijs. Zij gaan van het oogpunt uit, dat, wanneer, bij voorb., in *Engeland* de prijs van den wissel op *Duitschland* of *Rusland* zoo hoog rijst, dat het voor den Engelschen handel voordeeliger wordt, deszelfs schuld in goud, dan in wissels te vereffenen, dit een stellig kenteeken is, dat *Engeland* veel meer aan de genoemde landen te betalen, dan van dezelve te ontvangen heeft, dus in eene ongunstige geldelijke gesteldheid ten opzigte van dezelve verkeert. Deze stelling moge in de hoofdzaak niet onjuist zijn, doch de gevolgtrekkingen, die daaruit zullen afgeleid worden, kunnen niet worden toegegeven. Immers, wanneer in den loop van een jaar, *Engelands* uitvoer naar een van de genoemde landen tien, en deszelfs invoer van daar vijftien millioenen ponden sterling

bedraagt, zoo is, ook indien het verschil door remises in goud of zilver vereffend wordt, daarmede geenszins gestaafd, dat *Engeland* vijf millioenen armer, *Duitschland* of *Rusland* zoo veel rijker geworden is, vermits, bij de hedendaagsche uitgebreide handelsbetrekkingen, het resultaat der transactiën, *met eenen enkelen* Staat niets afdoet.

Het zal, om zich daarvan te overtuigen, genoeg zijn, den invloed van betrekkingen te overwegen, nopens welke geen verschil van gevoelens heerscht. Niemand betwist, dat Nederlands Overzeesche Bezittingen het moederland in velerlei opzigt krachtig schragen. Evenwel hebben, sedert eene reeks van jaren, aanhoudend verzendingen van edele metalen van het moederland naar de Koloniën plaats. Doch wien is het ook niet bekend, dat de kostbare natuurvoortbrengselen, die daarentegen door Nederland ontvangen worden, de waarde dier remisen van edele metalen verre te boven gaan, dus de verplaatsing dezer laatste allervoordeeligste uitkomsten oplevert (1)?

Dan er is nog eene andere gewigtiger bedenking: de invloed van het krediet op de wisselprijzen; bijzonder die van het Staats-krediet; — eene bedenking, die, zoo het schijnt, door geen der groote Staatshuishoudkundigen behoorlijk in aanmerking werd genomen, ja waaraan zij, die in de vorige eeuw schreven, naauwelijks gedacht mogen hebben.

De meeste Staatsleeningen, van welke Obligatiën of Certificaten uitgegeven werden, zijn niet slechts een voorwerp van den wereldhandel geworden, maar dikwerf is het de onmetelijke omvang der transactiën, die daarin worden gedreven, welke den wisselprijs regelt, zoodat tegenwoordig de invloed van den goederenhandel veelal moeijelijk te bespeuren is, soms geheel verdwijnt. Trachten wij, ook dit door eenige voorbeelden uit den nieuwen tijd te staven! In het jaar

(1) Dit voorbeeld mogt wel aangehaald worden, alhoewel van eene eigenlijke handelsbalance tusschen het heerschende moederland en de afhankelijke Kolonie geene sprake zijn kan. Immers deze laatste mist alle vrijheid van handelen.

1831, toen *Nederland*, ten gevolge van deszelfs w..-peningen op eene groote schaal, aanzienlijke sommen aan het buitenland had te betalen, vervolgens in 1832 en 1833, tijdens het embargo, toen de levensbron van *Nederland* verstopt was, stond de handelsbalance voorzeker weinig gunstig voor dit land. Evenwel was de prijs van den wissel op *Nederland*, door de navraag van *Engeland* en *Duitschland*, op alle wereldmarkten tot eene ongewone hoogte geklommen. Die navraag ontstond, doordat *Londen*, *Berlijn* en *Frankfort*, zoo voor zich zelve als voor het overige *Engeland* en *Duitschland*, destijds hoogstaanzienlijke partijen Nederlandsche Staatsschuldbrieven kochten, wier beloop veel hooger was, dan het bedrag der door *Nederland* verlangde oorlogsbehoeften, alsmede der goederen, die ook in gewonen tijd naar dat land worden gezonden. — In het laatste jaar (1841) kwamen aanhoudend groote zendingen goud van *Noord-Duitschland* naar *Nederland*. Volgens de leer van het oude stelsel der handelsbalance zoude men daaruit eene nadeelige handelsgesteldheid van *Noord-Duitschland* hebben moeten afleiden. Doch hoezeer ten onregte! Deze goudzendingen waren een gevolg der hoogstbelangrijke deelneming door de steden *Berlijn*, *Dantzig*, *Stettin*, enz. in de nieuwe Russische, bij HOPE & CO. te *Amsterdam* genegocieerde leening van vijf en twintig millioen Roebels in zilver; zij bewijzen dus juist eenen vooruitgang van vermogen in *Noord-Duitschland*, zonder welken men daar, evenmin als in vroegere tijden, tot het beleggen van kapitalen in vreemde effecten zoude besloten hebben. — Tegenwoordig staat op de meeste markten de wissel op *Weenen* hooger dan sedert vele jaren. Wie den handel van *Oostenrijk* in de laatste jaren met oplettendheid heeft gadegeslagen, zal moeten bekennen, dat deze sterke navraag niet is het gevolg eener plotseling vermeerderde uitvoer, maar hoogstwaarschijnlijk der nieuwe Staatsleening van vijftig millioen gulden *Conventionsgeld* (ruim zestig millioen gulden Nederl. Court.) voor welke de onder-

nemers, volgens overeenkomst, eene zekere som in contanten in de Staatskas moeten storten. Kan uit den, om geene andere reden gerezen prijs van den wissel op de Oostenrijksche plaatsen, eene gunstiger handelsbalance voor *Oostenrijk* afgeleid worden? Voorzeker evenmin, als in het najaar van 1830, toen *Oostenrijk* een gedeelte der 5 pCt. Staatsschulden (zoogenaamde *Metaliek*) afloste, de buitengewoon lage stand van den wissel op *Weenen* tegen eene gunstige gesteldheid van zaken in *Oostenrijk* kon getuigen.

Niet alleen, dat de stand van den wissel dus niet tot een onfeilbare maatstaf, ter beoordeeling der handelsbalance van eenigen Staat kan strekken, — bij den uitgebreiden wereldhandel met wisselbrieven en publieke effecten, zoude slechts dan eenige gevolgtrekking daaruit kunnen afgeleid worden, wanneer men tevens wist, hoe de rekeningen (*conti*) van alle met het buitenland in handelsbetrekkingen staande kooplieden en bankiers op twee bepaalde tijdstippen gesteld waren; voorts, welke waarde aan binnen- en buitenlandsche publieke effecten in den tusschentijd in- en uitgegaan is; iets, dat zeer moeijelijk bepaald kan worden, vermits gelukkiglijk tot heden Staatsschuldbrieven, zoowel als andere dokumenten, niet onder het bereik van de onbescheidene handen der douaneknechten vallen.

Intusschen zoude men van het eene uiterste tot het andere komen, wanneer men wilde vaststellen, dat de wisselprijs volstrekt niets beteekent. In tegendeel, wanneer de prijs van den wissel op eenig land, gedurende *eene reeks van jaren*, eene bepaalde rigting behoudt, zonder dat groote geldleeningen door de regering of de particulieren van dat land buitenslands genegocieerd of afgelost worden, zoo bewijst dit wel degelijk voor of tegen de welvaart van dit land. Zoo heeft zich de wissel op *Pruissen* sedert tweemaal tien jaren, op alle plaatsen bijna onafgebroken verbeterd, niettegenstaande *Pruissen* geene aanzienlijke geldleening buitenslands

opgenomen, in tegendeel menige oude schulden afgelost heeft, en de bevolking van dien Staat in sommige, solied geachte buitenlandsche leeningen voor groote sommen deel nam; terwijl daarentegen, gedurende hetzelfde tijdstip, de prijs van den wissel op *Engeland*, en ten gevolge daarvan ook die van het Engelsche betaalmiddel, *het goud*, (bij vergelijking met de waarde van andere metalen) eene doorloopende vermindering (van 1823—1842 van zes tot acht pCt.) geleden heeft; zonder dat *Engeland* eenige andere Europesche effecten, dan die van *Griekenland*, *Nederland* en de Staten van het Schiereiland heeft opgenomen, wier beloop waarschijnlijk ten grootsten deele door den verkoop van vroeger in *Engeland* genegocieerde, doch van lieverlede naar het vaste land teruggekeerde schuldbrieven van *Oostenrijk*, *Pruissen*, *Rusland*, *Napels*, *Denemarken*, enz. gedekt werd. Er is derhalve wel degelijk reden om vast te stellen, dat de handelsbalance van *Pruissen* sedert twintig jaren veel gunstiger geweest is, dan die van *Engeland*.

Overigens mag bij de beoordeeling van dit onderwerp niet worden voorbij gezien, dat *Nederland*, ten opzigte van den wissel, in eene geheel exceptionele gesteldheid verkeert. Sedert de Bank van *Engeland* hare betalingen in specie hervat heeft, en *Oostenrijk* en *Rusland*, om eene rijzing der waarde van de papieren munt te beletten, — die alle debiteuren, hetzij op grondeigendom en gebouwen, hetzij in den handel, onvermijdelijk zou te grond gerigt hebben, (1) — eene bepaalde evenredigheid

(1) Eene zoo mogelijk nog grootere ramp dan het Staatsbankroet is de aanzienlijke vermindering in de waarde van het geld, door maatregelen van het Bewind; — eene ramp, welke aan het menschdom had kunnen bespaard worden, indien, ten eerste, de munten eene meer met derzelver natuur overeenkomende benaming verkregen hadden, bij voorb. een lood, een ons, een grein goud of zilver, in stede van rijder, ducaton, gulden of andere namen, die niets beteekenen; en, ten tweede, de aanneming van *papieren munt* als betaling nimmer *gedwongen* ware geweest. De waar-

tusschen de waarde der papieren en der metalen munt vastgesteld hebben, regelt zich alom, behalve

de van het edel metaal is gelijk de waarde van elk ander voorwerp van bezit aan veranderingen onderhevig, tegen welke geene wetgeving in de wereld kan beschermen. Wanneer een gesticht of een particulier tegen het einde der vijftiende eeuw, duizend goudguldens als hypotheek op onroerend eigendom, had verstrekt, en na verloop van vijftig of meer jaren, duizend goudguldens van volkomen gelijke innerlijke gehalte terug ontving, zoo waren evenwel meer dan twee derden van het kapitaal verloren, omdat, gedurende den tijd van het voorschot, de massa van edele metalen, waarmede de ontdekking van *Amerika* de oude wereld overstroomde, de waarde dier metalen met meer dan twee derde verminderde, of, hetgeen op hetzelfde nederkomt, elk voorwerp drie maal zoo hoog dan voorheen, in goud of zilver moest betaald worden. Doch met zulke buitengewone veranderingen, die onvermijdelijk tot eenen ommekeer in den algemeenen vermogensstand leiden, en, waarvan de geschiedenis slechts enkele voorbeelden kent, hebben wij hier niet te doen. Ik bedoel die veranderingen, welke een gevolg zijn van noodlottige maatregelen der Regering van eenen Staat; wanneer deze namelijk of de innerlijke waarde der munten vermindert, gelijk voorheen in *Frankrijk* en andere Staten vaak is geschied, doch heden alleen nog in *Turkije* als een oogenblikkelijk hulpmiddel in den nood te baat genomen wordt, of de ingezetenen tot de aanneming van papieren munt dwingt, waarvoor nergens de uitgedrukte som in zilver of goud verkrijgbaar is. Bij zulke maatregelen houdt alle zekerheid van eigendom, behalve die van den grond en bodem op. Een geldbezitter geeft heden honderd duizend guldens in papieren munt, — het algemeene betaalmiddel — ter leen, welke, omdat het algemeene vertrouwen nog volkomen of zoo tamelijk gevestigd is, als even goed of bijkans even goed als zilver gehouden worden, en wanneer, na drie maanden, de schuld terug betaald wordt, ontvangt hij, 100,000 gulden, wel is waar in dezelfde munt terug, die hij voorgeschoten heeft, doch waarvoor hij naauwelijks de helft zoo veel als voor dezelfde som in zilver kan koopen. Zoo kan het gebeuren, dat, ten gevolge van al grootere en grootere vermindering van vertrouwen, de soliedste geldschieter, bij volkomene solvabiliteit zijner schuldenaren, te gronde gerigt, de millioenair tot bedelaar wordt. In het hevigste der krisis moest men te *Koppenhagen* voor de kosten eener kleine avondpartij eenige duizend daalders betalen, in eene munt, die voorheen met het zilver gelijke waarde had.

Het ware overbodig, de onheilen te schetsen, die uit zulk eenen verwarden staat van zaken onvermijdelijk moeten voortvloeijen. Doch minder algemeen schijnt begrepen te worden, dat hetgeen men als de reactie, als het herstel van het kwaad

alleen in *Nederland*, de prijs van den wissel naar de *innerlijke waarde der betaling*, en aan dien prijs zijn des te naauwere grenzen afgebakend, de slingerin-

te beschouwen gewoon is, te weten de verheffing der papieren munt op derzelver oorspronkelijke waarde, tot niet geringere zwarigheden, ja tot nog grootere vermogensschokken kan leiden. Eene voorzigtige Regering zal, waar het kwaad ongelukkiglijk bestaat en de noodzakelijkheid van deszelfs wegruiming erkend is, derhalve met de grootste schroomvalligheid te werk gaan. En hoezeer het Staatkundig zijn moge, zelfs de buitensporige verwachtingen van aanzienlijke geldschieters niet te leur te stellen, zoo kan toch, wanneer eene ijzere noodzakelijkheid gebiedt, om of daartoe te besluiten, dan wel akkerbouw, nijverheid en handel aan een' bijkans zekeren ondergang bloot te stellen, de beslissing van den Staatsman niet twijfelachtig zijn.

In *Rusland* waren de *Bank-Assignatiën*, de papieren Roebels, gedurende eene lange reeks van jaren het algemeene middel van betaling. In deze Valuta werden alle, zoo groote als geringe betalingen vastgesteld en voldaan, voorschotten op landerijen en gebouwen (onder anderen, tot wering van den woeker, door de Bank aan groote landeigenaren) gegeven en in de Hypotheken-boeken aangeteekend, wissels getrokken en afgelost, ook alle benoodigdheden van het huishoudelijke leven, de dienstboden zoowel als de bakker betaald. Door den wisselhandel naar buitenslands en vele andere omstandigheden, had zich met der tijd eene, zoo niet vaste, dan toch weinig fluctuëerende evenredigheid tusschen deze algemeene Valuta, de Bank-Assignatiën, en het zilver daargesteld; de proportie was als 360 : 100, dat is te zeggen: men betaalde den Tschetwert tarwe te *Odessa*, het pud talk, potasch of hennep te *Petersburg*, even als elk ander voorwerp van exportatie, met zoo veel in Bank-Assignatiën, dat, *onder te gronde legging der vermelde evenredigheid*, en met berekening van alle kosten, nog de gewone winst voor den Engelschen, Nederlandschen handelaar enz. overschoot. Bij zulke prijzen kon de landeigenaar, de producent, de koopman in *Rusland*, die meestal met vreemd geld arbeiden, bestaan. Doch wanneer door eenen Regeringsmaatregel — gelijk de weinig nadenkende buitenlandsche schuldeischers der Russische Bank enz., dien wel soms mogen verwacht hebben, — de sints jaren gevestigde, op alle geldelijke betrekkingen van den Staat en den partikulier toegepaste, als het ware vastgestelde evenredigheid tusschen de papieren en de klinkende Valuta plotselings gewijzigd, wanneer bij voorb. door eene verhooging der waarde van $\frac{360}{100}$ op $\frac{180}{100}$ hij, die schuldenaar was van duizend Roebels, plotseling de waarde van tweeduizend ware schuldig geworden, zonder de voortbrengselen zijner nijverheid tegen hoogeren prijs dan voorheen te kunnen verkoopen, zoo zouden niet slechts alle

gen des te geringer, naarmate de innerlijke gehalte der muntspeciën van een land weinig of niet van de waarde, welke dezelve in den omloop vertegenwoordigen, verschilt, en naarmate de middelen van communicatie bespoedigd en de kosten van transport verminderd zijn. De prijs van den wissel op *Parijs* en *Lyon*, kan bij voorb. op de Duitsche markten niet hooger rijzen, dan op het punt, waar de Duitsche muntspeciën naar de Fransche munt gezonden, en daar in vijf-franken-stukken omgewerkt, na aftrek der transport-, assurantie-, munt- en andere kosten, meer zulke Fransche geldstukken zouden opleveren, dan voor dezelfde muntstukken, in *Duitschland*, wissels op *Parijs* enz. zouden kunnen verkregen worden. Evenmin kan de prijs van den Franschen wissel veel beneden het peil dalen, waar het rekening geeft, de Fransche muntspeciën naar *Duitschland* te laten komen, ten einde ze daar in gangbare munten van het land te veranderen. Heeft derhalve de prijs van den wissel een dier peilen overschreden, zoo worden in

---

schuldenaren, ten gerieve der schuldeischers, op eene onbillijke wijze benadeeld, maar de volstrekte ondergang van allen, wier nijverheid door vreemde kapitalen wordt gaande gehouden, — van den grootsten goedbezitter tot den kleinsten fabrikant, — berokkend geworden zijn. Zulk een geweldadige ommekeer van het bezit ware, ook onder den schijn eener zoogenaamde regtvaardigheid, met de zuivere beginselen van het regt moeijelijk overeen te brengen geweest. — Aan de andere zijde moest de verlichte Graaf CANCRIN sints lang de noodzakelijkheid gevoelen om, even als *Engeland*, *Oostenrijk* en andere Staten, zich den vrede te nutte te maken, ten einde de Valuta in klinkende munt, of een, *elk oogenblik tegen het edel metaal verwisselbaar* Representatief te vestigen. Doch eerst, na gedurende eene reeks van jaren alle mogelijke voorbereidingsmaatregelen getroffen te hebben, met het loffelijke doel om elke schok in den vermogensstand zoo veel mogelijk te verhoeden, werd een bepaald besluit genomen. Zoodat dan ook, wie over het onderwerp meer dan slechts oppervlakkig nadenkt, nimmer den spoedig beraamden en met overhaasting uitgevoerden, eigenmagtigen en onstaatkundigen maatregel omtrent de Uitgestelde Schuld, vergelijken zal met de, door het algemeen belang gevorderde en geene bestaande wet omverstootende Keizerlijke Ukase, die eene bepaalde evenredigheid tusschen de papieren en zilveren Valuta daarstelt.

de eerste plaats staven gouds of zilver, vervolgens muntspeciën van de eene plaats naar de andere verzonden.

In *Nederland* kan, behoudens buitengewone gebeurtenissen, slechts het eene dier beide gevallen plaats hebben. De vreemde wissels kunnen daar zoo zeer in prijs dalen, dat de bankiers het voordeelig achten, vreemde speciën, bij voorb. Spaansche matten in te voeren en te *Utrecht* in nieuwe (met omstreeks 1 ½ pCt. in waarde verminderde) (1) Nederlandsche geldstukken te doen vermunten; doch het tegenovergestelde geval zal moeijelijk kunnen voorkomen. Want, ten gevolge van den verminkten, ellendigen staat der Nederlandsche muntspeciën (voor hem, die het niet dagelijks ziet, bijkans ongeloofelijk) zou de prijs van den wissel op *Parijs* bij voorb. eene nimmer gekende hoogte moeten bereiken, om de verzending van het in de gewone wandeling omloopende geld te veroorloven. Het, alleen in *Nederland*, heerschende misbruik, gesnoeide of anders beschadigde geldstukken voor dezelfde waarde als onverminkte aan te nemen, heeft derhalve ten minste die goede uitkomst, dat *Nederland* veel minder dan eenig ander land der wereld, aan het gevaar van wezenlijk geldgebrek is bloot gesteld. En wanneer de prijs van het geld op de Nederlandsche markten rijst, zoo is dit in de meeste gevallen niet, gelijk in *Engeland* en elders, aan eene daadzakelijke vermindering in de massa van het aanwezige edel metaal, maar alleen aan eene meer levendig navraag of aan eene spoedige intrekking van het geld *vertegenwoordigend papier* (Bankbilletten, Kassierspapier, Coupons enz.) toe te schrijven. Zoo gebeurde het, dat in het najaar van 1839, eene botsing tusschen de Ne-

(1) Eene vermindering, welke bewijst, dat, behalve in *Turkije*, ook nog in andere, in de Staatshuishoudkunde weinig gevorderde landen, tot besnoeijing van de gehalte der munten kan besloten worden. De bij de Wet van 22 Maart 1839 vastgestelde vermindering is evenwel niet van dien aard om den algemeenen vermogensstand geweldig te schokken.

derlandsche Bank en de voornaamste Kassiers der hoofdstad, het geld tweemalen, den buitensporigen prijs van 7 a 7½ pCt. deed bereiken, zonder dat geldverzendingen naar het buitenland ons het zilver onttrokken hadden, of eenig algemeen verwekt wantrouwen de circulatie belemmerde.

Vatten wij alle deze omstandigheden te zamen, nemen wij daarbij in aanmerking, dat jaarlijks groote sommen naar *Nederland* zijn te remitteren, zoowel voor rente en gedeeltelijk ook voor aflossing van in vroegeren tijd, door de Regeringen en partikulieren van andere Staten, aldaar opgenomene kapitalen, als ook voor de aanzienlijke producten der Overzeesche Bezittingen, die *Nederland* aan het overige *Europa* verkoopt; letten wij bijzonder op de gewigtige omstandigheid, dat, terwijl *Nederland* voorheen bijkans elk jaar nieuwe, soms hoogst aanzienlijke geldleeningen van andere Staten opnam, in de laatste jaren zulke leeningen slechts ten kleinsten deele daar konden geplaatst worden (1) — en dat, in weerwil van dit alles, de prijs van den wissel op *Nederland* te *Petersburg*, *Berlijn*, *Weenen* en *Parijs* al lager en lager daalt, zoo wordt men in de verzoeking gebragt te denken, dat er wezenlijk een overgroot gedeelte der Nederlandsche Staatsschuld naar het bui-

(1) De door den Keizer-Koning van *Polen* gewaarborgde leening van *f* 150,000,000 Poolsch Ct., (p. m. 45 millioen guld. N. Ct.) in het jaar 1835 door twee bankiershuizen te *Warschau* genegocieerd, was voornamelijk voor de Nederlandsche kapitalisten bestemd, doch vond bij dezelve geen gunstig onthaal. Niet gelukkiger waren de beide Oostenrijksche leeningen van 1834 en 1839 van 25 en 30 millioen gulden; ook van de nieuwste leening van 40 millioen gulden *Conventionsgeld*, in vijf pCt. *Metalick*, werd — niettegenstaande dit effect tot de meest geliefkoosde der Amsterdamsche beurs behoort — bijkans niets in Nederland geplaatst. In de Fransche leening van 200 millioen franken (kapitaal) hebben, voor zoover men weet, Hollandsche renteniers geen deel genomen; omzettingen ter beurze hebben daarin volstrekt niet plaats gehad. Eindelijk is van de te *Amsterdam*, bij HOPE & COMP. genegocieerde Russische leening van 25 millioen roebels in zilver, een zeer aanzienlijk gedeelte naar *België* en *Frankrijk*, doch vooral naar *Noord-Duitschland* verkocht.

tenland gegaan is, hetwelk de rente daarvan op *Nederland* heft, of aan eene groote vermindering in de nijverheid, den handel en de welvaart van *Nederland* te gelooven — en zoowel het een, als het ander is zeer wel geschikt *malaise* te verwekken.

Overigens is deze *malaise* door de Regering erkend. Zulk eene gemoedelijke erkentenis moest, zoude men denken, van het onmiddellijk opgeven der gedragslijn vergezeld gaan, welke de *malaise* hoogstwaarschijnlijk zoo niet verwekte, dan toch bevorderde. Immers eene Regering is minder ingesteld om het bestaande kwaad te constateren, dan om hetzelve, erkend zijnde, te verhelpen.

Doch er is niets in dien geest geschied, en zoo keeren wij als van zelven tot den geliefkoosden ouden en verderfelijken sleur der belastingen terug!

De belasting op de suiker werd, in den laatsten tijd, in onderscheidene publieke vertoogen, zoo grondig toegelicht, de algemeene afkeuring heeft daardoor eenen zoo hechten steun verworven, dat het overbodig ware, nog in bijzonderheden deswege te treden. Slechts ééne aanmerking moge hier plaats vinden. Het regt, belastingen op de ingezetenen te mogen heffen, is een exceptioneel regt van den Staat; even als de verpligting tot de militaire dienst, de gedwongene onteigening enz., grijpt het in de natuurlijke regten der burgers en strijdt met het onbeperkte begrip van eigendom en bezit. Tot zulk een exceptioneel, een, wel is waar overal gehuldigd, doch niettemin monstrueus regt, moest nimmer anders dan met de grootste behoedzaamheid de toevlugt genomen worden. Zoo behoorde de ligting van militairen zich te bepalen tot dat getal, dat *tot handhaving der orde* onbetwistbaar noodig is, en de heffing van belastingen bij het cijfer der volstrekt onvermijdelijke uitgaven. Ook behoorde elke belasting aan de schatkist het zoo nabij mogelijk volle bedrag op te leveren, hetwelk dezelve aan de burgers kost. Eene belasting, die den ingezetenen millioenen ontrooft en aan de schatkist weinig of niets opbrengt, is even

verwerpelijk als het eene ligting van militairen zijn zoude, die tien duizend man aan hunne gewone bezigheden onttrekt en evenwel het leger slechts met duizend man versterkt. Dat enkelen door zulke onnatuurlijke wetten begunstigd worden, kan hier niets veranderen. Want de enkele heeft evenmin eenige gegronde aanspraak, zich ten koste van het algemeen te verrijken, als hij ten gevalle van het algemeen mag opgeofferd worden, gelijk nu onlangs met de houders van een publiek effect is geschied. Suiker-Raffinadeurs, in hunne prachtige koetsen met livereiknechten, en bezitters van Uitgestelde Schuld, tot nabij den bedelstaf gebragt, — beiden pleiten tegen de financiële gedragslijn van het Bewind.

Het behoeft hier niet eerst aangemerkt te worden, dat ook deze suikerbelasting voornamelijk de middelklassen drukt. Niet minder de Loterij en het Porto. Het is een grove misslag, wanneer men het laatste niet onder de belastingen wil rangschikken, omdat de uitgaaf vrijwillig geschiedt. Het genot van sterke dranken is voorzeker ook vrijwillig; doch is deswege de accijns daarop geene belasting? De vader of zoon, die, van zijne familie verwijderd, haar van tijd tot tijd berigten geeft, de koopman, die aan zijne kalanten aanbiedingen doet, correspondderen niet uit weelde. Voor den kleinen handel althans is het porto ondragelijk. In menige artikelen, die geene groote winst opleveren, worden transactien van een ondergeschikt bedrag, tusschen eenigzins verwijderde plaatsen belemmerd, doordat de onderscheidene brieven, die daarover veelal heen en weder gaan, de winst ten grootsten deele verslinden. Van het porto van eenen brief van *Amsterdam* naar *Rotterdam*, wordt misschien nog geen vijfde tot dekking der kosten van expeditie enz. vereischt; meer dan vier vijfden van het porto komen derhalve *als belasting*, ten laste van het corresponderende publiek, dat meestal door het Patentregt met den aankleve van dien, reeds zwaar genoeg belast is. In *Engeland* heeft men het grievende der porto-belasting zoo zeer

gevoeld, dat dezelve afgeschaft werd, terwijl de hagchelijke gesteldheid van 's Rijks schatkist tot de instandhouding van andere zeer drukkende belastingen noodzaakte. Men weet, dat thans door geheel *Engeland* een brief niet meer dan één Pence (vijf Cents) kost.

Het buitensporig hooge regt voor de buitenlandsche paspoorten belemmert voor de middelstanden het reizen, even als het hooge porto de briefwisseling. In dier voege is de wederzijdsche mededeeling van berigten en gedachten belast, hetzij deze schriftelijk of mondeling geschiede. Met vele andere belastingen heeft die op de paspoorten ook gemeen, dat, buiten en behalve de uitgaaf, nog velerlei omslagtigheden, en in sommige gevallen een onherstelbaar tijdverlies daardoor berokkend worden. De vreemdeling, in *Nederland*, kan met zijn buitenlandsch paspoort elk oogenblik naar *Frankrijk*, *Pruissen*, of elders vertrekken; de Hollander zelf, die niet gestadig een paspoort in voorraad *en portefeuille* houdt, moet echter eenige weken vooruit zich met moeijelijke demarches, tot verkrijging van het document bezig houden, soms wel ook zich in persoon ter plaatse van het Provinciaal Bestuur vertoonen enz. Gelukkiglijk mag men verwachten, dat deze middeleeuwsche belasting, welke, zoo ik vermeen, bij Koninklijke Besluiten geregeld en geheven wordt, en waarvan de opbrengst waarschijnlijk niet zeer groot is (1), wanneer ook *Nederland* eenmaal door spoorwegen met andere landen gemeenschap onderhouden zal, van zelve moet komen te vervallen.

Ook de conscriptie, dit rampzalige gewrocht der Fransche omwenteling, waartegen ALBION zich steeds wist te behoeden, drukt onevenredig op de middelklassen. De burger, die zijnen zoon in den krachtigsten leeftijd niet kan missen, of zijne studien niet

(1) Uit de aan de Kamers medegedeelde staten zal wel de hoegrootheid dezer opbrengst blijken; het groote publiek schijnt niet daarvan onderrigt te zijn.

wil afbreken, en derhalve door remplacering vrij koopt, betaalt evenveel voor den remplaçant, als de millioenair, voor welken de som niets beteekent. Wilde men zich hier bij eene militaire magt bepalen, bestemd om de inwendige rust te handhaven, om den eersten vijandelijken aanval te kunnen wederstaan, gelijk in de Vereenigde Staten van *Noord-Amerika*, waar het leger nog geen één op de duizend zielen bedraagt, dan zou de last wel dragelijk zijn. Doch de uitgave voor het Departement van Oorlog (ruim twintig gulden jaarlijks voor elk huisgezin der bevolking) bewijst, dat men eene uitgebreide militaire magt nog tot andere groote doeleinden noodig acht.

Niets werkt nadeeliger op de financiën der Staten, op de ontwikkeling der krachten en de welvaart der volkeren, dan het gestadig onderhoud van eene uitgebreide militaire magt. De luxe der staande legerbenden is de plaag onzer eeuw. Naarmate de vorschende geest van een edel mensch *Europa* van eene groote ramp bevrijdde, waaronder het eeuwen gebukt ging, is eene andere ramp daarvoor in de plaats getreden, die ook allerongunstigst op den aanwas der bevolking werkt. Zal een andere JENNER ons daarvan bevrijden? Of zullen volgende eeuwen met een gevoel van medelijden, zoo niet van minachting, op een tijdvak terug zien, toen de volken op de heerschappij van het regt en op eene hooge beschaving boogden; waar, door verbeterde middelen van gemeenschap en grootsche handelsrelatiën, de natiën inniger dan te eeniger tijd verbonden waren; waar, door de plaatsing van hoogstaanzienlijke Staatsleeningen in vreemde landen, het vermogen van vele ingezetenen van den eenen Staat afhankelijk werd van het bestaan en de welvaart van den anderen; waar groote nationale instellingen, gelijk de Banken, in stede van wederzijds op de verlegenheid en den ondergang der andere partij te speculeren, veeleer bereid waren zich wederkeerig te ondersteunen; waar de aanzienlijkste handelaren leden van hun

gezin in vreemde landen vestigden en, ten gevolge van dien ook veel meer dan vroeger, familie-betrekkingen tusschen ver verwijderde landen aangeknoopt werden, — en waar in weerwil van dit alles een millioen mannen gestadig onder het geweer stond, als of de nabuur niets anders ware, dan een laaghartige roover, tuk op het oogenblik, den ongewapenden vriend te overweldigen en te plunderen? Een heirleger van twee, drie, vier maal honderd duizend man, gelijk eenige der groote Staten dit sedert den Napoleontischen tijd onderhouden, vereischt niet slechts eene uitgaaf van honderden van millioenen, maar nog grootere sommen worden daardoor aan de productie van het land onttrokken. Juist de krachtigste menschenklasse, die door handenarbeid of de beoefening van handel, wetenschap en kunst, zeer veel tot de vermeerdering van den algemeenen rijkdom zoude kunnen bijdragen, is tot eene nuttelooze lijdelijkheid gedoemd; want, hoe edel het zijn moge, bloed en leven tot verdediging van den dierbaren grond van het vaderland te offeren, zoo is toch onbetwistbaar het soldaten-leven, in tijd van vrede, onproductief, voor zoo ver de dienst niet tot handhaving der binnenlandsche rust strekt (1), of tot volstrekt noodzakelijke voorbereidings-school voor eenen mogelijken oorlog. De honderden van millioenen, die dus aan de eene zijde verspild, aan de andere zijde aan de productie ontroofd worden, moeten veel meer dan eenige andere Staatsmaxime, tot het *drukkende* der belastingen bijdragen, bij den burger trapsgewijze misnoegen, ontevredenheid, gebrek, wanhoop verwekken. Om het alzoo gedrukte volk in toom te houden, daartoe is wel degelijk eene

(1) Daarvoor zijn, bij den bezadigden geest der Nederlandsche natie, bij derzelver (soms al te groote) verknochtheid aan het bestaande, bij den ijver voor nuttige bezigheden, met (soms overdrevene) bespotting aller nieuwe theoriën, bij den, onder alle standen, diep gewortelden afschuw voor oproer en geweld, misschien niet meer troepen noodig dan in oude tijden: tweehonderd piekeniers in de hoofdplaats van elke provincie.

versterkte militaire magt noodig te achten; en zoo zoude het kunnen gebeuren, dat het kwaad, in zich zelf voedsel vindende, zoo lang aanwies, tot dat zulk een gedeelte der bevolking tot den soldatenstand is gebragt en daarin wordt onderhouden, toereikende om de gansche overige bevolking gestadig te kunnen bedwingen.

Strookt dit met den vreedzamen geest der Europesche bevolkingen, die veeleer naar den lauwer op het gebied der nuttige uitvindingen dingen, in kunsten en wetenschappen elkander voorbij streven, op Akademien, en op de groote wereldmarkten eene onbloedige zege behalen willen?

En wilde men ook toegeven, dat de Staten van den eersten rang door de ontwikkeling eener uitgebreide gewapende magt te land of ter zee een gezag uitoefenen, dat hun, zonder zoodanige magt, misschien zoude kunnen betwist worden, — kan dit Staten van den tweeden of derden rang tot voorbeeld strekken? Hebben deze eene andere bescherming dan het regt der volkeren en de heiligheid der tractaten, die een zoo gelukkig evenwigt in *Europa* daargesteld hebben? Of is het de uitgebreidheid der militaire magt, die *Sardinië* tegen *Frankrijk*, *Toskane* of de Pauselijke Staten tegen *Oostenrijk*, *Zweden* tegen *Rusland*, *Denemarken* tegen *Engeland* beveiligt? Welk nut heeft de uitgebreidheid der militaire magt in de jaren 1831 tot 1838 voor *Nederland*, of, in 1840, voor den Pacha van *Egijpte* opgeleverd? Hardere voorwaarden moesten beiden zich getroosten, dan een onbepaald vertrouwen op de beslissing van het verbondene *Europa*, hun waarschijnlijk zoude verschaft hebben! *Hessen* mag zich, niettegenstaande de maagschap met *Ruslands* magtigen CZAAR daarover verheugen, dat het den opgeworpen steendam in den *Rijn* niet door militaire krachtinspanning tracht te verdedigen. De wegruiming alleen zou dan de Bondsvergadering bezwaarlijk voldaan hebben. En *Frankrijk* zelf, het magtige *Frankrijk!* Heeft niet de, ten spijt van alle

gezonde staatkunde en diplomatische kieschheid, in de Kamer der Gedeputeerden, tot in de kleinste bijzonderheden bloot gelegde gang der onderhandelingen, nopens de Oostersche kwestie, tot de overtuiging moeten leiden, dat de getrouwe vertegenwoordiger der *pensée immuable* door de beloofde *ontwapening* meer voor den Pacha verkrijgen mogt, dan door de uitgebreide *wapening* van THIERS en het krijgsgeschreeuw der Fransche drukpers bereikt werd, — wapeningen waarmede men, aan den *Oder* en den *Rijn*, als het ware den spot dreef, omdat men het regt der volkeren (daarenboven geschraagd door het krediet van den *Theems*) aan zijne zijde had?

Waarom genieten sommige Staten van den tweeden en derden rang een zoo hoog krediet? Omdat de geschiedenis minder voorbeelden aangeteekend heeft van verliezen, door de schuldeischers van zulke Staten ten gevolge van staatkundige verwikkelingen geleden. En waarom ontbreken zulke voorbeelden? Omdat deze Staten hunne onafhankelijkheid zelden aan hunne magt dank weten, hun bestaan minder van hunne krachtsontwikkeling afhangt, omdat zij zich zoo veel mogelijk van elke deelneming in politieke verwikkelingen trachten te onthouden en, waar deze volstrekt noodig is, minder tot buitensporige inspanningen laten verleiden.

De waarde der publieke effecten van zulke Staten, die, zich binnen de hun door de natuur aangewezen grenzen bewegende, alleen in de uitbreiding der middelen van volksbestaan en volksveredeling, heil zoeken, en elke praalvertooning op het tooneel der wereldstaatkunde versmaden, wordt derhalve ook veel minder door elke politieke gebeurtenis getroffen. Zoo heeft men in het najaar van 1840, toen de prijzen der Fransche renten met 25 pCt. verminderden, bijkans geenen invloed op de hoog gerezene waarde der effecten van sommige der kleinere Staten bespeurd.

Een Staat van dezen rang echter, die door militaire magtsontwikkeling doet geloven, dat hij genegen is, in elken opkomenden wereldstrijd ijverig

partij te nemen, kan dit slechts ten koste van deszelfs geldmiddelen en ten nadeele van zijn krediet doen.

Onder de belastingen mag voorzeker ook gerangschikt worden de wet, welke den ingezetenen verbiedt om op zekere, zoogenaamde feestdagen, hun beroep of hunne werkzaamheid uit te oefenen, eene belasting, die, wel is waar, niets aan 's Rijks schatkist opbrengt, nogtans zwaar op de mindere standen drukt; dubbel zwaar, omdat, gelijk het spreekwoord zegt, hij, die niet werkt, nog eens zoo veel aan het verteren denkt. Eene wet, die den behoeftigen werksman of ambachtsman verbiedt om op zekere dagen de kost voor zijne vrouw en zijn kroost te verdienen, zoude, meen ik, alleen dan te regtvaardigen zijn, wanneer men tevens inrigtingen daarstelde, waar deze werksman of ambachtsman, zonder onder de behoeftigen en bedeelden geteld te mogen worden, op deze zelfde dagen met zijn gezin kan gaan eten en zich verwarmen, alsmede zondagsscholen, om de telgen dier gezinnen tegen de gevolgen van het gevaarlijk leegloopen te beveiligen. Zulke scholen bestaan trouwens op sommige plaatsen; doch voor de bekostigings- en verwarmingsgestichten schijnen de voorstanders der heiligheid en onschendbaarheid van zekere dagen in den Almanak nog weinig gezorgd te hebben.

Eene groote ramp voor de leden der maatschappij is het ook, wanneer, door fiscale bepalingen, de verkrijging van het regt zoo uitermate kostbaar gemaakt wordt, dat het, ten opzigte van vorderingen van een ondergeschikt bedrag, bijkans even goed ware, van alle wetten en vierscharen verstoken te zijn. Menige handelaren in dit Rijk werden, door vele bittere ondervindingen, sints lang tot het besluit gebragt, om nimmer eenige schuld onder de vijftig of honderd guldens, doch vooral geene tusschen de twee en drie honderd guldens, waarbij de tusschenkomst van een der heeren Prokureurs vereischt wordt, in regten te vervolgen. Wat baten ook de beste wetten en de meest onafhankelijke en gemoedelijke regters, wanneer de

kosten van procedure zoo ontzettend hoog loopen? (1)

Wanneer, in weerwil van al de genoemde daadzaken, een hooggeplaatst Staatsman met zoo vele woorden verklaart: » dat de veelvuldige klagten over het drukkende der belastingen overdreven zijn," wordt dan niet aan de gedachte grond gegeven, dat Zijne Excellentie niet met naauwgezetheid de financiële geschiedenis van alle andere landen, alsmede die van *Nederland* zelf, heeft nagegaan, daar immers van een' zoo gemoedelijk' man niet kan ondersteld worden, dat hij tegen zijne overtuiging zoude gesproken hebben?

Vijanden van den Minister hebben in dit bij verscheidene gelegenheden op eenen scherpen toon herhaald gezegde eene bespotting, een zeker tarten der belastingpligtigen willen bemerken; zij wilden het doen voorkomen, als of de jonge Minister, van de meerderheid in de Kamers verzekerd, het niet der moeite waardig geacht heeft, den door de schier ontelbare belastingen en opcenten gedrukte of verdrukte ingezetenen een vleijend of troostrijk woord te zeggen, zoo wel geschikt, om den last met meer geduld en hoop te doen torschen; zij meenden, dat het hem meer daarom te doen was, zich door zeker ridderlijk gedrag de achting en vriendschap zijner »ervaren heeren ambtgenooten" te verwerven. Doch dit schijnt eene ongegronde beschuldiging jegens eenen man, die, zelf uit het midden van het volk ontsproten, onder het midden van het volk geleefd heeft, en, gelijk uit dit gezegde veeleer mag worden afgeleid, van de verfijnde of geslepene manieren des kieschen edelmans, die de pil weet te vergulden, volstrekt niet houdt.

---

(1) Indien de regtspleging volstrekt eene melkgevende koe voor de algemeene schatkist zijn moet, ware het dan niet beter, den kwaadwilligen schuldenaar aan zware boeten te onderwerpen, dan hem zekeren bijstand te verleenen, door de vaststelling van overgroote kosten van registratie enz., waaraan de schuldeischer zich a priori onderwerpen moet, doch welke hij zich in vele gevallen niet wil getroosten of zelfs niet kan opbrengen? Zijn de vereischte groote verschotten niet een steun voor chicane en kwade trouw? Uit den aard der zaak, lijden daaronder het meest de handeldrijvende klassen, die, door de mededinging in alle takken, gedwongen zijn, krediet te geven, dus veel eerder dan anderen in de noodzakelijkheid gebragt worden, tot de regtbanken toevlugt te moeten nemen.

Dergelijke harde beschuldigingen, ten gevolge van enkele losse gezegden, zijn veelal even onbillijk als onvruchtbaar. Een Minister kan dwalen, even als elk ander mensch; zijne voorstellen kunnen ondoelmatig en derzelver verdediging, ruw en ongeschikt zijn; doch dit alles geeft geen regt, zijne edele bedoelingen in twijfel te trekken. Men bewijze, dat de begrootingswetten niet strooken met de gezonde begrippen van juiste Staatshuishoudkunde, dat zij aanleiding geven tot vijandige gevoelens tegen de bestaande orde van zaken, tot vermindering van den algemeenen welstand, zelfs tot armoede, tot zedeloosheid, tot sluikerij en veel ander kwaad; dit betoog zal meer gepast en heilzamer zijn, dan het onderzoek naar de geheime drijfveren, die den ontwerper dier schadelijk geachte wetten mogen hebben geleid. (1)

---

(1) Over de aanneming of verwerping van Staatsbegrootingen redenerende, schijnt J. B. SAY het toekomstige lot van menig Rijk op het oog gehad te hebben. Zie hier eenige zijner gewigtigste bedenkingen:

» *Des législateurs parfaitement indépendans et pénétrés de la sainteté de leurs devoirs, ne craindraient point de rejeter les budgets qu'on leur présente, toutes les fois qu'ils ne seraient pas fondés sur des dépenses évidemment commandées par le bien général; toutes les fois qu'on négligerait de leur donner toutes les garanties désirables contre les abus. Que les créatures du pouvoir et les co-partageans dans les biens du public ne soient pas de cet avis; qu'ils réprésentent cette mesure comme le bouleversement de l'état, tandis qu'elle n'est-que la suspension de leurs honoraires jusqu'à ce que leurs honoraires soient mieux mérités, rien n'est moins surprenant; mais que les personnes qui ne prennent aucune part à ce riche butin regardent cette utile fermeté comme une extrémité dangereuse, c'est une faiblesse tout-à-fait protectrice de la dissipation, de la corruption et complice de la perte des gouvernemens. Les hommes qui manient le pouvoir ne sont en général contenus que par les institutions; et une institution qui ne se fait pas respecter n'est pas une institution vivante. On craint que le gouvernement ne soit ébranlé s'il n'a pas de quoi satisfaire aux besoins de l'état, et l'on n'a rien de plus pressé que d'y pourvoir; c'est ainsi que l'on nourrit les abus qui exposent véritablement la tranquillité des nations. Si du temps de* LOUIS XIV, *un corps représentant les véritables intérêts de la France, eût pu mettre un obstacle à ses guerres et à ses persécutions, la France ne fût pas tombée dans l'avilissement et la misère, qui signa-*

Misschien zal eene kalme overweging der hier aangestipte punten menig een in de meening kunnen

---

lèrent la fin de ce règne théatral, et le roi lui même n'eût pas été abreuré d'humiliations. Si le corps législatif muet de BONAPARTE *avait refusé nettement de pourvoir aux dépenses qui maintenaient ses factionnaires publics et ses armées, il n'aurait pas formé ces entreprises gigantesques et insensées qui l'ont renversé. Mais les membres du soi-disant corps législatif étaient désignés par lui!*

Sauf des fléaux naturels, heureusement rares et passagers, les nations n'éprouvent guère que les maux qu'elles ont mérités. Pour les éviter, ce n'est pas une molle complaisance qui sert; ce sont les lumières et la fermeté. Si des ministres complaisans ont l'art de lier une dépense abusive à d'autres dépenses utiles, on peut sans danger refuser le tout jusqu'à ce que les ministres présentent ces dernières dégagées de toute autre. Ils se hâteront de se conformer à une telle suggestion; ils sont plus intéressés que la nation à présenter un budget, qui mérite d'être approuvé. Les nations subsistent par elles-mêmes, puisqu'elles subsistent de ce qu'elles produisent; tandis que les fonctionnaires publics ne subsistent que du budget.

Les gouvernemens dépensiers sont menacés d'un autre danger, surtout le Gouvernement d'Angleterre, c'est d'être désertés par leurs sujets"....

" Quand les peuples ne jouissent pas des avantages que l'impôt peut leur procurer, quand le sacrifice auquel il les soumet n'est pas balancé par l'avantage qu'ils en retirent, il y a iniquité. Ce bien leur appartient; on ne saurait, à moins de commettre un vol, ne pas leur donner en échange un bien, qui le vaille.

Ainsi, en supposant que les citoyens d'une ville puissent jouir de toute la sécurité désirable, moyennant cent francs de contribution par famille, si on leur faisait payer plus que cette somme, ce surplus pourrait passer comme un prix exagéré, injuste, illégitime, de l'avantage qu'on leur procurerait; ce serait une spoliation.

Remarquez, que ce principe d'équité naturelle est également vrai, quelle que soit la forme du gouvernement, et qu'une contribution qui le viole est aussi bien illégitime, votée par une chambre des communes d'Angleterre, qu'établi en vertu d'un ukase de l'autocrate de toutes les Russies.

Cest sur ce principe que devraient être basées toutes les impositions des peuples qui se prétendent civilisés, et que devraient être réglées toutes les dépenses publiques.

C'est un commun adage dans l'administration, qu'il est facile de déclamer contre l'énormité des impôts, et fort difficile, de les réduire. Il n'est point ici question de ce qui peut paraître difficile ou aisé; il est question du mal que font les impôts poussés trop loin. Du reste, si l'on est assez faible, pour tolérer de grosses dépenses, il faut être assez fort, pour supporter de gros impôts.

" De fausses idées d'économie politique ont fait long-temps considérer l'impôt comme n'entraînant aucune perte pour la

versterken (1), dat de, met zoo veel spanning verwachte, eerste tweejarige begrootingswetten niet op den grondslag eener wijze en zedelijke Staatshuishoudkunde rusten, dat dezelve ook volstrekt niet aan de behoeften, wenschen en belangen der overgroote meerderheid van de natie voldoen. (2)

Overigens verwondere zich niemand over de, door de afdeelingen der Kamers, door de geheele onafhankelijke drukpers, door alle weldenkende mannen, ja door de Regering zelve erkende menigvuldige leemten en gebreken der begrootingswetten. Want zoo waar het is, dat geen land in de wereld meer dan *Nederland* behoefte heeft aan een doorkundig en schrander hoofd

---

société. On a dit: l'impôt fait payer cent mille francs par des particuliers, mais il ne détruit pas cette somme. Il la reverse dans la société, puisque la société possède autant d'écus après le paiement des impôts qu'auparavant. Si le reversement de la somme était considéré comme une restitution d'impôt, il résulterait que la même somme d'impôt serait une perte pour le contribuable en Chine, *et ne le serait pas en* Europe; *car en* Chine *la contribution se paie en denrées, que les agens du gouvernement consomment en nature, et par conséquent ne reversent pas dans la société.* »

(Cours complet d'économie politique pratique, pag 486. ect.)

(1) Eene uitvoerige, omvattende behandeling dezer gewigtige punten, — welke tot zoo vele controversen, zelfs tusschen de aanzienlijkste Staatshuishoudkundigen der verschillende natiën aanleiding gaven, zonder tot eene bepaalde beslissing gebragt te zijn, die trouwens ook bezwaarlijk tot eene, voor alle landen even voldoende algemeene oplossing kunnen gebragt worden, — zal beproefd worden in een grooter werk, waarmede de schrijver zich sints eene reeks van jaren bezig houdt, en waarvan de titel: *Du système de finances des états de l'Europe, de son origine, de son developpement et de ses résultats probables*, de strekking aanduidt.

(2) Indien de redenering van het dagblad (het *Handelsblad*) gegrond is, en de begrootingswetten inderdaad niet aan de behoeften, wenschen en verwachtingen der natie voldoen, dan is ook een van de beiden waar: Of de Minister houdt deze wetten voor doelmatig, — dan miskent hij de behoeften, wenschen en verwachtingen der natie, — of de Minister is, met het publiek en het dagblad, van de ondoelmatigheid dier wetten overtuigd, en verleent zich nogtans tot derzelver voordragt en verdediging — wat moet men dan denken van 's mans stelselmatigheid en karakter?

(STAATKUNDIG-FINANCIËLE BESCHOUWINGEN. *Eerste Stuk*, noot op bladz. 82.)

van het Departement van Finantiën, even waar is het, dat in geen land der wereld, sedert vijf en twintig jaren, het beheer der Finantiën aan minder bekwame handen toevertrouwd was, dan juist in *Nederland*. Men schijnt aldaar nog niet te beseffen de juistheid der aanmerking van SAY: » *Cette combinaison de besoins et de ressources a rendu fort importante la tâche d'un ministre des finances, et ce ministre est devenu, dans la plupart des états de l'Europe, le pivot sur lequel se meut toute l'administration.*"

Met uitzondering van een enkelen, schijnen de Nederlandsche Ministers van Finantiën, sedert 1814, weinig kennis, zelfs van de eerste beginselen der Staatshuishoudkunde bezeten te hebben. Geen derzelve scheen te beseffen, wat het eerst in *Engeland* geproclameerd, doch heden door alle uitstekende Staatsmannen ook van het Vaste Land erkend wordt, dat het vermogen of de middelen van den Staat alleen vermeerderen door de verhooging van het vermogen of de middelen der ingezetenen, en dat, wanneer de ingezetenen van elken vooruitgang in dit opzigt verstoken zijn, de Staat even als de burgers zoude verarmen. In *Nederland* werd tot dus ver en wordt ook heden nog de jammerlijke leer gevolgd, de belangen van den Staat af te zonderen van de belangen der ingezetenen.

Het is voor elk lid van den Staat zeer bedroevend, voor den Vaderlander hartverscheurend, dat een land, hetwelk, in meest alle vakken, menige in wetenschap en praktijk uitmuntende voortreffelijke mannen telt, de leiding zijner meest gewigtige belangen, gedurende eene reeks van jaren, aan zoo weinig daarvoor berekende handen moest zien toevertrouwen. (1) Heeft

---

(1) » Hoezeer is het te betreuren, dat eene natie, die te regt bekend staat om hare financiële bekwaamheden, zoo wel in de theorie als in de praktijk, juist door mannen bestuurd wordt, aan welke ook de oppervlakkigste financiële kunde schijnt te ontbreken!" (MISSISIPPI! bladz. 8).

Zou tot dezen jammerkreet, in het jaar 1839, tijdens het bestuur van den, eerst laat door de Kamer en het publiek behoorlijk gewaardeerden Heer BEELAERTS VAN BLOKLAND uitgeboezemd, niet heden helaas! nog meer aanleiding bestaan!

men niet reden te onderstellen, dat bij de keuze van eenen Controleur of Ontvanger, soms met meer schroomvalligheid werd te werk gegaan dan bij de benoeming van eenen Minister van Financiën? Is het bij voorb. niet overbekend, dat de Heer VAN TETS VAN GOUDRIAAN in der tijd zelf verklaarde, geene kennis van de specialiteiten van het hem aangeboden Departement te bezitten, en dit evenwel aannam; misschien niet wetende, dat deze kennis nergens zoo volstrekt noodig is, als bij den opprsten beheerder der financiële belangen van eene nijvere, handeldrijvende en gegoede natie? — En dan de Heer Mr. VAN GENNEP! De spil van het ingewikkelde financiële raderwerk der oude Regering; de bestuurder en misschien ook uitvinder van het onwaardeerbare schulden-opeenstapelingsstelsel met al den kostelijken aankleve van dien: Amortisatie-Syndicaat, Opcenten, Staat B. enz. enz.; een man, wien de meer dankbare volken der oudheid tempels opgerigt, dien zij als de Godheid van het schuldenmaken en als krachtigen bevorderaar van de algemeene nijverheid aangebeden zouden hebben, vermits, sedert de verwezenlijking zijner hooge denkbeelden, het grootste gedeelte der bevolking eenige uren dagelijks meer aan den arbeid geboeid is! — Vervolgens de Jonkheer BEELAERTS VAN BLOKLAND! Nederlands Sieraad! De verheven eerzuilstichter voor zijn verheven ambtsopvolger! BLOKLAND! BLOKLAND! Mij dunkt, het is genoeg, uwen onsterfelijken naam te noemen! — Zulke keuzen laten zich misschien verklaren, doordat Koning WILLEM I. gewoon was de Chefs der Departementen van algemeen bestuur, doch bijzonder van het Departement van Financiën als de blinde uitvoerders van Hoogstdeszelfs eigene, veelal grootsche en heilzame plannen (gelijk bij voorb. de oprigting der Nederl. Bank, der Nederl. Handel-Maatschappij, van het Noordhollandsche Kanaal enz.) te beschouwen; als Commiesen, over welke een gestadig toezigt door Z. M. kon worden uitgeoefend, terwijl niet alle Controleurs en Ontvangers even gemakkelijk konden worden gade geslagen. Dan, wat met de begrippen der vroegere Regering

tamelijk wel overeen te brengen was, zou het, na de herziening der Grondwet, en bij de door Z. M. Koning WILLEM II verkondigde beginselen, niet als eene dubbel grievende ramp, als leidende tot den ondergang der ingezetenen van den Staat moeten beschouwd worden? Deze uitdrukking: *tot den ondergang* zal hun hard voorkomen, die het dezer dagen door een geacht tijdschrift geuit gevoelen beamen, dat tegenwoordig door het publiek *te veel* waarde gehecht wordt *aan het beheer der materiële belangen.* Dan, is de belangstelling niet zeer wel te regtvaardigen in een land, waar de burger uit den middelstand een derde of grooter gedeelte van hetgeen *hij persoonlijk* met onvermoeiden arbeid verdient, *tot dekking der behoeften van het algemeen*, moet afstaan; waar ieder ingezeten, die zich niet rijker schatten wil, dan hij wezenlijk is, bij het opmaken zijner balans, een vierde of een derde van de hoofdsom, als toebehoorende aan de schuldeischers van den Staat, moest aftrekken; waar duizenden van huisgezinnen geenen penning kunnen overwinnen, omdat door de belastingen, opcenten, en opcenten zelfs op de opcenten, al hetgeen, onder minder drukkende omstandigheden, ter afzondering had kunnen strekken, verslonden wordt; waar derhalve voor velen, bij de eerste staking van den dagelijkschen arbeid, geene andere toevlugt blijft, dan de armenhuizen, werkhuizen of koloniën van weldadigheid?

Nog bestaat, even als voorheen, bij duizenden de goede wil, om, zelfs met ontzegging van menig genot, een penningke te sparen voor den ouden dag of voor de kinderen; doch de gelegenheid daartoe ontbreekt.

De worstelstrijd om de Portefeuillen in *Frankrijk*, waarvan deszelfs geschiedenis sedert 1814, doch vooral van de laatste tien jaren, zoo vele voorbeelden oplevert, dat men boekdeelen daarover zoude kunnen schrijven, heeft voorzeker op zich zelve weinig prijzenswaardigs. Doch prijzenswaardig is het, dat in al de zoogenaamde ministeriële krisen, de drukpers, het

publiek, alsmede de Koning slechts een dertig- of allerhoogstens een vijftigtal mannen in aanmerking namen, mannen van zeer verschillende staatkundige beginselen, doch wier uitstekende kunde en bekwaamheid vrij algemeen erkend was; mannen, die op gewigtige antecedenten mogten roemen als leden der Pairs-Kamer, als Volksvertegenwoordigers, als uitmuntende Publicisten, als Professoren of als Diplomaten van den eersten rang. Van de millioen zielen kwam naauwelijks één in aanmerking. Het scherp vernuft der Franschen heeft hen sints lang doen begrijpen, dat, waar het de vervulling van de eerste rollen op het tooneel geldt, vrij wat meer dan van een der Statisten van de schouwburg mag, ja moet geëischt worden. Ook heeft men hooren aanprijzen LAMARTINE zoowel als DUPONT *(de l'Eure)*, BERRYER en GARNIER PAGÈS, zelfs VILLÈLE en LAMENNAIS. Doch wie heeft immer ROUVENAT, THOMAS, DE MONTIGNY DE PONTIS, VESSIÈRE of andere verdienstelijke directeuren van groote Entrepotdokken tot Ministers hooren aanbevelen, omdat zij hunne bescheidene functiën goed waarnamen? Welk dagblad heeft zich zoo bespottelijk gemaakt te vergeten dat er een onmetelijk verschil bestaat tusschen de directie van eene bijzondere beperkte instelling, en van de uitgebreide financiële belangen van den Staat?

Zoo diep doordrongen is men in *Frankrijk* van de overtuiging, dat de Chef van het departement van Finantiën *in de eerste plaats* EEN DOORWROCHT FINANCIËR moet zijn, dat, bij wijze van uitzondering, bij hem minder de staatkundige zienswijze, die bij alle andere Ministers steeds op den voorgrond staat, in aanmerking genomen wordt. En in *Nederland*, helaas! zoo veel onverschilligheid.

Maar daarom ook hoort men in *Nederland* alom zich over *malaise* bezwaren, die, ware het beheer der finantiën minder rampzalig, in een door de natuur en de vlijt der voorvaderen zoo gezegend land, van zwarte ondankbaarheid jegens de Voorzienigheid zoude getuigen. Er is geen herstel van deze, in de meeste provinciën heerschende, onbehagelijke stemming te ho-

pen, zoo lang het opperste beheer der finantiën van den Staat niet aan volkomen daarvoor berekende handen wordt toevertrouwd. En geve de Hemel, dat men niet te laat de waarheid erkent van hetgeen een reeds genoemd uitmuntend schrijver zegt: » *Il serait facile de prouver que tous les bouleversemens arrivés de nos jours remontent à un malaise intérieur que l'on pouvait prévenir ou auquel on pouvait porter remède.*"

Om een schip met zijne rijke lading, ook bij opkomend onweder en storm, door klippen en zandbanken heen, behouden in den veiligen haven te brengen, daartoe is goede wil en moed alleen niet toereikende; daartoe wordt een kundig en bedreven stuurman vereischt. Onvermijdelijk zou het schip bij eenige gelegenheid verongelukken, wanneer bij de keuze van den oppersten stuurman of loods van de gedachte is uitgegaan, dat met het ambt ook het verstand komt.

Wilde men als nu beweren, dat, even als de aanneming, ook van slechte begrootingswetten, oogenblikkelijk gunstig op de prijzen der publieke effecten werkt, zoo omgekeerd de slechte indruk van den maatregel omtrent de Uitgestelde Schuld ook niet tegen deszelfs doelmatigheid kan bewijzen, zoo zoude men het groote verschil tusschen de eene en de andere zaak moeten voorbij zien. Over de begrootingswetten *moet* gestemd worden, en dàn houden de schuldeischers van den Staat, om de vermelde redenen, altijd eene toestemming voor minder noodlottig dan eene weigering. De eerste werkt derhalve gunstig. Tot de stemming over buitengewone financiële maatregelen, gelijk de gedwongene Conversie, is daarentegen geene noodzakelijkheid. Begrootingswetten, die blijken, ondoelmatig te zijn, kunnen in eene volgende zitting gewijzigd worden. De vaststelling voor twee jaren sluit de verbetering in den loop dier jaren niet uit. Op maatregelen, gelijk de Conversie kan, wanneer zij eenmaal tot wet verheven

zijn, echter moeijelijk of volstrekt niet worden terug gekomen. De begrootingswetten betreffen, met geringe uitzonderingen, slechts de ingezetenen; Conversiën van effecten en dergelijke echter ook den buitenlander. Nog andere gewigtige distinctiën zullen nader uit dit vertoog blijken.

Men vergeve intusschen deze veelvuldige weinig zamenhangende aanmerkingen; men vergeve dezelve om het doel, dat geen ander is dan de bevordering der materiële en tevens der zedelijke gesteldheid (1) der Staten, doch bijzonder het heil van *Nederland*, de welvaart van deszelfs brave burgers; — de opbeuring uit de bestaande *malaise*.

Bij het aanstippen van zoo vele, ver uit één loopende zaken, kon echter de logische volgorde moeijelijk met naauwgezetheid in het oog worden gehouden. Wanneer de wereldpolitiek en de hooge bedoelingen der haar besturende mannen in groote trekken daargesteld, dan weder de beperkte kring der huiselijke aangelegenheden, ter beoordeeling gebragt is; misbruiken of dwalingen, die overal heerschen, gelaakt, dan weder dezulke, waaronder wij bijzonder gebukt gaan, aangeduid, en met gepaste bescheidenheid wenken tot derzelver verbetering gegeven worden; wanneer hier eene vlugtige schets beproefd is der zegeningen, waarmede der voorvaderen diepe inzigten en noeste vlijt dit plekje lands boven zoo vele andere begunstigden, daar een tafereel opgehangen wordt der onheilen, door ondoelmatige, heillooze maatregelen over dit zelfde land gebragt; wanneer hier een verhaal van onlangs gebeurde daadzaken vergezeld gaat van beschouwingen in het afgetrokkene, daar weder groote historische herinneringen ter vergelijking met den thans heerschenden bekrompen geest opgewekt worden, wanneer, algemeene en

(1) De stoffelijke en zedelijke belangen der volkeren gaan meestal gepaard. Het is even onwaar, dat eene arme natie braver en deugdzamer is dan eene welvarende, als dat door de aanzienlijke en tevens beschaafde klassen meer misdaden gepleegd worden, dan door hen, die de honger nijpt.

bijzondere, feiten zoowel als beginselen, ter sprake gebragt, bediscussiëerd, verdedigd of afgekeurd worden; wanneer Staatsleeningen en militairen, Staatskrediet en advokaten, lofredenaars en portefeuillebejagers, spoorwegen en kostbare regtsgedingen, Nederlandsche Ministers van Finantiën en eerezuilen, bedelaarsgestichten en millionnairen, kolossale fortuinen en behoeftigen, spoedig elkaar afwisselen, zoo ontstaat daaruit een veelkleurig tooneel, hetwelk de ijverige voorvechters van valsche beginselen omtrent het Staatskrediet als eene schennis van de wetten der logica, als een onvergeeflijk vergrijp tegen de regelen der school zullen veroordeelen, — hoewel dezelfde lieden zich anders weinig om vormen bekreunen, ja tot bereiking hunner doeleinden met ligten tred over elke bedenking heenstappen. — Hoe zullen zij zich over dit bonte mengsel verlustigen, — en hoe gaarne zou de schrijver, in hoogere ironie, zelf, aan het drooge en bedroevende onderwerp eene vrolijke zijde hebben willen ontdekken! Hoe gelukkig heeft hij zich soms gevoeld, wanneer het aan zijn denkvermogen vergund was, zich een oogenblik als het ware zelf te misleiden. Dan, even als hij, bij wien de koddige uitdossing van de ongelukkige slagtoffers van een Spaansch *Auto da Fé*, de mutsen in de gedaante van suikerbrooden en het overige potsierlijke van den optogt, eenen oogenblikkelijken lach kon verwekken, — spoedig, gelijk op eene misdaad betrapt, tot de duisterste stemming, tot de huivering terugkeerde, waarmede het afgrijselijke onderwerp de ziel vervulde, — zoo ook, wanneer ik door een bont mengsel van woorden, de naakte, akelige, waarheid voor mijne eigene oogen poog te omsluijeren, voel ik mij spoedig den bittersten weemoed ter prooi. — —

Soms denk ik bij mijzelven: zoo velen drijven immers den spot met redeneringen, die uit het inwendigste der ziel vloeijen, die op wiskundige overtuiging gevestigd zijn, welke nimmer faalt; waarom zoude ik het niet ook doen? Waartoe de nuttelooze smart, de onophoudelijke en zoo het schijnt, onvruchtbare worstelstrijd, de koortsachtige

opgewondenheid, die tot vlagen van zinsverbijstering zoude kunnen leiden? Waarom niet liever blijde mede gejubeld? Waarom, daar het gebeurde nimmer ongebeurd kan worden gemaakt, den maatregel omtrent de Uitgestelde Schuld niet bezongen, waarom de opbrengst van geschriften op het altaar van vereering van den bij velen lang vergetenen GRAAF GYSBERT KAREL nedergelegd, waarom niet liever als eerste bijdrage tot de eerezuil voor den grooten ROCHUSSEN bestemd? Het jubelen is immers eene aangename zaak, en het verheffen der magthebbenden en het verdedigen der meest dubbelzinnige maatregelen verschaft eerekruisen, linten en zoo vele andere eervolle onderscheidingen. Waarom niet ook eenen weg bewandeld, die tot zoo menige voordeelen leidt? — Het is vergeeflijk, dat ook bij den gemoedelijken man soms dergelijke zondige gedachten opkomen; doch juist in oogenblikken der beproeving moet het blijken, of de eerlijkheid meer is dan slechts een zwak vernis. Mogen sommigen door laffe vleijerijen en andere laaghartige middelen zich de baan der gunsten geopend hebben, de man van karakter versmaadt die middelen. Heeft hij zich eenmaal voorgesteld, op eene eerlijke en opregte wijze, aan het ware belang van zijn vaderland of het land zijner keuze nuttig te zijn, zijne krachten, hoe gering dan ook, gemoedelijk te wijden aan deszelfs roem, eer en krediet, zoo zal zijn moed niet verflaauwen in tijden, waar de taak moeijelijk en ondankbaar is.

Mag de schrijver derhalve aarzelen, het eenmaal opgevatte werk moedig te volbrengen? — Neen! — Landerijen en steden verwoest de onverbiddelijke oorlog, deze geesel van het menschdom; doch zie, na weinige jaren bloeijen de velden in schooneren dos, verheffen zich de steden in weelderiger pracht dan te voren; — stroomen menschenbloeds doet de ongebreidelde eerzucht van den wereldveroveraar vlieten, zij stort den krachtigen vader met den bloeijenden zoon in het graf, — en na eenige opvolgende geslachten is de wereld meer bevolkt dan ooit te voren; honderden van millioenen verspilt de onbezonnen Staatkunde van een Kabinet; — en

na eene reeks van jaren heeft de toenemende bevolking en derzelver nijverheid den Staat rijker doen worden, dan hij ooit vóór de verkwisting is geweest. Veel lenigt en herstelt de zacht vlietende, doch magtig werkende tijd. Echter wanneer daden gepleegd worden, zonder voorbeeld in de geschiedenis der oorlogen, wereldveroveraars en verkeerdheden der Staatkunde; daden, die, eenmaal voltooid zijnde, door geene eeuwigheid kunnen worden uitgewischt; wanneer, misschien door de gezagvoerders aangemoedigd, stellingen geprezen worden, die de groote en regtschapene mannen van het voorgeslacht in hunne graven over de vernedering hunner nakomelingen moeten doen zuchten — — dan is het zoo min de tijd tot een angstig zwijgen als tot vreugde en vrolijken spot; — doch ook niet tot een naauwgezet rangschikken der gedachten en tot het angstig wikken en wegen en ziften der woorden. Mogen zij dan geregt houden over de zonden tegen de stijve voorschriften der school, mogen zij als echte schoolmeesters (1) elken volzin ontleden en onder hun scalpeermes brengen, met den passer in de hand uitmeten, of de punten en komma's alle behoorlijk geplaatst zijn, of luisteren, of niet soms tegen de eufonie gezondigd is; — wanneer toch eene enkele gedachte, een enkel woord gelukkig genoeg is, om tot de meer juiste beoordeeling van het onderwerp bij te dragen, om aan de beginselen van waarheid en regt de zege te verschaffen over arglist en willekeur, — zoo zal het den schrijver nimmer berouwen, de goede zaak hooger geschat te hebben dan den ijdelen vorm!

(1) Gelijk door *zekeren* F. V. H. in eenige artikelen in het *Handelsblad* is geschied, waar bijzonder daarover gespot wordt, dat de schrijver gewigtige ontwerpen tot verhooging van 's lands eer en krediet sedert jaren »met vaderlijken ernst heeft getracht te verbeteren en tevens met moederlijke liefde heeft getroeteld." — Betaamt zulk een woordvitten aan iemand, wiens vertoogen, zelfs in de moedertaal, om voor het publiek gebragt te kunnen worden, het scalpeermes van den Corrector in alle opzigten zoo dringend vereischen?

Geleerde mannen, beroemde wetgevers van de ouden zoowel als van lateren tijd, hebben als grondstelling aangenomen, dat er in wezentlijkheid slechts één Regt bestaat, even als er slechts ééne Waarheid is, en dat alles, wat daarvan afwijkt, is bezijden het Regt, bezijden de Waarheid. Veel kwaad ontstaat daaruit, dat zoo dikwerf Regt, Waarheid en Vrijheid verwisseld worden met regten, waarheden en vrijheden. Misschien is het hoofdzakelijk daaraan te wijten, dat men door vele kronkelingen en spitsvondigheden, tot eene beslissing der vraag tracht te komen: naar de beginselen van *welk* regt de betrekkingen tusschen den Staat en de personen, die denzelven in tijd van verlegenheid of nood gelden hebben ter leen verstrekt, te beoordeelen zijn? tot eene beslissing, welke, is zij niet op de eeuwige beginselen van het Regt gevestigd, tot de schromelijkste gevolgen, tot de verarming van duizenden, ja van geheele landen en tot een algemeen zedenbederf zoude kunnen leiden.

Niemand, ook geen der »regtsgeleerden in en buiten het Ministerie van Financiën," (1) heeft nog

---

(1) Deze uitdrukking is in den loop der beraadslagingen over de Wet meermalen voorgekomen. Zoo leest men (*Staats-Courant* van 9 December 1841) in de *redevoering, door Zijne Excellentie den Minister van Financiën voor de vuist uitgesproken, in de zitting van den 16 September ll., ter verdediging van het ontwerp van Wet*, tot vervroegden overgang van de uitgestelde in werkelijke rentegevende schuld:

«Er schoot voor mij nog eene andere, even gewigtige vraag over, namelijk die: wat is regt? *Ik* durfde die vraag niet eigenmagtig beantwoorden, en ik behoefde dit ook niet te doen; want de regering heeft regtsgeleerde raadslieden, die haar over te beslissen vraagstukken van staatsregt kunnen voorlichten. Ik heb die ambtshalve bij mijn departement; — buiten hetzelve tel ik uitstekende regtsgeleerden onder mijne vrienden, die mij gaarne met hunne kennis en ervaring voorlichten. Zulke onpartijdige en kundige mannen nu zijn over den toen nog voor te stellen maatregel geraadpleegd.''

Wanneer in het vervolg van «regtsgeleerden in en buiten het Ministerie van Financiën'' wordt gesproken, zoo zijn daarmede dus geenszins *alle* regtsgeleerden van ons Vaderland, maar alleen zij, de ongenoemden, bedoeld, die Zijner Excellentie, den Heer Minister, te dienste stonden.

beweerd of durven beweren, dat de Staat niet evenzeer als een bijzonder persoon verpligt zou zijn, aangegane verbindtenissen gestand te doen. » Het Natuurlijk Regt brengt die verpligting op den Staat en niemand trekt dat in twijfel." Evenmin werd aan de andere zijde betwist, dat *de Particulier*, die aan de bestaande wetten onderworpen is en geenerlei invloed op derzelver verandering kan uitoefenen, door de Regterlijke Magt tot de vervulling der op zich genomene verbindtenissen kan worden *gedwongen*, terwijl deze, het bezit van elken wel verkregen eigendom beschermende Magt, ten opzigte der schuldvorderingen ten laste van den Staat niet denzelfden geruststellenden waarborg oplevert. De Staat, te kwader trouw willende handelen, kan zich aan zijne verpligtingen onttrekken; de particulier niet. Dit zijn algemeen erkende punten, waarover niet te discussiëren valt.

Een grondig onderzoek, geheel in het afgetrokkene, omtrent de gevolgen, die uit dit verschil tusschen de verpligtingen van den Staat en den particulier voortvloeijen, een geschil, dat meer van feitelijken dan regterlijken aard is, mag voor de wetenschap nuttig geacht worden, zonder bijzondere belangen te kwetsen. Weinig opbeurend moge voor den schuldeischer het betoog zijn, dat hij *van alle magt verstoken is*, *zijnen wettigen schuldenaar* tot de vervulling van deszelfs verbindtenissen *te kunnen dwingen*, vermits deze, door het daarstellen van nieuwe wetten, telkens de gevolgen van vroegere wetten of bestaande overeenkomsten kan ontduiken; weinig bevorderlijk moge voor het krediet der Staten de redevoering zijn, dat de Staatsschuldeischer uitsluitend aan de *bonne foi* van zijnen schuldenaar is overgegeven; — doch indien deze *bonne foi* nergens in het minst wordt in twijfel getrokken, indien mannen aan het hoofd van zaken staan, gelijk GUIZOT of SAVIGNY, die in het openbaar verkondigen, dat er in onze eeuw slechts éénc staatkundige maxime bestaat, aan welke de zege verzekerd is, te weten: KRAGHT IN HET REGT, — zoo is in zulk een onderzoek niets schrik-

verwekkends gelegen. Wanneer echter de behandeling van dit netelige punt in openbare geschriften op een oogenblik geschiedt, toen, en ter plaatse, waarop de praerogative des Staatsschuldenaars, *als Wetgevende Magt te kunnen handelen, den* WETGEVER *tot bevrijding van den* SCHULDENAAR *te kunnen doen ageren,* in practikale toepassing wordt gebragt, — zoo kan dit alleen strekken, om de Staatsschuldeischers te verontrusten of de reeds bestaande onrust noodeloos te verhoogen.

Ook in de keuze van het tijdstip tot verbreiding zijner gevaarlijke leerstellingen, is de heer Mr. F. A. VAN HALL derhalve allerongelukkigst geweest, immers voor zoo veel den invloed op de algemeene belangen, niet 's mans persoonlijke bedoelingen betreft. (1)

De stelling, dat de Staat aangegane verbindtenissen naar goeddunken kan wijzigen, vereenvoudigen, converteren, of hoe men de verandering gelieft te noemen, is reeds daarom hoogstgevaarlijk, omdat dezelve het regt en de regtsvordering vernietigt, die aan den bijzonderen persoon tegen den Staat toekomen en

(1) Het is te betreuren, dat een man, even zeer uitstekend door kunde en schranderheid, als door zijne staatkundige beginselen, zich, in het vuur der improvisatie, heeft laten wegslepen, aan de jammerlijke stellingen van een, zijner heeren ambtgenooten, zekere goedkeuring te hechten. In zijn pleidooi voor de *Arrondissements-Regtbank te Amsterdam*, in de zaak van *houders van Blanco-Aandeelen* tegen de *Nederl. Handel-Maatschappij*, verklaarde de heer Mr. S. P. LIPMAN opentlijk »*de door den heer* VAN HALL *aangewende stellingen gaarne als de zijne aan te nemen.*" Van eenen valschen ijver bezield, hebben zekere correspondenten aan deze, ter loops uitgesprokene en nergens gestaafde woorden eene ongelukkige publiciteit verschaft. (Men vergelijke het *Weekblad van het Regt* van 22 November 1841) Werd, gelijk velen meenen, het gezegde door den beroemden Amsterdamschen advokaat gebezigd, om het publiek te overtuigen, dat hij geene onkieschheid ontdekte in, en vooral geen' wrevel gevoelde over het hem, bij meer dan eene gelegenheid, door zijnen grooten ambtsbroeder schamper toegevoegde verwijt van *talmudistische* of *rabbinistische* haarkloverij; — of was het doel, om aan het, door den heer L verdedigde gewigtige regtsgeding, dus aan eene bijzondere zaak, de zege te verschaffen? Het laatste zoude op nieuw bewijzen, dat bij den ijverigen pleitbezorger elke persoonlijke overweging, althans voor het oogenblik, in den achtergrond geplaatst wordt door het belang zijner partij. Grootere zelfsverloochening van den pleitbezorger is wel niet denkbaar, dan dat hij als advokaat den roem van den Publicist geheel en al uit het oog verliest.

in Art. 177 der Grondwet (1) erkend zijn. Door de toepassing dier valsche stelling zoude elke actio tegen den Staat niet slechts bij, maar reeds vóór de geboorte gesmoord kunnen worden.

De reden, waarom de gekrenkte schuldeischer geen regt kan krijgen bij den regter, is dat de krenking werd gepleegd IN DEN VORM *eener wet; en de regter volgens de wet regt moet spreken, zonder de innerlijke waarde of billijkheid der wet te mogen beoordeelen.* Zie Art. 11 der Wet, houdende algemeene bepalingen.

Aangenomen, dat de regter nimmer en in geen geval regt kan spreken tegen hetgeen formeel wettig is, zou hij dus ook de meest heilige vordering tegen den Staat, volstrekt moeten afwijzen, wanneer deze goedvond, de vordering, *in zijne hoedanigheid van wetgever*, als nul en van geene waarde te verklaren. Hoe grooter derhalve de physieke magt van den wetgever is (2), des te onedelmoediger is elke onregtvaardige wet, des te grooter en heiliger de verpligting van den Souverein om met de meeste naauwgezetheid, ja met angstvalligheid over de belangen der Staatsschuldeischers te waken. De verwaarloozing dezer verpligting zoude niet slechts tegen het Natuurlijke Regt, maar evenzeer tegen de beginselen der zedelijkheid en eer aandruischen, gelijk deze bij de meest beschaafde natiën te regt begrepen worden.

Uit het besef, dat de Staat, wegens deszelfs schul-

(1) Vergelijk Art. 87 der Wet op de Regterl. Organis. en Art. 4. No. 1 van het Wetboek van Burgerl Regtsvordering.

(2) Wat GUIZOT nog onlangs, ten opzigte van de betrekkingen tusschen de Staten onderling verklaarde, kan tevens op de betrekking tusschen den Staat en deszelfs schuldeischers toepassing vinden: »*Il y a deux elémens de la dignité politique: le droit et la force. Je conviens que quand la force manque au droit, la dignité lui manque bientôt également. Mais la force sans le droit ne suffit pas pour donner de la dignité à une politique, et nous l'avons trop souvent oublié dans notre histoire contemporaine; la séparation de la force et du droit, le culte de la force est une idolâtrie que pour mon compte je répudie absolument.*" In een van zijne geschriften, zegt deze geleerde Staatsman: *Pour que la justice soit, il faut qu'elle soit pure; elle ne supporte aucun alliage; elle s'évanouit toute entière au moindre souffle étranger.*

den voor den regter vervolgd wordende, bij magte is deze vervolging te ontduiken, heeft men soms Staatsschulden in ééne kategorie willen plaatsen met zoogenaamde *schulden van eer* van den particulier, die niet met de zekerheid van een goed gevolg voor den regter gebragt kunnen worden, integendeel meer van de *goede trouw* des schuldenaars afhangen. Het behoeft geen betoog, dat Staatsschulden meestal op geheel andere wijze ontstaan dan schulden van eer, dat dezelve noch spel, noch weddenschap, noch eenige andere, bij de wet niet erkende handeling tot grondslag hebben. Dan aangenomen, dat er, in een enkel punt, eene zekere overeenkomst te vinden ware, te weten, dat de schuldenaar, ter kwader trouw willende handelen, zich aan de veroordeeling kan onttrekken, — worden de staatsschulden niet juist daardoor nog meer verbindend en heilig? Of zal de eerlijk denkende man zich tegen eene schuld van eer niet nog veel minder eenige exceptie of uitvlugt veroorloven, dan tegen eene gewone schuld die, zonder zwarigheid, tegen hem kan worden ter executie gebragt? Die toevallige overeenkomst kan derhalve alleen daartoe strekken, om den Staat, die zich van-deszelfs oppermagt jegens zijne schuldeischers bedient, in een zoo veel te hatelijker daglicht te plaatsen, hem het verachtelijk aanzien te geven van den particulier, die zijne schulden van eer verloochent. De schuldenaar, die met zulke verpligtingen den spot drijft, zich verschuilt achter de juridieke bepalingen, die hem beschermen tegen het betalen, onttrekt zich ten eenenmale aan den hoogeren regterstoel van het geweten; doch gelukkiglijk kan hij zich niet even ligt onttrekken aan het oordeel van het publiek. Moet hem aan dit oordeel gelegen zijn, heeft de algemeene opinie voor hem eene grootere waarde dan de som, van welker betaling hij zich arglistig zoude kunnen ontslaan, dan voldoet hij aan zijne verpligting, ook zonder dat het gevoel van billijkheid daarbij in aanmerking komt.

Een Grieksch wijsgeer heeft gezegd: aan den

regtvaardige is geene wet gegeven; zijn hart is zijn wetboek. — De Staat (dit zal, hoop ik, niet worden betwist) behoorde de gepersonifiëerde regtvaardigheid op aarde te zijn, deszelfs leden tot luisterrijk voorbeeld te strekken. De beginselen van zedelijkheid en billijkheid, die de handelingen van den bijzonderen persoon moeten leiden, zijn derhalve in eene nog hoogere mate op den Staat toepasselijk. Wat volgt daaruit? Dat Staatsbestuurderen steeds allervoorzigtigst behooren te zijn in het aangaan van schulden, die, juist omdat de Staat den schuldeischers elke vervolging voor den regter zoude kunnen beletten, boven de gewone verpligting van den schuldenaar, *ook nog het eigenaardig verpligtende der schulden van eer op hem doen rusten.*

Dit *eigenaardig verpligtende der Staatsschulden* zal zoo lang blijven bestaan, als de thans door de groote Mogendheden gevolgde gedragslijn, ten opzigte dergene hunner onderdanen, die vorderingen aan vreemde Staten, voortspruitende uit publieke leeningen, bezitten, geene wijziging ondergaat. Het is bekend, dat de houders van publieke effecten ten laste van vreemde Staten, tot dus ver weinig op de ondersteuning van hunne eigene Gouvernementen mogten rekenen; dat, wanneer de laatste zich tot eenige démarche lieten bewegen, deze steeds van den flaauwsten aard was. Ongelukkiglijk hebben *Engeland* en *Frankrijk*, die, steunende op eene uitgebreide maritime magt, de belangen der burgers van den Staat, in alle deelen der aarde, met de meeste klem en steeds met het beste gevolg weten te handhaven, ten dezen opzigte een bedroevend voorbeeld van zorgeloosheid gegeven. Wanneer in eenige haven van *Mexico*, *Buenos-Ayres* of eenigen nog meer verwijderden Staat door de autoriteiten eenige Milreis of Dollars meer belasting van de lading van een Engelsch of Fransch schip geëischt worden, dan waartoe dit krachtens bestaande wetten of bijzondere overeenkomsten verpligt is, of wanneer op eenige andere wijze de belangen der onderdanen der Koningin van

Engeland in het minst aangerand worden, ja wanneer hun slechts de handel in eenige waar verboden wordt, wier importatie de vreemde Staat als allerverderfelijkst voor de ziel en het ligchaam, als hoogstnadeelig voor de zedelijke en stoffelijke belangen zijner ingezetenen beschouwt, — dan zijn duizend vuurmonden gereed, den zoogenaamden hoon vreeselijk te wreken, eene schitterende vergoeding voor de geledene schade te vorderen, de barbaren te tuchtigen, en wat dies meer zij. Doch wanneer het daarop aankomt, honderde millioenen, die geenszins op eene heimelijke wijze *(clandestinement)*, maar onder de auspiciën van het Gouvernement aan deze verwijderde Staten toevertrouwd geworden zijn, en waarvan de betaling, zoo van kapitaal als interest, onder allerlei nietige voorwendsels, uitgesteld of volstrekt geweigerd wordt, door eenigen krachtigen maatregel voor de ingezetenen van den Staat te redden, — dan zijn de Gouvernementen niet slechts tot geene gewapende demonstratie, maar zelfs tot geene ernstige diplomatische schrede te bewegen; dan is het onderwerp te nietig om zich deswege aan het gevaar van eenen bloedigen strijd of ook slechts eener verkoeling in de betrekkingen met eenen bevrienden Staat bloot te stellen.

Men heeft deze verwaarloozing der belangen van duizenden getracht daarmede te verdedigen, dat geen Staat het regt heeft, om zich in de inwendige aangelegenheden van andere Staten te mengen, dus ook niet vermag te oordeelen, of en in hoe ver de verpligte Staat al dan niet in de mogelijkheid is, aan deszelfs verpligtingen te voldoen. Doch ware dit wezentlijk zoo, dan zoude *Engeland* ook geen regt hebben, zich daarover te bezwaren en represailles te nemen, indien *Buenos-Ayres* den invoer van alle goederen van Engelschen oorsprong verbood. Men kan daartegen niet aanvoeren, dat dit laatste een maatregel van vijandschap tegen *Engeland* zijn zoude, terwijl de niet-betaling der buitenlandsche schuld een maatregel van algemeenen aard is; want *alle* schuldbrie-

ven van *Buenos-Ayres* behooren aan onderdanen der Koningin van *Engeland*, of worden door dezulken vertegenwoordigd. Neen, de eigenlijke reden dezer verwaarloozing moet daarin gezocht worden, dat de ontwikkeling van het volkenregt geene gelijke schrede gehouden heeft met den loop der gebeurtenissen (1) dat men heden nog volgt de stellingen van DE GROOT, PUFENDORF, MARTENS en andere diepdenkende en regtvaardige, doch oude schrijvers, welke in eenen tijd leefden, toen de plaatsing van Staatsleeningen in vreemde landen als iets buitengewoons beschouwd moest worden, ja in de voornaamste Staten volstrekt onbekend was.

Of zouden niet de Mogendheden *vereenigd* zich de gewigtige zaak kunnen aantrekken? Indien de Vertegenwoordigers van drie groote Staten, de afscheuring van *Griekenland* van *Turkije*, indien de Vertegenwoordigers der vijf groote Mogendheden de afscheuring van *België* van den Nederlandschen Staat in eene reeks van protokollen te *Londen* mogten vaststellen, — zouden zij niet met gelijk regt mogen beslissen, dat *Spanje*, te beginnen met 1 Mei 1843, de interest der buitenlandsche leeningen, waarin de ingezetenen van ten minste drie dier Staten groote sommen belegd hebben, gaaf moet betalen? Om aan zoodanige bepaling te voldoen, zoude *Spanje* zich minder zware inspanningen moeten getroosten, dan voortdurend, voornamelijk ten behoeve van de Staatsschuld, van de ingezetenen van *Engeland* en *Nederland* geëischt worden. En misschien zou daarmede geene ondienst geschieden aan het Spaansch Gouvernement,

(1) *Es erben sich, Gesetz und Rechte,*
Wie eine ew'ge Krankheit fort;
Sie schleppen vom Geschlecht sich zum Geschlechte
Und rücken sacht von Ort zu Ort.
Vernunft wird Unsinn. Wohlthat Plage;
Weh dir, dass du ein Enkel bist!
Vom Rechte, das mit uns geboren ist,
Von dem ist leider nie die Frage.

GÖTHE'S FAUST.

dat het hooge belang van het herstel van 's Rijks krediet zeer wel erkent, doch moeijelijk daartoe kan geraken, omdat elke nieuwe belasting onoverkomelijke zwarigheid ontmoet; — waarschijnlijk zoude ook de *Spaansche Natie* reden hebben, zich in het vervolg over zulk eene beslissing te verheugen, vermits dezelve aan alle takken van volksbestaan een veel hooger leven zoude bijzetten. Het Staatsbankroet doet alle nijverheid kwijnen; een geregeld financiëel beheer doet ze herleven. — Overigens zouden de Vereenigde Mogendheden ook wel weten, hun besluit ten uitvoer te brengen. De meening van eenige heethoofdige patriotten in de Belgische Kamer, dat men de Londensche protokollen tot patronen voor de Belgische schutters moest gebruiken, heeft evenmin, als het hardnekkig verzet van Koning WILLEM I, de tenuitvoer-brenging dier protokollen kunnen beletten.

Hoe dit zij, wanneer de wereldvrede bewaard wordt, zoo zal de tijd bezwaarlijk kunnen uitblijven, waarin de houders van schuldbrieven, ten laste van eenen vreemden Staat, het internationale regt met beter gevolg dan thans zullen kunnen inroepen. Dan zal de Staat, die niet aan deszelfs verpligtingen voldoet en de reclames van vele andere Staten niet in aanmerking neemt, ten minste eene zekere onversaagdheid en fierheid ten toon spreiden, voor zoo ver deze hoedanigheden met verwaarloozing der goede trouw kunnen gepaard gaan. Tot zoo lang dit geschiedt, zal echter de niet volkomene vervulling van alle verpligtingen van den Staat — waar niet de volstrekte onmogelijkheid daartoe bestaat — eene even laffe als onregtvaardige daad zijn.

Uit deze redenering volgt als van zelf, dat waar dergelijke schulden aanwezig zijn, de Staat zich geene eigenmagtige wijziging in deszelfs verbindtenissen veroorloven, nimmer tot regter in deszelfs eigene zaak opwerpen mag.

(Van ondergeschikten aard is de derde gevolgtrekking, die in geene beschaafde Maatschappij immer kan te pas komen, dat de Staat, indien hij de be-

ginselen van zedelijkheid en billijkheid ooit wilde verloochenen, nog in rijpe overweging moest nemen, of het nadeel, daardoor aan deszelfs krediet, aanzien of invloed toegebragt, niet zwaarder zal wegen, dan het door eenig misbruik van zijne magt te behalen geldelijke voordeel.)

» Zoodanige schuld," lezen wij in de *Staats-Courant* van 4 October, » heeft als het ware eenen *zedelijken verbandbrief* op alle de bezittingen in den Staat, vermits deze gebleven of geworden is, wat hij thans is, doordien zij, die geld bezaten, steunende op de heilige grondbeginselen van goede trouw, hem zijn bijgesprongen in tijden van verlegenheid en gevaar. Zoodanige schuld moet dus boven alles heilig zijn, en niets van hetgeen bij den aanvang der verbindtenis is beloofd, mag dus zonder mede-toestemming der schuldeischers veranderd, veel minder ingetrokken worden. Om de heiligheid der schuld regt tastbaar te doen uitkomen, hebben de Franschen haar in hun charter gebragt, alwaar in Art. 60 gelezen wordt: » *La dette publique est garantie. Toute espèce d'engagement pris par l'état avec ses créanciers est inviolable.*"

Toute espèce d'engagement pris par l'état avec ses créanciers est inviolable. Op welken grond? EENE LEENINGSWET HEEFT MET ANDERE WETTEN, KRACHTENS DE OPPERMAGT UITGEVAARDIGD, SLECHTS DEN VORM GEMEEN. ZIJ IS IN 'T WEZEN EENE OVEREENKOMST TUSSCHEN DEN STAAT ALS BIJZONDER PERSOON EN ANDERE BIJZONDERE PERSONEN. (In constitutionele Staten is zij eene door de Wetgevende Magt aan het Uitvoerend Bewind toegekende volmagt om onder zekere, voor den Staat verpligtende voorwaarden een contract met bijzondere personen aan te gaan.) DE REGEL, DAT EENE WET DOOR DE MAGT, DIE HAAR GAF, KAN WORDEN VERANDERD, IS DUS OP EENE LEENINGSWET SLECHTS TOEPASSELIJK ONDER DEZELFDE VOORWAARDE, ONDER WELKE VERANDERING EENER OVEREENKOMST KAN GESCHIEDEN. IN DE EERSTE PLAATS DERHALVE ONDER VOORWAARDE EENER VOLKOMENE VRIJ-

HEID AAN DE ZIJDE VAN DEN SCHULDEISCHER OM AL DAN NIET IN DE VERANDERING TOE TE STEMMEN.

In de zitting der Kamer der Gedeputeerden van 31 Jan. l. l. verklaarde de Minister HUMANN, — na op eene klare, duidelijke en voor elk verstaanbare wijze den toestand van 's Rijks financiën geschetst te hebben, — ten opzigte der, ten gevolge van de verkregene magtiging, sedert de laatste zitting genegocieerde leening: » L'EMPRUNT EST UN CONTRAT PARFAITEMENT LIBRE; L'UN DES CONTRACTANS NE PEUT PAS IMPOSER A L'AUTRE LA LOI DE SES CONVENANCES, NOUS AVONS DU PRESSENTIR CELLES DES CAPITALISTES" Dus is ook elke eenzijdige verandering ondenkbaar.

Lijnregt strijdig hiermede bepleiten de met het Ministerie van Financiën bevriende regtsgeleerden het regt van den Staat, om de wetten, betreffende de Staatsschuld, naar de omstandigheden te mogen wijzigen. » Ook wetten," leest men op bladzijde 15 der brochure van den heer VAN HALL, » krachtens welker bepalingen regten verkregen zijn, kan de wetgever veranderen, zoodra het algemeene belang dit vordert." Voorts: » Vooral de regten, welke wij (?) krachtens eene wet, op den Staat verkregen hebben, zijn van de wet afhankelijk." Later wordt, wel is waar, ter vergoelijking dier terroristische leer, aangemerkt, dat de veranderingen slechts den vorm mogen betreffen. Doch wie zal de scherpe grenzen tusschen het wezen en den vorm bepalen? Staat men eigenmagtige veranderingen in den laatsten toe, zoo zal ook de wreedste maatregel, door juridieke spitsvondigheden, steeds als weinig beteekenende verandering in den vorm voorgesteld worden. — Het Keizerrijk *Rusland* heeft schulden, zoowel tegen zes, als tegen vijf pCt. jaarlijksche rente, die, beiden, krachtens stellige bepalingen, onaflosbaar zijn van wege den Staat en onopzegbaar van wege den schuldeischer. Zou de Staat niet, met eenigen schijn van regt, kunnen beweren, dat bij dergelijke perpetuele schulden op het nominale bedrag der schuld, volstrekt niets aankomt en door alle vijf pCt. schulden, met

vermindering van een zesde der hoofdsom, in zes pCt. schulden over te schrijven, slechts *de vorm* der zaak eene nietsbeteekenende wijziging ondergaat? Zoude de schuldeischer daartegen, die oorspronkelijk 6000 Roebels heeft voorgeschoten en, ten gevolge dier zoogenaamde wijziging in den vorm, eenen schuldbrief van slechts 5000 Roebels zoude moeten aannemen, dit niet met veel meer regt als eene hoogstbezwarende verkrachting van *het wezen* der zaak beschouwen? (1)

(*) In eene missive aan Zijne Excellentie den Heer Minister van Financiën, heeft de schrijver dit punt meer uitvoerig behandeld. Het zal niet ongepast zijn, hier eenige zinsneden daaruit aan te halen:

» De Staat moet aan alle zijne verpligtingen de meest loijale uitlegging geven.

» Allerongelukkigst ware het voor de Staatsschuldeischers, alsmede voor de Staten zelve, wanneer deze eenmaal aan het twisten gingen over den omvang van hunne verpligtingen, aan het angstig en kleingeestig wikken en wegen en beknibbelen van de regten der crediteuren. Geene Staatsschuld ware dan meer heilig. Om slechts van Oostenrijk te spreken, zoude niet deze Staat sommige in *Wiener Währung* genegociërde leeningen, waarvan de rentebetaling, alsmede de aflossing thans in klinkende munt geschiedt, weder in papier kunnen voldoen? Zoude niet de 2½ perCt. Schuld, van het jaar 1815, de zoogenaamde 2½ *pCt Metalliek*, *in papieren munt afgelost*, zoude niet, onder eenig voorwendsel, het Privilegie der nationale Bank ingetrokken en elk der 50621 aandeelen, welke thans *f* 2000 waard zijn, met *f* 6 à 700 door den Staat ingetrokken, zouden niet de lotingen der oude Staatsschuld, althans der Super-Seriën, gestaakt kunnen worden? — Zoude niet Frankrijk op de Milliarde schadevergoeding aan de Emigranten, Engeland op de vergoeding aan de slavenhouders in de Koloniën kunnen terugkomen? Zoude niet de toepassing der Anastasiaansche wet de belangen der meeste fondsenhouders in de waagschaal stellen? Doch het zal niet geschieden. Gelukkiglijk gaat hier de regtvaardigheid der Staten met hunne dierbaarste belangen gepaard. Want, zoo ergens, zoo volgt hier de straf op elken misstap! Afschrikkend, huiveringwekkend is de gesteldheid der Staten, die in erbarmelijke haarkloverijen jegens de Staatschuldeischers hun heil gezocht hebben. Spanje heeft de schulden van 1807 niet willen erkennen, omdat de gelden in de Fransche kassen waren gevloeid; niet de leeningen van 1820—1823, omdat dezelve door een revolutionnair bestuur waren aangegaan, niet die van latere jaren, omdat de toestemming der Cortes ontbrak, en het geringe bedrag, door de hofbankiers daarvoor betaald, niet ten voordeele van het land was besteed. Het is moeijelijk te ontkennen, dat Spanje in al deze gevallen zich eenigen schijn van regt wist te geven, even als Griekenland, hetwelk de door het provisioneel bestuur, ter voortzetting van den, met een goed gevolg bekroonden, bevrijdings-oorlog, aangegane schulden, thans onder zeker voorwendsel verloochent. Dan hoedanig is de uitkomst? Dat de schuldbrieven van Spanje en Griekenland

Indien de schuldbrief daaromtrent geene bijzondere bepalingen behelst, kan de Staat zich regtens slechts op drieërlei wijze van deszelfs verpligtingen jegens de Staatsschuldeischers kwijten: door *betaling*, dat is de aflossing der schuld naar derzelver volle nominale waarde, door *vrijwillige ruiling*, dat is door eene voor de houders *facultatieve* conversie, *zonder materiëlen of zedelijken dwang*, of door *inkoop* ter beurze als anderszins (1). Een hoog geacht lid der Tweede Kamer heeft, in zijne klassieke redevoe-

voor één zesde of achtste van de nominale waarde verkocht worden; en dat, wanneer een dier beide Staten, op den rand van den afgrond staande, met één millioen Ponden Sterling gered kon worden, alle geldschieters in de wereld bezwaarlijk zouden te bewegen zijn, onder welke beloften en verzekeringen dan ook, dit millioen ter redding voor te schieten.

» In hen en in de Zuid-Amerikaansche Staten, die de burger-oorlog teistert, heeft de Nemesis een waarschuwend voorbeeld gegeven, waartoe eene spitsvondige uitlegging der door de Staten aangegane verbintenissen leidt.

(1) Het amortiseren van Staatsschulden door aankoop ter beurze heeft dit gewigtig voordeel, dat het aanbod van en de vraag naar zekere effecten zich daar ter plaatse ontmoeten, terwijl de aflossing bij wijze van loting of met seriën, veelal zulke houders treft, die zich ongaarne van hunne stukken ontdoen en deze door den aankoop van andere, niet ter aflossing bestemde stukken moeten remplaceren. — Vele kapitalisten zijn zoo zeer gehecht aan de sinds eene reeks van jaren *gekiste* effecten, dat zelfs eene, bij vergelijking met den beursprijs voordeelige aflossing hun niet welkom is. Te meer laat zich dit van houders verklaren, die, ver verwijderd van de markten in publieke effecten, in zulke gevallen tot de tusschenkomst van Bankiers moeten toevlugt nemen. — Een houder van tien of twintig stuks 4 pCt. *Weener Banco* Obligatiën, in eene provinciale stad van *België* of *Frankrijk* gevestigd, zal — mits niet buitendien korrespondentiën met *Holland* onderhoudende — waarschijnlijk met weinig genoegen hooren, dat een of eenige van zijne Obligatiën ter aflossing uitgeloot zijn, hoewel de waarde der uitgelote stukken eenige percenten hooger is dan die der niet uitgelote.

Voorts is eene geregelde amortisatie door aankoop ter beurze van de gunstigste uitwerking op de prijzen der publieke effecten, bijzonder in hagchelijke tijdsomstandigheden, waar, bij gebrek aan alle koopers, het aanbod zelfs van eene matige partij, die verkocht *moet* worden, soms allernoodlottigste gevolgen voor den algemeenen handel heeft. In zulke gevallen is eene wel bestuurde Amortisatie-kas, die met eenige kracht ageert, onwaardeerbaar.

ring bij de beraadslagingen over het ontwerp van wet omtrent de Uitgestelde Schuld, zelfs deze laatste wijze van schuld-amortisering scherp gelaakt. Met het edel gevoel, met den blakenden ijver voor regt en billijkheid, die 's mans woorden en handelingen steeds bezielen, en hem door *alle* partijen als een juweel van het land doen vereeren, hooren wij den waardigen Volksvertegenwoordiger uitroepen. »Eene, voorwaar ook al fraaije, uitvinding van latere tijden, waarbij de debiteur niet, zoo als de zuivere principes van eerlijkheid medebrengen, zijne schulden ten volle afbetaalt; de gelden aan zijne crediteuren terug geeft, die hij van hen in tijden van nood en verlegenheid ontvangen heeft, maar waarbij diezelfde debiteur winst doet met de geldverlegenheid, waarin de crediteur zich tijdelijk bevindt, of met de ongerustheid, die hij zelfs soms looslijk zijnen debiteur weet aan te jagen. Het inkoopen om te amortiseren, zoo als men het noemt, is en zal altoos eene daad blijven, waaraan een Staat, die zich steeds voor solvent houden moet, en zijne schulden 100 pCt. waardig moet achten, zich nooit behoorde schuldig te maken. Hij, die schuldig is, betale, wat hij onderteekend en aangenomen heeft; dit is, in mijne schatting, de eenige regt eerlijke weg."

Wie gevoelt niet het treffende dier even kernachtige als gemoedelijke woorden? Wie zal niet met den voortreffelijken redenaar wenschen, dat spoedig de tijd moge geboren worden, waarin de Staten niet meer *tot het afstaan van leeningen, ver beneden pari*, moeten besluiten, tot overeenkomsten, even nadeelig voor de materiële als voor de zedelijke belangen eener natie, vermits zij eenen verderfelijken geest van woeker en agiotage verwekken of voeden; overeenkomsten, wier voorwaarden de Gouvernementen dwingen, om zoo veel mogelijk van de omstandigheden partij te trekken, ten einde ook weder *ver beneden pari te amortiseren*, dan wel den Staat in sommige gevallen, althans bij effecten met eenen lagen standaard van rente, aan een aanzienlijk verlies bij de amortisatie bloot te stellen?

Deze tijd nadert; reeds hebben vele Staten, waarvan in de eerste plaats die van het Duitsche Bond mogen genoemd worden, ten gevolge van een goed financiëel beheer, zich aan de noodlottige gewoonte kunnen onttrekken om tot de uitgifte van leeningen, tegen eenen veelal geringeren, dan den gebruikelijken intrest, doch met een groot verlies op het kapitaal, toevlugt te nemen. (1)

Wel mag men eene gewoonte noodlottig noemen, die aan sommige Staten honderden millioenen heeft gekost. Op het tijdstip, toen *Frankrijk* 5 pCt. Inscriptiën op het Grootboek tegen 50 pCt. negocieerde, zou de Staat hoogstwaarschijnlijk ook voorschotten

---

(1) De niet onaanzienlijke leeningen, waartoe *Baden*, *Wurtemberg* en eenige andere Duitsche Staten, tot goedmaking der kosten van aan te leggen spoorwegen besloten hebben, worden niet anders dan a pari genegociëerd. Overigens is het te wenschen, dat Staten zich niet, door een zeer hoog krediet, tot eene nog minder gepaste handelwijze: *tot het negociëren van leeningen boven pari*, laten verleiden. De *Considérations sur le nouvel emprunt Français*, in het Brusselsche dagblad *L'Emancipation*, die vermoedelijk later als bijzondere brochure afgedrukt zullen worden, behelzen daarover het volgende:

»*Il y a quelque chose d'illégal et de choquant à voir l'emprunteur remettre au prêteur un titre dans lequel il reconnait avoir reçu une somme plus forte ou plus faible que celle qu'il a réellement reçue. Une longue habitude a pu consacrer l'usage du titre* plus fort, *surtout dans les transactions vis-à-vis des états, parcequ'il a bien fallu tenir compte dans celles-çi du péril imminent attaché au prêt. En* 1814 *et en* 1815, *par exemple, ceux qui faisaient des avances au gouvernement de la* Hollande *ou aux gouvernemens d'autres pays qui avaient fait partie de l'immense empire français, afin de les seconder dans leurs efforts contre la France, devaient s'attendre à la perte totale de leur capital, dans le cas où la France aurait triomphé. Ceux qui ont secouru les Grecs au temps de leur insurrection courraient le même danger, si le gouvernement turc était resté vainqueur et même, comme une expérience malheureuse le prouve, dans le cas infiniment plus propice du triomphe des insurgés secourus pas trois gouvernemens légitimes. Rien n'a donc été plus naturel que de voir demander et accorder des conditions hors du droit coutumier dans ces occasions extraordinaires. Il en serait de même aujourd'hui si le parti O'Donnell en Espagne voulait contracter un prêt dont on ne pourrait rien retirer si les rênes du gouvernement restent dans les mains du régent. Mais pour justifier le contrat en sens opposé, c'est à dire l'émission d'un titre inférieur à la somme avancée et reçue, les raisonnemens manquent et l'on ne peut pas ici invoquer la pratique ordinaire.*"

tegen den tienden penning (10 pCt. jaarlijksche rente) hebben kunnen vinden, althans onder de voorwaarde, het aldus opgenomen kapitaal binnen een zeker aantal jaren niet af te lossen. Aan een grooter nominaal-kapitaal werd weinig of geene waarde door de geldschieters gehecht op een oogenblik, toen niemand aan eene eventuele aflossing der Inscriptiën dacht. Hadden *Frankrijk* en *Engeland* den laatstgenoemden weg gevolgd, de schulden van beide Staten zouden thans vele millioenen kapitaal minder bedragen, met zoo vele millioenen minder afgelost, of althans door eene, op de aanbieding van het kapitaal steunende reductie, het rentebezwaar zeer verminderd kunnen worden. Eene verkeerde trotschheid heeft de Staten wederhouden; men schaamde zich, geld tegen den hoogen intrest van tien pCt. op te nemen; doch men aarzelde niet, vijf francs jaarlijksche rente, vertegenwoordigende een kapitaal van honderd francs, voor de helft dier som te verkoopen.

Overigens ware het ook niet zonder zwarigheid geweest, bij elke nieuwe leening een nieuw effect met eene, met den marktprijs strookende rente daar te stellen. Bij de spoedig op elkaar gevolgde leeningen zou dan eene geheele lijst van verschillende effectensoorten ontstaan en de plaatsing van allen daardoor moeijelijker, de administratie veel omslagtiger en kostbaarder geworden zijn.

Doch al kent men, in overweging van de eigenaardige wijze van uitgifte der meeste leeningen, aan de Staten het regt toe, om zich, behalve door de aflossing *à pari*, ook *door vrijwillige overeenkomst met sommige houders van derzelver schuldbrieven*, van een gedeelte der schuld te bevrijden, zoo volgt toch daaruit volstrekt niet, dat de Staat zelf de voorwaarden vaststellen en dwang bezigen mag, waar integendeel de volkomenste vrijheid van handelen de eerste en onontbeerlijkste voorwaarde is.

Van het oogenblik af, dat het beginsel erkend wordt, dat de Staat, buiten de opgenoemde wegen, nog op eenen anderen aard, *door wijzigingen in den*

vorm, zich van de met deszelfs schuldeischers aangegane overeenkomsten, of welke verbindtenis dan ook, kan ontslaan, (1) voor de bestaande verpligtingen andere, door hem zelven te bepalen, kan in de plaats stellen, is geene Staatsschuld meer onschendbaar. Alle zekerheid voor de Staatsschuldeischers houdt op. Want, zijn reeds in de gewone burgerlijke betrekkingen de gevallen zeer zeldzaam, in welke een bekwaam pleitbezorger geene termen tot vermindering of volstrekte ontkenning der waarde van eenige overeenkomst zoude weten te vinden, hoeveel te meer zouden niet ten opzigte van Staatsschulden, die veelal in tijden van nood en onder zeer harde voorwaarden voor den Staat aangegaan werden, allerhande exceptiën en uitleggingen gevreesd moeten worden? Bezwaarlijk zal men ook slechts ééne soort van Staatsschuld, al ware het de meest heilige, al waren de schuldbekentenissen in de meest stellige bewoordingen vervat, kunnen opnoemen, die niet voor wijzigingen, ten nadeele of verderve van den schuldeischer vatbaar is, zoodra men slechts het stelsel huldigt, dat zulke eigenmagtige wijzigingen in sommige gevallen veroorloofd zijn.

---

(1) Geen der schrijvers over de doelmatigste wijze van amortisatie der verschillende soorten van Staatsschuld heeft ooit eene gedwongene Conversie aanbevolen of ook slechts verdedigd. De meesten hebben het niet de moeite waardig geacht, deze ter sprake te brengen, en wanneer dit geschied is, hebben zij, gelijk VON ROTTECK, onbewimpeld verklaard, dat zulk een dwangmaatregel met het bankroet volkomen gelijk staat. (Dit gevoelen schijnt mij niet volkomen juist. Een *algemeen* bankroet, mits onvermijdelijk geworden zijnde, kan veel eerder te regtvaardigen zijn). — Publicisten van den eersten rang, gelijk CONSTANT, NEBENIUS enz. verklaren, dat zij geen ander middel van amortisatie eener Staatsschuld kennen, dan die uit de voorwaarden der leening zelve voortspruit. Zoo zegt NEBENIUS: (*Ueber die Natur und Ursachen des öffentlichen Credits*, pag. 356). » *Für die Tilgung der Schulden, deren Abtragung den Darleihern*, AUF IRGEND EINE WEISE, *in den Anlehens-Bedingungen zugesichert wurde, giebt es nur* EINE *Regel. Man muss die eingegangene Verbindlichkeit pünktlich und gewissenhaft erfüllen, man mag nun die Mittel hiezu in dem Staatseinkommen finden, oder in neuen Anlehen, oder in einem neuen Vertrage mit den Gläubigern suchen müssen.*''

Zelfs zoude dan te goeder trouw groot onregt gepleegd kunnen worden.

Reeds in den ouden tijd hebben de meeste wetgevers begrepen, dat elk onderwerp voor tweeledige beschouwing vatbaar is en de mensch van natuur tot die overhelt, welke het meest met zijn eigen belang strookt. Schier allen hebben derhalve de wijze bepaling vastgesteld, dat een regter, al was hij nog zoo hoog geplaatst, al was zijne regtvaardigheid en belangeloosheid boven elken twijfel verheven, evenwel nimmer mogt beslissen over eene regtszaak, hem zelven betreffende. Wel is waar, volgens nieuwere wetgevingen, kunnen in sommige Staten *misdrijven tegen den Staat* zelven, (altijd wel te onderscheiden van questiën van eigendom) voor de Vierschaar der leden van eene der Wetgevende Magten worden gebragt. Doch dan is het niet het Wetgevend Ligchaam, dat in zeker opzigt partij is, maar *een Geregtshof, zamengesteld uit de leden van dit zelfde ligchaam*, hetwelk regt spreekt. Deze juridieke fictie, al levert zij ook geenen genoegzamen waarborg tegen het misbruik op, is evenwel van hoog gewigt, als bewijzende, dat de Wetgeving steeds het beginsel vasthoudt, de *partij* nimmer met het *regterambt* te bekleeden. En juist ten opzigte der Staatsschulden zoude een tegenovergesteld beginsel gehuldigd worden, juist in dit bijzonder geval de partij, (de schuldenaar) regter zijn, en van haar eene mate van onpartijdigheid verlangd worden, die tegen de menschelijke natuur strijdt?

Ook heeft zich nimmer eenige Staat dit exorbitante regt aangematigd. Wel hebben ook vroeger *gedwongene Conversien* van publieke effecten plaats gehad; maar dezelve waren steeds het gevolg van een beleden onvermogen, of met andere woorden van een verklaard bankroet van den Staat. De oude en ervaren handelaren der Amsterdamsche beurs zoude men ten deze aan eenige, in de oorlogsjaren, door diep ongelukkige Staten bewerkstelligde Conversien kunnen herinneren; dan terwijl de verdedigers der val-

sche ministeriële stellingen meestal tot een, zoo niet jong, dan toch plotseling opgeschoten geslacht behooren, mag het doelmatiger geacht worden, zich bij de aanhaling der beide jongste gevallen te bepalen. — In het najaar van 1836 werd tot de Conversie van de op 1 Nov. 1836 verschenen Coupon der Buitenlandsche Spaansche Schuld, in 5 pCt. rentgevende Schatkist-Billetten (*Treasury Bonds*) besloten. Het Spaansch Gouvernement had door deszelfs regtsgeleerden in en buiten het Ministerie van Financiën een Staatsstuk kunnen doen opstellen (want een Gouvernement *kan* ten dezen opzigte doen, wat het goedvindt) om deze Conversie als zelfs nog voordeelig voor de houders te doen voorkomen. De Advokaten der Kroon hadden zich daarop kunnen beroepen, dat deze Conversie den schuldeischers de gelegenheid aan de hand gaf, de verschenen rente hunner schuldbrieven terstond weder zeer voordeelig te beleggen, of op eenige andere regtsgronden, die een gewoon mensch misschien niet zoude weten te verzinnen, doch om welke raadslieden, die voor geene soort van middelen terug deinzen, zelden of nimmer verlegen zijn. Het Spaansch Gouvernement handelde echter regtvaardiger en gemoedelijker; het verklaarde den maatregel als door de omstandigheden afgeperst. In het Koninklijk Decreet van 16 Nov. 1836 komt de volgende opmerkenswaardige zinsnede voor:

ORIGINEELE TEKST:

1°. Las Córtes quedan enteradas de todo lo occurido respecto de la deplorable suspension del pago del semestre, de intereses de la Deuda extrangera vencido en 1° del corriente mes, *habiendo visto con sumo sentimento que no ha podido tener efecto, à pesar de los esfuerzos del Gobierno, asi por las circunstancias ultimamente sobrevenidas como por los cuantiosos gastos extraordinarios que en razon de la guerra civil que nos aflige se han originado con el considerable aumento de la fuerza*

OFFICIËLE ENGELSCHE VERTALING:

1°. The Cortes are aware of the fact of the deplorable suspension of the payment of the six months interest of the foreign debt, due the first of the present month, *having seen with deep regret that notwithstanding all the efforts of the Government, it could not be effected, in consequence of circumstances that have recently transpired, and the extraordinary heavy expenditure, occasioned by the large increase of the army, rendered necessary by the civil war, which afflicts us and the consequent stop-*

armada y consiguiente entorpecimiento de la recaudacion de las rentas pùblicas.

2°. Para subsanar en la parte posible el perjuicio causado à los acreedores del Estado y al crédito nacional, las Córtes aprueban la propuesta del Gobierno de cangear los cupones &ct.

page in the collection of the public revenue.

2°. In order to repair as far as possible the injury sustained by the creditors of the State and the national credit, the Cortes approve the proposition of the Government, to exchange the coupons &ct.

Het is bekend, dat door de uitbreiding van den burgeroorlog, die alle hulpbronnen van het Gouvernement uitputte, ook aan de, in deze ***Treasury Bonds*** aangenomene verpligtingen niet kon worden voldaan; doch dit doet hier ter zake niets af, waar alleen het punt behandeld wordt, onder welke omstandigheden andere Staten tot eene gedwongene Conversie konden besluiten.

Met nog veel meer opregtheid is ***Portugal*** te werk gegaan. Door eenen zamenloop van noodlottige omstandigheden buiten de mogelijkheid gesteld om de crediteuren van den Staat oogenblikkelijk ten volle te kunnen voldoen, heeft deze Staat eene Conversie geopend, welke nieuwe titels daarstelt, die wel is waar, gedurende de eerstvolgende jaren, den houder slechts de helft van den oorspronkelijk bepaalden intrest geven, doch trapsgewijze zulk eene verhooging ondergaan, dat voor den vasten houder ***slechts de intrest op een gedeelte van den intrest*** verloren wordt. En hoe heeft de Staat dezen maatregel, hoe billijk dan ook in de hoofdzaak (1) nogtans eenen ***eigenmagtigen maatregel***, trachten te regtvaardigen?— Het Koninklijk Decreet van 2 Nov. 1840 wordt geopend met de volgende overweging;

(1) Slechts eene ondergeschikte bepaling, dat de 3 pCt. schuldbrieven, *naar de evenredigheid van den intrest*, in nieuwe vijf pCt. schuldbrieven geconverteerd worden, strookt niet met de beginselen van regtvaardigheid en billijkheid, die den maatregel bestierd hebben. Niet, als of er daaruit een dadelijk verlies voor den houder voortspruite; neen, vooreerst valt aan eene aflossing der schuld in *Portugal* niet te denken, zoodat dan ook de nominale som van het kapitaal weinig beteekent; — maar, omdat het principe der eigenmagtige vermindering, zelfs onder de verklaarde noodlottige omstandigheden, niet kan goedgekeurd worden.

„Tendo em consideraçaö a imperiosa necessidade de garantir e assegurar aos Mutuantes dos Emprestimos Estrangeiros o ponctual pagamento dos juros de seus respectivos capitaes, em tanto quanto fôr compativel com os recursos do estado, e sem offensa nem compromettimento das obrigaçöes com elles contrahidas: E Querendo Eu providenciar sobre este importante objecto pela adopçaö de uma medida que com quanto reduza temporariamente o pagamento dos juros destes Emprestimos, comprehenda todavia os meios de uma segura compensaçaö e re-embolso em favor dos respectivos credores, na intelligencia de que os rendimentos publicos, ora insufficientes para occorrer ao integral pagamento deste encargo, promettem um incremento que progressivamente deve habilitar o Governo a solver todas as obrigaçöes contrahidas dentro e fora do Paiz: E Attendendo outro sim a que o expediente proposto é o mais justo e capaz de conciliar com as faculdades do Thesouro Nacional os direitos destes Credores, em quanto lhes affiança e garante de uma maneira solida o fiel desempenho de seus contractos: Hei por bem, Anciosa de exercer com os mesmos credores um acto de justiça que a honra e credito Nacional reclamam, e de pôr termo á incerteza dos interesses de uma classe taö digna de Minha Real Contemplaçaö &ct."

dat is: Overwegende de dringende noodzakelijkheid, om aan de houders van titels der buitenlandsche leeningen, de stipte betaling der rente van hunne kapitalen te verzekeren en te waarborgen, voor zoo ver dit met de hulpbronnen van den Staat kan overeen gebragt worden, en zonder de jegens hen gecontracteerde verpligtingen aan te randen; wenschende in dit gewigtig onderwerp te voorzien door de vaststelling van eenen maatregel, welke, de betaling van den intrest der vermelde leeningen tijdelijk verminderend, evenwel aan de schuldeischers derzelver integrale voldoening verzekert; overwegende, DAT 'S RIJKS ONTVANGSTEN (*revenus publics*), TEGENWOORDIG ONTOEREIKENDE ZIJN, OM GEHEEL AAN DEZEN LAST TE KUNNEN VOLDOEN, nogtans eene vermeerdering beloven, welke aan het Gouvernement vergunnen zal, om zich van de binnen en buitenlands aangegane verpligtingen te kwijten; overwegende voorts, dat het voorgestelde plan is het meest regtvaardige en het meest geschikt, de hulpbronnen van de Schatkist met de regten der buitenlandsche Staats-schuldeischers in overeenstemming te brengen, terwijl hetzelve, op eene soliede wijze, de uitvoering der verpligtingen verzekert en waarborgt; ijverig bezorgd, eene akte van regtvaardigheid jegens hen te vervullen, welke de eer en het nationaal krediet vorderen, en een einde te maken aan de onzekerheid, welke op de belangen eener klasse van schuldeischers drukt, Mijner Koninklijke belangstelling zoo zeer waardig, enz.

Overigens is deze Conversie niet eigenlijk een dwangmaatregel te noemen, wanneer men het eerste artikel van het Decreet in aanmerking neemt:

» *E'permittida a conversaö de toda a Divida externo contrahida fóra do paiz desde o anno de 1831 em um Novo Fundo de Cinco por Cento, debaixo das clausulas e condiçöes séguintes etc.*	dat is: De Bons, uit alle leeningen, sedert het jaar 1831, buiten 's lands gecontracteerd, KUNNEN in een nieuw vijf pCt. Fonds geconverteerd worden, onder de volgende voorwaarden enz.

Ook werd, op aandringen van sommige Engelsche houders, bij een nader Besluit toegegeven om vooreerst, ook op de oude niet geconverteerde Bons den geëvenredigden intrest te betalen, gelijk inderdaad voor de beide semesters van 1841 is geschied. Het Portugeesche Gouvernement heeft bij nader overleg begrepen, dat de houders der Buitenlandsche Schuld, van de billijkheid van den maatregel, uit aanmerking der omstandigheden overtuigd, allengs vrijwillig tot de Conversie zouden besluiten. De uitkomst heeft deze verwachting niet te leur gesteld. Reeds is het grootste gedeelte der oude schuld in nieuwe Bons geconverteerd.

Ook in andere Staten heeft men nimmer daaraan gedacht, om aan de Wetgevende Magten het onnatuurlijke regt toe te kennen, de bepalingen omtrent eenig effect willekeurig te wijzigen en de schadevergoeding daarvoor in het hoogste ressort vast te stellen.

Toevallig is op dit oogenblik bij de Fransche Kamer der Gedeputeerden een onderwerp in beraadslaging, dat met het onze veel overeenkomst heeft. Het is waar, het betreft daar niet een der publieke effecten, die volgens het aangehaalde artikel der *charte* onschendbaar (*inviolable*) zijn, maar toch een effect, waarbij het algemeen groot belang heeft, In het jaar 1822 werd namelijk onder de auspiciën van den Staat, te *Parijs* eene maatschappij opgerigt met het doel om vier Kanalen daar te stellen, — *Compagnie des quatre canaux* — (*de Bretagne*, *de Nivernais*, *du Duc de Berry*, *du Canal latéral à la Loire*). Het kapitaal der Compagnie was op 68,000,000

francs bepaald, verdeeld in 68000 aandeelen (*actions*) van duizend francs, waarvan 200 francs terstond en 800 francs vóór 1 April 1832 moesten gestort worden. Voor elk aandeel werden twee Bewijzen gegeven, als: eene *action de l'emprunt* en eene *action de jouissance.* Het eerste — de eigenlijke obligatie — regt gevende op 5 pCt. jaarlijksche intrest, halfjaarlijks te voldoen, en van 1833—1867 met 1250 francs af te lossen. Na deze aflossing blijft de Compagnie gedurende 40 jaren de helft der zuivere opbrengsten van de vier Kanalen genieten, waarvan aan elk houder door de *action de jouissance* $^{1}/_{68000}$ gedeelte verzekerd is.

Nu gebeurde het, dat bij vroegere overeenkomsten met de maatschappij (*Compagnie*) de vrachten zoo hoog vastgesteld waren, dat het eigenlijke doel der groote onderneming — de kanalen beslaan te zamen niet minder dan zes honderd uren lengte — eene nationale onderneming, die men, bij de medewerking van den Staat, steeds als een werk ten algemeenen nutte, niet uitsluitend ten voordeele der geldschieters beschouwd had — ten eenenmale gemist werd. Het schijnt, dat de Regering, die de administratie heeft van de kanalen, doch in hare besluiten omtrent het tarief van het *veto* der Compagnie afhangt, niet daarin mogt slagen, deze in den weg der minne over te halen, om hare toestemming tot eene vermindering in het tarief der vrachten te geven, en derhalve begreep tot eene vaststelling van wettelijke bepalingen, in overeenstemming met de Kamers toevlugt te moeten nemen. Van daar, dat reeds in de laatste zitting der wetgevende ligchamen een wetsontwerp aangeboden werd, waarbij eene aanzienlijke vermindering der vrachten op sommige artikelen beoogd en aan de Compagnie eene niet slechts geëvenredigde, maar ruime schadeloosstelling toegekend is. Doch veel meer dan op de *actions de l'emprunt*, welke het kapitaal vertegenwoordigen en in elk geval binnen ettelijke jaren, allen met 1250 francs afgelost moeten worden, zal de voorgestelde wijziging van invloed zijn op de *actions*

de jouissance, welker waarde alleen van de zuivere opbrengst der kanalen in toekomstige tijden afhangt. De Regering heeft derhalve begrepen, deze laatste te moeten intrekken. Eene onderhandeling met de *Compagnie* schijnt tot geene gunstige uitkomst geleid te hebben. Te vergeefs bood haar de Regering het dubbel van den prijs, voor welken zij, de *Compagnie*, in het jaar 1833 deze *actions de jouissance* der Regering te koop had aangeboden. Eerst dacht men nu daaraan, den gemiddelden prijs dezer aandeelen in de winst of kans- of faveurbiljetten — ik ben verlegen, hoe de benaming *actions de jouissance* het best te vertalen — gedurende eene reeks van jaren, tot grondslag van den afkoop te nemen (1); doch spoedig kwam men daarvan terug. Hooren wij, wat het deftige *Journal des Débats* deswege zegt:

» *Le second projet de loi relatif au rachat des actions de jouissance des canaux, exécutés par voie d'emprunt, présente une différence essentielle. Un projet antérieur proposait de prendre pour base du rachat, le cours moyen des actions pendant un certain nombre d'années. Ce mode d'opérer a suscité de vives réclamations. On a substitué à ce mode la création d'une commission arbitrale, dont la décision ne pourra être définitive qu'en vertu d'une loi spéciale.*"

Vervolgens in een van deszelfs nommers van de maand Maart 1842:

» *C'est en vertu des lois de* 1821 *et* 1822, *que le gouvernement s'est associé aux compagnies pour l'exécution des canaux; mais celles-ci, en prêtant leurs capitaux à l'etat, n'ont acquis qu'un droit de participation aux produits; l'etat est resté toujours propriétaire.*" .... » *La commission* (*de*

(1) Ware deze grondslag ten opzigte van de Uitgestelde Schuld aangenomen geworden, de ongelukkige houders van inschrijving op het Grootboek dezer schuld of Certificaten (*Restanten*) zouden ten minste het dubbel der hun thans toegekende som verkregen hebben, en het verlies, hoe aanzienlijk ook dan nog, toch eenigzins gematigd geworden zijn.

la chambre des députés) a reconnu que l'institution d'une commission arbitrale à cet égard, doit offrir des garanties suffisantes pour prémunir les compagnies contre toute injustice dans la liquidation de l'opération de 1821 *et* 1822. *Cette commission se composera ainsi que le gouvernement l'a proposé, de neuf membres, dont trois désignés par le ministre des finances,* TROIS PAR LES COMPAGNIES *et* trois par la Cour Royale de Paris. (1)

Het zij de heer HUMANN, een minder bekwame rekenaar is dan de heer ROCHUSSEN, hetzij de Fransche Kamer der Gedeputeerden in haren boezem minder bekwame Financiers telt of minder moed en geestkracht bezit dan de Tweede Kamer der Saten-Generaal, — eene daadzaak is het, dat de Wetgevende Magten in *Frankrijk* niet gewaagd hebben, zelve — gelijk de dagbladen der oppositie zich uitdrukken, bij een *Ukase* — de schadevergoeding voor de aandeelen te bepalen, niettegenstaande het niet den gedwongen afstand van eene schuldvordering aan den Staat, (daarvan kan volstrekt geen' spraak zijn), maar slechts van het tijdelijk vruchtgebruik of wel van eene toekomstige en onzekere winst van eene ***reeds aan den Staat behoorende*** en steeds door de Regering geadministreerde zaak betrof.

Men heeft zich herhaaldelijk en met bijzonderen klem daarop beroepen, dat er in de meeste landen wetten bestaan tot onteigening ten algemeenen nutte; wetten, die aan het algemeen het regt toekennen, den bijzonderen burger, tegen zijnen wil, van zijnen wel verworven eigendom, van zijne landerijen of gebouwen te ontzetten. Doch deze, door de noodzakelijkheid gebodene wetten, stellen eene uitzondering daar op het algemeene regt, dat de heiligheid van den eigendom eerbiedigt, eene uitzondering op de gewone wetten, wier voornaamst doel het is, den eigendom te waarborgen. Zulk eene geheel eigenaardige uitzondering, eene ware *anomalie*, waartoe de wetgever, indien het met de algemeene belangen overeen te brengen

(1) In weêrwil van deze waarborgen en de krachtige ondersteuning van het ontwerp door de actiën-houders, is hetzelve, na langdurige debatten, slechts met de geringe meerderheid van 136 tegen 116 stemmen door de Kamer aangenomen.

geweest ware, liefst niet zoude besloten hebben, moet met de grootste schroomvalligheid toegepast worden. Een' enkelen keer heeft men zich hier te lande zulk eene uitbreiding veroorloofd, toen een besluit der Wetgevende Magt de ingezetenen van den Staat verpligtte, al hunnen voorraad aan ongemunte edele metalen, op geringe uitzonderingen na, den algemeenen lande, op nadere verrekening af te staan. (1) Maar zoo geweldig ook was de indruk van dien maatregel, dat, na bijkans eene halve eeuw, nog met eene soort van huivering daaraan wordt gedacht en dat dezelve eene hoofdrol bekleedt onder de grieven tegen de heerschappij van *Vrijheid*, *Gelijkheid* en *Broederschap*.

Wel zegt de Heer v. H. » De schuldeischers van den Staat kunnen toch niet verlangen, meerdere of betere regten te hebben dan de eigenaars van iedere andere bezitting." Dan dit is met betrekking tot de onteigening ten eenenmale valsch.

Dat de Staat, *in zooverre hij schuldenaar is*, het regt van onteigening zou hebben, dit is de grofste regtsverwarring, welke een advokaat zich immer veroorloofde. Die het onteigeningsregt in de betrekking van den Staat tot zijne schuldeischers mengt, miskent den aard *en* van dat regt *en* van die betrekking geheel. Onteigening is een regt van de oppermagt als zoodanig. Het kan alleen daar in toepassing komen, waar zij heeft te gebieden. Maar tegenover zijne schuldeischers verschijnt de Staat niet als magthebbende, niet als gebiedende, maar als verpligt. Waar schuldeischer en schuldenaar zijn, is eene burgerlijke regtsbetrekking, wie ook de schuldeischer, wie ook de schuldenaar zij. Zij kan alleen naar privaatregtelijke beginselen worden beoordeeld; onverschillig of men de middelen, om zijn regt te doen gelden, in handen hebbe. De Staat komt, in

(*) Besluit der Provisionele Representanten, van het Volk van *Holland* van den 26 Maart 1795 (het eerste jaar der Bataafsche vrijheid.) In dit meesterlijk gesteld stuk, dat de heeren Referendarissen bij sommige Ministeriën bij het opstel van gewigtige Staatsdocumenten tot model zouden kunnen nemen, wordt hoog opgegeven van » Regt en Billijkheid!"

zoodanige betrekking voor *loco privati*, evenzeer als in andere zaken, waarin hij, volgens Art. 177 der Grondwet, als gedaagde kan worden aangesproken. Of wil men, dat de Staat, vóór of na het verlies van zoodanig geding, als waarvan Art. 177 der Grondwet handelt, zijne hoedanigheid van gedaagde, van partij, van bijzonderen, aan het regtsgebied onderworpen, persoon verwissele met dien van oppersten wetgever, om de vervolging of het regterlijk arrest werkeloos te maken?

Ten onregte zou men daarenboven het exceptionele regt tot onteigening van grondeigendom en gebouwen, bestemd tot werken ten algemeenen nutte toepassen op publieke effecten; ten onregte eene wet, die nimmer anders dan *volstrekt bepaalde en naauwkeurig te omschrijven voorwerpen*, ten doel heeft, — over welke de Staat, indien niet het algemeen belang zal lijden, tot een bepaald werk speciaal moet kunnen beschikken, — *op eene geheele soort van objecten* willen toepassen.

Maar al kon dit alles geschieden, waar het onteigeningsregt in werking zal komen, moeten de wettige vormen der oefening van dat regt worden gevolgd. Aan den, tegen wil en dank, van zijnen eigendom ontzetten eigenaar, moeten al de waarborgen gegeven worden, welke, op de meest volledige wijze, eene behoorlijke, ja ruime schadevergoeding verzekeren.

De Heer Mr. VAN HALL zelf voelt zich tot de verklaring gedrongen: » die regten kunnen ons bij eene latere wet niet ontnomen worden, zonder dat wij van den Staat, ten behoeve van welken wij die moeten afstaan, de waarde daarvan of het equivalent erlangen:" voorts: » Het Staatsregt eerbiedigt verkregene regten en beveelt schadevergoeding of betaling van het equivalent, wanneer het belang van den Staat medebrengt, dat die regten gewijzigd worden." — » Aan ieder kan zijn eigendom ontnomen worden, *mits hij volledige schadevergoeding erlange.*"

Dan waar is deze zoo noodzakelijke waarborg, dit

eerste en onontbeerlijkste vereischte van het nieuw uitgevonden stelsel te vinden? — Grondeigendom en gebouwen, die tot werken ten algemeenen nutte moeten strekken, worden door deskundigen, zonder personeel belang bij het onderwerp, geschat, en wanneer de partij zich door derzelver schatting bezwaard acht, kan zij eene regterlijke uitspraak inroepen; de kwestie kan den geheelen kring der regterlijke magt doorloopen, tot voor den Hoogen Raad gebragt worden. En is het hard, van eenigen eigendom, die ons door een lang bezit, door gewoonte of om andere redenen dierbaar is geworden, zich verdreven te zien; — de volle vergoeding der waarde is ten minste verzekerd. Doch hoe anders bij publieke effecten volgens het stelsel van willekeur, dat men waagt te verdedigen en aan te prijzen! Dan zijn het niet derde onpartijdige en zaakkundige personen, maar dan is het de onteigenaar zelf, die, met of zonder eenige kunde van het onderwerp, de waarde van- of de vergoeding voor het te onteigenen voorwerp bepaalt; dan zijn het niet slechts ingezetenen van den Staat, maar ook buitenlanders, die van hunnen eigendom outzet worden.

Dat dit tegen het internationale regt aandruischt, den vreemden Staat aanleiding zoude kunnen geven tot bezwaren en represailles — daarom schijnt men zich weinig te bekreunen. Waarom zoude men ook over het internationale regt niet even gemakkelijk als over ander regt kunnen heenstappen? *Ce n'est que le premier pas qui coute.*

Men heeft het willen doen voorkomen, als of de schuldeischers van eenen Staat met constitutionelen regeringsvorm, eenen volledigen waarborg vonden in de grondwettig vereischte toestemming der volksvertegenwoordiging tot elken soortgelijken maatregel. Zoo heeft men Z. Exc. den Minister in zijne redevoering, tot verdediging van den maatregel omtrent de Uitgestelde Schuld, gehouden in de Zitting der Tweede Kamer van 16 Sept., en te lezen in de *Staats-Courant* van 9 Dec. 1841 laten zeggen: » Immers

is er wel geen onzijdiger regter om het bedrag der schadeloosstelling te bepalen, dan de Vergadering van U Edel Mogenden?"

Ook dit argument berust op eene volkomene verwarring van begrippen. De Regering en de Volksvertegenwoordiging hebben hier één en hetzelfde belang, vooral tegenover den buitenlandschen crediteur. Zelfs mag van de Regeringen, die, overal, doch bijzonder in monarchale Staten, uit haren aard, conservatief zijn, in de meeste gevallen, eene grootere belangstelling in de regten der Staatsschuldeischers verwacht worden, dan van Staatsligchamen, die soms meer tot demokratische of zelfs omwentelingszuchtige denkbeelden overhellen. Het ligt in den aard der instelling, dat de Volksvertegenwoordiging veel meer, zoo niet uitsluitend, de belangen van het oogenblik behartigt, terwijl de Regering ook de verwijderde toekomst op het oog moet houden. Ook is reeds vroeger aangemerkt, dat wanneer in den regel de burger voor de welvaart zijner kinderen, de Aristokraat ook voor die der kleinkinderen zorgt, de Vorst, aan het hoofd van den Staat geplaatst, zelfs die der verwijderde nazaten niet uit het oog verliest. (1)

Toen in het jaar 1834 te *Madrid*, in den boezem der Cortesvergadering, langdurige, voor de houders en spekulanten van de meeste Spaansche effecten hoogstnoodlottige beraadslagingen plaats hadden over de voorwaarden, onder welke alle oude en nieuwe buitenlandsche leeningen, alsmede de achterstallige renten van sommige derzelven, in nieuwe schulden zouden worden geconverteerd, (dus ook eene *gedwongene Conversie*), kwam het niemand in de gedachte, de Cortes, *de Vertegenwoordigers* der Spaansche Natie, dat is *van den* algemeenen *schuldenaar*, als *Vertegenwoordigers der schuldeischers* te be-

(*) Van daar, dat Vorsten een hoog belang stellen in eventuële voordeelen in de verwijderde toekomst, aan welke de burger weinig of geene waarde zoude hechten, bij voorb. het regt van opvolging in de regering van eenig land, bij het afsterven van een geheel stamhuis, enz.

schouwen. Ook hadden deze laatste de minder ongunstige voorwaarden, waartoe eindelijk besloten werd (nadat sommige schulden, gelijk de leening GUEBHARD, te voren als volstrekt zonder waarde verklaard waren geworden,) niet aan de Gedeputeerden van het Spaansche volk, maar aan eenen gelukkigen ommekeer in de zienswijze van den toenmaligen beruchten Minister van Financiën te danken.

Men kan het den geldschieters niet ten kwade duiden, wanneer zij veel minder dan voorheen vertrouwen stellen in *Volksregering* en *Volksvertegenwoordiging*. Nergens voorzeker heeft deze laatste meer invloed en magt dan in republikeinsche Staten, en nergens ook zijn de regten der Staatsschuldeischers meer miskend; nergens hebben deze grootere teleurstellingen en hardere verliezen ondergaan, dan juist bij deze Staten. Van alle Rijken met *absoluut monarchalen* regeringsvorm is, in de laatste vijf en twintig jaren, alleen *Spanje* in gebreke gebleven, aan de verpligtingen omtrent de Staatsschuld stipt te voldoen. Het *Koningrijk Griekenland* heeft de schulden der voorgaande volksregering nimmer erkend. Welk slecht gebruik ook door sommige leden dezer volksregering van een gedeelte der uit de leeningen voortgesprotene gelden moge gemaakt geworden zijn — deze niet-erkenning der regten van derden, die te goeder trouw handelden — waarvan velen zelfs minder een geldelijk voordeel, dan de ondersteuning hunner Christelijke broeders in den strijd tegen de Mahomedaansche overheersching beoogden — zal steeds als eene onregtvaardige, ondankbare en daarom ook onstaatkundige handeling beschouwd worden. Doch zij geeft geen regt, om het *Koningrijk Griekenland* van de niet-nakoming aan *verbindtenissen*, *door de nieuwe Monarchie zelve aangegaan*, te beschuldigen. — Bleef het gedrag van alle *monarchaal-constitutionele* Staten in dit opzigt niet volkomen onberispelijk — de voorstanders van dien, hedendaags zoo geliefkoosden regeringsvorm mogen daarentegen daarop bogen, dat *Brazilië* zich heeft weten vrij te houden van de algemeene besmetting des

Staatsbankroets in *Midden-* en *Zuid-Amerika.* — Doch geheel onwaardig, ten eenenmale strijdig met de goede trouw gedroegen zich de meeste der *republikeinsche* Staten. Die van *Noord-Amerika* maakten tot voor eenige jaren eene roemvolle uitzondering. Dan hoezeer in deze Staten meer dan in eenigen monarchalen Staat der wereld, bevolking, landontginning, verbetering der middelen van communicatie, nijverheid en handel toenemen, schijnen dezelve evenwel helaas het droevige voorbeeld van hunne zuidelijke naburen te willen volgen. *Columbia*, *Peru*, *Buenos-Ayres*, en anderen mogen thans ook de, door geenen binnen- of buitenlandschen oorlog geteisterde, bloeijende Staten van *Missisippi*, *Michigan*, *Illinois*, *Alabama*, *Indiana* enz. in hunne rangen tellen, waarbij zich misschien weldra ook het meer volkrijke *Virginy* zal voegen. (1)

(*) Gelukkiglijk weten sommige Staten van *Noord-Amerika* het gevaar der algemeene besmetting met geestkracht te wederstaan.

De *Times* van 19 Januarij ll. behelsde eenige hoogstbelangrijke mededeelingen in dit opzigt. Men leest daarin: (volgens de vertaling der *Amst. Cour*t.) » De boodschap van den Gouverneur van *Louisiana*, na de noodzakelijkheid betoogd te hebben, om de belastingen te verhoogen, drukt zich als volgt uit:

» Zoo derhalve onze guarantie verleend is geworden aan instellingen, die dezelve onwaardig waren, zoo zullen wij alleen voor onze dwaling boeten, door het moeten missen van middelen, aanvankelijk tot openbare verbeteringen bestemd. Maar zij, die op ons krediet gelden geschoten hebben, zullen nimmer te berouwen hebben het vertrouwen, hetwelk zij in dezen Staat hebben gesteld....... Nergens wordt sterker dan in *Louisiana* gevoeld, hoe moeijelijk het is eenen weigerachtigen Staat tot het betalen van deszelfs schulden te noodzaken; *de eer van het volk zal zich, juist om die moeijelijkheid, gedrongen gevoelen,* NAAUWGEZET EN STIPTELIJK *aan haar gegeven woord te voldoen.*''

Voorts heeft de Kamer der Vertegenwoordigers van den Staat Ohio, op den 21sten December ll., bij eene meerderheid van 64 tegen 6 stemmen, de volgende considerantia en daarop gegrond besluit genomen:

» Nademaal eene meening min of meer veld gewonnen heeft, dat de onafhankelijke Staten van dit Bondgenootschap te eeniger tijd zich onttrekken zullen aan de betaling der schulden, door hen afzonderlijk met kapitalisten, zoo in *Europa*, als in *Amerika* aangegaan; en nademaal zoodanig eene meening strijdt met alle beginselen van vaderlandsliefde, braafheid en zelfs der meest gewone eerlijkheid;

Dit wordt ook in *Engeland* zeer wel begrepen, hoe vooringenomen men daar over het algemeen moge zijn met republikeinsche instellingen. Sedert een tiental jaren hebben tusschen het Comité der Zuid-Amerikaansche fondsenhouders te *Londen* en de Regeringen der verschillende Zuid-Amerikaansche Gemeenebesten, onderhandelingen plaats. De schuldeischers dier Staten stellen vertrouwen in dit, uit hun midden benoemd Comité en laten gerustelijk aan hetzelve de leiding der zaken over; doch geen der houders heeft ooit het zonderlinge voorstel in het midden gebragt, om in stede van aan dit Comité, aan de *Vertegenwoordigers van de volken van Buenos-Ayres*,

---

» Daarom zij het besloten door de Algemeene Vergadering van den Staat Ohio, dat een regtmatig gevoel van hetgeen regt is, nog daargelaten de hooge aanspraak zijner burgers op een karakter, uitmuntende door eergevoel en braafheid, *onzen grooten Staat krachtdadiglijk behoort te beletten, het onbekookte denkbeeld te koesteren, om zich* DOOR DE BLOOTE OEFENING ZIJNER SOUVEREINE MAGT, *aan de vorderingen zijner schuldeischers te onttrekken.*

» Besloten, als gevoelen van deze Algemeene Vergadering, dat de burgers van Ohio de heiligheid hunner verbindtenissen, hetzij dezelve van bijzonderen of wel van algemeenen aard zijn, eerbiedigen en ten allen tijde bereidvaardig gevonden zullen worden, om de hoofdsom en interessen te voldoen van alle schulden, door de regering van hunnen Staat op eene eerlijke en wettige wijze aangegaan."

Staat te bezien, of een opvolgend Gouverneur van Louisiana en eene opvolgende Algemeene Vergadering van Ohio dezelfde eervolle gedragslijn zullen volgen!

De *Times* — een door deszelfs gehechtheid aan regt en goede trouw alom zoo hoog gewaardeerd dagblad — voegt daar nog bij: » *The proceedings of a meeting in* Philadelphia *court, for repudiating the State debt, had been presented, and Mr. Gebons, a senator, moved, that they should be sent back to the chairman of the meeting, as the resolutions were an insult, and presumed the Senate to be" a pack of knaves and scoundrels.* » *We copy this expression* verbatim, *because the Americans have often complained of the hard language that has been used in this country in speaking of the conduct of* Missisippi. *The language of Mr. Gebons shows, that those who are in favour of honesty in the United States, are by no means more scrupulous in the choise of terms to express their abhorrence of the repudiators than the creditors in* Europe.

» *This exactly touches the real state of the cause; the better informed creditors know well enough, that one State has legally nothing to do with another, as far as obligations are concerned, but they feared, that such principles being once entertained, they would. at length become* » *dangerously familiar." And it is well that the doctrine of repudiation has been heard with such indignation."*

Mexico, *Peru enz.* de zorg over hunne belangen, toe te vertrouwen, b. v. voor dat gedeelte der Columbiaansche Schuld, dat ten laste van den nieuwen Staat *Aequator* komt, de representanten van het volk van *Aequator* tot oppersten scheidsman te kiezen. Veel liever hebben zich allen de niet onaanzienlijke kosten der, de algemeene belangen verdedigende, onderhandelaars willen getroosten. (1) Ook is in den loop der onderhandelingen herhaaldelijk gebleken, dat billijke propositiën der Regeringen dier Republieken veelal bij de minder regtvaardige gezindheid der Volksvertegenwoordiging schipbreuk leden.

Hoe rijper men het vraagstuk overweegt, hoe meer men zich met het individuëel gevoelen van vele leden der Volksvertegenwoordiging in de meeste Staten bekend maakt, des te meer erlangt men de droevige overtuiging, dat in de landelijke provinciën veelal het onjuiste denkbeeld gekoesterd wordt, dat eene vernietiging van het Grootboek der Nationale Schuld, onmiddellijk de opbeuring en den bloei van landbouw en nijverheid zou bewerken; — des te meer ook moet men den juisten takt der geldschieters bewonderen, die, sinds lang, hun vertrouwen vestigden, niet op den wispelturigen geest der kiezers-collegiën, maar op de standvastigheid en geestkracht der Regering, van wier leden, tot welke staatkundige partij ook behoorend, men de bescherming van het regt en den eigendom verwacht. Daar van daan, dat elke verandering van Bewindslieden, doch bijzonder met betrekking tot de opperste leiding der Financiën, in constitutionele niet minder dan in absolute Staten, zulk eene levendige belangstelling bij de kapitalisten verwekt. Het ontbreekt niet aan voorbeelden, dat alleen de benoeming of het aftreden van eenen Minister van Financiën, het krediet

(*) Bij de onlangs opengestelde conversie van het door den Staat *Venezuela* erkende gedeelte (28½ pCt.) der beide in 1822 en 1824 te *Londen* genegocieerde Columbiaansche leeningen worden 2½ pCt. van het, voor de, sedert 14½ jaren, achterstallige intrest-bewijzen (*Coupons*) uit te geven nieuwe effect, ten behoeve dezer onderhandelaars gekort.

van eenen Staat met constitutionelen regeringsvorm magtig bevorderd of diep geschokt, dat een Vorst, door eenen Staatsman van algemeen erkende regtvaardigheid, kennis, humaniteit en vastheid tot de opperste leiding der Financiën te kiezen, het door ongelukken of slecht beheer diep gezonken krediet van den Staat, als met eenen tooverslag hersteld heeft. Ook zal niemand betwijfelen, dat, wanneer bij voorb. in ons land een man met vaste en algemeen hoog gewaardeerde beginselen, een man, die steeds zijn eigen gevoel van regt en billijkheid, niet de listige raadgevingen van ongenoemde en daarom ook niet verantwoordelijke »advokaten in en buiten het Ministerie van Financiën" zoude volgen, een man, verheven boven elke gedachte van eigenbelang en kuiperij, een man als LUZAC of DAAM FOCKEMA, zich met het bestuur der Financiën zoude willen belasten, de nationale effecten spoedig, in stede van allengs den prijs der *Amerikaansche* schuldbrieven te naderen, meer met de *Pruisische* effecten zouden overeenkomen. —

Waarom werkt niets zoo nadeelig op de waarde der publieke effecten als het vooruitzigt op de omverstooting van den bestaanden regeringsvorm, hoe weinig voldoende deze op zich zelven moge zijn? — Waarom eene zoo groote vrees voor eene gebeurtenis, welke de hulpbronnen van den Staat slechts tijdelijk aanrandt? Immers de geographische ligging, bergen, rivieren, landerijën en in de meeste gevallen ook de bevolking blijven volkomen dezelfde, hoedanig de regeringsvorm zij. Ook voor het lot der dorpen en steden is minder te vreezen, sedert niet slechts in den geregelden krijg, maar zelfs in den burger-oorlog mildere beginselen gevolgd worden, sedert alle partijen terugdeinzen voor de Vandalische woede, die, zonder nut en doel, verwoesting aanrigt. Waarom derhalve de onrust, de schrik aller Staatsschuldeischers bij den minsten schijn van gewelddadige verandering van regeringsvorm? Hoofdzakelijk daarom, omdat zich een Bewind zoude kunnen opwerpen, dat, met voorbijzien der beginselen van regtvaardigheid en goede

trouw, uit een zoogenaamd algemeen belang, of, uit Parvenu's te zamen gesteld, alleen uit aangeboren haat tegen de rijken en aanzienlijken in den lande, de regten der Staatsschuldeischers zoude kunnen met voeten treden; omdat eene omwenteling in constitutionele Staten met *twee* Kamers, de eene derzelve zoude kunnen doen vervallen.

Indien namelijk de Staatsschuldeischers, buiten de Regering, eenen vasten steun verwachten, dan is het bij de erfelijke of door den Vorst benoemde Kamer, (Pairs-Kamer, Hoogere Kamer) die, uit den aard harer zamenstelling, vele der aanzienlijkste en vermogendste mannen van den Staat in haren boezem tellende, inderdaad tot hechten steun kan strekken, wanneer dezelve, gelijk in *Engeland*, hare zelfstandigheid en hooge waardigheid steeds krachtig tegen de overige Staatsligchamen weet te verdedigen en te handhaven.

Hare werking is te heilzamer en noodzakelijker, wanneer, gelijk trouwens in de meeste constitutionele Staten het geval is, niet een zeker vermogen of inkomen, maar alleen eene zekere mate van belasting vereischt wordt, om Lid der Volksvertegenwoordiging te zijn. Er zal dan steeds een groot gedeelte der afgevaardigden uit grondeigenaren uit de provinciën (*départemens*) bestaan; uit lieden, die zich niet ligt op een hooger standpunt kunnen verplaatsen, die genegen zijn, *het algemeen belang* met dat hunner provincie (van hun *département*) te verwarren en die, volkomen te goeder trouw handelende, het laatste reeds vermeenen te bevorderen door de vaststelling van maatregelen, welke met het persoonlijke belang hunner naastbestaanden, vrienden en lastgevers strooken, — te zamen misschien een aanzienlijk gedeelte der ingezetenen van de provincie (het *département*) uitmakende, — doch die den toets van het veel hooger algemeen belang bezwaarlijk zouden kunnen doorstaan.

Redeneringen worden overtollig, wanneer de daadzaken overtuigend spreken. Deze bewijzen zijn zoo overvloedig, dat men zeer ten onregte de Volksvertegenwoordiging als beschermster tegen de toepassing van een allerge-

vaarlijkst stelsel zoude beschouwen, daar in tegendeel hare medewerking zelfs hoogelijk is te vreezen.

Ook nog in een ander opzigt is dit het geval.

Even als in sommige constitutionele Staten de algemeene (*publieke*) schulden op eene schrikbarende hoogte gebragt werden, doordien de Regeringen, steunende op de medewerking der Kamers, tot buitensporige uitgaven besloten, die dezelve bezwaarlijk, op eigene verantwoordelijkheid, ooit zouden gewaagd hebben, zoo ook zal menige inbreuk op de regten der Staatsschuldeischers, waarvoor de onverantwoordelijke minister van den absoluten Vorst met reden terugdeinst, door den verantwoordelijken raadsman van den constitutionelen Vorst voorgesteld kunnen worden, zoodra hij zich van de ondersteuning en medewerking der Volksvertegenwoordiging verzekerd houdt. Veel meer dan in zuiver monarchale is derhalve in constitutionele of republikeinsche Staten, de aanneming der door de regtsgeleerden in en buiten het ministerie van Financiën aangeprezene gevaarlijke beginselen te vreezen; misschien het minst nog in de Vereenigde Staten van *Noord-Amerika*, omdat de *Regterlijke* Magt daar bevoegd is, *de billijkheid der wetten* in zekere mate *te beoordeelen*, dus ook eene wet, waarbij eenige haar onbillijk schijnende wijziging der verbindtenissen jegens de Staatsschuldeischers vastgesteld wordt, als van geene waarde zijnde, zoude kunnen verklaren.

Ook zijn het niet de constitutionele, maar de zuiver-monarchale Staten, welke, sedert het herstel van den Europeschen vrede, hun krediet *het meest* hebben bevorderd. Waar heeft allengs eene wezentlijke vermindering van Staatsschuld plaats gehad, waar is de rente der publieke effecten aanzienlijk lager dan die van elke andere geldbelegging? In het absolute *Pruisen*, in *Napels*, *Piemont* en *Denemarken*, Staten zonder alle Volksvertegenwoordiging of met Provinciale Staten (*Landräthen*) zonder onmiddelijken invloed op het beheer der Financiën van den Staat.

Volgens de *theorie* zouden Staten met eenen constitutionelen regeringsvorm, onder overigens gelijke

voorwaarden, voorzeker een veel grooter vertrouwen dan absoluut monarchale Staten verdienen. Een alleenheerscher kan vermetele ondernemingen wagen, zijne verbindtenissen verloochenen, eenen onwaardigen opvolger hebben enz. Opdat de schuldeischers, nopens hunne regten, gerust zijn mogen, moet derzelver vervulling op de belofte van verschillende Staatsmagten en op het gezag der wetten berusten. Zoo ver de Theorie! Doch de Praktijk heeft helaas tot andere uitkomsten geleid!

(Het zoude niet billijk zijn, uit deze vermelding van algemeen bekende daadzaken eenige gevolgtrekking ten aanzien der staatkundige gevoelens van den schrijver te willen afleiden. Men kan monarchaal of republikeinsch gezind zijn, zonder al hetgeen in Monarchiën of Republieken geschiedt, blindelings te prijzen. Voor het publiek kan, dunkt mij, een vertoog weinig waarde hebben, waarbij de Publicist, met miskenning der daadzaken, zijne pen alleen door zijne persoonlijke meeningen of hartstogten laat besturen.)

Hoewel hiervoren reeds in algemeene bewoordingen aangeduid, moet het toch als vooral gewigtig voor de juiste beoordeeling van het onderwerp hier uitdrukkelijk herhaald worden: De Staatsmagt is in waarheid slechts de middenpersoon tusschen den crediteur en den debiteur; de eigenlijke schuldenaar is *de gezamentlijke bevolking van het land*, in constitutionele Staten door de Kamers vertegenwoordigd. — Wanneer de schuldeischers in der tijd geene voorschotten gedaan hadden, zouden de benoodigde gelden onmiddellijk door de ingezetenen van den Staat hebben moeten opgebragt worden. Hoe kunnen de Vertegenwoordigers dier ingezetenen nu over de regten van hunne eigene schuldeischers beslissen?

Tot verzachting van het hatelijke der leerstelling, die zulk eenen onzin tracht te wettigen, geeft men bereidwillig toe, dat eene wijziging in den vorm der nopens Staatsschulden bestaande wettelijke bepalingen, slechts onder deze beide voorwaarden mag plaats hebben: WANNEER DE NOODZAKELIJKHEID TOT ZULK EENE WIJZIGING BEWEZEN, EN WANNEER DE SCHADEVERGOE-

DING VOLKOMEN IS. Doch het behoeft naauwelijks eenig betoog, dat ook deze beperkingen geenen waarborg opleveren, indien het DE SCHULDENAAR ZELF is, die, *èn over het bestaan der noodzakelijkheid, èn over den omvang der schadevergoeding alleen en in het hoogste ressort beslist.*

Wanneer nu ten stelligste kan worden bewezen, *dat deze beide*, zoo men wil, *dringend vereischte voorwaarden*, bij den tot wet verheven maatregel omtrent de Uitgestelde Schuld *volstrekt niet in aanmerking zijn genomen*, wanneer dit op zoo onwederlegbare wijze kan worden bewezen, dat geen de minste twijfel daaromtrent kan blijven bestaan, zoo zal men daaruit de waarde kunnen afleiden van eene leerstelling, even onhoudbaar in theorie, als valschelijk toegepast in praktijk. Doch men zal ook de verwaandheid bewonderen van den bouwmeester, die op zijne hooge wijsheid snoeft, terwijl hij zelfs de eenvoudige leer van het evenwigt niet kent en het eerste gebouw, dat hij beweert naar zijne lessen te zijn opgetrokken, op de deerniswaardigste wijze in één stort.

OVER DE NOODZAKELIJKHEID VAN DEN MAATREGEL OMTRENT DE UITGESTELDE SCHULD.

Wanneer men zich in de eerste plaats op de NOODZAKELIJKHEID *van den maatregel beroept, ziet men er van af, het* REGT *te betoogen. Gedwongen te zijn tot het nemen van eenen maatregel is geen regtsgrond. Onvermogen* NOODZAAKT *den schuldenaar te failleren; hij* KAN *aan zijne verbindtenissen* NIET *voldoen; maar deze noodzaak is geen regt.*

Bij gelegenheid der discussiën over de zoogenaamde vijfentwintigjarige loting in 1824, liet zich een der Belgische leden, een lid, dat door schranderheid en welsprekenheid uitmuntte, de geleerde REYPHINS, als volgt uit: » Er moet geen onderscheid gemaakt worden, tusschen een contract met het gouvernement en dat met een particulier burger aangegaan; beiden zijn even heilig; men moet nakomen hetgeen waartoe men zich verbonden heeft, en het gouvernement moet zulks vooral doen. De wet der *noodzakelijkheid* doet hiertegen niet af; het is deze, die de assignaten heeft doen ontstaan, en zoo men deze noodzakelijkheid toelaat kan men zeer ver gaan; zoo deze regt geeft om de contracten te verbreken, is het ook met het openbaar krediet gedaan." — Zeer zelden zal deze noodzakelijkheid ontstaan voor eene Regering, die, door het gevoel der geregtigheid bezield, vast besloten heeft, steeds gestand te doen aan de verpligtingen van den Staat jegens de personen, welke hem, steunende op de heiligheid van deszelfs beloften, hun vermogen hebben toevertrouwd. Zulk eene Regering zal, haren pligt en hare hooge roeping beseffende, zich niet laten leiden door overwegingen van minderen bijval, welken de, tot opbrenging der vereischte sommen, benoodigde middelen bij een gedeelte der bevolking zouden kunnen verwekken,

maar steunende op de regtvaardigheid, billijkheid, het wel begrepen Staatsbelang en de medewerking aller welgezinden, ijverig tot alle middelen toevlugt nemen, welke de bijzondere gesteldheid van het land aanbiedt. Zulk eene Regering kan alleen door een groot, buitengewoon, onverwacht ongeluk op het punt komen om onder de ijzeren wet der noodzakelijkheid te moeten bukken. Maar ook dan nog zal zij aan den benadeelden schuldeischer het stellige vooruitzigt openen om de wonden, door zulk een onverwacht ongeluk toegebragt, zoo spoedig mogelijk te herstellen.

De ligtvaardig denkende Minister daarentegen, zal overal de noodzakelijkheid tot besnoeijing der regten van de Staatscrediteuren ontdekken of zelfs opsporen.

» *Wer die Meinung hegt, dass die gänzliche oder theilweise Vernichtung der Rechte der Staatsgläubiger zwar einem Theile der Gesellschaft Verderben bringe, der grossen Mehrheit aber fromme, die Hilfsquellen, und folglich die Macht des Staates verstärke, wer diese Meinung hegt, und von den Gefühlen der Gerechtigkeit, die man den Staatsgläubigern auch unter den schwierigsten Umständen schuldig bleibt, sich weniger stark durchdrungen fühlt, wird nur zu leicht in Schwierigkeiten, die Muth, Kraft und Ausdauer überwinden mögen, einen wahren Nothstand oder die Unmöglichkeit erblicken, eingegangene Verbindlichkeiten zu erfüllen.*"

Waren deze kernachtige woorden niet reeds voor langer dan twaalf jaren uit de voortreffelijke pen van eenen hooggeachten Duitschen Publicist gevloeid, die sedert zelf tot Minister verheven werd, — zoo zoude men aan eene bijzondere toespeling op den Heer ROCHUSSEN, c. s. kunnen denken.

Van andere, van verhevener denkbeelden was Sir ROBERT PEEL bezield, toen hij eene belasting op de inkomsten voorstelde. Sinds jaren waren de Financiën van *Engeland* in den hagchelijksten toestand. Jaarlijksche deficits werden door steeds vernieuwde uitgiften van Schatkistbilletten (*Exchequer-Bills*) ge-

dekt, welke, ten einde de omloopende massa dier Bons niet al te zeer te vermeerderen, van tijd tot tijd in geconsolideerde schuld moesten geconverteerd worden (1). Eene verhooging der regten van consumtie was onmogelijk geworden. Men was tot den wanhopigen toestand van den bevelhebber gebragt, die, nabij door den vijand gedrongen, niet weet, of hij voor-of achteruit gaan moet; sommigen wilden in eene verhooging, weder anderen juist in het tegenovergestelde, in eene vermindering der accijnsen, in- en uitgaande regten enz. het laatste redmiddel voor de schatkist ontwaren. Sir ROBERT erkende het kwaad. Hij zou misschien nog eenigen tijd de oude verderfelijke sleur hebben kunnen volgen, een' weg, op welken men, tot aan den rand van den afgrond voortgesleept, evenwel zacht kan sluimeren; hij versmaadde die valsche populariteit. Zijn voorstel heeft, gelijk de toepassing van elk krachtig middel, hoe regtvaardig dit ook in principe moge zijn, bij velen ontevredenheid verwekt en tot veel geschreeuw aanleiding gegeven; — misschien het meest bij hen, die nimmer 150 ponden sterling jaarlijks inkomen hadden en waarschijnlijk ook nooit zullen verkrijgen — een geschreeuw, dat den stillen dank der helderzienden verdooft.

Doch zoo veel te verhevener is de moed, die het bestaande kwaad onversaagd in het oog ziet en zich, zelfs door het bewustzijn, van ontevredenheid en klagten voor het oogenblik te verwekken, niet laat afschrikken; die het waagt, waar het onvermijdelijk is, aan het tegenwoordig geslacht de lasten op te leggen, welke, bij voortdurende vermeerdering derzelve, door nieuwe geldleeningen, eindelijk de krachten der geheele maatschappij zouden te boven gaan. Sir ROBERT PEEL heeft als regtschapen man en tevens als Staatsman gehandeld; hij begreep, dat noch de hoogte van den intrest, noch de druk der belastingen ooit eene handeling kunnen regtvaardigen of ook slechts verontschuldigen, welke van *den enkelen* (den Staatscrediteur) eene

(1) Dat is te zeggen, door middel van GEHEEL VRIJWILLIGE conversiën; want aan conversiën in den smaak van eenen TORRENO heeft nimmer eenig Engelsch Staatsman gedacht.

opoffering eischt, die men voor *het algemeen* te groot acht, hij eerbiedigde derhalve de regten der Staatsschuldeischers. Daarom ook heeft hij door het voorstel niet slechts zijnen roem oneindig verhoogd, maar is, gelijk het *Journal des Débats* zich uitdrukt, op dien dag in de rij der onsterfelijke mannen getreden.

Er wordt hier geenszins eene onbeperkte lofspraak op het groote wetsontwerp van het Engelsche Tory-Ministerie bedoeld, een ontwerp, dat voorzeker niet vrij is van onbillijkheden. Zoo is het bij voorb. zeer hard, dat *Annuiteiten*, die intrest *en kapitaal-aflossing* vereenigen, als *inkomsten* behandeld worden. Dan hier is niet spraak van de bijzonderheden van het ontwerp, slechts van het principe en het doel.

Overigens zoude men onbillijk handelen, de voorgestelde wet uit het Nederlandsche standpunt te beoordeelen. Want in geen land der wereld heeft eene belasting op de inkomsten, voornamelijk van kapitalen, meer zwarigheid dan juist daar, vermits nergens zoo vele en aanzienlijke fortuinen in publieke effecten van vreemde Mogendheden besteed zijn. Bijkans elk ander bestanddeel der inkomsten van den rentenier of ambtenaar, de opbrengst van landerijen, huizen, mijnen, hypotheken, schepen, Inschrijving op het Grootboek der Nationale Schuld, traktementen van den Staat enz. kan min of meer gecontroleerd worden; slechts de vreemde effecten niet, die dan ook de meeste aanleiding tot fraude geven. Waar de opbrengst dezer effecten nu een zeer gering gedeelte, gelijk in *Engeland* en *Frankrijk* nog geen honderdste, of gelijk in *Rusland* en *Spanje* misschien nog geen duizendste gedeelte der algemeene inkomsten uitmaakt, kunnen dezelve bij zulk eene belasting weinig in aanmerking komen; doch des te meer daar ter plaatse, waar de inkomsten van vreemde effecten soms even hoog geschat worden, als die van al den grondeigendom van het land. Men moet derhalve, bij beoordeeling der voorstellen van Sir ROBERT PEEL, het groote verschil tusschen de gesteldheid der kapitalen in *Engeland* en *Holland* vooral in aanmerking nemen.

Minder groote Staatsmannen dan Sir ROBERT PEEL, — de man, die sedert het vierde eener eeuw, als eene ster

van de eerste grootte schittert, — zouden in veel minder hagchelijke omstandigheden, van de volstrekte onmogelijkheid, om het bestaande in *Engeland* vol te houden, gesproken en in zoogenaamde noodzakelijke wijzigingen, ten opzigte van de Staatsschuld, een zeer gemakkelijk, doch heilloos redmiddel gevonden hebben.

Doch beschouwen wij de voorgewende noodzakelijkheid tot de Conversie der Uitgestelde Schuld op zich zelve. Men heeft niet eens beproefd, haar te staven.

In stede van deze noodzakelijkheid op de meest volledige, overtuigende, ja op onbetwistbare wijze te doen uitkomen, heeft men met eenige losse, niets beteekenende gezegden, zoo ter loops en geheel oppervlakkig daarvan gewag gemaakt (1).

Het is waar, de Uitgestelde Schuld was sinds lang door de groote massa als een kanker der financiën van den Staat beschouwd geworden; waarheid ook is het, dat vaderlandslievende mannen herhaaldelijk op eene wegruiming of althans vermindering dier reusachtige schuld, onder billijke voorwaarden, aangedrongen hadden, ten einde de schaduw weg te nemen, die haar bestaan, binnen en buiten 's lands, bij renteniers zoowel als spekulanten, op 's Rijks financiën moest werpen, terwijl geen ander Europeesch land, behalve *Spanje*, thans nog onder zulk eene Uitgestelde, zoogenaamde doode, doch allengs herlevende schuld gebukt gaat. Deze vaderlandsche mannen dachten, en zij hadden regt zóó te denken, dat 's Rijks krediet door eenen maatregel van vrijwillige conversie wezentlijk zoude bevorderd worden; (2) doch bezwaarlijk

---

(1) Dit is eene grief tegen het karakter van den Minister van Financiën. Had Zijne Excellentie *de noodzakelijkheid van den maatregel* met eene niet te miskennen innige overtuiging en allen mogelijken klem, doch op onjuiste gronden verdedigd, zoo zou dit een slecht begrip hebben gegeven van 's mans kunde en inzigten. Doch wat moet men denken van den man, die het niet de moeite waardig geacht heeft, te beproeven om de Kamers en de natie van deze noodzakelijkheid te overtuigen?

(2) Ook de schrijver dezer heeft meer dan eens het hoogstwenschelijke, doch nimmer het *noodzakelijke* eener wegruiming of vermindering van de Uitgestelde Schuld betoogd; *zijne*, buitendien niet algemeen bekend geworden, argumenten konden derhalve den Minister

kan het hunne bedoeling geweest zijn, dat tot middelen toevlugt wierd genomen, geschikt om, in stede

---

in het allerminst niet van de verpligting ontslaan, de noodzakelijkheid volledig te staven. Overigens werd door hem eene Conversie steeds van geheel andere, dan de ROCHUSSEN'sche en VAN HALL'sche voorwaarden afhankelijk gemaakt; en wanneer men zich veroorlooft, hem evenwel in openbare geschriften te verwijten, dat hij de aanleiding tot de gedwongene conversie gegeven heeft, zou hij dan niet mogen vragen, of er niet tusschen zijne en zekere andere plannen omtrent hetzelfde verschil bestaat, als tusschen *den aankoop* eener goudbeurs en derzelver verkrijging op *zekere andere wijze?*

De lezer moge oordeelen. De *memorie* des schrijvers aan Z. M. den Koning van het einde van Mei 1841, waarin het betoog der doelmatigheid eener Conversie der Uitgestelde Schuld is beproefd, eindigt als volgt:

Hebben de voorstaande rekenkundige en andere opgaven en beschouwingen eenigzins kunnen bijdragen om de juistheid der navolgende stellingen te betoogen:

1°. DAT HET BESTAAN DER REUSACHTIGE UITGESTELDE SCHULD EENE VOORTDURENDE RAMP VOOR DEN STAAT EN DERZELVER WEGRUIMING OF VERMINDERING HOOGSTWENSCHELIJK IS;

2°. DAT HET TEGENWOORDIG OOGENBLIK, DEZE PERIODE VAN OVERGANG, GEKENMERKT DOOR ZEKEREN TWIJFEL NOPENS DE FINANCIELE TOEKOMST VAN HET RIJK, BIJZONDER GESCHIKT IS TE ACHTEN VOOR EENIGEN MAATREGEL VAN CONVERSIE;

3°. DAT DEZE MOET ZIJN FACULTATIEF VOOR DE HOUDERS;

4°. DAT DAARBIJ NIET SLECHTS DE OOGENBLIKKELIJKE GELDELIJKE BELANGEN VAN HET RIJK, MAAR OM REDENEN VAN BILLIJKHEID, ALSMEDE VAN STAATSHUISHOUDKUNDE EN POLITIEK, OOK DE BELANGEN VAN DE HOUDERS DER ONDERHAVIGE EFFECTEN IN AANMERKING BEHOOREN GENOMEN TE WORDEN;

5°. DAT DERHALVE ELK ONTWERP VAN CONVERSIE MOET BESTUURD WORDEN DOOR EENE GEPASTE LIBERALITEIT;

6°. DAT SLECHTS IN DIT GEVAL EEN DUURZAAM GUNSTIGE INVLOED OP HET NATIONAAL KREDIET IS TE VERWACHTEN, HETWELK IN DEZELFDE MATE TOENEMEN ZAL, ALS HET LOT DER UITGESTELDE SCHULD DOOR DEN VAST TE STELLEN MAATREGEL ZAL VERBETERD WORDEN;

7°. DAT, AL BESTOND ER MOGELIJKHEID, OM ZICH TEGEN ONEVENREDIG LAGE PRIJZEN VAN EEN GROOT GEDEELTE DER SCHULD MEESTER TE MAKEN, DE STAAT DIT NIET ZOUDE BEHOOREN TE DOEN;

8°. DAT DIT ECHTER NIET MOGELIJK ZIJNDE, ELK VOORSTEL, WAARBIJ VAN MIN-EDELMOEDIGE BEGINSELEN WORDT UITGEGAAN, VOLSTREKT NIET TOT DE GEWENSCHTE UITKOMST ZAL KUNNEN LEIDEN;

zijn deze stellingen door veelvuldige ondervindingen in andere Staten en de onomstootelijke kracht der daadzaken en cijfers behoorlijk ondersteund, — zoo mag de steller hopen, enz.

(STAATKUNDIG-FINANCIËLE BESCHOUWINGEN. *Eerste Stuk*, *bladz.* 56.)

van het wankelende vertrouwen tot den Staat te herstellen, hetzelve veeleer van zijne laatste schragen te berooven. (1) Dat de Uitgestelde Schuld *wezentlijk* een kanker onzer financiën is, werd door mannen, die zich veel met het onderwerp bezig hielden en rijpelijk over hetzelve gedacht hebben, levendig bestreden. De Heer J. W. AIKEMA heeft in zijn beknopt, doch zeer verdienstelijk geschrift over het sedert tot wet verheven ontwerp, getracht te bewijzen, dat deze algemeene beschouwing op niets anders dan een vooroordeel berustte, terwijl, krachtens de bestaan hebbende wettelijke bepalingen, nimmer eenige overgang van Uitgestelde in Werkelijke Schuld plaats gehad heeft, zonder dat alvorens eene gelijke som Werkelijke Schuld vernietigd was geworden, en *ook voor het vervolg nimmer anders dan op deze voorwaarde zou hebben kunnen geschieden.* De Heer A. beweerde zelfs, dat het onverminderde bestaan der Uitgestelde Schuld voor gestichten en andere vaste houders eene zeer wenschelijke zaak was en tot allengsche vermeerdering van derzelver rijkdom, dus ook van het nationale vermogen zoude hebben moeten leiden. Zonder hier in een onderzoek nopens het al dan niet gegronde dier meening te treden (het ons voorgestelde bestek verbiedt zulks) mag toch aangenomen worden, dat eene officiële en duidelijke verklaring van den Minister, ten opzigte der Uitgestelde Schuld, in dien geest, gepaard met de verzekering, dat aan alle verpligtingen van den Staat, ook omtrent de Uitgestelde Schuld, stipt zoude worden voldaan, eenen zeer gunstigen invloed op de prijzen, niet slechts dier Schuld, maar ook van alle andere effecten, dus op het algemeene crediet uitgeoefend, en zoo doende een der hoofdbezwaren jegens de Uitgestelde Schuld weggenomen, of althans zeer verminderd zoude hebben.

Volstrekt beslissend is ook hier de kracht der cijfers.

(1) Daarom merkte de heer VAN HOORN VAN BURGH zeer teregt aan (*Staats-Courant* van 6 October): »Ik mag geene middelen toestaan, die erger zijn dan de kwaal, geene maatregelen ondersteunen, die het crediet van den Staat ondermijnen en vernietigen."

Blijkens de officiële opgaaf van den Minister (*Staats-Courant* van 18 Augustus) was het geheele bedrag der onuitgeloote Uitgestelde Schuld op 10 Junij 1841 *f* 867,481,400

Daarvan waren in het bezit van het Rijk zelf, aan *Kansbilletten* EN *Restanten*. . . . . . . » 103,366,400

Blijft ten laste van den Staat . *f* 764,115,000 (1)

Neemt men nu voor een oogenblik, met de regtsgeleerden van het Ministerie van Financiën aan, dat de wetten van 9 Febr. 1818, 27 Dec. 1822 en 25 Dec. 1824 slechts transitoire bepalingen behelsden en er geene andere *stellige* verbindtenis (2) voor den Staat bestond, dan die voortspruitende uit art. 8 der wet van 14 Mei 1814, te weten, jaarlijks een bedrag van vier millioen gulden van de Uitgestelde in Werkelijke Schuld te doen overgaan, — zoo was, daar ook de $103,366^2/_5$ stuks Kansbilletten, in het bezit van het Rijk aanwezig, in de loting hadden deel te nemen, te beginnen met het jaar 1850, naar eene gemiddelde berekening, de aankoop van niet meer dan *f* 3,523,372 ½ Werkelijke Schuld jaarlijks vereischt geworden. Deze zouden, ten prijze van $55^5/_9$ pCt. (geëvenredigd aan eenen maatstaf van 4 ½ pCt. rente), een prijs, die nog in de jaren 1838 en 1839 zeer gewoon was, doch van welken wij vooreerst vrij verwijderd zijn, eene jaarlijksche uitgaaf van *f* $1,957,429^1/_6$ veroorzaakt hebben; terwijl, ten gevolge der wet tot vervroegden overgang der Uitgestelde Schuld, (reeds van het jaar 1842 af) jaarlijks zal moeten betaald worden » 1,784,900

zoodat het geheele verschil, te beginnen met het jaar 1850, niet meer bedraagt dan. . . . . *f* $172,529^1/_6$

(1) Van deze *f* 764,115,000 zijn evenwel nog *f* 115,072,800 Uitgestelde Schuld, zonder Kansbilletten, in het bezit van het Rijk. (Men vergelijke bij deze en alle de hier volgende cijfers de *Staats-Courant* van 18 Augustus 1841 met de bijvoegsels.)

(2) In het zoogenaamde Staatsregt is namelijk, volgens de leer der Advokaten van het Ministerie van Financiën, een groot verschil tusschen eene *verpligting* en eene *strikte verpligting*, tusschen een-

ook wanneer volstrekt niet in aanmerking wordt genomen, dat, ten gevolge der even vermelde wet, in de jaren 1842 tot en met 1849, jaarlijks eenige tonnen gouds meer zullen vereischt worden, dan bij de vroeger bestaan hebbende orde van zaken het geval ware geweest; wanneer evenmin daarop acht wordt geslagen, dat het Rijk, behalve de hierboven afgetrokkene *f* 103,366,400 Kansbilletten en Restanten, nog ruim 115 millioen gulden Uitgestelde Schuld (Restanten) zonder Kansbilletten bezit, die vroeg of laat eenige verligting zouden aangebragt hebben; wanneer voor niets wordt geteld de waarschijnlijkheid, de benoodigde Werkelijke Schuld soms beneden den, in de bovenstaande berekening aangenomen verhoogden prijs van $55^5/_9$ pCt. te kunnen aanschaffen, wanneer eindelijk niet in aanmerking genomen wordt, dat onder de eerstvermelde som de amortisatie van het kapitaal begrepen is, terwijl de laatste alleen tot rentebetaling strekt.

Ten einde de geldelijke voordeelen van den voorgestelden maatregel te betoogen, heeft de Minister de uitkomst der Conversie vergeleken met de waarschijnlijke uitkomst der vroegere wetten, *die eenen jaarlijkschen overgang van ten minste vijf millioen gulden, alsmede eene jaarlijksche amortisatie van vijf millioen gulden Uitgestelde Schuld hadden vastgesteld.* Deze vergelijking is niet minder onjuist, dan de vergelijking der balans van twee kooplieden, waarvan de een aan zijne verpligtingen stipt voldoet, de andere daarentegen door bedreiging of eenig ander soortgelijk middel, zijne schuldeischers tot den afstand van een gedeelte hunner vorderingen noodzaakt. Wanneer A., die aan alle door hem aangegane verbindtenissen met echt Nederlandsche goede trouw is nagekomen, op het einde van het jaar tien duizend gulden minder bezit dan bij deszelfs begin, B. daar-

voudige *verbindtenis* en *stellige verbindtenis*, tusschen *verkregene regten* en *stellig verkregene regten*, aan welke geleerde distinctiën de *memorie van toelichting* van het aan de Kamer voorgestelde ontwerp nopens de gedwongene Conversie eene bijzondere waarde scheen te hechten.

entegen, die zijne crediteuren met 60 of 70 pCt. heeft tevreden gesteld, tien duizend gulden meer bezit dan een jaar te voren, zoo is — daar de vermindering van crediet niet in cijfers op de balans kan gebragt worden — de materiële uitkomst der balans van B. gunstiger dan die van A. Doch zoude B. zich derhalve kunnen beroemen, meer voordeelige handelszaken dan A. te hebben gedaan? Wanneer de Minister de geldelijke voordeelen van zijn voorstel boven de uitvoering der bestaande bepalingen wilde aantoonen, dan hadden *of deze bepalingen moeten gewijzigd worden naar het nieuwe voorstel*, door de loting en amortisatie van Uitgestelde Schuld van tien millioenen jaarlijks op vier millioenen te reduceren, *of de nieuwe propositie had aan de houders een equivalent van dezelfde voordeelen moeten aanbrengen, die hun bij vroegere wettelijke bepalingen toegekend waren.* De uitkomst van twee, op volstrekt verschillende grondslagen gevestigde berekeningen te zamen te vergelijken, bewijst of een gebrek aan logica en aan de kennis der eerste begrippen van wis- of rekenkunde, of eene bespotting van het gezond verstand van het publiek (1).

Had Zijne Excellentie de vergelijking op goede grondslagen gevestigd, zoo zoude het resultaat der voorgestelde Conversie zich nimmer anders dan hiervoren berekend hebben kunnen vertoonen.

In de reeds vermelde Missive aan Zijne Excellentie den Heer Minister van Financiën, komen onder anderen de volgende aanmerkingen, nopens de voorgewende noodzakelijkheid van den maatregel voor:

---

(1) De massa van het volk is in de meeste landen niet zoo onnoozel, niet zoo bekrompen van geest, als mannen, uit dit zelfde volk, door het toeval op eene volstrekt onverdiende hoogte gebragt, zich soms verbeelden. Het is bekend, dat niemand het volk met grooter minachting behandelde, dan de Vorst van den Vrede, die met zoo weinig aanspraak, wel niet de waardigheid, maar toch de magt van het Koninklijk gezag in *Spanje* in zijne handen had weten te brengen en zelfs gedurende langen tijd te bewaren. — NAPOLEON toonde steeds eerbied voor het gezond verstand der massa's, in welke de groote man zijnen krachtigsten steun zocht en vond.

Wel is waar, het tegenwoordig oogenblik is bijzonder geschikt voor eene *facultatieve conversie* — het is in al mijne vroegere stukken, doch voornamelijk in mijne Memorie aan den Koning uitvoerig bewezen — vermits vele houders, bij de beoordeeling van elk hun te doen aanbod, den beursprijs mede in aanmerking nemen zullen en deze beursprijs thans buitengewoon laag is, lager dan dezelve te eeniger tijd was. Doch is de conversie GEDWONGEN, dan bestaat er ook geene aanleiding tot haast. De *gedwongene onteigening* kan even wel over een of twee jaren, als heden plaats hebben. Onverschillig zijn in dit geval de veranderingen, die de beursprijs in den tusschentijd mogt ondergaan. Immers de Regering kan onmogelijk van gedachte zijn, eenigen dwangmaatregel *op den beursprijs der Uitgestelde Schuld* te willen baseren, zoo als dan over het algemeen nimmer eenig Staatsman eene handeling, die van den hoogsten invloed op de toekomst van het Rijk is, van de luim van eenige speculanten of van ellendige beursmanoeuvres zal willen doen afhangen.

Voor- en tegenstanders van het wetsontwerp, beiden beschouwen den maatregel als van onmetelijken invloed op 's Rijks crediet en welvaart, de bezadigden van alle partijen als eene hoogstgewaagde operatie. Tot eene operatie, waarbij het leven van den lijder op het spel staat, wordt door den bekwamen geneesheer, die het versmaadt, zich door kunststukjes, door een *salto mortale*, roem te verwerven, slechts dan besloten, wanneer het uitstel ten zekeren verderve leidt. Dit is echter hier stellig het geval niet, zoodra men van de gedachte aan *dwang*, niet aan eene voor den houder facultatieve verwisseling uitgaat.

Eerst van het jaar 1850 af, zal de Uitgestelde Schuld den Staat moeijelijkheden kunnen berokkenen, zal deze tot eene besnoeijing der regten van de Staatsschuldeischers aanleiding kunnen geven. Zal daarom *heden* tot eene besnoeijing dier regten besloten worden? Zal de Staat handelen gelijk de *spleen*-achtige Engelschman, die zich, uit vreeze voor den dood, eenen kogel door het hoofd jaagt?

Ik zeide zoo even, dat met het jaar 1850 groote moeijelijkheden zouden kunnen ontstaan; ik had eigenlijk moeten zeggen met het jaar 1870, want de massa Uitgestelde Schuld (Restanten) en Kansbilletten, die de Staat zelf in bezit heeft, is toereikende, om gedurende de jaren 1850—1870 aan de verpligting tot jaarlijksche vernietiging van vijf millioen gulden, zonder overgang in de Werkelijke Schuld, te kunnen voldoen. Tot het jaar 1870 bepaalt zich derhalve de jaarlijksche uitgaaf tot de beurswaarde van 5 millioen gulden

2½ pCt. schuld. Voorzeker is daarom de wegruiming der Uitgestelde Schuld niet minder aanbevelenswaardig; maar heden tot eenen onregtvaardigen stap te besluiten, uit vrees van over dertig jaren in moeijelijkheden gewikkeld te kunnen worden; te wanhopen, dat de toekomst niet even zoowel rozen als doornen zoude kunnen aanbrengen, ware een zondige twijfel jegens de Voorzienigheid, die bij zoo vele gelegenheden Nederland in bijzondere bescherming heeft genomen.

Voorzeker zou door de verwezentlijking van het voor te stellen ontwerp, van het jaar 1850 af, eenige vermindering in de uitgaven van den Staat bereikt worden. Doch eene veel aanzienlijker besparing ware het om, onverschillig onder welk voorwendsel, van de inschrijvingen op de beide Grootboeken, in stede van 5 en 2½, slechts 4 en 2 pCt. of nog minder te betalen. Men heeft gegronde bedenkingen jegens zulk eene besparing, men deinst daarvoor terug. Wel nu, dezelfde bedenking, dezelfde huivering moeten van den maatregel, betreffende de Uitgestelde Schuld afschrikken.

Het is geene kunst, zich van een gedeelte der uitgaven te bevrijden, zoodra men slechts aan het regt en de eer wil te kort doen.

Wie zal nu te goeder trouw durven beweren, dat bij eene Staatsbegrooting van ruim 71 millioen gulden jaarlijks, waaronder niet begrepen zijn de renten der, door het Rijk onvoorwaardelijk gewaarborgde aanzienlijke leeningen ten laste der O. I. Bezittingen, niet de tot aflossing van $4^1/_2$ en $3^1/_2$ pCt. schuldbekentenissen van het ontbonden Amortisatie-Sijndicaat benoodigde sommen, (1) evenmin als sommige andere, in de bedenkingen der Afdeelingen van de Tweede Kamer aangewezene posten, — wie zal in gemoede durven volhouden, dat deze eventuële besparing van *f* 172,529, die eerst met het jaar 1850 beginnen zal, na tot dien termijn door jaarlijksche geldelijke opofferingen gekocht te zijn, eene *noodzakelijkheid* kan worden genoemd, dermate dringend, dat alle andere bedenkingen daarvoor moeten zwichten, dat het Staatsbelang dwingt, tot de volheid der magt (*Machtvollkommenheit*) van den Staat toevlugt te nemen om eene eigenmagtige wijziging in den vorm

(1) De intrest der in 1842 af te lossen obligatiën, *waarvoor de benoodigde fondsen niet zijn aangewezen*, is bij voorraad op de begrooting van 1843 van de hoofdsom gekort.

(zoo als men het noemt) der verbindtenis jegens den Staatsschuldeischer te wettigen? — Om het gewigt der zaak zij het hier herhaaldelijk ten stelligste verklaard:

Ook wanneer de Staat de bij de vroegere wetten bepaalde jaarlijksche Amortisatie van Uitgestelde Schuld (1) had volgehouden, ware, althans in de eerste dertig jaren, *geene noodzakelijkheid* tot verandering geweest. Want met de vermelde 103,366$^2/_5$ Kansbilletten en de daartoe behoorende Uitgestelde Schuld (Restanten) zoude het Rijk tot het jaar 1870 hebben kunnen volstaan. Wie beseft niet, dat wanneer men zich desniettemin in dit bijzonder geval op de wet der noodzakelijkheid en van een hooger Staatsbelang mag beroepen, dit bij honderd andere gelegenheden met even zoo veel, ja met meer reden zal kunnen geschieden?

Het is volstrekt mijne bedoeling niet, de waarde der Wet te verminderen, die, niet slechts door de Tweede Kamer, maar, gelijk in de eerste regelen van het VAN HALL'sche geschrift verzekerd wordt, met eene zoo groote en afdoende meerderheid bij de beide Kamers der Staten-Generaal aangenomen is geworden. De Kamers, welke, Beiden, nog in de laatste zitting zulke schitterende blijken van onafhankelijkheid en stelselmatigheid hebben gegeven, zullen, even als de Hooge Regering, even als de Raad van State, niet anders dan op goede gronden, tot de aanneming van een zoo hoogstgewigtig Wetsontwerp besloten hebben, al zijn deze gronden dan ook niet openbaar bekend geworden. Doch ik meen duidelijk te hebben aangetoond, dat deze aanneming NIET OP DEN GRONDSLAG DER NOODZAKELIJKHEID, dien de regtsgeleerden van het Ministerie van Financiën verdedigen, kan geschied zijn.

---

(1) Een door de houders verkregen regt, hetwelk, krachtens de Wet van 27 December 1822, HEILIGLIJK *moest geëerbiedigd worden*.

OVER DE ZOOGENAAMDE SCHADELOOSSTELLING DER HOUDERS VAN UITGESTELDE SCHULD.

De tweede onvermijdelijke voorwaarde is, volgens de leer zoowel der ongenoemde regtsgeleerden van het Ministerie van Financiën, als van den Mr. F. A. VAN HALL — DE VOLKOMENE SCHADELOOSSTELLING. Heeft deze in het onderhavige geval plaats gehad? Ik ontken het ten stelligste, en ben zoo vast overtuigd van de onomstootelijke waarheid mijner gronden, als men het van eene wiskundige waarheid zijn kan. Ook vertrouw ik, dat derzelver ontwikkeling ten minste dit gelukkig gevolg zal hebben, dat niemand in het vervolg nog de vermetelheid zoo ver drijven zal om te beweren, dat hier de regelen eener VOLKOMENE SCHADELOOSSTELLING zijn gevolgd; althans niemand, die eenige de minste waarde hecht aan het oordeel van het verstandig publiek, en niet als een listige en verachtelijke verdraaijer van zaken en woorden beschouwd wil worden.

De Heer Mr. F. A. VAN HALL of elk ander der regtsgeleerden in en buiten het Ministerie van Financiën onderstelle, dat een door zijn geslacht (zijne voorvaderen) opgerigt Majoraat of weldadig gesticht sedert onheugelijke jaren schuldeischer is geweest van dertig duizend gulden ten laste van den gemeenen lande of van het Huis van Oranje, welks schulden, zoo men weet, na de in beslagneming van Deszelfs Domein-goederen, ook op den Staat overgingen. Heeft het beruchte Keizerlijke Decreet van 9 Julij 1810 het kapitaal der schuld besnoeid? In geenen deele. Het heeft *slechts het bedrag der rente* getiërceerd. (1) Ook ging men ter beurze van

(1) Het 115de artikel van het organieke decreet van 18 October 1810 zegt: » LA DETTE HOLLANDAISE EST CONSERVÉE DANS SON INTÉGRITÉ, *mais l'intérêt sera porté au tiers, ainsi qu'il est ordonné par l'art. 8 du décret du 9 Juillet 1810.*"

Amsterdam, alsmede in particuliere transactiën voort, het *oorspronkelijke*, *het totale bedrag* der schuldvordering te verhandelen en in geen officiëel document werd van een getiërceerd kapitaal gewag gemaakt. — Of heeft ook de wet van 14 Mei 1814, het kapitaal der schuld verminderd? Evenmin. Zij verdeelde hetzelve slechts in twee Grootboeken, dat der Werkelijke en dat der Uitgestelde Schuld, en stelde bepalingen vast, ten gevolge van welke de inschrijvingen op het laatste allengs op het eerste moesten overgaan. Het majoraat of het gesticht bleef voortdurend onverkort *voor de volle som van dertig duizend gulden crediteur ten laste van den Nederlandschen Staat* en had *het stellige vooruitzigt*, met den tijd weder den vollen intrest te zullen genieten, even als dit vóór het jaar 1810 was geschied. Dus slechts het tegenwoordige, en misschien eenige volgende geslachten waren, geenszins van het volle kapitaal der schuldvordering, maar, bij uitzondering, van het oorspronkelijke rente-genot, in deszelfs geheelen omvang, tijdelijk verstoken; doch de nazaat moest al de voordeelen van den voorzaat (deszelfs *regten* waren aan alle geslachten integraal verbleven) ontwijfelbaar weder verkrijgen. Dan hoe groot zal de schuldvordering worden, nadat de bepalingen der wet van 27 September 1841 daarop toegepast zullen zijn? Zal de vordering ook dan nog, gelijk sedert onheugelijke jaren, de oorspronkelijk aan het Rijk ter leen verstrekte som van *f* 30,000 bedragen, of zal, bijaldien de twintig Kansbiljetten onuitgeloot zijn gebleven, het cijfer der schuldvordering op *f* 11,360, dus met bijkans vijf achtste gedeelten verminderen? » De Uitgestelde Schuld gaat in Werkelijke Schuld over; dit had de oude wet (1) beloofd; die belofte wordt verwezentlijkt" (leest men op bladz. 20 der Brochure van den heer VAN HALL). Daarop, dat de wet den allengschen

(1) Even als in de memorie (treuriger gedachtenisse) overal verschil tusschen OUDE en NIEUWE wetten! Of dit den man van edele beginselen, dan wel den slimmen advokaat proeft? De lezer beslisse.

overgang in Werkelijke Schuld *à pari*, HONDERD VOOR HONDERD *beloofd had*, en deze thans met slechts ZES EN VIER VIJFDE VOOR HONDERD *geschiedt*, komt natuurlijk niets aan. Dit noemt men » verandering in den *vorm*, waarin de uitvoering zal plaats hebben."

Tot staving van dit gevoelen voert men aan, dat door het kapitaal en den intrest daarvan, ***met den intrest op intrest, telkens op den dag, waarop deze betaalbaar zijn***, tegen $2^4/_{10}$ pCt. rente per semester te beleggen, » de houders zich zelve kunnen houden op dezelfde plaats, waarop zij volgens de wet van 1814 stonden," (bladz. 21) dus dezelfde uitkomst zullen kunnen bereiken, die men zonder de Conversie had verkregen. Doch waar is de gelegenheid om de guldens, de centen, ja zelfs de gedeelten der centen (1) telken reize terstond, in derzelver geheel, tegen $2^4/_{10}$ pCt. rente in de zes maanden solide te beleggen? Op Prolongatiën en Beleeningen? Sinds eene reeks van jaren is de maatstaf van rente voor deze solide geldbelegging, even als voor wisselbrieven op goede huizen, door elkander gerekend, naauwelijks hooger dan drie pCt., niet in de zes, maar in de twaalf maanden, en zelfs tegen deze matige rente is niet ten allen tijde gelegenheid tot plaatsing, vooral van kleine sommen. In nationale effecten? Maar Z. Exc.e de Minister van Financiën heeft nog in de laatste zitting der Staten-Generaal op eene spoedige vermindering der rente van de vijf pCt. schulden uitzigt gegeven, met beroep op eene soortgelijke vermindering in de rente der schulden, gevestigd op het Entrepôt-Dok te *Amsterdam*, die Zijne Excellentie als Directeur van dit Dok met goed

---

(1) Hoe veel op eene lange reeks van jaren de belegging, ook dier *gedeelten van centen* afdoet, moge daaruit blijken, dat een halve cent, bij de geboorte Christi, op intrest en intrest op intrest tegen 5 pCt. per jaar aangelegd, juist op die wijze, zoo als de Hr. v. H. de belegging aanraadt en misschien uitvoerbaar houdt, thans tot een bedrag zoude geklommen zijn, dat den rijkdom van alle bewoners van den aardbol vele millioenen maal te boven gaat.

gevolg (1) bewerkstelligd heeft. Mogten nu ook de plannen van den Minister hierin, gelijk bij zoo vele andere gelegenheden, schipbreuk lijden, zoo is toch de mogelijkheid volstrekt niet uitgesloten, dat een gelukkiger opvolger zulk eenen, voor de Schatkist heilzamen maatregel ten uitvoer zal weten te brengen. Zal ook dan de, tot verkrijging van het equivalent, gedurende eenige geslachten, volstrekt vereischte belegging van al de guldens en centen tegen 2⁴/10 pCt. rente in de zes maanden nog vol te houden zijn? — Hoe zal derhalve de van *f* 30,000 of *f* 11,360 verminderde schuldvordering van het Majoraat of gesticht weder op derzelver oorspronkelijke hoogte klimmen?

Eene Administratie, opgerigt onder directie der Heeren KERKHOVEN & C°. te *Amsterdam*, en goedgekeurd bij Koninklijk Besluit d. d. 24 Dec. 1841, stelt de Houders van Uitgestelde Schuld in de gelegenheid om deel te nemen in eene Vereeniging tot gemeenschappelijk bezit van Werkelijke Schuld, ten einde aan elk het voordeel der onmiddelijke en volledige belegging van den intrest, die voor den enkelen moeijelijk of onmogelijk is, te verschaffen. Het onlangs uitgegeven berigt merkt niet zonder reden aan:

» Die aanstaande verwisseling" (de gedwongene Conversie der Uitgestelde Schuld) » zal echter velen te leur stellen in hunne verwachting, om eenmaal hun nominaal Kapitaal Uitgestelde Schuld in een gelijk kapitaal Werkelijke Schuld te zien overgaan; want, hoezeer men daartoe geraken kan door telkens de rente van het te bekomen Kapitaal te beleggen, en zulks uitvoerbaar kan geacht worden met betrekking tot een aanzienlijk Kapitaal, zoo vervalt daartoe de mogelijkheid, met opzigt tot mindere sommen."

Het is te hopen, dat deze Vereeniging, die geschikt is, om eenigzins in het gemis van Spaarbanken te voorzien, eene ruime deelneming, bijzonder onder de middelklassen en lagere standen moge vin-

(1) » *Tel brille au second rang, qui s'éclipse au premier.*"

den; immers het Minimum van den inleg (*f* 68,– Werkelijke Schuld of p. m. *f* 35,– in geld) is zoo matig, dat ook deze laatsten niet als uitgesloten mogen geacht worden. In het belang der goede zeden en als een behoedmiddel tegen de toenemende armoede ware het wenschelijk, dat deze klassen, zooveel mogelijk van eene inrigting met eene zoo heilzame strekking kennis verkregen. Dit heilzame doel wordt niet verijdeld, doordat de gelden met den tijd misschien niet tegen 2⁴/₁₀ pCt. per semester, maar slechts tegen eenen veel minderen intrest zullen belegd kunnen worden; want op kleine kapitalen is een accresserende intrest van drie tot vier pCt. jaarlijks ook redelijk. De meeste Spaarkassen in *Duitschland* en *Frankrijk* geven niet meer. Ja, de belegging ook zonder eenig genot van rente is nog oneindig voordeeliger dan de onvruchtbare verkwisting van het kapitaal. *Doch aan den houder van Uitgestelde Schuld* moest niet de twijfelachtige kans, niet de mogelijkheid geopend, maar *de wiskundige zekerheid gegeven zijn* om den te verkrijgen intrest en intrest op intrest ten allen tijde tegen 2⁴/₁₀ pCt. rente in de zes maanden te kunnen beleggen, indien de schadeloosstelling, die, ook uit anderen hoofde volstrekt ontoereikend is, iets zoude beteekenen.

De Heeren KERKHOVEN & C°., welke tot de aanzienlijkste en geachtste lieden der beurs behooren, zouden zich onsterfelijke verdienste bij het land verworven hebben, wanneer dezelve hunnen invloed hadden gebezigd, om slechts nog voor één punt zorg te dragen, te weten: *de onder hunne directie berustende effecten ten laste van het Rijk te verzekeren tegen de toepassing der stellingen van* Mr. F. A. VAN HALL, *en den verderen regtsgeleerden aanhang van het Ministerie van Financiën.* Zoo lang deze stellingen gelden, zijn alle berekeningen op eene reeks van jaren, ten opzigte van Nederlandsche effecten, berekeningen, gelijk deze ook in het genoemde berigt met veel vlijt bewerkt zijn, niet alleen gewaagd, maar ook zonder alle waarde. Een geacht Duitsch

geleerde schrijft mij: Het zijn geen astronomische, maar astrologische berekeningen. — De juistheid *der cijfers* doet niets ter zake. Ook in de door sommige particulieren opgestelde berekeningen over de waarde der Uitgestelde Schuld is nimmer eenige rekenfout ontdekt. Deze ook waren op bestaande wetten gevestigd. Doch heeft daarom niet evenwel de uitkomst alle berekeningen gelogenstraft? Of werd er ooit, hier of elders, eenige berekening opgesteld, die tot het resultaat heeft geleid, zoo als dit nu door de schranderheid der juridieke rekenmeesters »in en buiten het Ministerie van Financien" is gevonden?

Bij eene disconto-berekening op eene zoo lange reeks van jaren, dat de laatste post van drie millioen gulden op *f* 107. — per 1 Januarij 1850
of op » 73. — » 1 » 1842
vermindert, (zie *Staats-Courant* van 18 Augustus) is het weinig voldoende te zeggen: »Tot die discontering worden de houders bij de wet gedwongen" en »deze disconto nu moet goed gerekend zijn." Maar in de eerste plaats behoorde de juistheid van den, over eene reeks van 225 jaren, aangenomen maatstaf van rente, waarop hier alles aankomt (1), door onwederlegbare bewijzen gestaafd te worden.

De door den regtsgeleerden aanhang van het Ministerie van Financiën verdedigde maatstaf, berust evenwel op geenen anderen grondslag dan op eenen oogenblikkelijken beursprijs der 2½ pCt. Werkelijke Schuld, terwijl deze, bij vergelijking met de koopwaarde van alle andere Europesche publieke effecten, onevenredig lage beurprijs algemeen als gevolg beschouwd wordt der »misrekeningen en teleurstellingen" der oude Regering, tot welker verbetering door de zoogenaamde nieuwe Regering, nog weinig schijnt gedaan te zijn. Gelukkig nog, dat de »mis-

(1) Dezelfde drie millioen, waarvoor de gezamentlijke houders van Uitgestelde Schuld alsnu slechts *drie en zeventig gulden* ontvangen, hebben, bij berekening van 3 pCt. jaarlijks, dus van eenen hoogeren intrest, dan waartoe de schuld oorspronkelijk is aangegaan, op 1 Januarij 1842 eene waarde van omstreeks *vier duizend gulden.*

rekeningen en teleurstellingen" niet van meer bezwaarlijken aard geweest zijn! De houders van Uitgestelde Schuld hadden zich dan den uitslag eener disconto-berekening tegen zes, zeven of acht pCt. jaarlijkschen intrest moeten getroosten. Volgens den Heer v. H. komt daarop volstrekt niets aan, » mits deze disconto slechts goed gerekend is."

Nog op het tijdstip, dat den tegenwoordigen Minister de leiding van het Departement van Financiën toevertrouwd werd, was de prijs der 2½ pCt. Werkelijke Schuld 54 pCt., de intrest van eene kapitaalbelegging in dezelve dus slechts *vier en vijf achtste pCt.*, en » er toonden zich dagelijks vele solide koopers voor de nationale effecten," gelijk onder anderen uit de notering en het beursberigt in de dagbladen van 9 Julij 1840 blijkt. De *Avondbode* van dien dag voorspelde in deszelfs wel geschreven hoofdartikel eene aanzienlijke verbetering in de waarde onzer nationale effecten. Men leest daarin met zoo vele woorden » zoo als nu zeker te verwachten is, dat onder het bestuur van den aanstaanden, als ijverig, kundig en vaderlandslievend bekenden Minister van Financiën, den Heer ROCHUSSEN (die niet gemakkelijk voor zwarigheden terugdeinst) zeer wel middelen te vinden zijn, en waartoe Z. Hoog-Edel Gestr. ongetwijfeld alles zal aanwenden." (1) Waarschijnlijk zou de beloofde rijzing

---

(1) Het ware niet onaardig, eene vergelijking op te stellen tusschen de prijzen der meeste Europesche effecten, op het bovenvermelde tijdstip en de prijzen van heden. Om evenwel den lezer niet met vele cijfers te vermoeijen, zij hier slechts aangemerkt, dat bijkans alle Europesche effecten sedert dien tijd, sommige zelfs niet onaanzienlijk, in waarde toegenomen zijn, zoodat in de laatste maanden de meest gangbare effecten, gelijk de 5 pCt. Schuldbrieven van *Frankrijk*, *Oostenrijk*, *Rusland*, *Napels* en *België*, de 4 pCt. van *Pruisen* en sommige kleine Duitsche Staten, de 3 pCt van *Denemarken* enz., hooger betaald werden dan ooit. Daarentegen is de koopwaarde der Nederlandsche effecten, alsmede der aandeelen in de Handel-Maatschappij, waarvan het kapitaal aan den Staat ter leen verstrekt is, sedert den dag van den lofzang op den nieuwen Minister met omstreeks twintig millioen gulden verminderd. Bezwaarlijk heeft ooit in eenigen Staat, doch zeer zeker nimmer in Nederland, de waarde der publieke effecten, binnen anderhalf jaar, bij ongestoorde rust en vrede en zonder eenige financiële crisis, eenen

niet zijn uitgebleven, indien de nieuwe Minister aan de algemeen gekoesterde verwachting, nog verhoogd door de, bij gelegenheid van de discussiën over de begrootingswetten van 1841, gegevene verzekeringen voldaan had. Zijne Excellentie, die de aanneming dier transitoire wetten slechts als een votum van ver-

---

zoo noodlottigen schok geleden. En wanneer is dit nu geschied? In hetzelfde jaar, dat, volgens officiële opgaven, de productie en de waarde van den uitvoer der Oostindische Bezittingen op eene schier wonderbare wijze, de laatste met de verbazende som van *zeventien millioen gulden, dus meer dan in eenig vroeger jaar* heeft toegenomen.

De vermindering zoude waarschijnlijk nog grooter geweest zijn, indien niet eene wet, die tegenover de stellingen van den regtsgeleerden aanhang van het Ministerie van Financiën barbaarsch mag genoemd worden, weduwen, weezen, pieuse gestichten enz. dwong, hunne kapitalen in effecten te beleggen, die de nieuwe leer van het Staatsregt elk oogenblik in waarde kan doen verminderen, zoo niet volkomen vernietigen.

Daarbij komt ongelukkiglijk de veel grootere waarschijnlijkheid van verdere aanzienlijke daling bij de minste aanleiding. Men zoude zeggen, dat de beweging der effecten-prijzen naar de wetten der zwaarte-kracht geschiedt, want even als de ligchamen zich met eene, in geometrische progressie toenemende snelheid naar het middenpunt der aarde bewegen, tot dat dezelve op wederstand stooten, zoo ook neemt de daling der prijzen van de effecten gaandewegs toe. Na de sluiting van het Julij-tractaat konden ook de meest verontrustende tijdingen en redeneringen den prijs der 3 pCt. Fransche renten moeijelijk van 85 tot 80 doen achteruitgaan; zoo vast was het vertrouwen. Doch het veel aanzienlijker vallen van 79 op 69 had in eene enkele week (van 6 September tot 13 September 1840) plaats, zelfs zonder dat eenige politieke of financiële gebeurtenis dien schok kon regtvaardigen. Een waarschuwend voorbeeld om de eerste vermindering van het vertrouwen zoo veel mogelijk te verhoeden.

Ten onregte ook zoude men aannemen, dat het nadeel der hoogstnoodlottige vermindering in de waarde der Nationale schuldbrieven spoedig door eene gelijke prijsverhooging kan worden verholpen. Een huis is spoediger afgebroken, dan herbouwd.

Wel is waar, de reeds voor drie jaren dringend door mij aangeradene capitalisatie van het door België te dragen aandeel in de schuld en de besteding van het te verkrijgen kapitaal tot aflossing van 5 pCt. schulden, of eenige andere doelmatige operatie of bijzonder gunstige gebeurtenis zou de prijzen der nationale schuldbrieven op derzelver hoogte, tijdens de aanvaarding der ministeriële betrekking door den heer ROCHUSSEN kunnen terug brengen; doch dan nog ware de gunstige invloed van zulke operatie of gebeurtenis door vroegere ondoelmatige maatregelen verzwolgen. Het krediet van Nederland heeft helaas! vlakken gekregen, waarvan het zich moeijelijk ooit volkomen zal kunnen zuiveren. Het papier, dat door eene ligtvaardige behandeling besmet werd, krijgt moeijelijk deszelfs oorspronkelijke reinheid terug; de maagd, die in dubbelzinnige opspraak is gekomen, nimmer haren vroegeren onbevlekten naam.

trouwen wilde beschouwd hebben, beloofde toen, dat vóór de aanbieding van het eerste tweejarige budget » wezentlijke verbeteringen en vereenvoudigingen in het werk gesteld, het geheele stelsel van uitgaven en ontvangsten grondig herzien, de belastingen in eene billijkere evenredigheid verdeeld, die op het personeel aanzienlijk gewijzigd, de tarieven van in- uit- en doorvoor spoedig aan eene radicale verandering onderworpen, de zoo drukkende opcenten op de eerste levensbehoeften zoodra mogelijk afgeschaft, en nog velerlei andere gewigtige financiële verbeteringen aan de Kamers voorgesteld zouden worden."

Men heeft aangeraden om, ter besparing van aanzienlijke kosten van perceptie en ten gerieve der belastingschuldigen, de inning der directe belastingen aan de Nederlandsche Bank op te dragen; om, ter besparing van eenen hoogen intrest en ter voorkoming van verlegenheden, waartoe de, naar verkiezing van den houder, opzegbare Schatkistbiljetten zoo ligt aanleiding kunnen geven, proefsgewijze, eene matige som Cassa-Assignaties, naar den aard der Pruisische *Tresorscheine*, doch behoudens de hier vereischte wijzigingen, uit te geven; men heeft de mogelijkheid bewezen van- en aangedrongen op eene matige vermindering der door de Handel-Maatschappij te betalen scheepsvrachten enz., waardoor eene besparing van eenige millioen gulden jaarlijks voor den Staat zoude kunnen bereikt worden; men heeft voorts aangedrongen om, des noods, een regt van consumtie op sommige voorwerpen van weelde, bij voorb. de onderscheidene soorten van specerijën en zelfs op den koffij te heffen, alsmede de algemeen scherp gegispte, tot zoo vele misbruiken aanleiding gevende suikerbelasting te wijzigen, om ten gevolge van het een en ander, de zoo drukkende belastingen op de onontbeerlijkste levensbehoeften te kunnen verligten; men heeft de noodzakelijkheid aangetoond om eenen grooten ramp zoo veel mogelijk te verzachten, door aan de voorheen zoo bloeijende, thans in staat van fail-

lissement verkeerende Bank op *Java*] op eenige wijze te gemoet te komen, zich te herinneren, dat de ongelukkige gesteldheid der ingezetenen, voornamelijk van den handelstand, op dit schoone, door de natuur zoo mild bedeelde eiland, hoofdzakelijk aan de schorsing van betaling der, onder toevoorzigt van het Gouvernement ingestelde Bank, alsmede aan andere regeringsmaatregelen moet worden geweten; men heeft gewild, dat *Nederland*, het moederland der spaarkassen, niet langer van algemeene, bijzonder voor de geringe standen weldadige, *op solide grondslagen gevestigde* en zoo veel mogelijk tegen alle wisselvalligheden gewaarborgde instellingen van dien aard verstoken zij, terwijl dezelve in sommige naburige landen op eene groote schaal gebragt en nog steeds toenemende zijn (1);

---

(1) Allermerkwaardigst, ja bijkans ongelooflijk is de vooruitgang en bloei der Spaarkassen in de meeste groote steden van *Frankrijk*, doch voornamelijk in de hoofdstad. Blijkens het laatste officiële verslag van de directeuren der Spaarbank te Parijs, hadden de aan dezelve toevertrouwde Kapitalen, na gedurende het jaar 1841, met 13,130,089 francs en 52 centimes te zijn toegenomen, gezamentlijk op 31 December 1841 de hoogstaanzienlijke som van 83 millioen francs bereikt, verschuldigd aan 134,000 inleggers (zoodat elk gemiddeld 619 francs te goed had.) Overweegt men dat *Parijs*, niettegenstaande de in de laatste tien jaren aanzienlijk vergroote bevolking, nog naauwelijks meer dan twee maal honderd duizend huisgezinnen telt en in elk huisgezin zelden meer dan één persoon eene rekening met de Spaarkas opent en onderhoudt, zoo is het vermelde getal inderdaad verbazend. Onder de in het jaar 1841 nieuw bijgekomen waren niet minder dan 18800 ambachts- of werklieden (*ouvriers*) en 7200 bedienden, knechten, meiden (*domestiques.*)

Men neme aan, dat de instelling der Spaarkassen de in het oneindige gaande ontwikkeling en uitbreiding verkrijge, waarvoor dezelve vatbaar is, en er ontstaan duizend tot heden niet gekende of niet gewaardeerde middelen tot bevordering van een voor den burger minder drukkend beheer der publieke aangelegenheden. De magt van het voorbeeld werkt het sterkst bij de mindere klassen der maatschappij; alleen met de leer (de theorie) is het daar niet gedaan. Zoodra orde, matigheid, zuinigheid, getrouwheid in de dienst, vlijt bij den arbeid, derzelver loon op eene in het oog vallende wijze erlangen — en de spaarkassen zijn het die zulks toonen, — zoo versterkt de moed, wint de goede wil kracht en volharding, wordt het bijeenhouden en vermeerderen van het verworvene tot hartstogt. Het langzame, doch onophoudelijk in de stilte voortgaande groeijen ook van geringe sommen, deze tooverachtige uitwerking van den intrest, welken slechts de verfijnde maatschappelijke toestand van de vlekken kon zuiveren, die den woeker aankleven, is eene bekoring, waarvan de gevolgen zich moeijelijk laten berekenen, wanneer zij eenmaal begint op de massa van

men heeft begrepen, dat zulke instellingen ook tot wezenlijk voordeel zouden kunnen strekken, aan de eigenaars van kleine percelen, die thans niet dan onder zeer harde voorwaarden, voorschotten op grondeigendom of gebouwen (hypotheken) kunnen verkrijgen; men heeft het van groot belang geacht, dat de zaken der Maatschappij van Weldadigheid, even als de opdragt van Staats-Domeinen aan Z. K. H. Prins FREDERIK der *Nederlanden op eenen vasten voet* geregeld, niet minder de hangende rekeningen met *Luxemburg*, alsmede met het Koninklijke Huis vereffend mogen worden, over het algemeen het provisionele in de Staatshuishouding eindelijk ophoude; men heeft gemeend, dat, naardien bij eene wet tot een nieuw muntstelsel is besloten, dit ook in werking behoort gebragt te worden, te meer omdat ook de zwaarste straffen op het verminken van 's lands munten (eene misdaad, die buiten 's lands kan gepleegd worden) nimmer zoo veel zullen te weeg brengen als de eenvoudige omstandigheid, dat niemand verminkte geldstukken in betaling neemt, gelijk na het daarstellen der nieuwe munt, waarschijnlijk even als in alle andere landen zal geschieden; men heeft zich gevleid, dat, naardien de tot dekking der kosten van den Spoorweg van *Amsterdam* naar *den Rijn*, als-

---

het volk invloed te verkrijgen. Daaruit zal in de toekomst ook de theorie en praktijk van het Staatscrediet aan uitbreiding winnen. Immers indien eenmaal de naar de spaarkassen vloeijende veelvuldige sommen alleen in publieke effecten winstgevend kunnen belegd worden, zoo zal het steeds meer worden begrepen, hoe eene, niet overdrevene, Staatsschuld weldadig werken en een Staat zoo veel te rijker zijn kan, niet hoe grooter zijn schuldenlast is, maar hoe meer crediteuren hij heeft. De bloei der Spaarkassen is de beste wederlegging van de heillooze Communistische en Chartistische denkbeelden, die voor het gemeene volk zooveel verleidelijks hebben. Nog verdient hier aangemerkt te worden, dat, naardien het geheele vermogen der Parijzer spaarbank aan eene instelling van den Staat (*la caisse des depôts et consignations*) toevertrouwd is, aan al de 134000 deelhebbers eene bijzondere belangstelling in de geregelde en ongestoorde orde van zaken in den Staat ingeboezemd wordt. En daar de zekerheid van den eigendom overal min of meer van de rust in den Staat afhankelijk zijn zal, zoo ligt daarin een aandrang te meer voor alle weldenkenden om de Spaarkassen overal zoo veel mogelijk te ondersteunen.

mede tot droogmaking van het Haarlemmer-Meer benoodigde gelden (de door partikulieren daarvoor verstrekte kapitalen, volgens den Staat B., niet meer aanwezig zijnde,) door de Kamers toegestaan zijn geworden, ook de werkzaamheden van een, niet slechts door de aandeelhouders, maar door geheel de natie gewenscht voortreffelijk middel van gemeenschap der hoofdstad met den grooten stroom, aan welken zij voornamelijk haren luister te danken heeft, bespoedigd, de herschepping van den grooten Hollandschen waterplas in duizenden van bunders vruchtbaar land met ijver volbragt moest worden, enz. — Men weet, dat aan weinige dezer beloften gevolg, aan weinige dezer wenschen gehoor is gegeven. Bleef men welligt in gebreke, ten einde eenen gunstigen invloed op het nationale crediet en eene rijzende beweging in den prijs der 2 ½ pCt. Werkelijke Schuld te beletten, welke den Staat, bij het aangenomen stelsel van *gedwongene disconteringtot eene met den beursprijs overeenkomende rente*, tot een veel grooter equivalent voor de Uitgestelde Schuld zoude verpligt hebben?

Naardien hetgeen bij herhaling uitdrukkelijk en plegtiglijk beloofd was geworden, meestal niet gedaan werd, past het wel te onderzoeken, waarin de middelen bestaan hebben, die de »als ijverig, kundig en vaderlandslievend bekende man wist te vinden en waartoe Zijn Hoog-Edel Gestrenge ongetwijfeld alles zal hebben aangewend?"

Ten einde alle onaangename discussiën voor te komen, scheen het doelmatig om, met voorbijgaan van alle redenerende dagbladen, de beantwoording dier vraag uit geheel zuivere bronnen: de officiële *Staats-Courant* en de nergens van ligtzinnigheid of hekelzucht betichte *Opregte Haarlemsche Courant* te putten. Aldaar is te vinden, dat de voornaamste handelingen van den tegenwoordigen Heer Minister van Financiën op het volgende neder komen:

1°.) Eene hoogstgebrekkige, verwarde, zelfs voor hen, die zich dagelijks met financiële zaken bezig houden, onverstaanbare voorstelling van den finan-

ciëlen toestand van het Rijk, (niet zoo als dezelve op zeker tijdstip *wezentlijk was*, maar op een toekomstig tijdstip *waarschijnlijk zoude zijn*) in stede van de herhaaldelijk en plegtig beloofde *volkomene en duidelijke* blootlegging;

2°.) De inlichtingen aan de Tweede Kamer, hoe gebrekkig dan ook, niet in ééns vrijwillig gegeven, maar niet anders dan schoorvoetende en stuksgewijze, naarmate door de Kamer met ernst daarop werd aangedrongen, en dan nog de publiciteit derzelve ontzegd of ontraden;

3°.) Een hardnekkig zwijgen nopens sommige gewigtige punten (gelijk de stand der financiële betrekkingen met *België*, die sinds lang moesten vereffend zijn, het muntwezen, de Banken van *Suriname* en *Java*, de eene gedeeltelijk, de andere in volkomen staat van faillissement, enz. enz.) te noodlottiger, daar eenige dezer punten, vroeg of laat, ter sprake zullen moeten gebragt worden en, gelijk de zaken der Maatschappij van Weldadigheid, welligt weder tot regtvaardiging van allerhande credieten of zelfs nieuwe geldopnemingen zullen strekken;

4°.) De ontzegging der mededeeling van vele bijzonderheden, ten opzigte van het Amortisatie-Sijndicaat, zoodat, in weerwil der besliste likwidatie, de sluijer over de handelingen dier heillooze instelling nog geenszins opgeheven is;

5°.) Weigering van elke duidelijke opgaaf nopens den aard en de wijze van besteding en verrekening der volgende posten, als:

op het Rijk overgegane schulden van het Amortisatie-Sijndicaat:

4½	pCt. Schuldbekentenissen	. .	*f*	100,500,000
3½	» idem	p. m.	»	26,500,000
5	» Domein-losrenten	»	»	17,400,000
Voorts:	Schuld aan de Ned. Handel-Maatschappij	»	»	39,000,000
	Achterstand, door nieuwe leeningen te dekken	»	»	34,000,000
		te zamen p. m.	*f*	217,400,000

6°.) Achterhouding van volledige ophelderingen nopens de nog beschikbare domeinen en derzelver Bruto- en Netto-opbrengst;

7°.) Verdediging der onwettige handelingen van de zoogenaamde Oude Regering, door een beroep op de aangelegde wegen, vaarten, enz.

8°.) Verdediging door den Minister van een, na de uitputting der middelen van het Amortisatie-Sijndicaat, nog op 34 millioen gulden begroot te kort, onder anderen door het eigenaardig beroep op den, *voor rekening van partikuliere personen* (voor een groot gedeelte buitenlanders), daar te stellen Spoorweg van *Amsterdam* naar *Rotterdam;* (1)

9°.) De wensch en de bede geuit, dat de Tweede Kamer hare bedenkingen tegen de financiële wetsontwerpen niet op het papier zette, opdat de overige ingezetenen van het Rijk, voornamelijk de belastingpligtigen, geene zoogenaamde verkeerde denkbeelden mogten kunnen opvatten;

10°.) De gemoedelijke bekentenis, dat de middelklassen en lagere standen in ons land naar evenredigheid te veel bezwaard zijn, en te gelijker tijd een voorstel, hardnekkige verdediging en ijverige doordrijving van verhoogde belastingen op de onontbeerlijkste levensbehoeften, alsmede op de grond-eigendommen, welke laatste ook voor een groot gedeelte op den min bemiddelden huurder nederkomen; (2)

---

(1) Hoe onbegrijpelijk dit schijnen moge, het is niettemin duidelijk in de *Staats-Courant* te lezen.

(2) Alle Staatshuishoudkundigen stemmen daarin overeen: dat een gegoede middelstand den eigenlijken kern van den Staat uitmaakt. Het is eene der grootste rampen van sommige Staten, bijzonder van hen, die onder eenen zwaren schuldenlast gebukt gaan, dat deze nijvere en achtbare middelstand allengs dreigt te verdwijnen. Een land is nimmer benijdenswaardig, waar schitterende rijkdom van de jammerlijkste ellende vergezeld gaat.

Aan de Regeringen is de gewigtige taak opgedragen om te beletten, dat niet door belastingen, welke onevenredig op de nijverheid en de min vermogende burgers drukken, de ongelijkheid in het bezit der wereldsche goederen al grooter en grooter worde. Niet slechts uit menschelijkheid, maar ook uit een wel begrepen eigenbelang zullen de aanzienlijksten, de rijksten, aan maatregelen der Regeringen in dien geest hunne ondersteuning niet ontzeggen. Zoo heeft de door

11o.) Verdediging dezer nieuwe drukkende belastingen en eener begrooting van omstreeks zeventig millioenen gulden, door het zonderling beroep op de verzekering van den Minister GOGEL, » dat het land niet bij magte is, meer dan hoogstens vijftig millioen gulden jaarlijks aan algemeene lasten op te brengen;"

12o.) Verhooging van Staatsschuld met nieuwe *vijf* pCt, effecten, terwijl geen andere Staat in *Europa* geld tegen zulk hooge rente opneemt;

13o.) Voorstellen tot intrekking der bestaande vlottende Schuld tegen andere effecten, die den Staat jaarlijks een pCt. meer zouden kosten; algemeen door het publiek, ook door de meerderheid der Tweede Kamer afgekeurd; — desniettemin

14o.) Daarstelling van eene nieuwe, zoogenaamde verbeterde soort van Schatkistbilletten, ten gevolge waarvan de *vlottende* en *naar verkiezing van den houder op te vragen schuld* alsnu op de, naar de middelen van de schatkist volstrekt onevenredige hoogte van zestien of achttien millioen gulden gebragt wordt, die, bij de eerste noodlottige politieke of financiële gebeurtenis, hoogstwaarschijnlijk in massa opgezegd, doch misschien, ook bij de uiterste inspanning, niet terug betaald zullen kunnen worden;

15o.) Bedreiging met het Staatsbankroet, bijaldien deze allergevaarlijkste maatregel door de Tweede Kamer niet wierd goedgekeurd;

Sir ROBERT PEEL voorgestelde belasting juist bij hen, die jaarlijks eenige duizenden Ponden Sterling *income-tax* zullen moeten betalen, den geringsten tegenstand gevonden. En toen de groote redenaar in zijne merkwaardige aanspraak in de zitting van 18 Maart l. l. met geestvervoering uitriep:

» *I cannot consent to any proposal for increasing taxation on the great articles of consumption by the labouring classes of society.*

» *You will bear in mind, that there are amongst the upper classes of society indications of an increase of the comforts and enjoyments of life indications of increased prosperity and wealth, and that concurrently with these indications there exists a mighty evil which has been growing for some years past, and which you are called upon to extinguish,"*

beloonden hem » *Cheers from both sides of the house.*"

16°.) Negociatie eener som van drie millioen gulden, tegen 5 pCt. intrest en met verlies van eenige percenten op het kapitaal, zoogezegd tot dekking der kosten van droogmaking van het Haarlemmer-Meer, terwijl eerst een gering gedeelte van de vroeger reeds ten behoeve van dit werk opgenomene twee millioenen was uitgegeven; (waardoor natuurlijk eene levendige herinnering verwekt werd aan hetgeen in der tijd met de gelden uit de leening ten behoeve van den Rijn-Spoorweg is geschied);

17°.) Beschikking, zonder toestemming der Staten-Generaal, over aanzienlijke sommen, gelijk b. v. over de op *f* 165,000 begroote meerdere opbrengst, uit den eigenmagtigen verkoop van 500 nieuwe aandeelen in de Nederlandsche Bank, bij gelegenheid van de vergrooting van het fonds dier instelling;

18°.) Ontkenning der mogelijkheid van aanzienlijke besparingen, die, kort te voren, door de oude Regering niet slechts als mogelijk en doelmatig verklaard, maar stellig en plegtig toegezegd waren geworden; bij gevolg:

19°.) Opening van het onrustbarend vooruitzigt, dat in volgende jaren de Staatsbegrooting met zoo veel zal vermeerderen, als de intrest der nieuwe gevestigde en vlottende schuld zal bedragen; terwijl sommige in de jaren 1841—1843 in ontvangst gebragte aanzienlijke sommen als: het overschot der opbrengst van vroegere geldleeningen, alsmede van de Belgische bijdrage in de Schuld enz. niet weder zullen voorkomen;

20°.) Een tweejarig Budget van ruim een en zeventig millioen gulden jaarlijks, waarop aan de eene zijde onderscheidene uitgaven zijn weggelaten, als: voor den Hoogen Raad van Adel, de Militaire Akademie te *Breda*, het Werfdepôt te *Harderwijk*, de rente der schulden tot droogmaking van het Haarlemmer-Meer, de benoodigde gelden tot aflossing van 4½ en 3½ pCt. schuldbekentenissen enz., terwijl aan de andere zijde daarop is gerekend, dat de Overzeesche Bezittingen eene jaarlijksche zuivere

overwinst van negentien millioen gulden zullen opleveren, dus veel meer dan deze ooit hebben opgebragt; een Budget, dat, bij de minste stoornis van de rust op *Java* of bij eenen minder gunstigen oogst tot een hoogstaanzienlijk deficit moet leiden, dat derhalve 's lands belangen als het ware aan eenen zijden draad doet hangen;

21°.) Verdediging van een eerst geheel verzwegen, dan zoo ter loops ter kennisse van de Tweede Kamer gebragt contract met de Handel-Maatschappij, waarbij aan deze instelling voor eene reeks van jaren de overvoer en verkoop van, dus als het ware de beschikking over de Oost-Indische producten toegekend wordt;

22°.) Dubbelzinnige en eener Regering onwaardige houding, door aan de eene zijde dit contract als hoogst doelmatig te willen doen voorkomen; aan de andere zijde, onder zekere bedreigingen, bij den mede-contractant op belangrijke, zoogezegd noodzakelijke wijzigingen in hetzelve aan te dringen;

23°.) Bekrompene uitlegging van Art. 59. der gewijzigde Grondwet, voorheen Art. 60., betreffende het beheer en de opbrengsten van 's RIJKS *Overzeesche Bezittingen*, die, alhoewel met het bloed en de schatten der natie verworven en onderhouden, nogtans, naar de ministeriële uitlegging, eerder met den naam van 's KONINGS *Overzeesche Bezittingen* behooren bestempeld te worden; (1)

24°.) Bespotting der gevoelens van alle verlichte Staatsmannen en Publicisten uit den vroegeren en tegenwoordigen tijd, over de door *Oud-Nederland* te volgen regelen van Staatshuishoudkunde, door het voorstel van een tarief van in-, uit- en doorvoerregten, welks aanneming den reeds zoo belemmerden handel nog meer bemoeijelijken, de eigenlijke en natuurlijke bron van Nederlands welvaart, rijkdom

(1) Hoogstbelangrijk zijn de beschouwingen, waarin sommige onafhankelijke Leden der Kamer over dit gewigtige punt zijn getreden. Het is slechts te betreuren, dat deze tot generlei uitkomst hebben mogen leiden.

en magt helaas nog meer verstoppen zoude, dan, ongelukkiglijk, gedurende de vereeniging met *België* reeds is geschied.

Dit punt zal ook menigen lezer van een zoo bijzonder hoog gewigt voorkomen, dat hij eene korte afbreking in de rij der handelingen van den Heer Minister van Financiën zal verontschuldigen.

Dikwerf worden de belangen van akkerbouw en handel als lijnregt tegenstrijdig voorgesteld, terwijl de geschiedenis rijk is aan voorbeelden, dat beider bloei of beider kwijning in den naauwsten zamenhang stond. Doch al moest in enkele gevallen noodzakelijk aan één dezer groote takken van volksbestaan en algemeene welvaart eene zekere voorkeur gegeven worden, zoo kan het, dunkt mij, niet twijfelachtig zijn, aan welken derzelve zoodanige voorkeur in *Nederland* toekomt.

Immers de geest en de zeden eener natie behooren bij alle gelegenheden vooral behartigd te worden, en deze neigen in *Nederland* oneindig meer tot den handel dan tot den akkerbouw. Een blik op de nog te ontginnen uitgestrekte heidegronden is toereikende, om zich daarvan te overtuigen; gronden, waarvan vele met matige kosten tot vruchtbaar akker- of weiland zouden kunnen gebragt worden. Als men overweegt, dat in weinige Rijken de bevolking zoo digt op een gedrongen is als in *Nederland*, nergens een zoo groote overvloed aan kapitalen heerscht en de intrest (*die Kapital-Gewinsttaxe*) zoo laag staat, dat daarenboven in de laatste tien jaren, de voortbrengselen van den akkerbouw door zoogenaamde beschermende regten ondersteund waren, en evenwel aan zoo vele landerijen nimmer eenige de minste moeite ten koste gelegd is, — terwijl in *Engeland* daarentegen ook de slechtste grond, met ontzaggelijke inspanningen en kosten tot vruchtbaarheid gedwongen wordt, — dan moet men toch wel bekennen, dat, hoezeer de Nederlander de zoo noodzakelijke als nuttige bezigheid van den landbouwer hoogschatten moge, hij zelf nogtans liever de zee dan den akker beploegt. En misschien niet ten onregte.

Staten van eene zeer groote uitgestrektheid, met eene zeer aanzienlijke bevolking, of ook kleinere Staten, die in de waagschaal der algemeene staatkundige en financiële belangen niet begeeren in aanmerking te komen, van nationalen roem en nationale grootheid ten eenemale afzien, mogen de belangen der aardbewerking (*Agriculture*) billijker wijze bijzonder behartigen. *Frankrijk*, een land, dat aan de kusten der Noordzee voortreffelijke bouwlanden, naar Duitschen aard, vertoont, aan de *Loire* en de Middellandsche Zee de weelderigheid der keerkringen, terwijl de ingezetenen van het schoone land, wel verre van in de vadzigheid der keerkringen-bewoners te vervallen, integendeel den rijkdom der natuur verhoogen door onvermoeide bedrijvigheid, — een land, dat in deszelfs weelderigen schoot alles draagt, wat tot de benoodigdheden van het levensonderhoud en bijkans alles, wat tot de geriefelijkheden van het verfijnde leven vereischt wordt, zoude, zelfs van de geheele overige wereld afgescheiden, eene zekere mate van voorspoed kunnen genieten. Ook *Duitschland*, met zijne veertig millioen zielen, — het ruime gebied beslaande van de Oost- en Noordzee tot de Alpen en nabij de monden der *Sau* en *Rau*, van den *Bodenzee* tot den *Weichsel*, — kan sterk zijn in zich zelf, wanneer de driemaal twaalf Staten, welke onder den naam van *Duitschland* worden begrepen, de handen inéén slaan en, wat meer is, in tijden van beproeving, inéén geslagen houden. *België* zoude, indien het afstand deed van eenige grootsche industriële ondernemingen, welligt een, met deszelfs godsdienst en strenge gehechtheid aan de ceremoniën der kerk, overeenkomend pastoraal leven kunnen leiden, zonder wereldhandel, zonder wereldvertier, zonder grootheid, zonder roem, zonder zorgen. Doch groot, magtig, aangezien en beroemd kan een betrekkelijk kleine Staat niet wel anders worden dan door den *handel*. Dit is heden even zoo waar, als het voor duizenden van jaren was. *Venetië*, de *Hansa*, *Portugal* en het Nederlandsche Gemeenebest zouden evenmin als *Phenicië* en *Carthago*

zonder handel hoog geklommen zijn. Ook het magtige *Albion* heeft deszelfs grootheid en invloed voornamelijk aan den wereldhandel te danken. Het bereikte het hoogste punt, alvorens landbouw en nijverheid, ten koste van den vrijen handel, bescherming vonden en alleen door op den weg van vrijen handel terug te keeren, zal deszelfs grootheid misschien gehandhaafd kunnen worden. Slechts weinig voorbeelden levert de geschiedenis op, dat een *kleine* Staat eene *duurzame* magt en algemeen overwigt verwierf anders dan door den handel, en wel door vrijen handel; en deze weinige voorbeelden, zij kunnen *Nederland* niet tot navolging aansporen. De magt van *Rome*, door PLUTARCHUS beschreven en de magt van *Rome*, onder GREGORIUS VII en eenige zijner opvolgers op PETRI's stoel, zullen voor *Nederland* evenmin bereikbaar zijn als de magt, door de zegevierende wapens van eenen KAREL XII en den grooten FREDERIK verworven. Wil *Nederland* den schoonen tijd van voorheen zien herleven, — slechts door vrijen, volstrekt onbelemmerden handel kan de weg daartoe gebaand worden. De vrije handel van een van de zee omspoeld land leidt steeds tot verlevendiging der scheepvaart, en deze tot de beoefening der stellige wetenschappen. De eene wetenschap geeft aan de andere de hand, en waar deze allen bloeijen, daar blijven de beminnelijke zusters, de schoone kunsten, niet terug. Wanneer van herleving van den handel wordt gesproken, zoo is dus bevordering der wetenschappen en kunsten stilzwijgend daaronder begrepen.

Hoe, indien *Nederlands* gewesten het waren, die, even als de banden van het despotismus en den geloofsdwang, ook het eerst de banden des handels moedig verscheurden, de tolboomen, deze hatelijke uitvinding van eenen donkeren tijd, toen het vuistregt en de monniken de wereld beheerschten, met Oud-Nederlandsche geestkracht nederwierpen, alle in- uit- en doorvoer-regten, de geheele Douane, het kostbare heir van loerende commiezen met al den hatelijken aankleve van dien, tot de laatste herinnering daaraan afschaf-

ten; indien elk vertier, elke beweging vrij ware als die van den vogel in de lucht, de geheele uitgestrektheid van *Nederland* allen natiën van den aardbol en voor alle voortbrengselen van natuur en kunst, van wat aard ook, tot een ruim Entrepôt kon strekken, — zou de akkerbouw daaronder te niet gaan? Niet genoeg schijnt door deszelfs ijverige beschermers in het oog te worden gehouden, dat de door velerlei kunstmiddelen, zoogenaamde beschermende regten, getroetelde grondeigendommen in het op elken stap der vrije ontwikkeling belemmerde en bemoeijelijkte land, bezwaarlijk eene hoogere waarde kunnen hebben, dan de niet op onnatuurlijke wijze beschermde landerijen in den, door een groot en bloeijend vertier tot wezentlijke grootheid gebragten Kusten-Staat.

Indien, na het opheffen van alle slagboomen, te *Rotterdam*, *Utrecht* of in eenige andere daarvoor geschikte stad in *Nederland*, eene mis (*foire*) werd daargesteld, zou deze niet veel kans hebben, allengs de meest bezochte van de wereld te worden? Zoude zulk eene mis niet voor geheel *Europa* kunnen zijn, wat thans *Leipzig* voor *Duitschland* is, *Beaucaire* voor *Frankrijk*, *Nischnei-Nowgorod* voor *Rusland*, naar welke plaatsen de goederen voor het grootste gedeelte of volstrekt niet kunnen komen dan op landwegen, en de buitenlandsche producten niet zonder eene driedubbele linie van Douane gepasseerd en (door eene opregte declaratie) den tol van een zwaar tarief of (door smokkelarij) den tol der onzedelijkheid betaald te hebben. Ja, zouden niet zelfs de bewoners van andere werelddeelen zich in *Nederland*, zoo gelukkig voor de algemeene wereldcommunicatie gelegen, de hand komen reiken? Wie wilde berekenen tot welke onmetelijke voordeelen voor het Rijk daardoor aanleiding zoude worden gegeven? En zoude niet de boven anderen begunstigde stad gaarne de daarmede gepaard gaande kosten uit eigene middelen willen dragen?

Minder gewaagd zal men den grooten sprong tot volkomene handelsvrijheid vinden, wanneer men na-

gaat, dat het ministeriële voorstel, een werk van het toeval, een mengelmoes, zonder stelsel en zonder plan, eene algemeene afkeuring, en bij de Sectiën der Tweede Kamer, en bij de drukpers, (1) en bij den

---

(1) Een dagblad der hoofdstad, dat van tijd tot tijd zeer opmerkenswaardige vertoogen — uit den boezem der redactie zelve voortvloeijende — over HANDELSSTELSEL en HANDELSVRIJHEID behelst, verklaarde nog in de laatste maanden:

» Het behoud van onzen Staat, van deszelfs welvaart, zelfstandigheid en waardigheid, hangt af van het karakter, dat wij thans te midden der Europesche handels-staatkunde voor ons zelven kiezen en aan den dag leggen zullen. — Een spoedig besluit, een vast, waardig en liberaal besluit tot de belijdenis van algemeen welwillende gezindheden, zal de stemming van *Europa* geheel voor ons winnen; doch een twijfelmoedig en vreesachtig wankelen tusschen het vrijzinnige en het bekrompene handelsstelsel, een hinken over twee zijden, een dubberend en karakterloos gedrag, zou ons geene schrede verder brengen en de algemeene achting doen derven."

Voorts: » De handel, deze meest winstgevende tak van ons volksbestaan, welke het vaderland tot voorspoed en grootheid gebragt, en zoo vaak uit de kommerlijkste omstandigheden gered heeft, verlangt slechts, dat zijne vrijheid, even als die van alle andere bedrijven, worde geëerbiedigd — dat namelijk de handelproductie, die altijd stellige en zekere winst geeft, niet opgeofferd worde aan de ondernemingen van takken van industrie, welke bij ons bestendig met opoffering worden onderhouden, en dus ten koste van het algemeen worden gevoed — en onder die voorwaarde belooft hij (de handel) weder al datgene te zullen zijn, wat hij vroeger was. Naar gewijzigde omstandigheden zijne ondernemingen moetende wijzigen, neemt dit niet weg, dat zijn geest nog altijd dezelfde is, en in toepassing op het tegenwoordige zich nog altijd zoo krachtvol als ooit zal betoonen."

Het kan dan ook niet bevreemden, dat dit veel gelezen dagblad, *even als alle andere organen van het publiek*, de wetsontwerpen van den heer ROCHUSSEN, nopens de voor te nemen veranderingen in de tarieven, — ontwerpen, zonder eenig blijk van vrijzinnigheid, ja zelfs zonder eenig blijk van een stelsel, hoe ook genaamd, in de stelligste bewoordingen afgekeurd heeft.

Of echter dit zelfde dagblad eene andere zeer juiste algemeene verklaring in deszelfs hoofdartikel van 18 Maart l.l. op den ontwerper der alom op de meest ondubbelzinnige wijze afgekeurde financiële ontwerpen wil toegepast zien — daarvan is tot heden volstrekt niets gebleken. Deze gemoedelijke uitspraak luidt aldus:

» Het onthaal, dat die wet" (een ontwerp van den heer VAN MAANEN) » gevonden had, in- en buiten de Kamer, was zoodanig, dat de ministeriële verantwoordelijkheid in Nederland niets moest beteekend hebben, indien, op die ontvangst van de voordragt alleen, de staatsdienaar, die haar gedaan had, niet ware afgetreden."

Misschien is het dagblad van meening veranderd en beschouwt thans, even als de Minister, de nopens den handel te volgen gedragslijn als slechts van ondergeschikt belang, of het twijfelt heden aan de *algemeene afkeuring*, die het vroeger zelf verkondigd heeft, of het houdt deszelfs beschermelingen boven de toepassing ook van zijne eigene leerstellingen verheven!

handelsstand gevonden heeft (getuige de scherpe protesten der anders zoo vreedzame Kamers van Koophandel), eene afkeuring, die, niet slechts in andere constitutionele, maar ook in Staten met absoluten regeringsvorm, den ontwerper van zulk alom verfoeid voorstel tot zijn ontslag zoude genoopt hebben (1). De heer ROCHUSSEN, verheven boven de verdenking, dat hem meer aan de portefeuille, dan aan de belangen van het land gelegen is, schijnt de zaak uit een ander oogpunt beschouwd, een tarief van regten op den in- uit- en doorvoer voor iets van geen zoo groot belang voor den Staat, al is het dan ook een handelsstaat, gehouden te hebben. Uit deze on-

---

(1) Welk verschil bij de manmoedige, edele houding van eenen PEEL, die met zijn stelsel en zijne wetsontwerpen staat en valt! In de zitting van het *House of Commons* van 18 Maart verklaarde deze Minister:

» *If my facts be admitted as to the extent of the deficiency — if the policy of removing prohibitions, of mitigating prohibitory duties and of reducing the amount of duty upon certain great articles of commerce, be allowed, the deficiency thus produced must be met in some manner and the question and issue between the noble lord (Lord* I. RUSSELL*) and myself,* THE QUESTION WHICH WILL DECIDE THE FATE OF THE GOVERNMENT — *is whether my advice or that of the noble lord shall be taken, whether I shall be permitted to make this attempt to relieve the country from embarrassment, or* WHETHER THE FINANCIAL AFFAIRS OF THE NATION SHALL BE RESTORED TO THE HANDS OF THOSE, *who are anxious for the difficulties by which etc.*

Voorts, meer betrekkelijk tot het voorgestelde tarief van in- en uitgaande regten, in de zitting van 13 April (volgens de *Times* van 14 April.)

» *He (Sir* ROBERT PEEL*) had no wish to press the Income-Tax Bill with any haste, but the house would agree with him that is was necessary that he should have the Income-Tax Bill so far advanced as to give him a reasonable hope of its beeing agreed to before he introduced the tariff which depended upon it. He was* as much *bound* to the tariff as to the income-tax AND HE WOULD FEEL HIMSELF BOUND TO RELINQUISH THE OFFICE HE HAD THE HONOUR TO HOLD AS MUCH IF THE HOUSE DID NOT AGREE WITH HIM UPON THE TARIFF AS UPON THE INCOME-TAX. *He thought it of immense importance, that the debates upon each should be carried on consecutively.*"

Door alzoo te spreken en te handelen, verwerft zich een Staatsman de achting ook zijner tegenstanders. En het verwekt eerbied voor de Engelsche Staatsmannen in het algemeen, te zien, hoe dit erkend wordt, hoe een Lord RUSSELL en zijne vrienden bij alle gelegenheden met ongeveinsde hoogachting den man behandelen, wiens onvermoeide, doch steeds

verschilligheid zoude men kunnen afleiden, dat Zijne Excellentie evenmin in het gevoelen der uitmuntendste Staatshuishoudkundigen onzer eeuw, als der aanzienlijkste handelaren van ons Rijk deelt.

Men zoude nog veel over dit punt kunnen zeggen, dat echter niet hier ter plaatse behoort. Buitendien moet wegens deze vele digressien de inschikkelijkheid van den lezer verzocht worden. Doch keeren wij tot het verhaal der ministeriële handelingen terug!

25°.) Een ontwerp van wet nopens de personele belasting, dat, bij eene verwarde en schier onverstaanbare redactie, velerlei kenmerken draagt van overhaasting, soms wel vlugheid genaamd, en op velerlei onbillijke grondslagen berust, moetende, om slechts een voorbeeld te noemen, volgens hetzelve, in de hoofdstad of de residentie, een ambachtsman, die, *met een talrijk gezin*, hoe bekrompen ook levend, eene woning van *f* 100. jaarlijksche huur noodig heeft, *twaalf gulden;* de ambachtsman, die, *met weinig of zonder kinderen en zonder inwonende oude lieden*, voor *f* 75. veel aangenamer gehuisvest is, daarentegen slechts *drie gulden* aan belasting op de huurwaarde opbrengen, terwijl de bepalingen van het vlugtige ontwerp, de onevenredigheden in sommige gevallen, ten platte lande, nog monstrueuser doen uitkomen;

26°.) Opsomming onder 's Rijks middelen der opbrengst van nieuwe belastingen of verhoogingen, die nog niet toegestemd, ja zelfs nog niet voorgesteld waren geworden;

---

zuivere pogingen de teugels van het bewind aan hunne partij ontrukten. — De billijkheid eischt nogtans bij eene vergelijking niet onaangemerkt te laten, dat de Engelsche Premier een hoogst aanzienlijk vermogen bezit — de erfenis alleen van zijnen vader werd in der tijd op dertig millioenen gulden begroot — hetgeen een' hoogen graad van zelfstandigheid en onafhankelijkheid bevordert, waartoe zich, eerst na in den worstelstrijd tusschen den Staatsman en den familie-vader over elke personele overweging te hebben gezegevierd, die Staatslieden zullen kunnen verheffen, welke, bij het eventueel verlies van hun tractement, bezwaarlijk met hun gezin op den voet kunnen leven, die aan eenen Ex-Minister betaamt. —

27°.) Beroep op de getuigenis en zienswijze der »ervaren heeren ambtgenooten" (1), terwijl men den Heer ROCHUSSEN (» die niet gemakkelijk voor zwarigheden terug deinst") geroepen waande, hun stelsel van verkwisting en schuldopéénstapeling tegen te werken.

28°.) Eene wet op de Rekenkamer, — eene constitutionele instelling, die ten allen tijde tot steunpilaar van het financiële Staatsgebouw behoorde te strekken, — voorgedragen, welke, op geen vast beginsel berustende, de vereischte volledigheid en duidelijkheid mist; blijkens de breedvoerige discussiën in de Tweede en de merkwaardige afstemming in de Eerste Kamer, bij geen der Wetgevende Ligchamen bijval verwierf (2) en, — het was stuitend

(1) Van deze »ervaren heeren ambtgenoten," *op welker getuigenis de heer Minister van Financiën zich zoo gaarne beroept*, geeft zelfs een der ijverige vereerders van dien heer in een verslag van het jaar 1841 de volgende omschrijving:

»Onbekwame ministers, wier dagelijksche bezigheid de overtreding der grondwet was geweest, die niet schroomden, tot de roekelooste geldverspillingen mede te werken, en eene ordelooze huishouding door eene reeks van misleidingen gaande te houden."

(2) »De voornaamste bezwaren waren: dat de Secretaris door den Koning benoemd zou worden; dat aan de Leden der Staten-Generaal geen regt was verleend om persoonlijk visie te nemen van de bescheiden tot de rekening en verantwoording behoorende; dat er geene rekenwet werd voorgedragen; dat de inkomsten uit de Oostindische Bezittingen niet aan de contrôle van de Rekenkamer onderworpen waren, dat 's Lands penningen niet zouden kunnen gebruikt worden zonder toestemming van de Reken-Kamer; dat de agenten van den Rijks-Kassier niet rekenpligtig waren aan de Reken-Kamer; dat er geene bepalingen omtrent den Rijks-Kassier in de voordragt gevonden worden; dat de Leden der Reken-Kamer benoemd zouden worden zonder voordragt van de Reken-Kamer, enz.

. . »Bij deze beraadslagingen had men weder in ruime mate het gebrek ondervonden, zoowel van de inrigting van het algemeen verslag, als van de discussiën *naar aanleiding* van hetzelve. Noch bij de bestrijders, noch bij de voorstanders was overeenstemming. Eenige aanmerkingen waren bijna door allen gemaakt: zoo als die voor de benoeming van den Secretaris en over de vooruitbetalingen; doch door de goedkeuring, die men aan bepalingen hechtte, welke door anderen bestreden worden, was men geneigd om over de wet te transigeren.

voor den Vaderlander, de bekrompenheid der verhandeling met oplettendheid na te gaan — niet dan met loven en bieden, met transactiën en concessiën, met ministeriële beloften en verzekeringen, die eindelijk nog door een Koninklijk Besluit moesten geschraagd worden, moeijelijk er door gesleept werd;

29°.) De Staatsbegrooting voor de jaren 1842 en 1843 veel later aangeboden, dan volgens de gewijzigde Grondwet had behooren te geschieden, en deze vertraging verontschuldigd door zoogenaamde gewigtige verbeteringen, waarvan volstrekt niets te ontdekken is;

30°.) Opneming onder de *gewone middelen* eener som van ruim elf en een half millioen gulden, voor *Opcenten* op onderscheidene belastingen, geheel strijdig met de oorspronkelijke bestemming dier opcenten;

31°.) De begrooting van het Ministerie van Buitenlandsche Zaken niet door den Chef van dit Departement, maar door den Minister van Financiën *gehandhaafd*; doch » in weerwil der welsprekenheid van Zijne Excellentie, zelfs door sommigen, die zich den schijn gaven, deze begrooting te verdedigen, in vele punten afgekeurd en bij de stemming daarover door de Tweede Kamer verworpen;" terwijl, in de volgende zitting der Staten-Generaal, dezelfde begrooting, met eene besparing van gemiddeld omstreeks *f* 14,000 voor de jaren 1842 en 1843 door den Minister van Buitenlandsche Zaken zelven verdedigd, met eene vrij aanzienlijke meerderheid van stemmen werd aangenomen;

. . . . » Tevens kan zij (de aangenomene Wet op de Rekenkamer) tot een droevig bewijs verstrekken, dat ook nu nog bij vele Leden der Staten-Generaal het beginsel niet levendig genoeg is, dat geene wet behoort te worden aangenomen, zoolang de voordragt nog voor verbeteringen vatbaar is. De Heeren LUZAC, BRUCE, VAN DAM VAN ISSELT en anderen drongen hierop met kracht aan; zij vermogten het wetten-maken bij transactie niet te keeren. Het stelsel van concessiën bleef bestaan."

(Uit de TIJDGENOOT van 27 *Januarij* 1842.)

32°.) Eene som van *f* 1,550,000, die *voor aflossing van schuld* op het budget van 1841 gebragt was geworden, aan hare bestemming onttrokken en dit eene *bespaarde* post genoemd (misschien om ten minste in één punt, aan de belofte van bezuiniging te voldoen.)

33°.) Verklaring, dat de veelvuldige bezwaren der belastingpligtigen van allen grond ontbloot, en deze zeer wel in staat zijn, de thans bestaande lasten op te brengen; (1)

34°.) Aanschrijving aan Heeren Gouverneurs van eenige provinciën, om sommige belastingen met meer fiscalen ijver en belangstelling in 's Rijks schatkist te doen innen, en toen kort daarop uit dezelfde provinciën een algemeene kreet van verontwaardiging opging over de knevelarijen, waartoe deze ministeriële aanschrijving aanleiding gaf, verzekering van den Minister, dat zijne zachte aansporingen in eenen niet bedoelden omvang waren toegepast (2).

---

(1) Reeds MONTESQUIEU heeft het gezegd:
» *Ce n'est point à ce que le peuple* PEUT DONNER *qu'il faut mesurer les revenus publics (les impôts), mais à ce qu'il doit donner.''*

(*Esprit des lois*, *liv.* XIII *chap.* I.)

Een beroemd Fransch schrijver dezer eeuw merkt daarbij aan:
» *Mais il y a des ministres qui traitent les contribuables en peuples conquis. Ils considèrent le contribuable comme un adversaire, et les conquêtes que l'on peut faire sur lui comme légitimes. Il arrive même que les employés trouvent à vexer le redevable, une certaine satisfaction d'amour-propre, un plaisir analogue à celui que ressentent les chasseurs, lorsqu'ils réussissent, par force ou par ruse, à se rendre maitres du gibier. L'on a vu des administrateurs d'un grade supérieur, se vanter devant les assemblées legislatives, d'avoir, par des saisies, causé la faillite de plusieurs maisons de commerce."*

(2) Het zoude wel kunnen gebeuren, dat de een of ander vereerder van den Minister van Financiën uit de bovenstaande lijst, alsmede de navolgende schets van 's mans staatkundig karakter aanleiding nam om den schrijver van eenige partijdigheid of hekelzucht te beschuldigen, hoezeer deze ook gewenscht had, zich overal bij de beoordeeling van *zaken* te kunnen bepalen. Doch men kan in onzen tijd minder dan ooit personen en handelingen of stelsels scherp van elkander afscheiden. De schrijver heeft gemeend, zich derhalve niet door de vrees van zoodanige beschuldiging te moeten laten beheerschen.

De waarde der publieke effecten hangt in eene hooge mate af van de handelingen der bewindslieden. Dit wordt niet slechts door de beurzen, maar ook door de voornaamste en schranderste Staatsmannen erkend. Zoo heeft sir ROBERT PEEL, bij de verdediging zijner gewigtige financiële wetsontwerpen veel waarde gehecht aan de omstandig-

IJverige Couranten lezers zullen de voorstaande lijst nog weten aan te vullen (1), want de jonge Minister

---

heid, dat het bekendworden en de waarschijnlijkheid der aanneming van deze ontwerpen, eene verbetering van meer dan 1 pCt. in den prijs der Consols heeft te weeg gebragt. Wanneer nu de gedwongene onteigening van betalingen, die volgens de, het onderwerp betreffende, *heiliglijk te eerbiedigen* wetten, binnen 87 jaren of, volgens de voorstanders der Conversie binnen 217 jaren moesten plaats hebben — zonder nog de acht jaren van 1842—1850 in aanmerking te nemen — op eenen oogenblikkelijken beursprijs wordt gebaseerd; wanneer deze grondslag van zulk eenen invloed op de berekening is dat, gelijk wij op bladz. 141 hebben gezien, eene der verschuldigde betalingen eene waarde van ƒ 73 of van omstreeks ƒ 1000 kan verkrijgen, zoo is het niet alleen hoogstbelangrijk, maar pligt van den beoordeelaar om in een allernaauwkeurigst onderzoek te treden, *door welke omstandigheden de tot grondslag aangenomen*, HIER ALLES AFDOENDE *beursprijs is ontstaan.*

Overigens steunt de schrijver op de omstandigheid, dat nimmer eenige de minste aanleiding voor hem bestond, om eenig vijandig gevoel te koesteren tegen den persoon van den Minister. Indien deze eenigen invloed op de beoordeeling der handelingen van den Staatsman kon uitoefenen — de invloed ware veeleer van den gunstigsten aard. Elk die het voorregt had, den Heer ROCHUSSEN persoonlijk te leeren kennen, herinnert zich met genoegen, dat Zijne Excellentie den aangenamen indruk van een bijzonder gunstig uiterlijk voorkomen door veel hupschheid weet te verhoogen; 's mans wellevend onthaal, en gemeenzame toon jegens allen, die over zaken met Zijne Exc. in aanraking komen, is bekend; en wat den schrijver bijzonder betreft, zoo moet hij, de waarheid hulde doende, aan de beleefdheid van den Heer ROCHUSSEN alle regt laten wedervaren. Niemand heeft in vleijender bewoordingen dan de Heer ROCHUSSEN de pogingen des schrijvers tot verbetering van onzen financiëlen toestand beoordeeld.

Doch bij eene openbare toetsing der handelingen van eenen eersten Minister — en in de tegenwoordige omstandigheden moet de Chef van het Departement van Financiën als de gewigtigste man der Regering beschouwd worden — aan de tegenwoordige en toekomstige materiële en morele belangen van het land, heeft men niets met den particulieren persoon, maar alleen met den Staatsman te doen, en de onpartijdige zal aan de handelingen van den laatsten geen grooter bijval schenken, omdat de manieren van den eersten in zijne maatschappelijke betrekking aangenaam of innemend zijn. Deze schoone hoedanigheden zouden, op zich zelve, eerder aan het Hof te pas komen, eertijds tot gunsteling (*Günstling des Fürsten*) hebben kunnen aanbevelen; eene betrekking, die in *Nederland* sedert de regering der Graven gelukkiglijk niet meer bekend was.

(1) Zoo behelst, onder anderen, het *Algemeen Handelsblad* van 8 Januarij, waarop eene vriendelijke hand mijne oplettenheid vestigt, onderscheidene zeer gegronde bezwaren, welke in de bovenstaande lijst waren voorbij gezien, hoewel dezelve, in een anderen vorm, misschien ook in de *Staats-Courant*, die ons tot bron diende, hadden kunnen gevonden worden. Men leest in het verslag van het jaar 1841, door de Redactie zelve van het *Handelsblad* medegedeeld:

„Wijziging op wijziging (in de voorgestelde wet op de

heeft, even als zijn vriend in eenen anderen constitutionelen Staat veel gedaan in korten tijd (1).

Reken-Kamer) moest de Minister ROCHUSSEN voordragen, maar het wekte een treurig gevoel, dat juist de Staatsdienaar, in wien het volk vroeger zoo groot vertrouwen had gesteld, nu het er op aan kwam, om, in het belang van den lande, een heerlijk gewrocht van wetgeving en eene behoorlijke verzekering tegen misbruik in de toekomst daar te stellen, niet dan met stuksgewijze verbeteringen te voorschijn kwam, niet dan met huivering over scheen te gaan om goede bepalingen voor te stellen, en vele wenschen onbevredigd liet....

»De Minister van Financiën had intusschen moeten erkennen, dat het vertrouwen op de Regering geschokt was. Bekentenis, die met de volle waarheid strookte; doch het was daaraan te wijten, dat geene, of slechts halve maatregelen tot stand kwamen, ... het vertrouwen was geschokt, omdat elke concessie, zelfs van nietige bepalingen, met de meeste moeite moest worden verkregen. Was dat de vervulling van gedane beloften?

»De verklaring van den Minister ROCHUSSEN, dat de belastingen niet te hoog waren; de verdediging van Z. Exc. nopens het te laat aanbieden der begrooting; maar, inzonderheid, het gemis van bezuinigingen van eenige beteekenis, en het behoud van hetzelfde stelsel van belastingen, van hetzelfde stelsel, tot handhaving van 's lands crediet, zeer veel van de O. I. baten te laten afhangen, dat alles had levendige tegenkanting uitgelokt. Dit had het vertrouwen nog meer geschokt enz."

(1) En wanneer men hier van de daden van den Minister spreekt, zoo worden daarmede slechts *officiële daden* bedoeld, die bewezen kunnen worden. Wie gevoelt de lust om tevens alle geruchten op te sommen, al hebben dan ook sommige eene zekere consistentie verkregen! Zoo wordt de verkoop van vele millioenen 5 pCt. Losrenten, ten laste van 's Rijks Overzeesche Bezittingen, die, gedurende eenige maanden, ter beurze van *Amsterdam* onafgebroken voortduurde, algemeen in verband gebragt met geheime operatien der Oude Regering, Beleeningen en Prolongatiën, eindelijk met eenen onderhandschen verkoop dier effecten tegen ellendige prijzen, — geruchten, die, wanneer dezelve niet van allen grond ontbloot zijn, althans vergeleken bij de opregte en ronde handelswijze, ten opzigte der nieuwe Fransche leening, stof tot ernstige gevolgtrekkingen zouden kunnen geven. Voor hen, die zich overtuigd houden, dat mannen, welke eenen hoogen rang in de maatschappij bekleeden, steeds oneindig meer waarde hechten aan hun stelsel, dan aan ellendige geldelijke voordeelen, beteekent de laster niets. Doch hoe zeer is de menigte genegen, overal lage bedoelingen te onderstellen! Zonder twijfel zal de Minister de eerste gelegenheid te baat nemen, om deze hatelijke geruchten te logenstraffen, en ten stelligste te verklaren, dat er geen verkoop van Losrenten ten laste van 's Rijks Overzeesche Bezittingen in de stilte heeft plaats gehad, dat het dus ook volstrekt bezijden de waarheid is, dat deze effecten tegen prijzen zijn afgestaan, *lager dan die, waartoe de zoogenaamde Oude Regering* onder hagchelijker omstandigheden, ooit dergelijke effecten heeft vernegocieërd.

Men heeft den Heer ROCHUSSEN dikwerf hooren vergelijken met den Heer THIERS, ja zelfs den HOLLANDSCHEN THIERS hooren noemen. Er is inderdaad eene verrassende overeenkomst in de loopbaan der beide Heeren. Beiden, van omstreeks gelijken ouderdom, beiden van burgerlijke afkomst, zijn met ongewonen spoed tot de hoogste betrekkingen van den Staat geklommen; beiden zonder vermogen en zonder eenig oogmerk om zich schatten te verwerven, alleen gehoor gevende aan hunne vaderlandsliefde. Beiden hadden gedurende eenigen tijd, schier het geheele journalisme aan hunne zijde; (zoo dat zelfs een LAMARTINE zijne staatkundige artikelen door de Parijzer drukpers geweigerd en zich genoodzaakt zag, deze door een weinig gekend provinciaal dagblad te verbreiden) beiden verwierven, misschien ten gevolge dier magtige ondersteuning, eene groote meerderheid voor hunne voorstellen bij de Volksvertegenwoordiging, en wisten hooge verwachtingen van hun beheer te doen verwekken; beiden stelden deze spoedig te leur. De Heer ROCHUSSEN heeft op het Staatscrediet van *Nederland* denzelfden invloed uitgeoefend als de Heer THIERS op dat van *Frankrijk:* in beide landen verhooging der prijzen van alle nationale schuldbrieven, ten gevolge van de benoeming; maar verval van het Staatscrediet gedurende de ambtsbekleeding. Beider belangelooze werkzaamheid had de verheffing tot Groot-officier van de Koninklijke Orde van het legioen van eer ten gevolge; beider borst versiert het Grootkruis der Orde van den Nederlandschen Leeuw.

Evenwel kenmerkt ook eenig onderscheid de beide uitstekende mannen. De Heer THIERS heeft, reeds voor achttien jaren, door zijne krachtige oppositie, het toenmalig Fransche bewind zeer in het naauw gebragt, en elke Staatsbetrekking onder de regering van CHARLES X stoutmoedig van de hand gewezen; de Heer ROCHUSSEN daarentegen heeft zich steeds als een gehoorzaam onderdaan en bescheiden ambtenaar gedragen. (1).

(1) Zoo zelfs dat, gelijk in der tijd verzekerd werd, Zijne Excel-

De Heer THIERS is een der grootste geschiedschrijvers en misschien de voortreffelijkste redenaar onzer eeuw. Hij weet op zijne hoorders beurtelings te werken door de gemoedelijke en aandoenlijke taal van eenen MALESHERBES, door de kernachtige voordragt van eenen CONSTANT en CASIMIR PERRIER, door de wegslepende woorden van eenen FOY, door de alles overweldigende redeneringskracht en de wonderbare uitwerking van het gebarenspel en de gesticulatie van eenen MIRABEAU. Even als zijne rapporten, wanneer hem, gelijk bij het voorstel tot omwalling der stad *Parijs*, de taak van rapporteur te beurt valt, door eene grondige en omvattende behandeling uitmunten, worden zijne redevoeringen steeds door sierlijkheid en geestigheid gekenmerkt. Met gespannen aandacht wordt dan ook steeds in de Kamer naar dezelve geluisterd, geen woord wil men verliezen, en, in alle talen overgebragt, worden zij vervolgens overal, waar de beschaving is doorgedrongen, met de hoogste belangstelling gelezen. De Heer ROCHUSSEN spreekt nimmer anders dan los heen, VOOR DE VUIST, gelijk de *Staats-Courant*, GEIMPROVISEERD, gelijk het *Journal de la Haye* het noemt. (1) Nimmer wordt er door buiten-

---

lentie *in de hoedanigheid van subaltern ambtenaar*, den toenmaligen Minister zeer behulpzaam moet geweest zijn in het daarstellen der bekende graanwet, terwijl Zijne Excellentie kort te voren, *in de hoedanigheid van burger*, alle, den gewigtigen graanhandel belemmerende, zoogenaamde beschermende regten stellig had afgekeurd.

(1) Te vergeefs zoude men in andere Staten naar eenig voorbeeld van zulk eene losse behandeling der gewigtigste aangelegenheden omzien. De heer HUMANN, onlangs de begrootingswetten voor het aanstaande jaar voorstellende, vroeg aan de Kamer eene geheele zitting tot derzelver ontwikkeling en toelichting. Sir ROBERT PEEL, toen hij zijn ontwerp eener *Income-tax* aan het Parlement voordroeg, sprak vijfdehalf uren, hoewel de Engelsche Bewindslieden, en vooral de voorzigtige PEEL, doorgaans niet meer spreken, dan volstrekt noodig is, en het Parlement den redenaar bij deze gelegenheid gaarne toestond, over vele bijzonderheden heen te stappen. Worden de onderscheidene redevoeringen van Sir ROBERT tot verdediging van zijne belastingsontwerpen te zamen afgedrukt, zoo zullen dezelve een zwaar boekdeel in 8°. beslaan. Nogtans waren bij dit ontwerp slechts de materiële belangen, niet de eer en de waardigheid der natie gemoeid. — In de vermelde discussië omtrent den afkoop der *actions de jouissance* (zie bladz. 106—109) heeft de Fransche Minis-

landsche dagbladen eenige notitie van zijne aanspraken genomen en in sommige gevallen, *althans wat de redevoering van* 16 *September* 1841, *met de daarin verkondigde rampzalige stellingen over de verpligtingen van den Staat betreft*, mag dit als een wezentlijk geluk voor *Nederland* aangemerkt worden. De Heer THIERS heeft als het ware stormender hand zijne plaats in de steeds hoogberoemde Fransche akademie ingenomen; de Heer ROCHUSSEN houdt zich van alle wetenschappelijke en geleerde vereenigingen bescheiden verwijderd. Naar de werken van den Heer THIERS dingen de aanzienlijkste boekhandelaren, en ofschoon met honderd duizenden gekocht, verrijken zij nogtans den begunstigden uitgever; de Heer ROCHUSSEN is, gelijk zijne ervaren Heeren ambtgenooten, boven den roem van schrijver verre verheven. Eindelijk heeft de zoo veel belasterde Heer THIERS getoond, dat hem het verwijt niet kan treffen, van zich krampachtig aan den ministerzetel te klemmen; tot drie malen toe heeft de man, ten gelieve van zijn stelsel, afstand gedaan van dien zetel; — ook daarvan heeft de Heer ROCHUSSEN den tegenhanger nog te leveren.

De Heer THIERS is in eene hooge, welligt in eene overdrevene mate nationaal. Het land zijner geboorte is hem het zinnebeeld van magt en grootheid, zoo zelfs, dat hij naauwelijks de feiten van 1814 en 1815 en derzelver invloed op de gesteldheid van *Europa*

---

ter van Financiën eenige kernachtige redevoeringen gehouden. Omdat de hoofden der Departementen van algemeen Bestuur in andere constitutionele Staten beseffen, hoezeer de natie regt heeft op eene grondige behandeling der algemeene aangelegenheden, wordt bijkans nooit eene interpellatie nopens gewigtige vraagstukken terstond door hen beantwoord, maar met reden verlangd, dat de dag der bediscussiëring eenigen tijd te voren worde bepaald. Wanneer men deze mannen hoort, zoo gevoelt men, dat het niet is de redevoering van een advokaat of letterkundige, maar van eenen ervaren Staatsman, die het nut stelt boven de schittering en wiens redevoeringen *daden* zijn in de geschiedenis van zijn land. Mogen dan de heer LANGENSCHWARTZ en zijn Italiaansche mededinger, door hunne *improvisatiën* op de tooneelen beroemdheid verworven hebben; — voor den Minister van eenen constitutionelen Staat schijnt deze weg eerder tot beruchtheid, dan tot beroemdheid te leiden.

erkent. Zijn levendige geest springt over deze rampen heen, ziet het driekleurige vaandel nog vrolijk en fier wapperen op de torens van *Rome*, *Madrid* en *Moskou*, ziet Fransche wetten, instellingen en gebruiken gehuldigd van *Sicilië* tot *Scandinavië* toe. Zijn denken, droomen, schrijven, handelen, spreken, is *Frankrijks* grootheid; zijn laatste woord, de Rijn, de eer, de roem, de Keizer. Bij THIERS is het gevoel van Fransche nationaliteit en *praeponderance* tot uitsporigheid gebragt. *La France*, *la France pour toujours!* Daarom heeft de Duitscher, de Engelschman het regt, hem te haten; maar daarom, hoe groot de misslagen van den *Minister* THIERS mogen zijn, zal de *Franschman* THIERS in *Frankrijk*, altijd, eene hooge mate van populariteit blijven genieten. Het volk, door eenen juisten takt geleid, beseft, dat THIERS aan *Frankrijk* groote moeijelijkheden heeft berokkend, en misschien ook in het vervolg nog zal kunnen berokkenen, doch niet omdat hij te flaauwhartig, integendeel omdat hij te vurig voor *Frankrijks* magt of oppermagt strijdt. In eene wegslepende, verrukkende taal weet THIERS den zoo teêrgevoeligen nationalen geest der Franschen te prikkelen, de stervende vonk aan te wakkeren van eene schoone begoocheling, van eene verheven fierheid; hij is de avondschemering van de op *St. Helena* verzonkene schitterende zon van *Frankrijk*. Als man des volks zal hij steeds in de schamele woning van den ouden Napoleontischen soldaat een even vriendelijk onthaal vinden als op het prachtig paleis der Tuilerien. Ja, zoo groot is de nationaliteit van THIERS, dat de Koning, door den man dikwerf bij zich te zien en te raadplegen, de beschuldiging zijner vijanden, van *Frankrijks* grootheid niet genoeg op den voorgrond te plaatsen, in zekere mate van zich afweert. De naam van THIERS, al heeft hij zelf als Staatsman den luister van *Frankrijk* niet weten te verhoogen, wekt evenwel de herinnering aan *Frankrijks* luisterrijkste dagen.

De Heer ROCHUSSEN heeft, misschien om te regt-

vaardigen redenen, geenen hoogen dunk van de bestemming van zijn vaderland. Het beeld van het ontzagwekkende, de zee beheerschende, te lande onverwinbare, zijne bondgenooten magtig ondersteunende, om deszelfs onmetelijken handel en rijkdom, zijne overwegende nijverheid, om den hoogen bloei van kunsten en wetenschappen alom ontziene en benijde *Nederland* staat zelden of nimmer voor zijnen geest, maar het verminderde, onder schulden en lasten gebukte, door de mededinging van andere gelukkiger Zee-Staten in den achtergrond gerukte, door den wil der Mogendheden verbrokkelde land. Doch de Heer ROCHUSSEN kent de geschiedenis van zijn Vaderland niet eens; anders zoude hij niet, ten behoeve van eene mogelijke kleine besparing in volgende jaren tot maatregelen aangespoord hebben, waarvan de regtvaardigheid en billijkheid, allerzachtst gesproken, twijfelachtig zijn; hij zoude geweten hebben, dat *Nederland*, zelfs voor oneindig grootere opofferingen nimmer terug deinsde om de van ouds beroemde goede trouw te bewaren; hij zoude geweten hebben, dat geene natie hare schatten en zelfs haar bloed zoo bereidwillig veil gehad, geene natie verhevener daden van algemeene opoffering gezien heeft dan de Nederlandsche, wanneer het daarop aankwam *de waarheid en het regt* te doen zegevieren, de magt, de eer en den roem van den Staat te bevorderen. *Frankrijk* kan door de denkbeelden van eenen THIERS nog tienmaal duizend millioenen verspillen, doch, onder begunstiging der omstandigheden, ook groot worden, bewonderenswaardig groot; zulk eene kans is voor *Nederland* onder eenen ROCHUSSEN niet geopend.

Daarom mogen enkelen te goeder trouw, de maatregelen van dien Heer niet afkeuren; zich eenen aanhang van warme Vaderlanders verschaffen, — van hen bemind worden, zal hij nooit! Nimmer zal de Nederlander van den echten stempel, hij » Wien Nederlands bloed door de aderen vloeit" de kleingeestige begrippen van den Heer ROCHUSSEN kunnen toejuichen. Onverdiend wordt hem den naam gegeven van den **HOLLANDSCHEN THIERS.**

Deze uitweiding gelieve de lezer te verschoonen. Zij is niet geheel vreemd aan het onderwerp. Daar de gehalte der bewindslieden op het crediet van invloed is, is het noodig deze wel te kennen. Vergelijking is een bestanddeel der critiek. Wij keeren thans van den persoon tot zijne daden terug. Waren deze, gelijk zij hiervoren opgesomd werden, niet meer dan toereikende om het vertrouwen op en de genegenheid tot geldbelegging in de Nationale Schuldbrieven te verminderen? — Nu moge dit al met het, volgens sommigen loffelijk doel geschied zijn, om de prijzen der publieke effecten te verlagen, den maatstaf van intrest te verhoogen en ten gevolge van eene, *op dien* OOGENBLIKKELIJK *verhoogden maatstaf van intrest gevestigde* DISCONTO-BEREKENING OP TWEE HONDERD EN VIJF EN TWINTIG JAREN, de effecten der Uitgestelde Schuld *tegen een uitermate gering Aequivalent* te kunnen intrekken; dus de ingezetenen van den Staat op eene zeer goedkoope wijze van eenen zwaren lastpost te bevrijden, even als kooplieden van zekeren trant, met welgevallen eene vermindering van hun crediet zien, ten einde zich met een aanzienlijk rabat van hunne verbindtenissen te kunnen ontslaan. Ook is het wel denkelijk, dat men zich met der tijd daarop beroemen zal, de beloofde verbeteringen opzettelijk vertraagd, de gegevene verzekeringen opzettelijk niet vervuld te hebben, ten einde zich, onder korting van een bovenmatig hoog disconto, en alzoo tegen eenen zeer lagen prijs van de Uitgestelde Schuld meester te kunnen maken. (1) Doch kan men in gemoede volhouden, dat eene op zulke antecedenten en motieven gevestigde berekening *eene volkomene schadevergoeding* daarstelt?

---

(1) Altijd zal dit Dilemma blijven bestaan: De tegenwoordige Administratie zal door gepaste financiële maatregelen als anderzins de gesteldheid van het land verbeteren; dan zal eene verhooging van den prijs der nationale effecten het gevolg en de, op de tegenwoordige, zoo gedrukte prijzen gevestigde, zoogenaamde schadevergoeding voor de Uitgestelde Schuld volstrekt onvoldoende zijn; of door in eenen tegenovergestelden geest te handelen, zal de Administratie niet aan hare roeping en haren pligt beantwoorden.

Kan Nederland, afgezien van het regt en de billijkheid en voor een oogenblik slechts het eigenbelang overwegende, kan Nederland, waar meer Staatsschuldbrieven van vreemde Mogendheden geplaatst zijn dan in eenig ander land der wereld, de stelling erkennen, dat, wanneer een Staat zich, onder de ellendigste voorwaarden, van een gedeelte zijner schuld wil ontslaan, hij slechts door eene reeks van daartoe geschikte daden zijn crediet behoeft te verzwakken, de prijzen zijner schuldbrieven te verminderen en dan *den uitslag van eene, op deze verminderde prijzen gevestigde berekening, aan zijne schuldeischers kan opdringen, met de voorwaarde, dat elk derzelve, die zich niet aan de gevolgen dier berekening onderwerpt, vooreerst van den intrest en later ook van het kapitaal zijner schuldvordering vervallen verklaard wordt?* Gelukkiglijk kan uit hetgeen hier gebeurd is, elders geene gevolgtrekking *in regten* afgeleid worden. Niettemin zal het eenmaal diep betreurd worden, dat Nederland aan andere Staten zulke lessen, zulk een gevaarlijk voorbeeld gegeven, ze daaraan herinnerd heeft, dat, zoodra men de zedelijke grondslagen in den wind slaat, niets meer onmogelijk is, waartoe slechts physieke magt en ruwe kracht aanwezig zijn.

Het is niet mogelijk, dit punt krachtiger te betoogen dan de heer LUZAC (1) in zijne aanspraak aan de

---

(1) Door den uiterlijken vorm heeft een boekdeel voorzeker meer kans om bewaard te worden dan een dagblad, al ware het ook de *Staats-Courant.* Wanneer zoo vele plaatsen uit de klassische redevoering van LUZAC in dit boek worden overgenomen, zoo geschiedt dit evenwel niet, om daardoor eene meer blijvende waarde aan die redevoering, maar veeleer om door die uittreksels aan het tegenwoordige geschrift eene duurzame belangstelling te verzekeren. — Op het Kerkhof te *Wolfenbüttel* (zoo ik vermeen) leest men:

» *Wie*, LESSINGS *Denkmal dieser Stein*,
» *Nein*, LESSING *wird des Steines Denkmal seyn!*"

Slechts de onder andere omstandigheden zoo prijzenswaardige kalmte en bezadigdheid, — waardoor zich dit parlementaire meesterstuk, gelijk alle voordragten van den Heer LUZAC, eigenaardig onderscheidt — in verband met de op bladz. 23 vermelde redenen, konden hetzelve zonder allen invloed op de stemming der Kamer doen blijven. Gematigheid en kieschheid in woorden en daden schijnen een erfdeel te zijn in het edele geslacht der LUZAC's. — GÖTHE, de man, op wiens helderen

Kamer (zie *Staats-Courant* van 4 October 1841) gedaan heeft.

» Het is genoeg bekend, Edel Mogende Heeren!" aldus liet de waardige Staatsman zich hooren, » dat onder de volken van Europa er geen gevonden wordt, hetwelk meerdere kapitalen aan vreemde regeringen geleend heeft, dan Nederland. Alle Rijken van Europa zijn ons de aanzienlijkste kapitalen schuldig. Gaan wij nu het voorbeeld geven, om in tijden van rust en vrede, eene gedwongene conversie wettelijk daar te stellen, en de houders eener schuld te noodzaken, hunne bezittingen af te staan, tegen eenen prijs door ons zelven vastgesteld, om bij niet opkoming die schulden vernietigd te verklaren, ô! laten wij ons dan nooit beklagen, indien andere regeringen dit voorbeeld ook gelieven te volgen, zoodra het met hunne belangen overeenkomt; laten wij dan niet morren, indien men aan de boorden van de *Newa* en van den *Donau* onze leer ook in toepassing brengt en de conditiën verandert, waarop wij onze gelden geleend hebben. Wat de Keizers willen, is daar wet; en zoo wij met onze wetten zekere almagt mogen uitoefenen; laten wij dan ook hetzelfde regt aan anderen toekennen, en met gelatenheid de verongelijkingen dragen, die ons in zoo ruime mate kunnen aangedaan worden."

De edele LUZAC heeft den moed gehad, de bittere en bedroevende waarheid te verkondigen: Ja, *Nederland*, dat steeds overal krachtig en fier mogt optreden, waar het op de verdediging van regtsbeginselen aankwam, zal thans niet beter kunnen doen, dan zich lijdelijk te gedragen, wanneer met vorderingen van deszelfs ingezetenen aan vreemde Staten of door dezelve opgerigte instellingen soms de spot gedreven wordt. Want zullen deze Staten zich niet daarop kunnen

---

geest en nimmer geëvenaarde kunde het menschdom fier is, zegt in eene beoordeeling over onderscheidene Italiaansche geschriften:

• *Il Corriere Milanese*. N°. 59. 24 Julij 1797. *Die Italiänischen Angelegenheiten werden im republicanischen Sinne, aber* mit grosser Mässigung, Feinheit und rhetorischer Stellung *vorgetragen; es fällt einem dabei der Leidner* LUZAC *ein.*"

beroepen, dat zij de door Nederlandsche Staatslieden verkondigde, door de Nederlandsche Wetgeving goedgekeurde beginselen volgen? Zij ook zullen beweren, dat de Staat de jegens zijne schuldeischers aangegane verpligtingen naar welgevallen wijzigen, ze tot de aanneming van eene door hem zelf, naar goeddunken te bepalen schadevergoeding dwingen mag. Wilde men zich dan van deze zijde daarop beroepen, dat de houders van Uitgestelde Schuld geen verlies hebben geleden, doordien hun een æquivalent, gelijkstaande met de oogenblikkelijke beurswaarde van het effect werd toegekend, — zoo zal men om het antwoord weinig verlegen zijn. » Wij zijn bereid, hetzelfde te doen," zal men zeggen.» Wij trekken onze 6 pCt. schuldbrieven tegen 16 of 18 pCt. in, gelijk deze sedert eenigen tijd te *New-York* en *Londen* verhandeld worden, verklaren INDIANA en ILLINOIS. » Ik geef den houder 10 pCt. voor zijne aandeelen in de Bank van *Tavoglière*, gelijk enkele stukken te *Amsterdam* of *Brussel* verkrijgbaar zijn," zegt de Napelsche Minister. — Zal men zich dan op *de noodzakelijkheid* van den maatregel omtrent de Uitgestelde Schuld beroepen, die nimmer betoogd werd, nimmer bewezen zal kunnen worden? En zullen niet andere Staten zich ook achter eene zoogenaamde noodzakelijkheid mogen verschuilen? Zullen zij, hoewel voor het overige in staat van solvabiliteit, niet ook kunnen volhouden, dat een hooger Staatsbelang vordert om juist ten opzigte van dit of dat effect de aangeganene verbindtenissen, zoo men het noemt, te *wijzigen?*

In de bekende belangstelling van Z. M. den Koning in de welvaart van Hoogstdeszelfs onderdanen hebben, zoo men beweert, sommige aanzienlijke houders van zeker effect aanleiding gevonden om voor hunne allezins billijke en gegronde vorderingen de ondersteuning van Z. M. Diplomatie te verzoeken. Indien dit *na het gebeurde met de Uitgestelde Schuld* is geschied, dan hebben de, in hun vertrouwen op eene vreemde Regering bitter teleurgestelde, in hunne regten diep gekrenkte kapitalisten zich door het bewustzijn van hun regt, tot een even

ongepast als nutteloos verzoek aan den Troon laten verleiden, tenzij het hunne bedoeling ware, op eene verbloemde wijze het ontslag van sommige der Heeren Ministers te vragen. Immers, zoude niet, zoo lang dezelfde Staatslieden, die de gedwongene Conversie der Uitgestelde Schuld beraamd en ten uitvoer gebragt hebben, aan het hoofd der zaken of ook slechts in eenige betrekking met het Bestuur zijn, elke demarche, hoe gegrond ook op zich zelve, slechts daartoe strekken, om de Nederlandsche Regering aan het verwijt bloot te stellen, dat zij met verschillende gewigten voor zich zelve en voor anderen wil wegen? Eerst dan, wanneer *Nederland* deze Staatslieden voor goed van alle beheer van zaken uitgesloten en de door hen verkondigde valsche en onregtvaardige stellingen officieel voor valsch verklaard zal zien, eerst wanneer die schoone dag gekomen is, zal *Nederland* weder vrij en fier de aanspraken zijner burgers bij Koningen en Keizers mogen verdedigen; zal de ban, waarin het land thans als het ware verkeert opgeheven, zal de vervulling der droevige voorspellingen van den Heer LUZAC niet meer te vreezen zijn.

Zucht *Nederland*, tot zoo lang, onder de gevolgen der rampzalige stellingen van uwe Staatslieden!

Of zal men het durven wagen om nog in ernst van eene voldoende schadevergoeding aan de houders der Uitgestelde Schuld te spreken?

Dat dan de regtsgeleerde vrienden van het Ministerie van Financiën in de eerste plaats verklaren, welke vergoeding, hoe ook genaamd, aan de houders der Uitgestelde Schuld werd toegekend, *voor de hun ontroofde* KANS VAN LOTING, *door velen hoog gewaardeerd?* Het zij zoo, dat de hartstogt voor het spel zoo veel als mogelijk behoort te worden gebreideld; maar bestaat er dan niet dagelijksche aanleiding tot spelen van meer gevaarlijken aard, dan de jaarlijksche uitloting der Kansbilletten, aan welke in den regel slechts de gegoede klasse deel nam, zoude geweest zijn? Hoe men daarover denke, zal men den kooper der kans van eenig wettig spel, dien men daarvan berooven wil, het regt willen betwisten om ten

minste zijnen inleg terug te vorderen, al gaat deze ook de wiskundige waarde te boven? (1) Of zoude men hem, die een lot in de vijfde klasse der Nederlandsche Loterij voor den bij het plan bepaalden prijs van *f* 71. gekocht heeft, kunnen dwingen, zich, zijns ondanks, » van de onzekerheid der kans te ontslaan" (gelijk de Heer VAN HALL zich uitdrukt) en zijn lot tegen *f* 35,— dus tegen minder dan de helft van den prijs af te staan, omdat de wiskundige waarde van het lot niet meer is dan *f* $35,13^{17}/_{18}$ cents? Zal hem niet in allen gevalle, boven deze waarde, eene billijke vergoeding moeten vergund worden voor de ontroofde kans van loting?

Niet ten allen tijde heeft de Regering deze kans als onbeduidend beschouwd. Daar, volgens den Minister, latere wetten slechts eene *verbindtenis*, maar geene *stellige verbindtenis* daarstellen, zoo is het doelmatig zich, waar het kan geschieden, te bepalen bij de aanhaling van hetgeen tijdens de *oorspronkelijke daarstelling* van het effect geschied is. In de AANSPRAAK VAN DEN SECRETARIS VAN STAAT VOOR DE FINANCIEN, *in de Vergadering der Staten-Generaal, bij gelegenheid der overbrenging van een Ontwerp van Wet, tot herstel der Nationale Schuld* (Exh. 6 Mei 1814.) leest men op bladz. 3. » Men mag veronderstellen, dat onze Natie, die gewoon is te denken en te cijferen door alle standen heen; dat, vooral de Renteniers en de Speculanten in de Fondsen zullen gevoelen, dat deze uitgestelde Schuld jaarlijks in waarde moet vermeerderen, naarmate dat hare massa vermindert; dat deze progressive vermeerdering van waarde in effecte niet alleen met een zwaren intrest gelijk zal staan, maar zelfs gelegenheid geven aan de Renteniers, van een gedeelte hunner vorige verliezen vergoed te zien: *dat op dezelve* ZEER SCHRANDERE EN SOLIDE SPECULATIEN *kun-*

(1) Wat omtrent dergelijke overeenkomsten regtens is, kan men uit den aard van verbindtenissen in het algemeen en bijzonder uit de bepalingen van art. 1979 Code Civil en 1821 Ned. B. W. opmaken.

nen en zullen gebouwd worden, en dat daarbij nog komt HET VOORDEEL, *dat de overgang derzelve in de Werkelijke Schuld* BIJ WIJZE VAN LOTING *zal geschieden;* dat in evenredigheid van iedere *ƒ* 1000:— kapitaal der Uitgestelde Schuld, *een afzonderlijk Kans-biljet zal worden afgegeven*, EN DAT DUS DE WAARDE NOG ZAL VERGROOT WORDEN, DOOR HET MEERDER FAVEUR, DAT LOTERIJ-NEGOCIATIEN ALTIJD HIER EN IN ANDERE LANDEN HEBBEN GEVONDEN." (1)

Na deze *officiele verklaring*, *bij de oorspronkelijke daarstelling der schuld*, *door de Regering zelve*, in de ondubbelzinnigste bewoordingen gegeven en in den loop der beraadslagingen nog veelvuldig bekrachtigd, oordeele men over de waarheidsliefde en regtvaardigheid der Heeren Regtsgeleerden van het Ministerie van Financiën, die den Minister aansporen, om den jaarlijkschen overgang, *bij wijze van loting*, ALS EENEN NIETSBETEEKENENDEN VORM te doen voorkomen.

Bijkans op elke bladzijde van het vermelde hoogstgewigtige Staatsstuk is van *speculatiën* in de nieuw daar te stellen effecten gesproken, en werden de renteniers en kooplieden door de Regering daartoe

---

(1) Dit *faveur* bestaat nog. De door den Staat gewaarborgde aandeelen (*Prämienscheine*) der *Preussischen Seehandlungs-Societät* hebben bij eenen maatstaf van 4 pCt. intrest op 1 Januarij 1842 eene waarde van omstreeks 71 daalders en worden gretig tegen 84 daalders gekocht. Nog veel voordeeliger is de prijs der aandeelen van een geringer bedrag van onderscheidene andere leeningen, *waarmede eene loterij is verbonden.* Maar, zal men zeggen, bij de Uitgestelde Schuld was geene loterij met winsten; de loting had alleen het doel, een zeker gedeelte der schuld tot overgang in werkelijke schuld aan te wijzen. Juist van denzelfden aard was de jaarlijksche loting der in het jaar 1831 uitgegeven Fransche Certificaten van Spaansche Uitgestelde schuld. Van deze schuld bestaan twee soorten: *Engelsche* en *Fransche Certificaten.* Zoo lang het Spaansche Gouvernement aan deszelfs verpligtingen voldeed, ging elk jaar $\frac{1}{40}$ gedeelte van beiden in Werkelijke Schuld over: van de *Engelsche*, *door middel van een, voor elk jaar bijgevoegde Coupon*, van de *Fransche*, *ten gevolge van eene loting.* De laatste waren doorgaans veel hooger in prijs. Zelfs op dit oogenblik, waar noch overgang, noch loting geschiedt, worden deze, uit eenmaal aangenomen gewoonte, — of in de hoop, dat de lotingen eenmaal zullen kunnen hervat worden, met omstreeks een vijfde van het kapitaal hooger verhandeld, dan de nimmer voor eenige loting vatbare *Engelsche* Certificaten.

aangemoedigd. Ten gevolge daarvan hebben dan ook velen, Nederlanders en Vreemdelingen, reeds in het eerste jaar na de uitgifte der Uitgestelde Schuld, in 1815, Certificaten derzelve, in welke de handel bijzonder levendig was, vermits men deze als den wezentlijken schuldtitel beschouwde (*zonder Kansbilletten*) tegen 2½ à 2¾ pCt. gekocht, die hun, met intrest tegen 5 pCt. jaarlijks, thans p. m. 11°/₀, dat is p. m. *f* 110. voor elk Certificaat der Uitgestelde Schuld van *f* 1000 kosten (of bijkans *f* 200 per stuk, wanneer men den maatstaf van intrest, welken eene geldbelegging in de 2½ pCt. Werkelijke Schuld tot de toenmalige prijzen opleverde, als grondslag aanneemt). Op de aanmerking, dat deze houders nimmer konden onderstellen, dat de Nederlandsche Regering hen tot eene verderfelijke speculatie uitnoodigen, als het ware eenen valstrik leggen wilde, en dat het derhalve dubbel zwaar voor hen valt, zich thans met eene zoogenaamde schadeloosstelling van omstreeks *f* 9½ voor een Certificaat der Uitgestelde Schuld van *f* 1000 nominaal, dat is met veel minder dan één tiende van het kostend bedrag te moeten vergenoegen, werd op hoogen toon geantwoord, dat het belang der *speculanten* toch waarlijk niet in aanmerking genomen kon worden.

Ter eere van het karakter des Ministers is het te wenschen, dat Zijne Excellentie verklare, de vroegere zoo duidelijke Staatstukken, betreffende de Uitgestelde Schuld, niet gelezen te hebben.

Ook in sommige andere Staten oordeelden de Ministers, bij het voornemen om, na den gelukkig geeindigden zwaren oorlog, de financiën allengs te herstellen, het publiek tot geldbeleggingen in effecten van den Staat te mogen uitnoodigen; zoo bij voorb. in *Oostenrijk*. Mijn vader, zaliger gedachtenis, vrij monarchaal gezind en derhalve genegen, aan de verzekeringen van Vorsten en hooge Staatsdienaren een onbepaald geloof te hechten, zag zich door deze uitnoodigingen en beloften genoopt, een gedeelte van zijne beschikbare kapitalen in Nederlandsche en Oos-

tenrijksche effecten te beleggen; hij gaf de voorkeur aan die soorten, welke toen, en ook nog in latere jaren, in *Duitschland* het meest gangbaar waren: de 4 ½ pCt. *Oostenrijksche*, *uit de leening bij* BETHMANN, (volkomen gelijke regten genietende met de leeningen in *Holland*, bij GOLL, OSY, enz., voorts, de *Nederlandsche Certificaten van Uitgestelde Schuld*. Deze stonden op omstreeks 2¼, de genoemde Oostenrijksche effecten op omstreeks 16 pCt. Het is wel de moeite waardig, een oogenblik bij de uitkomst dier tweeledige geldbelegging stil te staan. Schitterend heeft *Oostenrijk* deszelfs belofte tot verbetering van het lot der Staatsschuldeischers vervuld. Bij Keizerlijk Besluit van 21 Maart 1818 werden de voornoemde leeningen in het genot der oorspronkelijke rente hersteld, met de bepaling nogtans, dat deze niet in geld, maar in 5 pCt. rentegevende effecten (zoogenaamde *Metalliek* Obligatiën) zouden verevend worden. Sedert het najaar van 1829 is ook deze wijze van verevening door de betaling *der volle oorspronkelijke rente, in klinkende munt*, vervangen. *Twintig duizend gulden kapitaal*, op het vermelde tijdstip in de 4 ½ pCt. BETHMANN'SCHE (of zoogenaamde *Weener Banco*) Obligatiën belegd, zijn met den genoten intrest tot het jaar 1842, op *bijkans vijf maal honderd duizend gulden* geklommen; de, te gelijker tijd, ten gevolge van eene gelijke uitnoodiging, voor de gelijke som van *twintig duizend gulden* gekochte Certificaten van Uitgestelde Schuld moeten daarentegen, ten gevolge Art. 2 der Wet van 27 September 1841, tegen *f* 16,200: — 2 ½ pCt. Werkelijke Schuld, dat is eene waarde aan geld van p. m. *acht duizend vier honderd gulden* afgestaan worden. — Zulke vruchten heeft het vertrouwen in de verzekeringen der Oostenrijksche en der Nederlandsche Regering even als voor duizend anderen, ook voor de familie van den schrijver gedragen (1).

De omstandigheid, dat ook vele zijner naastbestaanden, vrienden en verdere betrekkingen door den maat-

(1) Of wil men eene veel geringere som tot maatstaf van vergelij-

regel der gedwongene Conversie zwaar getroffen worden, aan sommige derzelve een aanzienlijk gedeelte van hun vermogen daardoor ontroofd wordt, zal niet kunnen aangevoerd worden om zijne zienswijze over het onderwerp verdacht te maken. Een personeel belang geeft een dubbel regt om over eenige aangelegenheid in het openbaar te spreken.

De schrijver ontkent dit belang niet; ja hij heeft er een nog veel grooter bij de zaak.

Op zijn aanraden, hebben vele renteniers, meest vaders van huisgezinnen, dat gedeelte van hun vermogen, waarvan zij het *oogenblikkelijke* genot van rente konden missen, sommigen ook wel een veel grooter gedeelte, in effecten der Nederlandsche Uitgestelde Schuld belegd. Thans verwenschen zij het oogenblik, waarop deze raadgevingen een geneigd oor bij hen hebben gevonden.

Het is ter beurze van *Amsterdam* vrij algemeen bekend, dat in het jaar 1830, gedeeltelijk ook reeds vroeger, vele millioenen effecten der Uitgestelde Schuld (KANSBILLETTEN en RESTANTEN) voor Duitsche rekening gekocht werden, tegen prijzen, in vergelijking met welke de voorwaarden der *gedwongene Conversie* eene *tiercering* daarstellen; dat is te zeggen: zij, welke hun vermogen destijds naar aanleiding van des schrijvers berekeningen hebben geplaatst, verliezen thans twee derden van hetzelve, en wat hen betreft, wier vertrouwen groot genoeg was, om zelfs nog eene geringe speculatie boven hun eigen vermogen te wa-

king nemen? — *Duizend gulden*, in het jaar 1815, *in de meest gangbare soort van* OOSTENRIJKSCHE *effecten aangelegd*, zijn met intrest (voor zoo ver deze op nieuw in dezelfde effecten belegd kon worden) heden tot eene waarde van *omstreeks vijf en twintig duizend gulden geklommen;* — *duizend gulden*, in het jaar 1815, *in de meest gangbare soort van* NEDERLANDSCHE *effecten aangelegd*, worden echter, ten gevolge van de gedwongene Conversie der Uitgestelde Schuld op eene waarde van *omstreeks vier honderd gulden verminderd*. En nu oordeele men over het verstand of de goede trouw van hen, die niet schroomen, dezen maatregel met de staatkundige en schrandere maatregelen te vergelijken, aan welke *Oostenrijk* deszelfs bloeijend crediet verschuldigd is! Dit is den spot drijven met het ongeluk der houders van Uitgestelde Schuld. En daartoe kan het belang van den Staat nimmer nopen.

gen, — zij zijn thans volstrekt te gronde gerigt. Iemand, bij voorb., die, tijdens de uitgave van een openbaar geschrift over de Uitgestelde Schuld, in 1830, met een vermogen van honderd duizend gulden, drie duizend stuks Kansbilletten en Restanten kocht (1) en de hem ontbrekende p. m. *f* 60,000 tegen 4 ½ pCt. intrest opnam (in de hoop, deze met der tijd gemakkelijk te kunnen terug betalen) is thans naauwelijks in staat, zijne schuld ten volle te vereffenen, het eigen vermogen van *f* 100,000 is onherstelbaar verloren.

Het geweten van den schrijver is rein. Hij heeft toen geenszins oppervlakkig en ligtzinnig, maar integendeel met de volledigste kennis van alle het onderwerp betreffende wetten en reglementen gehandeld, en gesteund op wiskundige berekeningen, die eeuwig waar blijven. (2) Hij kon toen niet weten, ja niemand mogt onderstellen, dat de in eenige der wetten gebezigde woorden:

» *dat de gedane toezeggingen vervuld en de verkregene regten* (waaronder blijkbaar ook de bepalingen der wet van 9 Februarij 1818 (3) verstaan wer-

(1) Ten prijze van *f* $32\frac{1}{2}$—$33\frac{1}{2}$ voor de Kansbilletten en $2\frac{1}{8}$—$2\frac{1}{4}$ pCt. voor de Restanten, gelijk deze, eenige maanden voor de Fransche omwenteling, bij groote partijen verhandeld werden.

(2) In mijne Intrest-Tabellen, waarop de berekeningen gevestigd waren (te *Frankfort a/m*, door de JÆGERSCHE BUCHHANDLUNG, 1827, uitgegeven) is nimmer eenige reken- of drukfout aangetoond, alhoewel in der tijd eene belooning van vijftig Ducaten op de ontdekking van elke zulke fout gesteld was.

(3) In de Considerantia der, eerst na de rijpste overwegingen aangenomene Wet van 27 December 1822 leest men:

» Dat ook, bij den verhoogden stand van de Werkelijke Rentgevende Schuld en van de Uitgestelde Schuld, met de daartoe behoorende Kansbiljetten, het vermogen van de Amortisatie-Kas op den duur niet voldoende is, om den jaarlijkschen overgang van de Uitgestelde Schuld tot de Werkelijke Schuld, noch ook de vernietiging van Uitgestelde Schuld en Kansbiljetten, overeenkomstig de bepalingen van de Wet van den 9den Februarij 1818 te verzekeren;

» Dat de jaarlijksche som voor inkomsten van dezelve Kas, op de begrooting van 's Rijks uitgaven gebragt, niet kan verhoogd worden, zonder aan de ingezetenen in het algemeen nieuwe lasten op te leggen, welke, bij eene nog meer toenemende waarde van de Schuld, steeds zwaarder zouden moeten worden;

» DAT INTUSSCHEN DE GEDANE TOEZEGGINGEN VERVULD EN DE VERKREGEN REGTEN HEILIGLIJK GEËERBIEDIGD BEHOOREN TE WORDEN."

den) *heiliglijk geëerbiedigd behooren te worden*," niets waren dan een lokaas om koopers tot de Nederlandsche Staatsschuldbrieven uit te lokken. Evenmin mogt toen iemand onderstellen, dat ooit bij het beheer der Financiën in eenig wel geregeerd land ligtzinnige denkbeelden en verachtelijke spitsvondigheden van eenige advokaten, meer gewigt zouden kunnen verkrijgen, dan de heilige wetten der regtvaardigheid en eer. Ja, indien iemand destijds voorspeld had, dat de bij eene Wet vastgestelde en over eene reeks van dertig jaren, stiptelijk ten uitvoer gebragte jaarlijksche loting van 5000 stuks Kansbilletten der Uitgestelde Schuld, zonder eenige de minste schadevergoeding aan de houders, op 4000 stuks verminderd; dat de bij eene Wet vastgestelde jaarlijksche aankoop en amortisatie van vijf millioen gulden Uitgestelde Schuld, zonder eenige de minste schadevergoeding aan de houders, niet slechts momentaneel geschorst, maar als *ten allen tijde* buiten werking verklaard zoude worden; indien iemand voorspeld had, dat de houders van Uitgestelde Schuld van de hun, bij de oorspronkelijke Wet van 1814, toegekende kans van loting, even als van de hun verzekerde kans van verbeterde voorwaarden, bij eventueel meer gunstige omstandigheden, zonder eenige de minste schadevergoeding, ten eenenmale ontzet en, met voorbijzien van wetten, welke, krachtens nadere uitlegging der Wetgevende Magten, *steeds* HEILIGLIJK *moesten worden geëerbiedigd*, zouden worden gedwongen, hunne titels tegen eenen, door den schuldenaar zelven eigenmagtig en willekeurig vastgestelden, met de algemeen bekende financiële omstandigheden van *Europa*, volstrekt niet strookenden maatstaf van intrest, op 225 jaren te disconteren, en dat de titels, welke niet binnen een

---

Het zal wel aan niemand, die niet geoefend is in de verdraaijing en vervalsching van woorden en daadzaken, in de gedachte komen om in de laatste hoogstgewigtige zinsnede eene toepassing op de bepalingen der oorspronkelijke Wet van 14 Mei 1814, welke niet genoemd is, met uitsluiting der duidelijk genoemde Wet van 9 Februarij 1818 te willen vinden.

zeker tijdvak tot de opgedrongen verwisseling ingeleverd mogten zijn, bij eene Wet voor nul en van geene waarde zoude worden verklaard; — wie, na het regtschapen gedrag van den Nederlandschen Staat sinds eeuwen, zelfs te midden der hagchelijkste gebeurtenissen, destijds zulk eene buitensporige vrees geopperd had, zoude of als waanzinnig beschouwd, of als lasteraar en moedwillige aanrander van 's lands eer en crediet, naar de geheele gestrengheid der wetten gestraft geworden zijn.

Waarlijk niet aan den schrijver mag het worden geweten, dat zoo vele brave huisvaders ongelukkig zijn geworden. Zij weten het; zij vloeken niet op hem, maar op het noodlottige oogenblik, waarop zij, naar de meest welgemeende aanbevelingen luisterende, hun vermogen onder de bescherming stelden van Nederlandsche goede trouw. Maar wie kon daarom ongevoelig blijven voor het droevige lot der teleurgestelden, die, na gedurende eene reeks van jaren elk genot van hun kapitaal gemist te hebben, op hunnen ouden dag bijna tot den bedelstaf gebragt, die, ongelukkiger dan de houders van Spaansche en Zuid-Amerikaansche effecten, ook van alle hoop voor de toekomst beroofd zijn.

De tegenwerping, dat het verlies reeds vóór den maatregel bestond, vermits de beursprijzen dezer effecten verminderd waren, is volstrekt ongepast. Reeds in een van mijne Memoriën aan Z. M. den Koning heb ik aangemerkt: dat aan den gedrukten beursprijs slechts hij zich moet onderwerpen, *die tot oogenblikkelijken verkoop gedwongen is.*

De Portugeesche 5 pCt. effecten (zoogenaamde *Dona Maria's*) zijn allengs van 100 tot op 25 pCt. in prijs verminderd, zelfs werden gedurende meer dan drie jaren de renten niet in geld betaald; doch wie zal daarom beweren, dat de vaste houder van drie vierde van zijn kapitaal ontzet is? Neen; duizenden met mij koesteren de hoop, dat een met den besten wil bezielde Staat zich van lieverlede van de door burgeroorlog en andere rampen geledene schokken herstellen, en de schuldeischers met der tijd ten volle bevredigen

zal. Slechts dan, wanneer *Portugal* deze, ten gevolge van een zoogenaamd Staatsregt, dwong, hunne schuldbrieven tegen de thans bestaande geringe prijzen af te staan, slechts dan zouden de schuldeischers wezentlijk van een groot gedeelte van hun vermogen beroofd worden.

De schuldbrieven van den Staat ILLINOIS, alsmede van eenige andere Staten der Noord-Amerikaansche Unie worden sedert eenigen tijd tegen omstreeks 18 pCt. verhandeld; men kan echter daarom nog niet zeggen, dat alle geldschieters aan deze Staten een definitief verlies van meer dan vier vijfden van hun kapitaal geleden hebben. *Onherstelbaar* zoude het verlies zelfs dan niet zijn, wanneer deze Staten zich van hunne oppermagt bedienden, om de crediteuren, op den grondslag van eenige willekeurige berekening, tot den afstand van hunne titels tegen den tegenwoordigen New-Yorker beursprijs te dwingen, mits aan de lijdende partijen slechts eenig legaal bewijs van het geleden verlies gegeven wierd. Onherstelbaar is het verlies alleen dan, wanneer, als het ware, elke herinnering aan het gebeurde wordt uitgewischt. Waarom wordt aan hen, die Kansbilletten of Uitgestelde Schuld gedwongen ter conversie brengen, niet eenig officiëel bewijs in handen gelaten, waarmede ten allen tijde het van hun geëischte offer kan gestaafd worden? Vreest men, dat de beurzen in herinnering aan de oude Hollandsche goede trouw, aan zoodanig papier eenige waarde mogten hechten, en daardoor hun vertrouwen op eene betere toekomst zouden te kennen geven?

De billijkheid eischt, alvorens af te stappen van de vergelijking tusschen de uitkomsten der geldbelegging in Oostenrijksche en in Nederlandsche publieke effecten, niet onaangemerkt te laten, dat Nederland in den loop dier zeven en twintig jaren minder dan *Oostenrijk* van rampen is verschoond gebleven; doch het heeft, aan de andere zijde, zich ook in grootere zegeningen mogen verheugen. De voorwaarden van scheiding van de zuidelijke provinciën van het Rijk mogen veel te wenschen overlaten; zij zijn toch niet

zoo verpletterend om op te wegen tegen den magtigen vooruitgang der O. I. Bezittingen, die van eenen bezwarenden lastpost (1), waarvan men zich haast wilde ontdoen, eene onuitputbare bron van rijkdom, tevens eene ruime markt van vertier voor de nijverheid van het Moederland zijn geworden. Vele honderd millioenen, oneindig meer dan eenig ander land der wereld, heeft Nederland ook door de hoogstaanzienlijke verhooging in de waarde van de publieke effecten der meeste Europesche Mogendheden, sedert het jaar 1814 gewonnen. Alles wel bezien, blijft het nog vrij twijfelachtig, welke der beide Staten, *Oostenrijk* of *Nederland*, sedert den Parijzer vrede, in evenredigheid der bevolking, meer is vooruitgegaan. Moeijelijk zal het derhalve kunnen geregtvaardigd worden, dat, terwijl de koopers van Oostenrijksche publieke effecten de bij hun verwekte schoone verwachtingen vervuld, ja overtroffen zagen, de koopers van sommige Nederlandsche effecten daarentegen thans niet slechts eene bittere teleurstelling ook der matigste en billijkste verwachtingen ondervinden; maar zelfs zich het verlies van een aanzienlijk gedeelte van hun vermogen moeten getroosten.

Al ware den naam van den Oostenrijkschen Staatskanselier niet buitendien de palm der onsterfelijkheid verzekerd, zoo zoude bij de beoordeeling van het cre-

---

(1) In de jaren 1821-1829, toen de handel in de meeste soorten van publieke effecten in Duitschland alleraanzienlijkst was, (er hadden toen aan de beurzen van Augsburg, Munchen, Leipzig en Hamburg in ééne week meer omzettingen plaats, dan thans gedurende een geheel jaar) werd evenwel zeer weinig in de Rentgevende Nederlandsche Schuldbrieven gedaan, in de eerste plaats: omdat deze *veel hooger in prijs waren, dan bijkans alle andere publieke effecten*, voorts omdat men gewoon was, *de Koloniën als eenen last, als eene aanleiding tot voortdurende verzwakking der geldmiddelen van het Moederland* te beschouwen. Deze meening won door korrespondentiën in de meestgeachte Duitsche Dagbladen al meer en meer veld. Thans, nadat vooral in de laatste jaren, de productie dier Koloniën eene uitbreiding verkregen heeft, die ook de buitensporigste verwachtingen te boven gaat, vinden de Nederlandsche effecten, *tegen veel lageren prijs dan bijkans alle andere Europesche publieke effecten* naauwelijks koopers, om redenen, die in den tekst, uitvoerig behandeld, hier niet behoeven herhaald te worden.

diet der Staten en der daartoe gebezigde middelen, na eene lange reeks van jaren de naam METTERNICH nog als eene ster van de eerste grootte schitteren, doch die van ROCHUSSEN zal ook niet vergeten worden. Na honderd jaren herinnert men zich nog de daden van LAW en COLBERT. De nazaat is onpartijdig, en veelal oogsten de zonen, wat door de vaderen gezaaid werd. Het geheugen der geldmannen is bijzonder scherp en plant zich bewonderingswaardig voort van geslacht tot geslacht. Vraagt aan de beurs van *Amsterdam* naar het gedrag van *Zweden*, en men zal de trouwelooze handelwijze ten opzigte der achterstallige Coupons enz. zoo haarklein verhalen, als of deze in de jongste dagen gebeurd ware. Laat *Zweden* aan de Amsterdamsche beurs geld komen vragen! Het zal dan blijken, of deze ook een goed geheugen bezit. De daad van *Zweden* was nogtans een zelfstandig feit, dat moeijelijk navolging kon vinden. De spitsvondige distinctie tusschen de verpligting van den particulier en den Staat, de verwarring van Burgerlijk Regt en Staatsregt zullen echter meer te pas komen. Bij elke gelegenheid, dat eenige Staat de regten zijner schuldeischers wil verkorten, zullen deze stellingen ingeroepen kunnen worden. Daarom zeide de voortreffelijke redenaar in de Kamer:

» Ik zal hier niet stil staan bij de gevolgen van het miskende crediet voor de algemeene huishouding van den Staat, bij het grievend leedwezen, hetwelk men over dezen maatregel gevoelen zal, wanneer men eenmaal weder aan de deur van het crediet zal kloppen, en deze gesloten zal vinden, bij de algemeene schade die alle bezitters in den Staat, die nu misschien denken bij de aanneming van dit ontwerp veel gewonnen te hebben, eenmaal zullen ondervinden; doch ik zal alleen spreken van het onstaatkundige, ten opzigte van den buitenlander.

» *Nederland*, moest zeker het laatste plekje grond geweest zijn, waar de leer, welke ten grondslag aan deze wet ligt, zoude gepredikt worden. Die leer is voor geen volk, voor geen land der wereld schade-

lijker, dan voor het geschokte *Nederland*. Wij doen bij de aanneming dezer wet den eersten stap op eenen weg, welke op ons verderf moet uitloopen."
Zoo sprak de edele!

De aanzienlijke inschrijving in de nieuwe vijf pCts. leening kan volstrekt niets tegen de juistheid dezer redeneringen van den Heer LUZAC bewijzen. Wel heeft een dagblad der residentie daaruit aanleiding genomen om op eenen hoogen toon den grooten rijkdom van *Nederland*, het onverminderde vertrouwen op de hulpbronnen van den Staat en vooral het onbeperkte vertrouwen op de voortreffelijke Staatslieden, die aan het hoofd der zaken staan, te verkondigen; doch het anders wel geredigeerde journaal heeft zich, door die ministeriële snoeverij, niet slechts bij de beurslieden, maar bij allen, die het onderwerp van nabij kennen, aan eene niet onverdiende bespotting blootgesteld, zoo als blijken zal uit

EENIGE AANMERKINGEN OVER DE NIEUWE 5 pCt. LEENING.

Wat *den rijkdom der ingezetenen betreft*, zoo heeft het journaal gelijk: de maatregelen der oude zoowel als der nieuwe Regering, hoe ondoelmatig ook, hebben, evenmin als de veelvuldige heffingen der Franschen, die van 1795—1813 veel talent in dit vak ten toon spreidden, deszelfs vernietiging kunnen te weeg brengen; doch dat deze rijkdom niet op eene voor het algemeen meer nuttige wijze kan belegd worden, dan tot den voor het algemeen onvruchtbaren aankoop van publieke effecten, is veeleer een bedroevend kenteeken der toenemende kwijning van handel en nijverheid. Heeft het journaal dien rijkdom op eene in het oog loopende wijze aan het buitenland willen doen kennen, het had misschien beter gedaan, eenige zinsneden uit een uitgebreid vertoog in den *Avondbode* van 10 Julij 1838 over te nemen,

die de schrijver zelf niet ongaarne door een, in eene meer algemeene taal geredigeerd en ook buiten 's lands veel gelezen dagblad zoude in herinnering gebragt zien. (1)

Ook ten opzigte van *het vertrouwen op den Staat* of de natie komen de gevoelens van het Journaal ta-

---

(1) » Het is eindelijk niet overbodig, met eenige woorden te zeggen, dat, sedert onheugelijke tijden, het geld in Holland ruimer voorhanden en daarom minder in prijs was, dan in eenig ander Land. Sedert eeuwen hebben vreemde Potentaten in Holland gelden geleend: nog heden is daar de groote kas, uit welke al de Mogendheden komen scheppen, als reeds al de andere bronnen zijn uitgeput. In de hagchelijke omstandigheden, waarin Holland, gedurende de jaren 1831–1833 verkeerde, heeft hetzelve de leeningen der beide Keizerrijken opgenomen. — Geen land is er in Europa, of in de nieuwe wereld, hetwelk niet aan het in evenredigheid kleine Holland schatpligtig is. Van het trotsche Albion af tot het onmagtige Peru en Colombia; van het in zijne financiën wel bestuurde Napels, dat alle aanbiedingen tot nieuwe leeningen afslaat, tot het gedesorganiseerde bankroete Spanje, dat geene geldschieters meer vinden kan: van het magtige Rijk der Russen, hetwelk de halve kaart van Europa beslaat, tot het kleine Hessen, hetwelk naauwelijks daarop te vinden is; absolutistische, constitutionele en republikeinsche Landen, allen nemen zij toevlugt tot het rijke Holland. In de Amsterdamsche beursnoteringen aanschouwt men het stabile Oostenrijk in vreedzame nabuurschap met het omwentelingzuchtige Lusitanië, en Pruisen aan Rome vriendschappelijk gepaard. Turkije is zoo gelukkig of zoo ongelukkig, het stelsel van publieke leeningen tot heden niet te kennen; nog ontbreekt deze laatste gevaarlijke stap op de ladder der Europeaansche zeden; doch daarom gaan de aldaar in zwang zijnde hooge interesten voor Holland niet verloren: eene Nederl. Maatschappij houdt zich te Smyrna bezig met Amsterdamsche kapitalen voordeelig uit te zetten. Noord-Amerika heeft zijne staatsschulden afgelost; maar, als of er volstrekt geen land mogte bestaan, hetwelk niet aan Holland verpligtingen heeft, komen er nu zijne Staten, steden en banken ieder afzonderlijk gelden opnemen. Indien de reductie der Fransche 5 pCt. geconsolideerde rente, na lange, hevige, maar daarom niet minder vervelende debatten, voor den regterstoel der Regering, der Ka-

melijk overeen met de zienswijze, door den schrijver, wel is waar in minder vleijende bewoordingen voor

---

mers en van het publiek eindelijk inderdaad mogt bewerkstelligd worden; welk Land, behalve Frankrijk zelf, zal door zoodanigen maatregel de inkomsten zijner renteniers méér verkort zien, dan Nederland? Zoo het financiële beheer van het jeugdige, in geldelijke zaken reeds zoo versletene Griekenland, eindelijk mogt overgaan in de handen van eenen bekwamen, helderdenkenden financiër, die begrijpt, dat Staten, zoo wel als particulieren, niet slechts een hooger aanzien en meer gezag verkrijgen, maar ook hunnen rijkdom vermeerderen door hunne verbindtenissen getrouwelijk te vervullen, of, dat niet kunnende, ten minste overtuigende blijken van regtvaardigheid en goede trouw te geven, wie zal zich daarover zoo zeer te verheugen hebben, als Nederland? Ingeval Pruisen eindelijk daartoe mogt willen besluiten, van een Land, hetwelk voorlang reeds in zijn bezit is overgegaan, eene schuld, die bij plegtige tractaten is aangenomen, en voor een groot gedeelte, bij gelegenheid van nieuwe leeningen door hetzelve ingetrokken is, volmondig te erkennen; — het zijn Nederlands kapitalisten, die alsdan de zelden aangeroerde, roestige sloten hunner bewaarkisten van twijfelachtige stukken zullen doen openen, en de oude, half vergane oorkonden weder aan het licht zullen brengen, wier middeleeuwsch voorkomen zoo scherp afsteekt, bij onze sierlijke en elegante effecten. Zou Pruisen misschien het jaar 1838 hebben afgewacht, om aan de zoo lang verongelijkte houders, bij gelegenheid van het *honderdjarig* bestaan hunner titels, eene vrolijke verrassing te verschaffen? — En zoo de pretendent in Spanje, na vele worstelingen, de zegepraal mogt behalen, en op den troon der oude onderdrukkers van Nederland komen te zetelen — tallooze Nederlanders, houders van schuldbrieven van het tegenwoordige Spaansch bestuur, zullen misschien weinig reden hebben zich deswege te verheugen. Ferdinand VII heeft aan de wereld op nieuw getoond, dat, al strijdt het ook met alle beginselen van regtvaardigheid en staatsbelang, Spanje's vorsten aan hun woord getrouw zijn, als zij gezworen hebben *niets* te zullen betalen. — Maar wie zouden meer geregtigd zijn, de eerstelingen van den nieuwen troon te plukken dan alweder de kapitalisten van Nederland? —

» Ook met betrekking tot den maatstaf van rente kent men hier geene kleingeestige beperking. Wel zijn de 5 pCts. effec-

de Regeerders, in de reeds aangehaalde brochure *Missisippi!* uitgedrukt. Men leest op bladz. 18 en 19 van dit, in 1839 uitgegeven geschrift:

---

ten de meest geliefkoosde, en men vindt die van vele landen hier bijeen; doch daarom zijn de *zes pCt.* Russische in zilver en papier geenszins uitgesloten, even weinig als voorheen de *vijf en een half pCt.* Spanje bij Hope. In de *vier en een half pCt.* Weener banco, bij Goll en Osy, en de *vier pCt.* van Denemarken en Pruisen zijn de omzettingen, wel is waar, gering, men vindt zelfs de eersten niet meer in de dagelijksche beursnoteringen; maar dit bewijst alleen, dat deze goede effecten allengskens allen in vaste handen zijn overgegaan. Een minder gelukkig lot is aan de *drie en een half pCts.* effecten ten deel gevallen. Mogelijk heeft een zeker voorgevoel of godsdienstig bijgeloof, dat het geheiligde cijffer zeven niet meer dan noodig in wereldlijke zaken moet gebezigd worden — het vrome voorgeslacht eenen afkeer van *zeven halve pCts.* ingeboezemd. Deze althans konden hier voorheen maar niet in zwang worden gebragt; getuige de zoodanige rentegevende Weener banco. En gelukkig ware het, indien men het vooroordeel der ouden hadde geëerbiedigd. Hoe veel verdriet en verlies hebben niet, gedurende eene reeks van jaren, de *drie en een halve pCts.* Spanje bij Echenique aan de houders berokkend, tot dat zij eindelijk in 1830 in zoogenaamde perpetuëlen zijn geconverteerd geworden, wier lot mede niet prijzenswaardig is geweest, of liever nog is; want er bestaan nog eenige achterblijvers van hun groot leger. Nog in hetzelfde jaar, waarin deze 3½ pCt. effecten van gedaante veranderden, zag men een ander 3½ pCts. effect ten tooneele verschijnen, en de zware wonden waren nog naauwelijks geheeld, welke ook dezen, reeds kort na hunne geboorte, aan de goedgeloovige deelnemers geslagen hadden, of Fransche tusschenkomst voerde uit het verre zuiden een nieuw 3½ pCts. effect aan, om aan Hollands kapitalisten nieuwe zorgen en onrust te verwekken. Doch wenden wij den blik naar vrolijker verschieten! De *drie pCts.* van Engeland, Frankrijk, Denemarken en Portugal, alsmede de *twee en een half pCts.* van Oostenrijk strekken ten bewijze, dat ook de lagere standaard van rente niet is uitgesloten; zoo als zelfs de *een pCt.* Metalliek (deze aardigheid in het kabinet van publieke effecten, dit bescheiden viooltje in eenen ruiker van kostbare rozen) niet geheel en al is versmaad.

«Wij zullen hier geen gewag maken van de effecten zonder

». . . Doch de mannen, aan welke de onmiddellijke leiding van zaken is toevertrouwd, voldoen niet aan de hen opgedragene hooge taak. Braafheid en goede trouw, hoe onschatbaar ook, zijn niet voldoende, om de zaken goed te besturen. Daartoe

---

vaste rente, of van de verschillende aandeelen bij loting; de Oostenrijksche kleine, middelsoort en groote, de Poolsche oude en nieuwe, de Hessische kleine, de Pruisische, Badensche, Nassausche enz. enz. enz. Wij hebben ons de moeijelijke taak niet voorgesteld hier alle de in Nederland voorhanden publieke effecten op te sommen, en laten dit nog al belangrijk thema volgaarne aan eene meer geoefende pen over. Met vlugtige trekken hebben wij slechts willen aantoonen, dat verschil in geographische ligging, of in politiek of godsdienstig beginsel, of in vorm of voorkomen, geen onoverkomelijke hinderpaal is tegen het bekomen van geld in Nederland! Oproer en geweld alleen vinden aldaar nimmer een gunstig onthaal.

«Maar hebben zoo vele gedeeltelijk zeer aanzienlijke leeningen, zoo vele op eene vrij groote schaal in buitenlandsche effecten gedane beleggingen met en benevens eenen uitgebreiden wereldhandel en klimmende nijverheid, waartoe voorzeker geene vreemde kapitalen worden gebezigd, mogelijk eenige schaarschheid van geld in Nederland te weeg gebragt? Neen! Ter beurze van Amsterdam is, thans gelijk vroeger, het geld doorgaans goedkooper dan op eenige andere plaats; die beurs is de eenigste ter wereld, alwaar hetzelve, gelijk zulks behoort, als eene koopwaar beschouwd en de prijs er van dagelijks *genoteerd wordt*. Daarom worden ook vreemde leeningen, voor welke zich niet onmiddelijk gretige koopers opdoen, of die te aanzienlijk zijn, om in korten tijd tegen goede prijzen te worden geplaatst, in afwachting van gunstiger omstandigheden, voorloopig *ter beleening* naar Holland gezonden. Nederlands bank disconteert tegen 2 of 2½ pCt. pr. A°, terwijl men te Londen, de zoogenaamde wereldgeldmarkt, en te Parijs, het vereenigingspunt van Frankrijks rijkdom, schier nooit zoo weinig, en te Weenen, Berlijn en elders bijkans het dubbel voor intrest betaalt. Nederlands rijke particulieren geven, in wedijver met de bank, dikwerf het geld nog goedkooper dan deze rijke instelling, zonder het regt van de uitgifte van papierengeld te bezitten."

Uit een vertoog, getiteld: *Nieuwe Bijdragen tot de berekeningen van de eventuele waarde der aandeelen van den Rijn-Spoorweg.* (AVONDBODE, *Tweede Jaar*, No. 202.)

worden nog andere hoedanigheden vereischt, die men ongelukkiglijk in de tegenwoordige bestuurderen van ons Rijk ten eenemale mist. Dat men mij ook slechts eenen enkelen schranderen maatregel van den Minister van Financiën aantoone — en ik zal bescheiden om vergiffenis vragen.

» Dan, blinkt ook de waarde van het juweel minder uit, doordien het door weinig geschikte handen is behandeld — het verliest daarom niet ten eenenmale zijne waarde. Veelal is eene bekwame hand in staat, het verzuimde in te halen, het reeds bedorvene te herstellen. Zoo in het onderhavige geval. Nog is er redding mogelijk! Het vertrouwen op den Nederlandschen Staat is niet zoo diep gezonken, omdat hij minder hulpbronnen heeft dan andere Staten; neen, God dank! de hulpbronnen van *Nederland* zijn veelvuldig en mild vloeijende. De effecten van *Nederland* staan niet zoo veel minder in prijs, dan die van alle andere Europesche Staten, omdat men minder vertrouwen heeft in Nederlandsche braafheid en goede trouw; neen, de Nederlandsche natie is, meer dan eenige andere, door de geheele wereld geacht om hare eerlijkheid en naauwgezetheid. Het crediet van *Nederland* gaat uitsluitend daarom, en om geene andere reden, met reuzenschreden achteruit, omdat de geldelijke zaken slecht worden bestuurd. In het tweede van deze vertoogen zal ik trachten dit te bewijzen, en vervolgens eenige middelen aan de hand geven, hoedanig, met eenige inspanning en geestkracht, het schoone doel kan worden bereikt: HET CREDIET VAN OUD-NEDERLAND MET DAT DER MEEST SOLIED GEACHTE STATEN GELIJK TE MAKEN."

Wat echter het, door het Journaal ter sprake gebragte derde punt, *het vertrouwen op de Bewindslieden*, betreft, zoo is het snoeven daarop juist even gegrond als het snoeven op het financiële talent van den Jonkheer BEELAERTS VAN BLOKLAND, toen in der tijd in de door Z. Exc. uitgeschrevene leening ten laste van 's Rijks O. Z. Bezittingen meer dan veertig millioen gulden ingeschreven werden.

En toch had de Jonkheer BEELAERTS ten minste deze verdienste, eene leening in O. I. Losrenten, die doorgaans omstreeks 3 pCt. minder in prijs waren dan de Inschrijvingen op het Grootboek der 5 pCt. Werkelijke Schuld, op een oogenblik, toen het eindtractaat met *België* nog niet gesloten, de stand van zaken dus nog onzeker en het geld ter beurze buitengewoon hoog in prijs was, slechts 10 à 11 pCt. onder den prijs der 5 pCt. Fransche Rente — die veelal tot thermometer der overige 5 pCt. effecten strekt — te plaatsen, terwijl de Heer ROCHUSSEN, in volkomen vrede en bij den grootsten overvloed aan kapitalen, eene slechts half zoo groote leening in de steeds zoo geliefkoosde Inschrijving op het Grootboek der 5 pCt. Nationale Werkelijke Schuld, *bijkans twintig per cent* onder den prijs der 5 pCt. Fransche Rente heeft afgestaan.

Waarom heeft het half-officiële Journaal niet, tot staving van het door hetzelve beweerde algemeene vertrouwen in de Bewindslieden, eenig tijdstip genoemd, waarop de Nederlandsche effecten, bij vergelijking met den prijs van alle andere Europesche effecten, lager stonden dan thans? Waarom hen niet gelogenstraft, welke, ten spijt van alle snoevende artikels, steunende op onomstootelijke daadzaken, volhouden, dat te geener tijd, onder geene omstandigheden, zelfs bij geene politieke of financiële crisis, het crediet van *Nederland* — voor zoo ver dit crediet uit de beursprijzen der effecten gedurende eenigen tijd kenbaar is — zoo zeer verachterd, zoo diep gezonken was, als tijdens het bestuur van den tegenwoordigen Heer Chef van het Departement van Financiën?

Het gebeurde met de nieuwe leening komt eenvoudig op het volgende neder. Kort nadat hier te lande de gewigtige tijding ontvangen was, dat *Pruissen* de gezamentlijke 4 pCt. *Staatsschuldscheine*, ten bedrage van bijkans honderd millioen daalders, zoude aflossen, althans die schuldbrieven, welke niet binnen weinige maanden, met eene vergoeding van 2, 1½ of 1 pCt. — naarmate der vroegere of latere aanbie-

ding — in nieuwe 3 ½ pCt. rentgevende effecten mogten verwisseld worden, — kondigde de Heer ROCHUSSEN eene nieuwe 5 pCt. leening, ten prijze van 100 pCt. aan. De nominale prijs werd wel op 101 pCt. bepaald; doch na aftrek der, tijdens de vastgestelde termijnen van storting (1) reeds verschenen rente, ontvangt 's Rijks Schatkist effectief niet meer dan 100 pCt., waarvan de aan de makelaars en commissionairs vergunde provisie van ¼ pCt. zelfs nog moet gekort worden. Aan den *nominalen* prijs (2) van *honderd en een* werd waarschijnlijk de voorkeur gegeven, of om te doen gelooven, dat men het zoo ver gebragt heeft, *boven pari* te kunnen negociëren, of om te toonen, dat men thans hier te lande een eigenaardig, zoogenaamd Staatsregt volgt. Bij alle andere Gouvernementen staat namelijk de regel vast, geene leening met minder af te lossen, dan deze werd uitgegeven, daarom zoo veel mogelijk negociatiën boven pari te vermijden en, waar een verhoogd crediet dit vergunt, bij voorkeur effecten met eene mindere rente daar te stellen. Tot dus ver heeft nog geen Staat zich aan de dubbelzinnige handeling schuldig gemaakt, aan zijne schuldeischers een minder kapitaal terug te geven, dan deze oorspronkelijk hadden voorgeschoten, zelfs niet bij leeningen met winsten of premiën. Tegen zulk eene handelwijze hebben zich dan ook de voornaamste organen van het publiek, als: De *Times*, het *Morning-Chronicle*, het *Journal des Débats*, de Brusselsche *Emancipation*, de Augsburger *Allgemeine Zeitung* en de *Preussische Staatszeitung*, bij onderscheidene gelegenheden eenstemmig verklaard.

Door *schijnbaar* tegen 101 pCt. te negociëren, heeft dus de Nederlandsche Staat niets bereikt, dan, bij eene eventuële aflossing, of *alle* 5 pCt. Inschrijving

(1) Te weten: twintig pCt op 2 Mei,
twintig » » 1 Junij,
en zestig » » 1 Julij,
en de rente van honderd pCt. ingaande met 1 April.

(2) *Nominaal* werd de bovenvermelde leening van den Jonkheer BEELAERTS tegen *pari* bewerkstelligd. Doch waar het op cijfers aankomt, beteekent het denkbeeldige niets: daar heerscht het materiële, het positieve.

(want de oude kan niet van de nieuwe worden afgescheiden) tegen 101 pCt. te moeten intrekken, dan wel zich aan het verwijt bloot te stellen, de geldschieters van het eene percent te hebben beroofd.

Doch dit zoogenaamde Staatsregt in het midden gelaten; — ter beurze stond sinds lang de Inschrijving op het Grootboek der 5 pCt. Nationale Werkelijke Schuld op 101 ¼ à 102, nog den 15 — 17 Maart l. l. op 101⅞. Er werd dus bij de nieuwe leening eene winst van 1 ½ — 2 pCt. aan de deelnemers vergund. Onder de oude, zoo dikwerf van verkwisting beschuldigde regering was die winst doorgaans veel geringer. Zoo b. v. werd de herhaaldelijk vermelde leening van 14 millioen gulden, in Losrenten ten laste van 's Rijks Overzeesche Bezittingen, in de maand Maart 1839, ten prijze van 97³/₈ pCt. (onder berekening der door de deelnemers genoten rente) afgestaan, terwijl de beursprijs, kort voor den termijn van inschrijving niet hooger dan 97 ½ a ¾ was. Om welke gewigtige redenen eene vier of zesmaal grootere winst aan de deelnemers in de laatste leening bewilligd, de aanzienlijke opoffering van ruim eene tonne gouds gebragt werd, zal wel uit de aan de Kamers te geven inlichtingen blijken. Immers, de Heer ROCHUSSEN zal eene verantwoording deswege niet minder oorbaar achten, dan de Ministers in *Frankrijk* en *België* in soortgelijke gevallen. — Intusschen is het onbetwistbaar, dat men aan de beurzen, hier en elders, algemeen wist, dat het *cadeau* van ruim honderd duizend guldens aan de inteekenaren, — waarvan het bedoelde Journaal zwijgt, — velen zoude aansporen, om voor zeer groote sommen deel te nemen, met geen ander oogmerk, dan om deze spoedig met eene, in dezen schralen tijd nog al aardige winst te realiseren, en dat men derhalve veel zoude moeten aanvragen, om ook slechts weinig te verkrijgen. Zoo laat zich het, met betrekking tot de kort voorafgegane handelingen van het Bewind, avontuurlijke cijfer van bijkans 59 millioenen voor eene leening van 7 millioen gulden verklaren. Had de Minister inderdaad 59 millioenen gevraagd — waarschijnlijk zouden niet eens zeven millioenen aangeboden geworden zijn.

Overigens schijnt de schrijver van het half officiële artikel de lijst der inteekenaren niet met oplettendheid te hebben nagegaan; hij zoude anders onder de aanzienlijkste derzelve de namen van personen ontwaard hebben, van welke het genoegzaam bekend is, dat zij wel in de hulpbronnen van *Nederland*, doch niet het minst in de kunde en loyaliteit der »regtsgeleerden in en buiten het Ministerie van Financiën" vertrouwen stellen.

Nog zij hier herinnerd, dat bij eene openbare inschrijving te *Brussel*, op twee millioen francs aandeelen in den *Sambre-Meuse-Spoorweg*, de inteekeningen de som van acht duizend vier honderd millioen francs bereikten; voorts dat, in 1839, de inschrijving in eene leening van vijf millioen gulden, ten laste der, toen reeds door haren bedenkelijken stand tot ongewone voorwaarden gedwongene *Bank van Philadelphia*, bij een aanzienlijk huis te *Amsterdam* opengesteld, binnen een half uur tijds vol was, zoo zelfs, dat Commissionairs, die zich, oogenblikkelijk na de ontvangst der circulaire, met den grootsten spoed aan het kantoor van inschrijving vervoegden, reeds te laat kwamen. Welnu, de *Sambre-Meuse-Spoorweg-Maatschappij* heeft, na de gelukkig verkregene concessie, om den bouw te mogen staken, *geliquideerd*, en de *Bank van Philadelphia* is in *staat van faillissement*. Ook in dit opzigt bewijst de volijverige inteekening dus niets anders, dan dat er steeds Speculanten en Commissionairs bij de hand zijn, daar waar op het oogenblik eenig vooruitzigt van winst bestaat. Om deze reden vinden ook zelfs de nieuwe 3 pCt. Spaansche effecten op sommige plaatsen gretige koopers. Alleen de tijd is een volkomen onpartijdige regter. Over *Zweden* heeft hij het vonnis uitgesproken; over andere Staten, die naauwelijks beter hebben gehandeld, zal hij het uitspreken. (1)

---

(1) Ook het *Handelsblad* behelsde (in deszelfs nommer van 5 April) een vertoog over de »NIEUWE UITGESCHREVENE GELDLEENING," waarin velerlei onnaauwkeurigheden voorkomen. Men leest daarin »Volgens de wet van 27 December 1840 was het de Regering veroorloofd, om in den loop des jaars 1841, een kapitaal van twaalf millioenen guldens uit

Dan van de nieuwe leening had hier eigenlijk niet behooren te worden gesproken. Zij toch heeft eerst

---

te geven. Gelukkig hebben de behoeften van 's Rijks geldmiddelen dit niet noodzakelijk gemaakt en is de Minister van Financiën in staat geweest, gedurende het jaar 1841 dat hulpmiddel ter zijde te laten. Wij zeggen den Minister daarvoor gaarne onzen dank, omdat het dikwerf onder het bestuur zijner voorgangers is opgemerkt, dat zij van de bevoegdheid, hun bij de wet verleend, om geldleeningen te mogen uitschrijven, zeer gretig en met wonderbaren spoed gebruik maakten en daardoor dikwerf aanleidig gaven, hetzij tot grooter onkosten, om zoodanige leening te gelde te maken, hetzij tot dadelijke meerdere uitgaven ter voorziening in de rentebetaling. Vijftien maanden lang heeft Z. Exc. de wet onaangeroerd gelaten en NU, DAT ZICH DE NOODZAKELIJKHEID DAARTOE IN DE VERTE SCHIJNT VOOR TE DOEN, maakt de Minister gebruik van twaalf millioenen van het kapitaal van achttien millioenen, dat bij de bedoelde Wet aan de Regering was toegekend. Getrouw aan den regel, om goed te keuren wat goed is, *prijzen wij dezen geest des Ministers* en hopen wij, dat Z. Exc. steeds door dezelfde beginselen, om den Staat niet noodeloos uitgaven te laten bewerkstelligen, zal geleid worden. Men houdt zich overtuigd, dat sommige zijner voorgangers niet zoo bekrompen op dit punt zouden gehandeld hebben.''

Een slecht kompliment voor de Excellentie, dat hare vrienden geene betere gelegenheid »*tot prijzen van haren geest*'' weten te vinden, en het als eene zoo verhevene daad uitkreten, dat de Minister niet veel vroeger leeningen uitschrijft, dan WANNEER ZICH DE NOODZAKELIJKHEID DAARTOE IN DE VERTE SCHIJNT VOOR TE DOEN.

Allernoodlottigst moge het stelsel van schuld-opéénstapeling onder de oude Regering geweest zijn (en misschien hebben weinigen meer dan de schrijver dezer steeds daartegen geijverd); doch het is volstrekt bezijden de waarheid, dat de oude bewindslieden aanleiding gaven tot grootere onkosten bij hunne negociatiën. In tegendeel werd door hen nimmer eene leening tegen zulk eenen lagen prijs, vergeleken met den prijs van alle andere Europesche effecten, of met zulk een aanzienlijk verlies, bij vergelijking met den Amsterdamschen beursprijs afgestaan, dan nu onlangs is geschied.

Even zeer bezijden de waarheid is het, dat door het lang wachten met de uitgifte der nieuwe leening renten zijn bespaard geworden. Indien de vorderingen van partikulieren, tot wier afdoening de opbrengst der nieuwe leening bestemd is, niet vroeger dan thans verschenen waren, zoo bestond er geene de minste aanleiding tot geldopneming. Waren echter deze vorderingen wél verschenen, zoo heeft de Staat aan de geregtigden rente moeten betalen, ten ware dan, dat ook hier het »Staatsregt der regtsgeleerde vrienden van het Ministerie van Financiën" werd te baat genomen. Overigens ware door eene vroegere te gelde making der leening de uitgifte der nieuwe, zoogenaamde verbeterde soort van Schatkistbiljetten overbodig geworden, welke den Staat ook omstreeks 4½ pCt. rente kosten en daarenboven gestadig aan het gevaar der opzegging doen blootstaan.

na den maatregel omtrent de Uitgestelde Schuld haar beslag gekregen. Even als de verzekering van eenen Minister, dat er *malaise* in het land heerscht; even als de bekentenis van den Heer ROCHUSSEN, dat het vertrouwen op de Regering geschokt is; even als de reis van dien Heer naar *Londen*, om den Koning van *Pruisen* tot den terugkeer over *Holland* uit te noodigen, onder voorwaarden, welke, indien de overeenstemmende berigten in buitenlandsche dagbladen niet geheel bezijden de waarheid zijn, *Nederland* weinig tot roem verstrekken; even als het ontwerp van wet op de pensioenen, dat eene zoo algemeene afkeuring heeft gevonden (1), even als zoo vele andere maatregelen uit den jongsten tijd, die weinig geschikt waren, om gunstig op het nationale crediet te werken, — kon zij niet van invloed zijn op den prijs, die bij de berekening van de waarde der Uitgestelde Schuld tot grondslag heeft gestrekt. Deze later gebeurde daadzaken, hoe gewigtig ook in anderen opzigte, kunnen dus hier niet in aanmerking komen.

Doch komen wij op de bedenkingen terug ten opzigte der zoogenaamde schadeloosstelling!

Bij art. 9 en 25 der Wet van 14 Mei 1814 was, in verband met art. 112 der toenmalige Grondwet, aan de houders der Uitgestelde Schuld het vooruitzigt geopend *op eenen hoogeren of meerderen overgang, als gevolg der jaarlijksche overweging van de openbare schuld.* Op bladz. 4 der vermelde AAN-

---

Hoeveel aanleiding er helaas in der tijd moge geweest zijn, om de noodlottige financiele maatregelen van eenen VAN GENNEP, VAN BLOKLAND en anderen scherp te gispen — en waarlijk de schrijver is niet de laatste geweest, dit onbeschroomd te doen, — zoo ware het nogtans tegen alle regt en billijkheid, hen te beschuldigen, dat hunne maatregelen onstaatkundiger geweest zijn dan die van hunne opvolgers. Neen, nimmer werden de handelingen dezer Staatsmannen door de spitsvondige raadgevingen van advokaten geleid, die naauwelijks opentlijk voor hun advies durven uitkomen!

(1) Het is eigenaardig, dat volgens dit ontwerp de meeste ambtenaren tot grootere stortingen gedwongen zijn, dan hun, volgens de berekening van waarschijnlijkheid, in de latere jaren zal terug betaald worden, en dat alleen zekere hooge ambtenaren buitenmate begunstigd worden, zoodat men den ontwerper zoude kunnen vragen: *Vous êtes orfèvre, Mr. Josse!*"

SPRAAK VAN DEN SECRETARIS VAN STAAT drukt de regering zich aldus uit:

» Het 9 artikel (van het wetsontwerp) geeft aan iederen Renthefler de aangename verzekering, dat, boven en behalve hetgeen ik reeds te voren gezegd hebbe omtrent de verbetering der fondsen, welke altijd een onfeilbaar gevolg der verbeterde welvaart eener Maatschappij is, zijne belangen, ook in het vervolg, het onderwerp der raadplegingen van Uw Edel Mogenden zullen zijn, en dat bij grooteren voorspoed, en daaruit voortvloeijende meerdere ruimte van 's Lands Kas, de mogelijkheid zal bestaan, DAT ER JAARLIJKS EEN GROOTER GEDEELTE VAN DE UITGESTELDE SCHULD TOT DE WERKELIJKE SCHULD ZAL OVERGAAN, OF MEERDER SOMMEN TOT INKOOP DER UITGESTELDE GEBEZIGD ZULLEN WORDEN, EN DUS DE WAARDE DERZELVE KRACHTIG TOENEMEN."

De daadzaken bewijzen ontegenzeggelijk, dat dit vooruitzigt niet was een ijdel droombeeld, maar van eene positieve waarde voor de houders. Immers, terwijl de Staat zich bij het minimum van vier millioen gulden had kunnen bepalen, heeft in wezentlijkheid *nimmer een jaarlijksche overgang van minder dan vijf millioen gulden* plaats gehad. — Wilde men nu ook voor een oogenblik toegeven, dat de Wetgeving zich vergist heeft, toen dezelve, bij gelegenheid der merkwaardige discussiën in de jaren 1822 en 1824 en bij menige andere gelegenheden de bepalingen der Wet van 9 Febr. 1818 als verkregene regten der houders erkende; (1) wilde men toegeven, dat het eene dwaling was, de bij de Wet van 9 Febr. 1818 vastgestelde vermeerdering der jaarlijksche loting voor een acquivalent tegen de gelijktijdig plaats gehad hebbende vergrooting der schuld te houden; wilde men voorts toegeven, dat deze vergrooting met al derzelver nadeelige gevolgen kon blijven bestaan, hetgeen men algemeen als een

(1) Men vergelijke de noot (3) op bladz. 180.

billijk aequivalent daartegen beschouwde, echter kon worden ingetrokken, (1) en dat, dien ten gevolge, de gezamentlijke houders der aanzienlijk verhoogde schuld geene grootere praestatie van den Staat konden vorderen, dan het minimum, hetwelk bij de fondamentale Wet van 1814 aan de houders eener veel geringere schuld beloofd was geworden, — zoo is evenwel het bij art. 9 en 25 dier Wet aan de schuldeischers geopende uitzigt op verbetering, stellig, *een der oorspronkelijk verkregene regten;* een der regten, van welke, ook volgens de theorie van Mr. F. A. VAN HALL » geene latere wet ontzetten kan, vermits in dit geval de schuldeischers van den Staat minder zouden erlangen, dan hun was toegezegd."

Indien het eene dwaling was, de gewigtige Wet van 9 Februarij 1818 voor onomstootelijk te houden, zoo hebben niet slechts alle takken der wetgeving, maar ook alle schrijvers over het onderwerp, alsmede alle beurzen, gedurende vele jaren, in deze dwaling verkeerd.

Ten bewijze zij hier slechts herinnerd, 1°. een in de maand April 1819 uitgegeven BERIGT van een PLAN VAN ASSOCIATIE *tot een gemeenschappelijk bezit van* 80,000 *stuks Kansbilletten der Uitgestelde Schuld, opgerigt onder het Bestuur* van

---

(1) Geen der voorstanders van den maatregel heeft deze stelling verdedigd. Het is opmerkenswaârdig, dat dit gewigtig punt door geenen der Heeren Leden van de Tweede Kamer opzettelijk behandeld werd, niettegenstaande de bedenking, niet slechts in dagbladen en andere geschriften, maar ook in een, door een wel onderrigt koopman aan de Tweede Kamer ingediend, ter griffie nedergelegd en op voorstel van den Heer LUZAC gedrukt rekest geopperd en duidelijk toegelicht was geworden. — Een buitenlandsch Financier heeft zich daarover aldus uitgelaten: Het is juist hetzelfde, als of het getal loten der Nederlandsche loterij van 25,000 op 27 of 28,000 en tevens het aantal prijzen of premien vermeerderd, doch naderhand de geheele loterij te niet gedaan en de som der *oorspronkelijk vastgestelde* prijzen onder de houders van het *verhoogd* getal van loten ponds ponds-gewijze verdeeld wierd.

de Heeren G. VERHAMME, JR.
Mr. F. VAN DE POLL } als Commissarissen,
en A. HARTSEN,

allen zeer achtbare namen, welk plan op eene berekening en bijgevoegde tabel gevestigd is, waarin van de stelling is uitgegaan, dat de massa der Uitgestelde Schuld *jaarlijks met tien millioen gulden moet verminderen*, te weten: vijf millioen bij wijze van loting en overgang in Werkelijke Schuld, en vijf millioen bij wijze van amortisatie; zoodat de kans juist in dezelfde evenredigheid accresseert, als in de tabel op bladz. 87—90 van het *eerste stuk* der STAATKUNDIG-FINANCIËLE BESCHOUWINGEN is aangenomen. Voorts 2°.: een stuk van veel nieuwere dagteekening: PLAN EN VOORWAARDEN *van eene Vereeniging tot gemeenschappelijk bezit van Kansbilletten in de Nederlandsche Uitgestelde Schuld*, onder beheer van

de Heeren WESTENDORP & C°.
en L. R. BISCHOFFSHEIM } als Directeuren

en de Heeren D. C. SPLITGERBER
J. VALCKENIER } als Commissarissen,
en MR. F. A. VAN HALL

allen lieden, wier kunde, schranderheid en ondervinding in financiële zaken door den regtsgeleerden aanhang van het Ministerie van Financiën niet zal worden in twijfel getrokken.

In dit op 16 Mei 1837, dus lang na de afscheiding van *België* uitgegeven berigt is van de stelling uitgegaan, dat, te beginnen met het jaar 1850, jaarlijks *ten minste één van de* 170 *stuks Kansbilletten zal moeten worden uitgeloot, hetgeen eene loting niet van* 4,000, *maar van ten minste* 5,000 *stuks onderstelt.* Voorts werd in het berigt op den grondslag der bestaande wetten gesproken van de lage, en in verhouding tot die der Werkelijke Schuld zoo onevenredig gedrukte prijzen der Uitgestelde Schuld, alsmede een heerlijk tafereel opgehangen van de groote voordeelen, die de jaarlijks accresseerende kans van loting voor de deelnemers in

de wel berekende Vereeniging moest opleveren. Al is dit, binnen en buiten 's lands mild verspreide en zeer aanlokkelijke berigt niet door Mr. F. A. VAN HALL gesteld, gelijk velen in der tijd aan sommige uitdrukkingen meenden te bespeuren, zoo heeft Zijn Wel Edel Gestrenge, als Commissaris der Onderneming, toch zeker zijne goedkeuring aan hetzelve gehecht.

Ook van alle andere, zoo hier als elders, sedert het jaar 1819 opgestelde berekeningen, tabellen, proeven enz. omtrent de waarde van de Uitgestelde Schuld, is geene ooit van eenen anderen grondslag dan eenen jaarlijkschen overgang van ten minste vijf millioen gulden uitgegaan.

De voornaamste bedoeling der Wet van 14 Mei 1814 was, volgens derzelver benaming (1) — *Wet, tot herstel der Nationale Schuld* — en volgens de verklaring van eenen VAN HOGENDORP en andere aanzienlijke Staatsmannen, die deze Wet mede tot stand bragten, om de schuldeischers van den Staat in derzelver, onder de vreemde opperheerschappij gekwetste, oorspronkelijke regten te herstellen. Dit had terstond, na de herkregene onafhankelijkheid, behooren te geschieden. Pligtmatig moest reeds op 1 Julij 1814 de oorspronkelijke, geheele rente, in stede van de getierceerde, over de geheele Staatsschuld betaald worden. Deze tiercering kon niet bestaan met de vrijheid en onafhankelijkheid van *Nederland*, niet met den

(1) Het bestaan dezer hoogstbelangrijke Wet levert het krachtigste bewijs op, dat de wetgeving in 1814 de door den Heer VAN HALL en den verderen regtsgeleerden ministeriëlen aanhang verdedigde beginselen, geenszins erkende. Immers, bijaldien de Fransche Keizer, volgens het sijstema van den Heer v. H., niets anders deed, dan van zijn goed regt gebruik te maken, zoo had zijn opvolger in de regering geene aanleiding om daarop terug te komen. Als de daad van eenen Usurpator en daarom op zich zelve zonder waarde of nietig, kan men de tiercering der Staatsschuld zeker niet beschouwen, terwijl zoo vele andere Keizerlijke Besluiten in volle kracht bleven bestaan. Deze toch worden, waar het te pas komt, ook na eene lange reeks van jaren met klem verdedigd, zelfs dezulken, welke moeijelijk met de mildere bepalingen der Grondwet in overeenstemming zijn te brengen!

bloei van het Huis VAN ORANJE. Doch wat geregtigheid en pligt dringend geboden, de uitputting van 's Lands kassen en de zorg om in de eerste plaats de, tot handhaving der onafhankelijkheid van het pas herboren Rijk vereischte aanzienlijke sommen op te brengen, maakten het onmogelijk.

Is er eene uitgaaf, aan welke de voorkeur boven de voldoening ook van de Staatsschuldeischers behoort, dan is het die, welke tot handhaving der onafhankelijkheid en vrijheid van den Staat vereischt wordt, mits er wezentlijk, algemeen erkend dringend gevaar voor deze dierbare en heilige belangen bestaat, en elke gedachte aan militaire praalvertooning uitgesloten is. De Staatschuldeischers, welke, buiten het algemeene, ook nog een bijzonder materiëel belang bij de handhaving der integriteit van den Staat hebben, zullen dan de eersten zijn, die zich bereidwillig aanzienlijke opofferingen getroosten. — In de maand Mei 1814 was, wel is waar, de vrede van *Europa* hersteld; doch de zegé over het kort te voren nog zoo magtige en als onoverwinnelijk beschouwde Keizerrijk was zoo spoedig behaald, dat het aan de meesten als eene begoocheling moest voorkomen. Welk vertrouwen men ook in de loijale gezindheid der Vereenigde Mogendheden stelde, de vereeniging had spoedig plaats gehad en kon even spoedig verbroken worden. — Er waren groote en moeijelijke vraagstukken in en buiten *Europa* te beslissen; duizenden vierkante mijlen lands, millioenen zielen moesten van beheerscher verwisselen. En indien er nooit meer aanleiding tot botsing, tot nieuwen, onafzienbaren oorlog bestond, nooit ook was, gelijk toen, veel meer dan een millioen welgeoefende soldaten gereed, om, op den eersten wenk van hunne gebieders, de naauwelijks tot rust gebragte wapens op nieuw moedig uit de scheede te trekken. En wie mag beslissen, wat er gebeurd ware, indien niet de zoo verhevene als verzoenende geest van eenen VON GENTZ steeds werkzaam ware geweest, om de gemoederen der hooge contracterende partijen, tot welker opwinding van eene zekere zijde geen middel onbeproefd

werd gelaten, te bezadigen, of indien een ander dan de onsterfelijke schrijver van het *droit des gens* de protokollen van het congres te *Weenen* had op het papier gebragt?

Derhalve, indien ooit de ijzeren wet der noodzakelijkheid mogt ingeroepen worden om de oogenblikkelijk niet-volledige vervulling van verbindtenissen te regtvaardigen, het was in de lente van het jaar 1814.

Daarom ook had de Secretaris van Staat voor de Financiën het regt, om reeds in den aanhef der vermelde AANSPRAAK te verklaren:

»Onder de wonden door vreemde overheersching geslagen, en door den druk der tijden toegebragt, is die der tiercering van de Nationale Schuld, eene der diepsten. — Zij is te diep, om ganschelijk geheeld te kunnen worden, maar het was pligtschuldig die wond zoo veel mogelijk te verzachten. Deze overtuiging, gepaard met de noodzakelijkheid, om, ter bestrijding van de buitengewone kosten welke gebiedende omstandigheden gevorderd hebben, 's Lands Schatkist door buitengewone middelen te onderschragen, hebben Zijne Koninklijke Hoogheid op de gedachte gebragt, dat men te gelijker tijd zoude kunnen bereiken de twee gewenschte einden, van de ramp aan de houders der Nationale Schuld overgekomen enz."

De onoverkomelijke hinderpalen van het oogenblik deden slechts zoo veel te levendiger den pligt gevoelen, om, zoodra de middelen van het land dit toelieten, zoo veel mogelijk voor de herstelling te zorgen. Uit dit geschiedkundige en waarachtige oogpunt, moet de zoo scherp gegispte, doch allezins regtvaardige en staatkundige wet van 14 Mei 1814 worden beoordeeld. In art. 9 en 25 opende zij aan de schuldeischers het vooruitzigt, op de spoedigst mogelijke herstelling, na in art. 8 den jaarlijkschen overgang van vier millioen gulden Uitgestelde in Werkelijke Schuld als *minimum* bepaald te hebben. De bepaling van zulk een *minimum*, hoe weinig men ook daaraan gedacht heeft, dezelve ooit toe te passen, was wenschelijk, ja noodzakelijk, om aan het nieuw daar te stellen effect een zeker *minimum* van koopwaarde in den

handel, omstreeks gelijkstaande met de van de schuldeischers gevorderde geldelijke bijdrage, te verschaffen. Het behoeft niet eerst gezegd te worden, dat de beurzen, die de zaken veelal zeer juist weten te beoordeelen, in de waardering der Uitgestelde Schuld, dit *minimum* verre overschreden.

Uit het BERIGT *van een* PLAN VAN ASSOCIATIE *tot een gemeenschappelijk bezit van vijftien millioenen guldens* WERKELIJKE *en dertig millioenen guldens* UITGESTELDE SCHULD, op 1 Julij 1814 te *Amsterdam* uitgegeven, dus naauwelijks drie maanden na den intogt der Geallieerden te *Parijs*, toen de slagvelden nog rookten en de nieuwe stand van zaken in *Europa* nog volstrekt niet gevestigd was, blijkt ontegenzeggelijk, dat het publiek *reeds op dit tijdstip*, eenen overgang der Uitgestelde Schuld van meer dan vier millioenen jaarlijks, als hoogstwaarschijnlijk beschouwde. Men kan niet onderstellen, dat mannen van aanzien, vermogen en eene gevestigde reputatie, gelijk de Heeren

Mr. MAURITS CORNELIS VAN HALL,
WALRAVE VAN HEUKELOM,
MATTHEUS PIETER BRANTS
en JACOB VAN BEECK VOLLENHOVEN,

door onjuiste beschouwingen en luchtige woorden tot de deelneming in eenig Plan van Associatie, hebben willen overhalen. In het door hen uitgegeven Berigt leest men onder anderen *letterlijk:* »En zonder op eene onzekere en van het lot afhangende kans eenige zekere berekening te durven bouwen, zal het toch niet te veel verondersteld zijn, om aanteneemen dat de loop der zaken niet zeer voordeelig behoeft te zijn, om binnen Vijf- en twintig Jaaren, Drie Millioenen der Dertig Millioenen Guldens uitgestelde Schuld in gemeenschappelijk bezit, in werkelijke Schuld veranderd te zien, en dan de Hoofdsom van het bezit dier werkelijke Schuld, en daar door de Jaarlijksche Renten zoodanig te zien accresseeren, dat de afloop en aflossing dezer onderneeming binnen een veel korter aantal Jaaren geschieden

kan, en dat als dan, zonder rijzing zelfs der Lands Effecten, de Deelgenooten eenige Millioenen meerder werkelijke Schuld te verdeelen zullen hebben, waar door zij boven hun Kapitaal 20 en meer ten honderd zullen deelen, nadat zij reeds vroeger of later hun ingelegd Kapitaal wederom hadden bekomen; — om nu bij deeze begroting de te verdeelen 30,000,000 uitgestelde Schuld en de bij loting te verdelene Gelden niet eens in aanmerking te nemen, even min als de meerdere waarde der Effecten van beiderlei soort, waar door dit Contract voordeelen opleveren kan, zoo aanzienlijk als veelligt nimmer eene gelijksoortige onderneming gedaan heeft; terwijl het eindelijk geen betoog behoeft, dat het Fournissement van *f* 7225:— 2½ pCts. Effecten geplaatst word tegen den zeer voordeeligen cours van circa 12 pCt."

Zoo redeneerden verstandige en achtbare mannen op een oogenblik, toen de prijs van circa 12 pCt. voor de oude 2½ pCt. effecten (gelijkstaande met omstreeks 31 pCt. voor de nieuw daargestelde 2½ pCt. Werkelijke Rentgevende Schuld) als »*zeer voordeelig*" mogt beschouwd worden. Hoe veel te gunstiger zouden deze tolken der publieke gevoelens, in de onderstelling van eenen toekomstigen prijs van 50 pCt. en daarboven voor de Werkelijke Schuld geredeneerd hebben! In hunne beschouwing der zaak deelden, blijkens nog voorhanden correspondentiën, de aanzienlijkste Bankiers en Makelaars; het algemeene gevoelen verklaarde dezelve als volkomen juist, en zij was het, al wordt dezelve ook, door de nieuwe leer van den Heer Mr. F. A. VAN HALL en Consorten in een bespottelijk daglicht geplaatst. Immers, beter en overtuigender bewijs, dat het de bedoeling van den Wetgever niet geweest is, het minimum van vier millioen gulden jaarlijkschen overgang wezentlijk te doen gelden, kan niet gegeven worden, dan de beslissende daadzaak, dat reeds de eerste loting op 6000 nommers vastgesteld, of met andere woorden eene som van zes millioen guldens, bij wijze van loting, tot overschrijving in Werkelijke Schuld aangewezen werd,

terwijl, gelijk reeds hiervoren is aangemerkt, ook later, zelfs onder de hagchelijkste omstandigheden en bij een door de Regering erkend aanzienlijk te kort in de Staatsmiddelen, *nimmer* eene loting van minder dan 5000 stuks Kansbilletten plaats had.

De bij Art. 9 en 25 der oorspronkelijke Wet gegevene toezegging was derhalve, zoowel in theorie als in praktijk, allergewigtigst; zij gaf aan het nieuwe effect eene oneindig hoogere waarde, dan dit zelfde effect zoude gehad hebben, wanneer de wetgevende magten in het jaar 1814 van minder billijke en staatkundige beginselen geleid, eenen jaarlijkschen overgang van vier millioen gulden Uitgestelde Schuld, niet meer en niet minder, bepaaldelijk voor alle tijden vastgesteld en alle andere amortisatie of vermindering dier schuld stellig uitgesloten hadden. Evenwel is de berekening der regtsgeleerden » in en buiten het Ministerie van Financiën" op deze laatste volstrekt onjuiste, denkbeeldige onderstelling gevestigd, die, behalve in het brein dier sluwe advokaten, nimmer ergens opgekomen is.

Het doet niets ter zake, aan welke bedoelingen men de latere wetten, betreffende de Uitgestelde Schuld, toeschrijft. Heeft de Wetgeving in het jaar 1818 tot eenen grooten stap besloten, tot de vaststelling van een minimum van vijf millioen jaarlijkschen overgang, ten gevolge van loting, en vijf millioen jaarlijksche amortisatie, bij wijze van aankoop, omdat zij vermeende, dat de Uitgestelde Schuld gegronde aanspraak op eenige begunstiging had, omdat zij begreep, » dat de gespolieerde rentheffers wel eenig meerder en beter uitzigt mogten bekomen" — waarom zouden niet de Wetgevende Magten in latere jaren weder van even billijke gedachten kunnen bezield zijn? Heeft de verbetering in het jaar 1818 plaats gehad uit het juiste besef, dat daardoor het nationale crediet bevorderd zoude worden, — wie durft beweren, dat, bij meerdere verbreiding ook der financiële wetenschap, dit besef niet in later jaren geheel algemeen en hoogst vruchtbaar zoude gewor-

den zijn? (1) Of wil men, dat de verwezenlijking der toezegging, in de vermelde Art. 9 en 25 vervat, in het jaar 1818 het gevolg is geweest van eene meer gunstige gesteldheid van 's Rijks aangelegenheden, — wie vertrouwt zoo weinig op de bescherming der Voorzienigheid, om niet ten minste de hoop te blijven koesteren, dat in den loop der tijden, weder even gunstige of nog veel gunstigere omstandigheden voor *Nederland* zullen geboren worden? *Nederland* wordt, wel is waar, niet onder de zoogenaamde groote Mogendheden gerangschikt; maar nog wegen twee en een half millioen Nederlanders zwaarder in de weegschaal der politiek, des handels en rijkdoms, dan twee en een half millioen zielen van eenig ander ander land der wereld. Wie bemoeit zich, buiten het land zelf, met de zaken van *Hongarije*, van *Beijeren*, van *Ierland*, enz. die allen

(1) Naarmate de beginselen der Staatshuishoudkunde van mannen als AD. SMITH, NECKER, SAY, RICARDO (broeder des Chefs van het Londensche Bankiershuis van denzelfden naam, gedurende langen tijd Makelaar aan de *Stock-Exchange*, later aanzienlijk grondeigenaar en Lid van het Parlement, een der grondigste en schranderste Publicisten onzer eeuw) en andere geachte schrijvers meer algemeene bekendheid verkrijgen, zullen de wetgevende magten minder eene matige opoffering ontzien, om het crediet van den Staat te schragen en te bevorderen Ongelukkiglijk wordt aan de hedendaags zoo hoogstgewigtige wetenschap der Staatshuishoudkunde (*Economie politique*, of eigenlijk *économie sociale*,) in sommige landen nog weinig waarde gehecht. Het is waar, de Nederlanden zijn zonder de theorie dezer wetenschap groot en magtig geworden Doch, omdat voor eenige eeuwen de straten van Amsterdam niet geplaveid en niet verlicht waren, is dit eene reden om zich heden nog de voordeelen van een goed plaveisel en eene goede verlichting te ontzeggen? — De even vermelde verdienstelijke werken zijn in de meeste Europesche talen overgebragt, doch, zoo veel mij bekend is, geen van allen in de Nederduitsche. Dezelve behoorden evenwel niet uitsluitend door hen, die ook van de vreemde talen grondige kennis bezitten, gelezen en bestudeerd te worden. — Voornamelijk aan de onwaardeerbare geschriften van eenige uitmuntende Staatshuishoudkundigen, is Duitschland deszelfs stouten wedijver in vele takken der nijverheid met andere natiën, en de allengsche ontwikkeling van het Tolverbond verschuldigd, waarop thans voornamelijk deszelfs magt en invloed steunen. Daarover mogen andere volken gebelgd zijn. Duitschland zelf heeft geene reden zich over de rassche ontwikkeling der materiële hulpbronnen te bezwaren, die, vroeg of laat, ook tot eenen grooten vooruitgang op den weg der staatkundige vrijheid zal moeten leiden.

eene veel grootere bevolking tellen? Doch *Nederland* — de aanleidende oorzaak kan hier in het midden worden gelaten — hield zelfs nog in de laatste maanden de periodieke drukpers en misschien ook de aandacht der Staatsmannen in *Duitschland*, *Engeland* en andere landen in eene hooge mate bezig. Is, door de bekrompenheid der zienswijze van eenige zoogenaamde Staatslieden, het vertrouwen op de kunde, bekwaamheid, werkzaamheid, den uitvindings- en ondernemingsgeest der Nederlanders, op al de schoone hoedanigheden, die in vroegere dagen derzelver magt schiepen en vestigden, dan gansch en al geweken? Heeft *Holland* opgehouden aan den mond der rivieren gelegen te zijn, koloniën en nijvere burgers te bezitten? Zoo kleingeestig dacht de natie niet na de afschudding van het Fransche juk, en het zij ter eere van de toenmalige Regering gezegd, zij wist de bemoedigende gedachte aan vroegere grootheid bij de natie aan te wakkeren en levendig te houden. Hoe verblijdend en streelend moesten niet voor iederen Vaderlander de woorden klinken, in de vermelde AANSPRAAK VAN DEN SEKRETARIS VAN STAAT VOOR DE FINANCIEN, tot toelichting van het *Ontwerp van Wet*, TOT HERSTEL DER NATIONALE SCHULD:

» Aan dezen standaard van 2 ½ ten honderd, heeft Zijne Koninklijke Hoogheid de voorkeur gegeven, omdat tegen dezen Interest meer dan de helft der tegenwoordige schuld is loopende, om dat deze fondsen in evenredigheid tot die, welke hoogeren interest gaven, steeds eene meerdere reëele waarde gehad hebben, en dat deze standaard van 2 ½ ten honderd ons herinnert aan vroegere en gelukkige dagen van bloei en rijkdom, en in verband staat met de streelende hoop van eenmaal weder de gesteldheid van de publieke welvaart met dien standaard van interest te zien gelijk staan."

Zoo mogt hij spreken, de Minister van den aan *Nederland* teruggegeven Vorst uit het Stamhuis van Oranje, met en door hetwelk het land zijnen hoogsten bloei heeft genoten, — en de natie juichte zijne gevoelens toe.

Men moge de toekomst in de rozentint der hoop of met vreesachtige en sombere gevoelens beschouwen, — zij toch vooral, welke beweren, dat de opperste leiding van *Nederlands* financiën » aan eenen hoogst verdienstelijken Staatsdienaar toevertrouwd is, die in het korte tijdbestek van vijftien maanden reeds zoo veel gedaan heeft en van wien men nog zoo veel voor de toekomst verwacht"; zij, die den tegenwoordigen Minister van Financiën niet slechts als » eenen waardigen man" maar als den grooten Financier onzer eeuw beschouwen, » als het weldadig genie, dat het vertrouwen op den Nederlandschen Staat, deszelfs crediet tot de hoogte van vroegere eeuwen verheffen, door nieuwe (van de hoogste kunde en bedrevenheid in de Staats-Ekonomie getuigende) tarieven onzen handel en onze nijverheid ver boven die van alle andere natiën verlevendigen, die verlevendiging bestendigen, de ingezetenen allengs van de meeste belastingen en alle fiscale vervolgingen bevrijden zal"; zij die in hem » den redder van het dierbaar Vaderland zien; den man, dien de hemel ons in zijne gunst heeft geschonken"; of zij, die den grooten man reeds bij zijn leven eene eerzuil willen stichten (1), waarop hij, volgens hen, vrij wat meer aanspraak heeft dan GRAAF GYSBERT KAREL VAN HOGENDORP; — — — deze lieden vooral hadden het, bij Art. 9 en 25 der Wet van 1814 aan de houders der Uitgestelde Schuld geopende uitzigt op verbetering niet gering moeten achten. (2)

---

(1) Dit verheven denkbeeld is afkomstig van den Heer BEELAERTS VAN BLOKLAND, den merkwaardigen Staatsman, die het merkwaardige beleefde, dat zijne financiële ontwerpen bij de Volksvertegenwoordiging met *algemeene* stemmen (die van Zijne Excellentie zelve alleen uitgezonderd) verworpen werden, en die, na de Tweede Kamer gedurende vele jaren opgeluisterd te hebben, ongelukkiglijk bij de jongste verkiezingen daaruit is geweerd.

(2) De meeste der hier vermelde Epitheta zijn uit twee verbreide Nederlandsche dagbladen ontleend, die zich, eenen tijd lang, ten opzigte van den heer ROCHUSSEN gedroegen, even als zekere volken jegens hunnen God, wiens naam zij nimmer uitspreken, zonder zich tot op de aarde te buigen, en die het voor een bewijs van bijzonderen eerbied houden, wanneer zij dan met het gelaat in den slijk woelen.

Of houdt eene wettiglijk verkregene aanspraak, waarvan zich de waarde niet *bepaald* in cijfers laat

---

Deze zoogenaamde onafhankelijke dagbladen gaven het sein tot eene algemeene afgodendienst. Het behoort tot de onbegrijpelijke verschijnselen van onzen tijd, dat dagbladen het durven wagen, om op zulk eene plompe wijze op de meening van het publiek te willen werken en dat zij daarin bij eene verlichte natie, al is het dan ook slechts voor een oogenblik, kunnen slagen. Beide deze dagbladen hebben de voorgestelde begrootingswetten, als berustende op ondoelmatige, onbillijke, onstaatkundige, verderfelijke grondslagen, scherp gelaakt, doch tevens der godheid, die dezelve schiep, alsmede tegen alle aanrandingen beschermde, den hoogsten lof toegezwaaid. Zoo leest men in het hoofd-artikel der *Arnhemsche Courant van Zaturdag* 28 *Augustus* 1841, met het opschrift: HET ONAANNEMELIJK BUDGET VOOR 1842 EN 1843, de merkwaardige zinsnede:

» Wat, terwijl er zonder eenig bezwaar, ja, tot groot voordeel eener goede staats-regering, millioenen te besparen zouden zijn, komt men thans, om dien ouden, vermolmden toestand te schragen, om een heir nutteloos bezoldigde personen vet te mesten, begrootingen voorstellen, waarbij aan alle takken van opbrengst iedere bloesem tot vrucht is gedroomd. Tegenover wisse uitgaven stelt men dweepachtig geraamde inkomsten, en spreekt dan van een budget, dat sluit. Maar menig koord van belasting, te sterk gespannen, zal breken, en Indië zal niet geven, wat men idealisch van Indië verwacht. Een wanhopig budget is het, 't welk men ons voordraagt; een budget waarbij gerekend is, dat alle kansen gunstig, zoo gunstig mogelijk zouden zijn. En dat in volle rust, en dat in vollen vrede! terwijl men zijne wonden herstellen, nieuwe krachten verzamelen moest. Maar, goede hemel, hoe zal het dan gaan in tijd van oorlog, in tijd van onrust, bij de minste ramp slechts die het land mogt treffen, of als niet alle kansen allervoordeeligst zijn. *Zoodanige begrootingen waarachtig zijn niet het werk van wijze Staatsmannen, maar van roekelooze spelers; zoo raamt niet de huisvader, maar de dobbelaar, wat hij verteren kan.*" — Nu zoude men denken, moest in een blad, dat fier is op zijne onkreukbare Logica, eene veroordeeling volgen van den » *roekeloozen speler* " Juist het tegendeel. Eenige regelen verder wordt *amende honorable* gedaan, dat men zich door eenen welgemeenden ijver zoo ver heeft laten wegslepen. Daar heet het: » Een welmeenend en ijverig man, gelooven wij, is de heer ROCHUSSEN, en een man van groote bekwaamheid daarbij " (!)

Zulke redenering herinnert aan een luimig Fransch gedicht, waarin de Gouvernante van den jongen Baron hare meesteresse toespreekt: » Het lieve kindje! In de korte afwezigheid van Madame heeft het met zijne poezele handjes al de porseleinen vazen stukkend geslagen. Welk eene kracht voor zoo weinig gevorderden leeftijd! Och! het lieve kindje, het engeltje!"

Andere dagbladen, meer bijzonder aan de belangen van den handel en de beoordeeling van financiële onderwerpen gewijd, van welke men derhalve grondiger onderzoek mag verwachten en welke soms door voortreffelijke artikelen aan deze verwachting voldoen — hebben zich niet minder bij deze gelegenheid aan bespottingen van het gezond verstand der lezers schuldig gemaakt, door vertoogen, veelal in eene eigen

opgeven, daarom alleen op, een regt te zijn? Waarom heeft de Nederlandsche Staat dan aan de Agnaten van het Huis van Nassau eene schadevergoeding van *f* 770,000 voor hunne eventuële aanspraak op de Souvereiniteit van zekere, in het tractaat van 19 April 1839 omschrevene landen bewilligd? Men weet, dat deze aanspraak eerst na het uitsterven van het mannelijke oir van Oranje eene *reëele* waarde zoude verkregen hebben, op hetwelk, bij den bloei van dit Huis, gelukkiglijk zeer weinig uitzigt bestaat. — Volgens de gewone sterflijsten en de daarop gevestigde waarnemingen en berekeningen van SÜSSMILCH, alsmede van sommige naauwkeurige Engelsche schrijvers (op wier gezag de tarieven bij de aanzienlijkste Engelsche Levens-Assurantie-Maatschappijen gevestigd zijn) had deze geringe kans der Agnaten, onder korting van den intrest, de waarde van nog niet één

---

aardige taal opgesteld en weinig geschikt om den lezer met den bespottelijken inhoud te verzoenen.

Het is overigens zeer opmerkenswaardig, dat thans in tegendeel veel gelezen dagbladen den Heer ROCHUSSEN de eenige antecedenten willen betwisten, waarop de zedige man wezentlijk mag roemen. Zoo leest men in een artikel in het *Algemeen Handelsblad* van 30 Novbr. 1841: WIJ WILLEN GEENE NIEUWE TRACTATEN, als gevoelens der Redactie zelve:

» Wij hebben immers van al het ondernomene nog weinig anders dan wrange of smakelooze vruchten geplukt, die de kosten der zendingen en daar aan verknochte opofferingen slechts karig hebben doen beloonen."

» Geene tractaten meer! willen wij niet minder luid aan onzen Heer ROCHUSSEN toeroepen, en er ook nog wel onze meening bijvoegen, dat die Excellentie beter zal doen, zich bij de inwendige aangelegenheden van zijn financiëel departement te houden, dan met ongelijke krachten den *Joan de Witt* te willen spelen, op gevaar van ons eindelijk van commerciële twisten in staatstwisten en van staatstwisten in wezentlijke vijandelijkheden en nieuwe staatswoelingen te dompelen." Voorts in een ander belangrijk artikel: TRACTATEN: » Zoo armzalig onbeduidend onze nieuwerwetsche handelstraktaten zijn, ontvingen zij misschien voor sommigen door den schijn van politieke bijbedoelingen eene kleur. Dit kan het onbeduidendste in het oog van de liefhebbers der tractaten-fabrijk tot iets gewigtigs maken; doch voor ons is dit juist geschikt om onzen haat en afkeer van alle verdere diplomatische combinatiën van dien aard thans volkomen te maken."

Indien de aanbidder zelf de eenige wezentlijke verdienste van de eerst zoo hooggeprezene godheid in twijfel trekt, wie zal haar dan nog blijven vereeren?

vijfde pCt. Zoodat, wanneer men aan de Souvereiniteit over het genoemde grondgebied eene waarde toekent van vijftig millioen gulden, de eventuële aanspraak (*die Anwartschaft*) nog geene tonne gouds op heden waard zoude zijn. En nogtans heeft een bedreven Staatsman zich in officiële stukken beroemd, door den afkoop dezer successie-regten, (die der natië vrij onverschillig waren) voor ruim zeven en een half tonnen gouds, (die de natie natuurlijk moet betalen) eene schitterende transactie volbragt te hebben; en zelfs door de oppositie-bladen, die het onderwerp, uit anderen hoofde, herhaaldelijk ter sprake bragten, werd *deze* verzekering geenszins betwist.

GEENE SCHADELOOSSTELLING, HOE OOK GENAAMD, IS DAARENTEGEN DEN HOUDERS VAN UITGESTELDE SCHULD VOOR HET HOOGSTGEWIGTIGE EN, IN AANMERKING VAN HET VERLEDENE, ZOO VEEL BELOVENDE, HUN BIJ DE OORSPRONKELIJKE WET VAN 1814 STELLIG TOEGEKENDE UITZIGT OP VERBETERING TEN DEEL GEVALLEN. HET SCHIJNT ONGELOOFELIJK, EN IS NOGTANS DROEVIGE WAARHEID: MEN HEEFT DEZE KANS OF VEELEER HET REGT, DAT DEZELVE DAARSTELT, GEHEEL EN AL VOORBIJGEZIEN.

Men heeft zich evenmin de hoogstgewigtige bepalingen der Wet van 9 Februarij 1818 herinnerd, hoewel de Wetgeving zelve bij latere wetten de daarin aan de houders der Uitgestelde Schuld toegekende voordeelen »VERKREGENE REGTEN" noemde, WELKE HEILIGLIJK MOESTEN GEËERBIEDIGD WORDEN, en hoewel het eene onbetwistbare daadzaak is, dat duizenden, op den grondslag dier *heiliglijk te eerbiedigen regten*, geldbeleggingen in de effecten der Uitgestelde Schuld hadden bewerkstelligd.

Doch al kon het onmogelijke worden bewezen, te weten, dat de houders zoowel van de hun bij nadere wetten toegekende voordeelen ontzet, als de hun bij de oorspronkelijke of oude wet van 14 Mei 1814 geopende kansen gewijzigd mogten worden (om eene door de voorstanders der Conversie geliefkoosde uitdrukking te gebruiken), dan nog waren ***de voorwaarden der***

gedwongene disconteering volstrekt niet te regtvaardigen, vermits de aangenomene maatstaf van intrest, waarop hier alles aankomt, (1) niet slechts op eenen eigenmagtigen en willekeurigen, maar ook onjuisten en onbillijken grondslag berust.

De gestadige vermeerdering van kapitalen, een natuurlijk gevolg der ongestoorde nijverheid in tijden van rust en vrede, gepaard met eene mindere behoefte aan kapitalen, hebben in de meeste Staten reeds eene vermindering van den algemeenen intrest te weeg gebragt en laten eene voortgaande dalende beweging in de hoegrootheid van de opbrengst der kapitalen (*der Kapital-Gewinnstaxe*) met veel waarschijnlijkheid voorzien.

De vermeerdering en uitbreiding van kapitalen wordt in onzen tijd aanzienlijk bevorderd door de verbazende ontwikkeling der mechanische krachten. Men moge den invloed der met reuzenschreden vermeerderende toepassing dier krachten op de algemeene welvaart uit verschillende oogpunten beoordeelen, — het onderwerp is zeker voor verschillende beschouwingen vatbaar, — zoo veel toch is onbetwist, dat, terwijl in den ruwen toestand der volkeren slechts twee scheppende krachten den algemeenen rijkdom bevorderen, de kracht der natuur en de werking der menschenhanden, thans eene derde, niet minder productieve kracht daartoe bijdraagt, die der mechaniek. Wat voorheen met de uiterste inspanning der kracht van menschen en dieren moeijelijk of wel in het geheel niet kon worden bereikt, wordt thans door eenen metalen cilinder bewerkt, aan welken het genie van den mensch als het ware leven en geest heeft weten in te blazen. Wanneer men naauwkeurige statistieke opgaven had van den rijkdom, die op den geheelen aardbol alleen door de kracht van den stoom jaarlijks daargesteld wordt, men zoude verbaasd daarover staan. En deze onmetelijke productie wordt verkregen, zonder eenige andere consumtie dan die der brandstoffen, waarvan de aarde voor duizenden van eeuwen in haren rijken schoot draagt.

(1) Men vergelijke ook hier de noot op bladz. 141.

Aan de andere zijde wordt de behoefte aan kapitalen al meer en meer verminderd door de versnelde gemeenschap, ook tusschen verwijderde landen en de bespoedigde bewerking der grondstoffen. De stoomkracht is de magtigste tegenstander van eene hooge rente (*Kapital-Gewinnstaxe.*) Wanneer, nog in het begin dezer eeuw, Amerikaansche katoen, in *Engeland* tot fijne stoffen bewerkt, naar het binnenland van *Amerika* terugkeerde, zoo werden voor den aankoop, het transport tot aan de zee, de overvaart, het lossen, de fabricatie, de verpakking, het transport van de fabriekstad naar eene haven, de terugvaart en het vervoer van *New-York* naar de zuidelijke of westelijke Staten der Unie, veel meer maanden vereischt dan thans weken. Wanneer tot dezen tak van nijverheid destijds honderd millioenen noodig waren, zoo zijn, voor eene gelijke omzetting, thans twintig millioenen meer dan toereikende, en de andere tachtig millioenen kunnen tot andere doeleinden gebezigd worden. Wel heeft ook de comsumtie allerwege toegenomen, doch niet in gelijke mate.

Van daar, dat steeds meerdere en meer aanzienlijke kapitalen naar de groote markten stroomen en naauwelijks geplaatst kunnen worden. Op dit oogenblik (April 1842) is op alle groote beurzen van *Europa*, te *Londen*, *Amsterdam*, *Parijs*, *Berlijn*, *Weenen*, *Antwerpen*, *Frankfort*, *Hamburg*, enz. het geld op eene volkomen solide wijze naauwelijks tegen eene rente van 2½ pCt. te plaatsen. De publieke effecten, die, welk vertrouwen ook de Staatsdebiteur verdienen moge, niet als eene, *boven alle wisselvalligheden verhevene* geldbelegging kunnen beschouwd worden, leveren wel is waar eenen hoogeren intrest op, doch geen der Europeesche $4^{8}/_{10}$ pCt jaarlijks.

De 5 pCt. Fransche rente staat op p. m. 120 pCt., geeft derhalve niet meer dan p. m. $4^{1}/_{6}$, de 3 pCt. rente, ten prijze van 80 pCt., niet meer dan 3¾ pCt. jaarlijkschen intrest van het daarin belegde kapitaal. De 5 pCt. Oostenrijksche Metalliek staan p. m. 110

pCt. (1), geven derhalve niet meer dan omstreeks 4 ½ pCt. rente, welke rente echter op 4 pCt. of minder gereduceerd wordt, indien binnen de eerstvolgende twintig jaren eene aflossing van het kapitaal mogt bewerkstelligd worden. Niet beter is het vooruitzigt voor den kooper van 5 pCt. Russische of Napelsche effecten. Van de schuldbrieven van *Pruisen*, alsmede der kleinere Duitsche Staten geeft geen enkel meer dan hoogstens 4 pCt. intrest, evenmin de Engelsche, de Deensche en de Belgische 3 pCt. fondsen. Hiervoren, bij beoordeeling van de nieuwe nationale leening, is reeds van den grooten maatregel van reductie der rente gesproken, waartoe door het Pruisische Gouvernement is besloten; een maatregel, die algemeen goedgekeurd wordt (2) en waarschijnlijk in andere landen navolging zal vinden, als zijnde de meest doelmatige weg, om op eene allezins regtvaardige en ook in andere opzigten heilzame wijze, aanzienlijke besparingen te bereiken. Wanneer onder zulke omstandigheden een Staat deszelfs schuldeischers dwingt, hunne schuldbrieven op eene reeks van jaren tegen $4^8/_{10}$ pCt. jaarlijks (eigenlijk $4{,}85^{76}$ pCt., te weten $2^4/_{10}$ pCt. in de zes maanden) te disconteren, zoo ligt daarin eene stilzwijgende bekentenis opgesloten, dat deze Staat zich voor minder solvent houdt dan alle andere Staten, of wel, dat hij van zijne oppermagt verkiest gebruik te maken om aan zijne schuldeischers voorwaarden op te dringen, buiten alle evenredigheid met de algemeene omstandigheden van het oogenblik.

Zoo veel te minder laat zich deze dwang verdedigen door de noodlottige daadzaak, dat de Ne-

---

(1) Te Amsterdam, waar de Weener florijn tegen 125 Cents berekend wordt, p. m. 107 pCt, hetgeen, onder berekening van het Zilver-pari met p. m. 110 pCt. gelijk staat.

(2) Onder anderen door de verschillende Korrespondenten der Augsburger *Allgemeine Zeitung*. In eenen brief van eenen inzender » *Vom Rhein*," die veelal in den geest der oppositie schrijft, leest men daar: *Dass über die Zweckmässigkeit der Regierungs-Maasregel nur eine Stimme ist, darüber ist kein Zweifel. Die Prämie a 2 pCt., 1½ pCt. und 1 pCt hält man für überflüssig, aber für einen natürlichen Ausfluss der der Staatsregierung eigenen Milde gegen die Staatsgläubiger. Auch wird dies allgemein erkannt u. s. w.*

derlandsche effecten op het tegenwoordig oogenblik $4^{8}/_{10}$ pCt. rente opleveren, daar dit evenmin een gevolg is der algemeene wereldpolitiek, als der bijzondere gesteldheid van het Rijk of deszelfs Koloniën, welke niet ongunstiger zijn dan voor drie jaren, maar hoofdzakelijk als het gevolg moet beschouwd worden der hiervoren sub N°. I–XXXIV opgesomde, alsmede van zoo vele andere niet vermelde handelingen, van den tegenwoordigen ijverigen en welmeenenden, doch in de keuze der middelen zeer ongelukkigen Chef van het Departement van Financiën, in welken de renteniers dan ook zeer weinig vertrouwen blijken te stellen. (1). Wie weet of niet, na de aftreding van dien man en de verwijdering van zijnen regtsgeleerden aanhang in en buiten het Ministerie van alle beheer van zaken, de Nederlandsche effecten, zoo al niet, gelijk in vroegere tijden, hooger in prijs zullen worden, dan die van alle andere Staten der wereld, toch spoedig eenen meer met de waardigheid der natie overeenkomenden prijs zullen verwerven, niet langer, gelijk thans, vele percenten lager zullen staan, dan de effecten van alle andere, ook de minst geachte Staten, die van het ongelukkige Schiereiland alleen uitgezonderd.

Het kan niet dikwerf genoeg herhaald worden: Te geener tijd, bij geene gelegenheid, ook niet onder de allerhagchelijkste omstandigheden, waren de Nederlandsche effecten, bij vergelijking met de prijzen der meeste overige Europesche effecten, zoo laag, was bij gevolg de maatstaf van intrest zoo onevenredig hoog, als sedert het bestuur van den Heer ROCHUSSEN. En uit zulk eenen geheel exceptionelen

(1) De groote kapitalisten, welke in het hoogste ressort over het crediet der Staten beslissen, hechten doorgaans aan zekere aristokratische beginselen, en zien het zeer ongaarne, dat de opperste leiding der belangen, doch voornamelijk der financiële belangen van eenen Staat, anders dan aan eenen aanzienlijken man toevertrouwd wordt, die zelf tot hunne klasse behoort of den luister der geboorte tegen hunne geldmiddelen kan in de weegschaal plaatsen. Waar beide hoedanigheden ontbreken, willen zij zich slechts ten opzigte van een uitstekend genie, eenen CANNING of eenen HUSKISSON eene uitzondering laten welgevallen.

toestand zoude voor den houder van eenige vordering ten laste van den Staat de verpligting kunnen afgeleid worden, om zijnen titel op meer dan twee eeuwen tegen eenen onnatuurlijken maatstaf van intrest te disconteren!

Door de voorstanders van het beheer van den tegenwoordigen Chef der Financiën heeft men soms hooren beweren, dat de onevenredig lage prijs der nationale schuldbrieven grootendeels het gevolg is der buitengewone benarde omstandigheden, waarin het Rijk verkeerde, en dat dit spoedig zal beteren. De Minister zelf heeft van reductie van intrest gesproken. Omhelzen wij voor een oogenblik deze meening, verdedigen wij dezelve door een beroep op de ondervinding, welke leert, dat in tijden van rust en vrede de maatstaf van rente doorgaans lager is dan in tijd van oorlog, dat de daling na het herstel van den vrede of het ophouden van buitengewone inspanningen, slechts van lieverlede plaats heeft, vermits de operatiën, welke in den eersten tijd tot herstel van het evenwigt tusschen de uitgaven en ontvangsten van den Staat noodig zijn, nog ongunstig kunnen werken; dat evenwel het verschil in den loop van een tien- of twaalftal jaren van ongestoorden vrede reeds vrij aanzienlijk zijn kan, gelijk bij voorb. in *Pruissen*, *Beijeren*, *Baden* en de meeste andere Duitsche Staten, de rente der Staatsschuld van 1815—1825 van zes tot acht allengs op vier pCt. gedaald is. Maar, na dit alles te hebben toegegeven, ontstaat de vraag, of, indien wezentlijk gegrond vooruitzigt op verbetering voorhanden is, de schuldeischer gedwongen kan worden, om zijne schuldvordering op meer dan twintigmaal tien jaren, onder korting van eenen intrest te disconteren die *als het kortstondige gevolg van buitengewone omstandigheden* voorgesteld wordt?

Niet zonder reden was de rente der Staatsschuld voorheen in Nederland steeds lager dan in elk ander land der wereld, en deze redenen bestaan meestendeels ook heden nog. Het is eene onbetwiste stelling, dat de prijs van het geld, even als die van elke andere waar, zich regelt naar de meerdere of

mindere aanbieding; algemeen ook wordt erkend, dat de kapitalen nergens overvloediger zijn dan in Nederland. De bevolking noch de nijverheid nemen op zulk eene uitgebreide schaal toe, dat daardoor eene groote massa van kapitalen vereischt wordt. Deze blijven derhalve steeds aangeboden, en wel tegen mindere prijzen dan elders, hetgeen aanleiding geeft, dat ook heden nog de Regeringen even als de Particulieren van vreemde landen, in Nederland gelden komen opnemen. Nergens zijn aanzienlijke kapitalen zoo digt bijeen gedrongen, als in Nederland, en even als men doorgaans in eene groote handelstad met minder moeite en goedkooper geld vindt, dan zelfs in die provinciën, waar, naar evenredigheid van de behoefte, eene grootere ruimte van kapitalen aanwezig, echter moeijelijk op te sporen is, — zoo ook moeten in Holland gelden voor den Staat gemakkelijker en billijker verkrijgbaar zijn, dan de Regeringen van landen, zelfs met grootere, doch veel meer verspreide kapitalen, deze ooit kunnen vinden; — om niet te gewagen van de vele pieuse gestichten en andere publieke instellingen, welke hoogstaanzienlijke kapitalen niet anders dan in effecten van den Staat mogen beleggen, onverschillig hoe hoog of gering de rente zij, welke deze effecten geven.

In de laatste jaren werd in Nederland eene zekere behoefte aan kapitalen onderhouden door den op eene groote schaal ontwikkelden scheepsbouw, door de daarstelling van onderscheidene Assurantie-Maatschappijen enz. Doch naarmate de geringere scheepsvrachten en de verminderde premiën van assurantie de winst der alzoo belegde kapitalen doen inkrimpen, zullen deze middelen van kapitaal-belegging de dalende beweging van den intrest niet verder kunnen beletten. Ook de vergrooting van het kapitaal der Ned. Bank heeft tijdelijk eene som van eenige millioenen aan de algemeene circulatie onttrokken, die echter van lieverlede, en door eene ruimere uitgifte van Bankbilletten, misschien zelfs verdubbeld, in dezelve terugkeert.

De maatstaf van den intrest is voorts afhankelijk

van de wetten van een land, alsmede van de zedelijkheid en voorzigtigheid der ingezetenen. Waar de wetten den schuldeischer slechts eenen geringen waarborg aanbieden, gelijk in de meeste Staten der nieuwe wereld; waar de voorbeelden van buitensporige speculatiën en moedwillige bankbreuken zoo algemeen zijn, als in *Engeland;* waar de schuldenaars zoo gaarne tot allerlei haarkloverijen toevlugt nemen, als in *België;* of waar de regterlijke magt niet verheven is boven de verdenking van onder ongeoorloofden invloed te staan, — zal de standaard van den algemeenen intrest niet zoo laag kunnen zijn, als daar ter plaatse, waar de strenge en onkrenkbare handhaving van doelmatige wetten de belangen van den schuldeischer verzekert, waar den frauduleusen bankbreukige de zwaarste straffen treffen, waar roekelooze ondernemingen zeldzaam zijn en de chicaneur, welke ook zijne maatschappelijke betrekking zijn moge, zich aan de algemeene verachting blootstelt. Het is natuurlijk, dat de hoegrootheid der rente in de dagelijksche transactiën eenen grooten invloed uitoefent op de rente, die de Staat betalen moet. (1)

In al deze opzigten zal bij een goed financiëel beheer de rente der Staatsschuld nergens lager zijn dan in *Nederland.*

Dat de groote omvang der Staatsschuld eenen lagen standaard van rente volstrekt niet belet, bewijst *Engeland.* Zelfs is eene aanzienlijke Staatsschuld beter dan eene geringe vatbaar voor vermindering van intrest, vermits de in de eerste belegde talrijke en groote kapitalen niet even gemakkelijk als kleinere sommen op eenige andere wijze voordeelig besteed kunnen worden. Inderdaad kan *Engeland*, dat elk jaar niet veel minder aan intrest betaalt, dan het kapitaal der geheele Russische Staatsschuld bedraagt, veel gemakkelijker eene reductie der rente ten uitvoer

(1) Even als omgekeerd de intrest, welken eene geldbelegging in de nationale effecten aanbiedt, steeds eenige terugwerkende kracht heeft op den prijs van het geld in den handel.

brengen dan *Rusland*, en *Nederland* gemakkelijker dan *België* of *Denemarken.*

En in weerwil van dit alles, op eene reeks van twee honderd en vijf en twintig jaren EENE GEDWONGENE KORTING VAN $4^8/_{10}$ PCT. INTREST EN INTREST OP INTREST!

Er behoort veel moed toe om bij zulke willekeur, de gedwongene Conversie, gelijk Mr. F. A. VAN HALL, eenen maatregel te noemen, »waardoor de regten van de schuldeischers zoo weinig verkort worden, dat zij juist datgene zullen erlangen, wat hun was toegezegd, op zoodanige wijze, dat zij geheel en volkomen schadeloos gesteld worden, of liever, dat zij het volle genot van hetgeen hun was beloofd, bekomen" — en om voorts te verklaren:

»dat verkregene regten niet mogen verkort worden; dat gedane toezeggingen, waarop de schuldeischers van den Staat gezien hebben, moeten worden nagekomen; dat niemand zijnen wil mag veranderen tegen het regt van eenen anderen (1); dat deze beginselen, als de volstrekte en onveranderlijke voorschriften der regtvaardigheid ook hier geëerbiedigd moeten blijven enz."

Het scheen mij noodzakelijk, deze punten met meer dan gewone volledigheid te behandelen, met zekere overmaat van bewijzen te staven, ten einde op de meest overtuigende, op de onbetwistbaarste wijze te doen blijken, ten einde ook den voorstander van de verpligte Conversie tot de bekentenis te dwingen, dat in het onderhavige geval *noch noodzakelijkheid voorhanden was, noch eene behoorlijke schadeloosstelling aan de, tot afstand van hunnen*

(1) Mr. VAN HALL gebruikt hier de woorden van PAPINIANUS, l. 75 D. de reg. Juris: *Nemo potest mutare consilium suum in alterius injuriam* en dacht bij deze geheele phrase zeker ook aan het: *jure naturae aequum est, neminem cum alterius detrimento et injuria fieri locupletiorem.* PAPINIANUS en POMPONIUS hebben zeker niet voorzien, dat deze regelen, in materie van Staatsregt, eene »wijziging" konden ondergaan. De laatste mogt wel zeggen: *jure naturae aequum est*, doch te vergeefs!

wettigen eigendom GEDWONGENE ***schuldeischers van den Staat werd toegekend*** (1), en ten einde geen de minste twijfel kan blijven bestaan nopens de uitkomsten, waartoe de door den regtsgeleerden aanhang van het Ministerie van Financiën verdedigde valsche stellingen in de toepassing kunnen en moeten leiden.

Indien deze stellingen niet valsch waren, dan hadden dezelve evenzeer in het jaar 1831, als in 1841 kunnen toegepast worden, dan moesten dezelve voor *Spanje* niet minder gelden dan voor ***Nederland;*** dan had de Nationale Uitgestelde Schuld in het jaar 1831, bij den stand der Nat. Werkelijke Schuld op 35 pCt. en op den grondslag van eenen daarmede geëvenredigden maatstaf van intrest, tegen p. m. drie vijfde pCt. (zes gulden voor *f* 1000 Uitgestelde Schuld, *Kansbillet* EN *Restant*), dan zou de Spaansche Uitgestelde Schuld van het jaar 1831 heden tegen minder dan een half pCt. ingetrokken kunnen worden. Welke hatelijke, het vermogen van duizenden ondermijnende maatregelen zouden dus niet door zulke buitensporige grondstellingen kunnen geregtvaardigd worden? Reeds de gestadige vrees daarvoor, zoo dezelve algemeen veld won, zoude alle vertrouwen in de openbare goede trouw moeten vernietigen.

Het is, ik moet de verzekering herhalen, volstrekt mijne bedoeling niet, de waarde der Wet te verminderen, die niet slechts door de Tweede Kamer, maar gelijk in de eerste regelen van het VAN HALL'sche ge-

---

(1) Men mag hopen, dat mannen van hooge kunde en gevoel voor het regt, gelijk de Heer DE JONGE VAN CAMPENSNIEUWLAND, mannen, die bij meer dan eene gelegenheid het gevaarlijke en onregtvaardige van elke aanranding der regten van de Staatsschuldeischers volmondig erkenden, evenwel de gedwongene Conversie der Uitgestelde Schuld, OP DEN GRONDSLAG EENER VOLLEDIGE SCHADELOOSSTELLING, meenden te mogen verdedigen, na eene onpartijdige overweging der voorgaande, op onomstootelijke grondslagen berustende uitéénzetting, van hunne dwaling terug komen en niet aarzelen zullen, dit bij eene gepaste gelegenheid ruiterlijk te bekennen. — **Dwalen is vergeefelijk; doch het is veel minder vergeefelijk, eene meening nog halsstarrig vol te houden, nadat men van het verkeerde derzelve overtuigd is geworden.**

schrift verzekerd wordt, met eene zoo groote en afdoende meerderheid bij de beide Kamers der Staten-Generaal aangenomen is geworden. De Kamers, welke, Beiden, nog in de laatste zitting zulke schitterende blijken van onafhankelijkheid en stelselmatigheid hebben gegeven, zullen, even als de Hooge Regering, even als de Raad van State, niet anders dan op goede gronden tot de aanneming van een zoo hoogstgewigtig wetsontwerp besloten hebben, al zijn deze gronden dan ook niet openbaar bekend geworden. Doch ik meen duidelijk te hebben aangetoond, dat deze aanneming NIET OP DEN GRONDSLAG DER VOLKOMENE SCHADEVERGOEDING, dien de regtsgeleerden van het Ministerie van Financiën verdedigen, kan geschied zijn.

Dat men dan ook ophoude, den maatregel omtrent de Uitgestelde Schuld op den grondslag van een hooger Staatsbelang, van de noodzakelijkheid, van eene volkomene schadeloosstelling en van de billijkheid te verdedigen! De Wetgevende Magten hebben tot den maatregel besloten. Wat deze besluiten, moet geeerbiedigd worden; daarmede is alles gezegd. De Wetgevende Magten zullen in een volgend jaar tot de intrekking van den waarborg der leeningen ten laste van 's Rijks Overzeesche Bezittingen kunnen besluiten, of dat de, bij het aangaan der leening, vastgestelde jaarlijksche amortisatie (van het jaar 1845 af jaarlijksche aflossing) der 3 ½ pCt. schuldbekentenissen zal ophouden, of ook, dat van de Inschrijving op het Tweede Grootboek der Nat. Schuld, in stede van vijf, slechts vier pCt. rente zal worden betaald, en men zoude al deze en nog vele andere maatregelen evenzeer op den grondslag van een hooger Staatsbelang, van de noodzakelijkheid, van eene volkomene schadeloosstelling en van billijkheid kunnen verdedigen. Doch de publieke schrijvers, die zich zulk eene ongepaste verdediging veroorloven, zouden aan de Regering eene slechte dienst doen, door alzoo eene leerzame ondervinding aller eeuwen in den wind te slaan. Wanneer NAPOLEON het magtwoord »*je veux*" uitsprak, dan

werd dit door twee derden van *Europa* eerbiedig gehoorzaamd; wanneer echter zijne satelliten de niet altijd met de strenge beginselen van het regt strookende bevelen door allerlei machiavellistische gronden trachtten te verdedigen, als billijk te doen voorkomen, dan werd de groote man door hen verachtelijk gemaakt. Het is groot, de meening van millioenen onversaagd te trotseren; maar het is klein, handelingen door schijngronden te vergoelijken, wanneer men de magt bezit, deze *schijngronden* als *goede gronden* te doen gelden. Ook heeft NAPOLEON veel minder het oordeel van den nazaat te vreezen over zijne, veelal door de omstandigheden eenigzins te verontschuldigen, misbruiken van magt, dan over de regtsverdraaijingen, die bij alle door zijn zwaard overwonnene volkeren eenen zoo diepen wrok tegen zijne dwangheerschappij deden ontstaan. Oneindig meer haat en afkeer dan de bloedige daad zelve, heeft de zoogenaamde regtspleging verwekt, die de ter dood brenging van den HERTOG VAN ENGHIEN en van den boekhandelaar PALM voorafging.

Mogten toch de aan het Ministerie verknochte schrijvers dit niet uit het oog verliezen!

Wilde nu ook de Regering, in verband met de Kamers, bij nadere interpretatie vaststellen: dat er *noodzakelijkheid* bestond tot den maatregel omtrent de Uitgestelde Schuld, en dat de schadeloosstelling aan de houders wel berekend en in allen opzigte voldoende is; wilde zij hen, die integendeel betoogen, dat hier geene noodzakelijkheid voorhanden was en het geringe aequivalent, aan de houders opgedrongen, den naam van schadeloosstelling, indien men het woord in deszelfs gewone beteekenis neemt, volstrekt onwaardig is; die voorts beweren, dat de Staat eigenmagtig en willekeurig gehandeld, hen, die op de vervulling der bestaande wetten (1) staat maakten, bitter te leur gesteld, ontelbare bezitters van hunne wel gevestigde vooruitzigten voor de toekomst beroofd

(1) »WELKE HEILIGLIJK MOETEN GEËERBIEDIGD WORDEN."

of zelfs in armoede gedompeld heeft; dat de maatregel in de hoogste mate onstaatkundig is, allernadeeligst voor 's Lands aanzien en crediet; dat daardoor de Nimbus vernield wordt, die den naam van *Nederland* omstraalde; dat geene aardsche magt in staat is, het kwaad volkomen te herstellen, — wilde men zelfs, bij eene speciale wet, hen, die dit alles ronduit verklaren en volhouden, de zwaarste straffen opleggen, zoo zou dit juist evenveel bewijzen. als, eenige eeuwen geleden, het besluit van een Roomsch Convent, dat niet de aardbol, maar de zon zich beweegt, of als het besluit eener Fransche Wetgevende Vergadering, omtrent het al dan niet-bestaan van een Opperwezen. Gelukkiglijk ziet het meer verlichte menschdom met een streelend zelfsgevoel op de donkere en barbaarsche tijden terug, toen men onderwerpen, tot het gebied der wiskunde of der gemoedelijke overtuiging van den mensch behoorende, onder het domein der wetten en besluiten wilde breugen.

Neen, niemand zal het aan de ongelukkige houders van Uitgestelde Schuld verbieden, dat zij eenigen troost zoeken in de uitboezeming van hun gevoel over de hun berokkende ramp, dat zij luide voor de wereld verklaren: dat het niet is het Keizerlijke Decreet van 1811, niet de zoo belasterde Wet van 14 Mei 1814, nog minder die van 25 December 1824, maar dat het alleen de valsche en gevaarlijke stellingen der » regtsgeleerden in en buiten het Ministerie van Financiën" zijn, welke, in weerwil der ernstige en gemoedelijke waarschuwingen van eenen LUZAC, door de Kamers goedgekeurd, hunne schuldvordering aan den Nederlandschen Staat wezentlijk verminderd, als het ware vijfdubbel getierceerd hebben.

Ongelukkig jaar 1841, waarin, aan beide zijden van den Oceaan, Wetgevende Vergaderingen aan zulke stellingen, hunne goedkeuring gehecht, *gedwongen Conversie* en *repudiatie van Staatsschulden* door de Volksvertegenwoordiging den geheiligden naam van WET verkregen hebben!

BEROEP OP ANDERE STATEN.

Eene allerongelukkigste gedachte van den Heer VAN HALL is het beroep op de daden van sommige andere Staten, om de *wettigheid* (regtvaardigheid) van den maatregel omtrent de Uitgestelde Schuld te *handhaven* (verdedigen), » Vele Rijken van *Europa*" leest men op bladz. 22, » hebben zich in den droevigen toestand bevonden, dat zij geene eer aan hunne verbindtenissen konden doen. Om van *Oostenrijk*, dat nog altijd bezig is, om zijne schuldeischers bij loting weder in hunne regten te herstellen, het verlies van nu reeds 30 jaren interessen voor hunne rekening latende, te zwijgen; om van *Frankrijk* niet te gewagen, waarvan de schuld gedurende langen tijd den naam en altijd den aard van eene getierceerde schuld (*tiers consolidé*) behouden heeft, bepaal ik mij bij *Rusland* enz."

Het is geschiedkundig waar, dat *Frankrijk* en *Oostenrijk* in der tijd in gebreke zijn gebleven, de verpligtingen te vervullen, welke deze Staten als geldopnemers jegens bijzondere personen hadden aangegaan. Doch wanneer is dit geschied? In tijden van oorlog en onrust, misgewas, hongersnood en andere zware rampspoeden. De Gouvernementen dier Staten zoo min, als de schuldeischers, hebben deze daden van oppermagt als op zich zelve billijk en regtvaardig voorgesteld of erkend, maar, de eersten, de afwijking van de bedongene voorwaarden als door den hoogsten nood afgedwongen verontschuldigd, de anderen deze als een gevolg der algemeene ellende gedragen. Maar hebben de genoemde Staten ooit, *in tijd van rust en vrede*, de noodzakelijkheid ingeroepen, om de bestaande verpligtingen jegens de Staatsschuldeischers eigenmagtig te wijzigen? Om zich van het tegendeel te overtuigen, herleze men eenige der Keizerlijk Oostenrijksche besluiten, die blijken dragen van de diepe bekommering der Bewindvoerderen over de droevige omstandigheden, die zulke rampzalige maatregelen geboden. —

En hoedanig was, bij beide landen, het gevolg? Dat de *Tiers Consolidé*, de nog heden bestaande vijf pCt. Fransche rente, op 11 Januarij 1798 tegen 17 francs (kapitaal voor vijf francs jaarlijksche rente) genoteerd werd, nadat, drie dagen te voren, de nog niet getierceerde inscriptiën tegen fr. 6,95 c. verhandeld waren geworden; dat de *Weener Stads-Banko* en andere Oostenrijksche Staatsschulden jaren achteréén, tegen één tiende van de nominale waarde aangeboden, en dat tweemaal tien jaren van algemeenen vrede en eene voortreffelijke administratie naauwelijks in staat waren om het crediet van den Staat volkomen te herstellen. Algemeen werden, ten gevolge van de, door den Heer VAN HALL, met eene onmiskenbare zelfvoldoening, (1) aangehaalde maatregelen, de genoemde Rijken als in staat van faillissement verkeerende beschouwd, derzelver schuldbrieven niet als die van eenen solventen debiteur, maar gelijk schuldvorderingen aan eenen failliten boedel verhandeld, en jaren gingen heen, eer de kapitalisten aan de, dikwerf en onder verschillenden vorm, beproefde aanzoeken om nieuwe voorschotten ook slechts gehoor verleenden. — Dat de Oostenrijksche Regering zelve de bepalingen van het merkwaardige Keizerlijke Decreet van 20 Febr. 1811, als door den drang der omstandigheden afgeperst en *voor herstelling vatbaar* beschouwd heeft, bewijst onder anderen de omstandigheid, dat later altijd en ook nog heden, na

---

(1) Deze zelfvoldoening laat zich verklaren. Doch mag men van eenen Nederlander, wiens Vaderlandsche borst de Koning nog onlangs met een eerelint versierde, verwachten, dat hij 's lands geschiedenis doorwrocte, om bij landgenoot en vreemdeling de treurige herinnering aan de donkerste bladzijden dier geschiedenis te verlevendigen? Voorzeker ligt de aanleiding hiertoe veel minder in zijn hart dan in zijn pleitbezorgerschap. — Wie kent niet den noodlottigen invloed op 's Rijks crediet, dien een verkeerde maatregel, te kwader uur weder ter sprake gebragt, in der tijd op 's lands crediet uitoefende?

De Heer V. H. gewaagt, bladz. 23, van eene voordragt, door den Raadpensionaris SCHIMMELPENNINCK in 1805 gedaan. Zijn zoon, de Graaf SCHIMMELPENNINCK hield, verzekert men, in de Eerste Kamer tegen het ontwerp der gedwongen Conversie eene voortreffelijke redevoering.

ruim dertig jaren, in de (ten gevolge van overschrijving op een' anderen naam, of wegens onbruikbaarheid der oude stukken) van tijd tot tijd uit te geven *nieuwe Stads-Banko* of andere *Obligatiën* der zoogenaamde oude schuld, onveranderd de oorspronkelijke tekst, welke den houders eene jaarlijksche rente van vijf (of vier) pCt. verzekert, gebezigd en slechts in eene noot aangemerkt wordt: » *Zufolge Patent von 20 Hornung* (Febr.) 1811 *mit zwey und ein halb* (of betrekkelijk met twee) *vom Hundert jährlich zu verzinsen.*"

Het beroep op deze betreurenswaardige maatregelen van vreemde Rijken zou derhalve slechts dan kunnen te pas komen, wanneer op den voorgrond gesteld en bewezen wierd, dat *Nederland* zich in eene even hagchelijke gesteldheid bevindt als *Frankrijk*, tijdens de Wet van 30 Sept. 1797 (9 *vendémiaire de l'an* 6.), als *Portugal*, tijdens de Wet van 17 Oct. 1840 (1), als *Oostenrijk*, tijdens de Decreten van 26 Febr. 1810, 20 Febr., 20 Julij, 1 en 20 Sept., 7 Nov. en 6 Dec. 1811, 2 Jan. 1812 enz.

In een dier Besluiten wordt, in aandoenlijke bewoordingen, van eene nieuwe zware ramp gesproken, die de getrouwe onderdanen van den Keizer hadden te verduren. Eenvoudig en gemoedelijk, opmerkenswaardig in de bewoording en treffend is de verklaring:

(1) De bij deze wet vastgestelde Conversie der buitenlandsche leeningen van Portugal was op zich zelve geen onbillijke maatregel. De Staatsmagten verklaarden, ten gevolge van eenen zamenloop van ongelukkige omstandigheden, gedurende de eerstvolgende jaren, niet volledig aan de verbindtenissen van den Staat te kunnen voldoen en boden den Staatsschuldeischers aan, in de eerstvolgende 4 jaren de helft, in de daarop volgende 4 jaren drie vijfde, dan gedurende 8 jaren het geheel van den oorspronkelijk bepaalden intrest te betalen, voorts in de dan volgende 22 jaren, *behalve dien oorspronkelijken intrest, nog zoo veel meer, als in de eerste 12 jaren gekort zal zijn.* De schuldeischers missen derhalve *alleen den intrest van een gedeelte der jaarlijksche rente.* Ware slechts ééne bepaling weggelaten: de vermindering van het *kapitaal* der 3 pCt. Bonds, door deze voor niet meer dan 60 pCt. in 5 pCt. effecten aan te nemen, en ware de binnenlandsche schuld op volkomen gelijke wijze als de buitenlandsche behandeld geworden, zoo zoude de door Portugal gevolgde gedragslijn in geen opzigt berisping verdienen.

Die Körner sind nicht gerathen. (De graanoogst is mislukt.) Kan men onderstellen, dat een VON GENTZ door deze ramp der natuur *een regt* tot verhaal op de schuldeischers van den Staat heeft willen staven? Of moet niet in deze opregte verklaring een beroep op de inschikkelijkheid en meewarigheid der Staatsschuldeischers erkend worden? Zoodanig beroep was èn regtvaardig, èn staatkundig. Want de schuldenaar, die ronduit zijnen tegenspoed en het voor hem daaruit ontstaande onvermogen verklaart, om aan zijne verbindtenissen gestand te doen, verdient, althans naar de zienswijze van den koopman, meer inschikkelijkheid en heeft oneindig meer kans, om, in lateren tijd, het algemeene vertrouwen, trapsgewijze, weder voor zich te winnen, dan een ander, die zich door ver gezochte exceptiën, door allerhande juristische subtiliteiten en, den achtbaren regtsgeleerde onwaardige haarkloverijen, aan de vervulling zijner verbindtenissen tracht te onttrekken, gelijk bij voorb. *Spanje* bij verscheidene gelegenheden gedaan heeft en, op dit oogenblik, enkele Staten van *Noord-Amerika* pogen te doen.

Dat dan ook *Nederland*, het land der *goede trouw*, indien het zich in zulk eene deerniswaardige gesteldheid mogt bevinden, als *Oostenrijk* op het tijdstip, waaraan door den Heer VAN HALL herinnerd wordt — in eene wanhopende gesteldheid, waar (gelijk in de belegerde stad) de ijzeren wet der noodzakelijkheid de stipte bevolging der voorschriften van regt en billijkheid verbiedt, ja zelfs het zachtste gevoel, dat de menschen in gewone tijden eerbiedigen en beminnen, smoort — even rondborstig handele; dat het land der goede trouw in zulk een geval niet ééne klasse van Staatsschuldeischers, bij uitsluiting, maar hen allen, die, in welke hoedanigheid ook, vorderingen ten laste van den Staat hebben, gelijkmatig treffe! Doch gelukkiglijk is het zoo ver niet gekomen. *Nederland* bezit nog ruimschoots de middelen, om aan al deszelfs verbindtenissen volkomen gestand te doen, mits slechts van deze middelen behoorlijk nut getrokken en de kring der verbindtenissen niet zonder noodzakelijkheid

uitgebreid worde. Met genoegen verwijze ik hier op het tweede en derde hoofdstuk van het werkje MISSISIPPI! waarin *Nederlands aanspraken op crediet*, deszelfs veelvuldige en grootsche aanspraken, alsmede vele *middelen tot herstel*, met eene streelende zelfvoldoening opgesomd zijn, aan welke vaderlandsche mannen liever hunne goedkeuring zullen hechten, dan aan de weinig benijdenswaardige voldoening, de vlekken, ook van 's lands eigene geschiedenis, begeerig op te zoeken, om maatregelen van het tegenwoordige daaraan te toetsen en daarmede te vergelijken. Mogen dan ook redeneringen, geschikt om aan de meening van het publiek eene tegenovergestelde rigting van het werkje MISSISIPPI (1) te ge-

(1) Het zij mij vergund, hier eenige zinsneden uit dit geschrift aan te halen:

«Nederland heeft zoo veel en meer aanspraak op vertrouwen, dan eenig ander rijk, hoe uitgebreid dit ook moge zijn aan bodem of bevolking. Nederland is een *monarchaal-constitutionele* Staat; deszelfs schulden, voor zoo verre zij reeds vóór 1814 bestonden, werden door al de wetgevende magten erkend, de latere in overéénstemming derzelve opgenomen. De Nederlandsche Staatsschuld is derhalve even goed *national debt*, *dette nationale*, als die van Engeland, Frankrijk of eenigen anderen Staat met constitutionelen regerings-vorm, en levert eenen waarborg op, die min of meer gemist wordt bij schulden van autokratische Staten, welke niet zelden als persoonlijke schulden van den souverein en als afhankelijk van den goeden wil van elken troonopvolger aangemerkt worden. Aan de andere zijde behoort Nederland tot die Staten, waar de meest mogelijke, ja, eene voorbeeldige inwendige rust en orde heerschen; ten dezen opzigte is er meer overeenkomst met de zuiver monarchale Staten. In Holland betwisten geene opgewondene partijen elkander het gezag en stellen, soms uit louter persoonlijk belang, of om hare hartstogten te bevredigen, het welzijn der natie in de waagschaal. Evenmin is het te vreezen, dat *coalitien*, uit de meest uiteenloopende bestanddeelen te zamen gesteld, het roer des Staats van het eene tot het andere uiterste zullen slingeren. Nederland VEREENIGT dus in zich *en de voorwaarden, welke aan de Staten met constitutionelen regeringsvorm een zoo hoog crediet hebben verschaft, en de hoo-*

ven, geschikt om tot de schromelijkste gevolgtrekkingen te leiden, door sommige leden der Regering bewierookt worden en hunnen steller de kans op de aanzienlijkste Staatsbetrekkingen openen, — de Neder-

danigheden, welke, althans in de laatste jaren, ook aan de zuiver monarchale Staten zoodanig crediet hebben doen verwerven, ja, met uitzondering van eenige kleine Duitsche Staten, — wier schuldbrieven inderdaad verbazend hoog staan — is Nederland de eenige Staat, waar de Staatsschuld door de vertegenwoordigers der natie erkend, bij gevolg onder de onvoorwaardelijke verpligting van geheel de natie gesteld is, zonder dat de Staatsschuldeischers, tegenover dien allezins vertrouwen inboezemenden waarborg zoodanige beroeringen hebben te vreezen, als waarvan de meeste andere constitutionelen rijken, althans de aanzienlijkste derzelve, op dit oogenblik het tooneel zijn en waarschijnlijk nog lang zullen blijven."

« Ook met betrekking tot de stiptelijkste handhaving der beginselen van regtvaardigheid en de daaruit voortvloeijende naauwgezette vervulling van alle verbindtenissen behoeft Nederland voor geen' der genoemde Staten onder te doen; NEDERLANDS GOEDE TROUW WORDT DOOR DE GEHEELE WERELD OP PRIJS GESTELD! — (Zoo mogt men spreken op een oogenblik, toen de « regtsgeleerden in en buiten het Ministerie van Financiën" zich nog niet met 's lands financiën bemoeiden.) Voorts:

« En indien ik nog eenen blik werp op de beschaving, de algemeen verbreide kennis, den geest van bedaarden, daarom te meer zekeren vooruitgang, den godsdienstigen, alsmede echt vaderlandschen zin dier arbeidzame, nijvere, vindingrijke en tevens zoo manmoedige en dappere natie, indien ik eenen blik werp op de veelvuldige en grootsche hulpbronnen, op den bloei der koloniën, de hooge welvaart van handel, scheepsbouw en zoo vele andere takken van nijverheid, op den algemeen verbreiden welstand, op de onmetelijke rijkdommen en den gestadigen overvloed van kapitalen, in weerwil van zoo veel groote en kostbare ondernemingen, indien ik bedenk, dat schier alle Staten der oude en nieuwe wereld aan Nederland als het ware, schatpligtig zijn geworden, dan vraag ik mij zelven af: waarom zal Nederland niet, zoo als in menige andere opzigten, ook met betrekking tot het crediet van den Staat, den rang der eerste rijken bekleeden?"

lander van den echten stempel zal zich steeds aan de zijde scharen van hem, die de tijden in hoofd en hart draagt, welke de schoonste bladzijden in 's lands geschiedenis beslaan en die de hoop en het vertrouwen koestert, ze eenmaal te zullen zien terugkeeren.

Waarlijk, eene vertaling van het boekske van den Heer v. H. in andere talen en de verbreiding van duizenden van exemplaren in *Engeland* en *Duitschland*, met de aanmerking, dat de schrijver, en eenige met hem overeenstemmenden, gedoodverwd worden, grooten invloed uit te oefenen op het bestier van 's Rijks financiële aangelegenheden, zoude toereikende zijn om aan het algemeen bestaande wantrouwen, dat reeds zulke wrange vruchten heeft gedragen, niet alleen nieuw voedsel, maar, als het ware, eene soliede basis te geven; en dubbel betreurenswaardig ware het, wanneer de invloed, welken de verdedigers van zulke valsche en gevaarlijke stellingen omtrent de verpligtingen van den Staat, thans door middel van hunne vrienden, op het beheer van 's lands zaken schijnen uit te oefenen, ooit in eenen onmiddellijken officiëlen invloed overging (1).

---

(1) Ware het niet bevreemdend, wanneer in een land, dat meer dan eenig ander de behoefte gevoelt, deszelfs door eenen zamenloop van omstandigheden zwaar geschokt crediet te herstellen, in een land, dat tevens met regt fier is op het bezit van vele bekwame en onberispelijke mannen, de keuze van den Vorst, bij de benoeming van een hoofd van het departement van *justitie*, zich juist op een dergenen vestigde, die de maatregelen der Regering, wel is waar, sedert eenigen tijd met ijver, doch op de onbehendigste wijze ondersteund en zich tot openbare verdedigers van allerbedenkelijkste, het openbaar crediet ondermijnende leerstellingen opgeworpen hebben?

Het is waar, niet slechts door sommige dagbladen, maar ook door een deftig tijdschrift, werd zulk een man onder de waardige aspiranten naar de Portefeuille van Justitie genoemd, doch men bleef de verklaring schuldig, uit welke aanleiding aan de zijde van eenen LUZAC en BORRET, — Staatsmannen, die zelfs de verregaandste laster nimmer waagde te bezwalken — de naam ook van eenen regtsgeleerde geplaatst werd, welke, zoo men wil, zich niet steeds van de meest kiesche middelen tot verdediging der belangen zijner partij bediend heeft. Werd niet, — hoezeer dan ook naar mijne zienswijze ten onregte — deze naam zelfs in verband gebragt met vertoogen in dagbladen,

In *Nederland* zelf is deze indruk misschien minder te vreezen, omdat de Nederlander weet, dat,

---

waarin — naar aanleiding van den baatzuchtigen speler, die voor geene list en in het uiterste geval ook voor het gebruik der valsche dobbelsteenen niet terugdeinst, — woorden en daadzaken verdraaid en verminkt en, tot verdediging van onjuiste stellingen, onjuiste cijfers te baat genomen waren, — met vertoogen, wier ongenoemde schrijver van achter het bolwerk van een vastgesloten masker, met vergiftigde pijlen den met open vizier, zijne goede zaak eerlijk en gemoedelijk handhavenden tegenstander tracht te wonden, en die, nadat hem dit alles in het openbaar op goede gronden was verweten, het niet eens waagde, zich te verdedigen? — Niets is gebeurd, om den steller dezer bladen sedert zijnen, in het *Algemeen Handelsblad* van 14 Sept. ll. geplaatsten brief uit *Zandvoort* (zie Bijvoegsel A. tot dit geschrift) van gevoelen te doen veranderen; heden evenmin als destijds kan hij eenen wegens zijne bekwaamheid en schranderheid vermaarden Amsterdamschen pleitbezorger, voor den schrijver houden der, onder *een gedeelte* zijner initialen in het *Handelsblad* geplaatste verwarde en zoo weinig met de waarheid strookende artikelen. Doch had het bedoelde tijdschrift, dat naauwelijks onbewust kon zijn van de, ten dezen loopende geruchten, niet, alvorens ook zijnen vriend of beschermer als een waardig aspirant naar eenen stand, die den onbevlekten naam vereischt, te noemen, aan het publiek in stellige bewoordingen de verzekering behooren te geven, dat deze weinig eervolle geruchten van allen grond ontbloot zijn?

De *Tijdgenoot* had voorts zeer wel gedaan, de gronden te leeren kennen, die hem deden onderstellen, dat de door alle partijen hooggeachte LUZAC in den Minister-raad zoude hebben willen zitting nemen aan de zijde der uitvinders en verdedigers van een wets-ontwerp, hetwelk deze waardige Volksvertegenwoordiger niet eenvoudig op de bij de Grondwet voorgeschrevene wijze, *ter nadere overweging* aan Z. M. wilde terug gezonden hebben, maar met de ernstigee bede: »DAT ALLE DWANG VAN WELKEN CONVERSIE-MAATREGEL OOK, NU EN ALTOOS ZAL VERBANNEN WORDEN.''

Kan het een gewoon wets-ontwerp zijn, waar een LUZAC de gewone constitutionele vormen of parlementaire beleefdheid niet in acht genomen, maar volstrekt ongewone termen van weigering wil gebezigd zien? Mag men daaruit niet eerder opmaken, dat de Heer LUZAC begrepen heeft, dat, wanneer het land ooit zoo gelukkig mogt zijn om het beheer van zaken in de handen van mannen van zijnen stempel te zien overgaan, deze zeer veel, zullen kunnen herstellen, echter moeijelijk de gevolgen van zulk eenen maatregel wegnemen? — En kan het den publieken schrijver geoorloofd zijn, om maar zoo los heen te onderstellen, dat een geacht Staatsman zijne beginselen zoo zeer zoude verzaken om aan een Bewind deel te nemen, dat

bijaldien de jammerlijke leerstellingen, welke men in het zoogenaamde algemeene Staatsregt poogt in te sluiken, door eenen zamenloop van betreurenswaardige omstandigheden, in een enkel geval toepassing mogten hebben gevonden, de Nederlandsche geest zich evenwel standvastig tegen de aanneming van het principe zal blijven verzetten. Wanneer *Nederland* in vroegeren tijd een zeer hoog crediet, hooger zelfs dan eenige andere Staat in de wereld genoten heeft, (getuige de prijs van 112 pCt. voor de 2 ½ pCt. Werkelijke Schuld in de laatste eeuw) zoo was dit minder het gevolg van deszelfs middelen, dan hoofdzakelijk van de in *Nederland*, meer dan elders, diep gewortelde gehechtheid aan de beginselen van stipte regtvaardigheid en goede trouw, welke den landaard steeds zoo gunstig kenmerkten, alsmede van den aldaar algemeen heerschenden afkeer van alle dubbelzinnigheid bij het aangaan en van alle chicane in de uitlegging van verbindtenissen. De overtuiging, dat dezelfde prijzenswaardige gevoelens ook in deze eeuw de natie nog bezielen, heeft in de hagchelijke omstandigheden van 1830—1833, de griffe plaatsing van hoogstaanzienlijke leeningen, tegen redelijke prijzen mogelijk gemaakt.

Het is waar, de vaststelling eener zoogenaamde vijf en twintigjarige loting der Kansbilletten van Uitgestelde Schuld, was ook eene wijziging in de letterlijke uitvoering der bestaande wetsbepalingen, doch

---

nopens de gewigtigste punten van Staatsbeheer, Staatspligt en Staatseer hemelbreed van zijne zienswijze verschilt?

De Redactie van den *Tijdgenoot* heeft zelve in der tijd de gevaarlijke stellingen, waardoor men den maatregel omtrent de Uitgestelde Schuld tracht te verdedigen, met ijver en bekwaamheid bestreden; zij is ook na de aanneming der Wet niet van gevoelen veranderd. (Men vergelijke de Bijvoegsels B. en C.) Dit wel geschreven tijdschrift stelt zich ten doel, den toekomstigen geschiedschrijver van Nederland tot een getrouwe gids van onzen tijd te strekken. Zou de gids niet een blijk van onpartijdigheid geven en zich eene nieuwe aanspraak op de achting der welgezinden verwerven, door ook de vorenstaande reclamatie in zijn dagboek aan te teekenen?

ook niet veel meer dan in de letter. Op den, bij de wetten van 1814 en 1818 beloofden *jaarlijkschen overgang*, *bij wijze van loting*, *alsmede vernietiging van eene gelijke som*, *bij wijze van aankoop*, werd door de Wet van 25 December 1824 geene inbreuk gemaakt; slechts werden de tot jaarlijkschen overgang geregtigde stukken, *in stede van jaarlijks afzonderlijk*, *door ééne loting*, *voor vijf en twintig jaren in ééns*, aangewezen. De belangen van den vasten houder, van pieuse gestichten, bij voorbeeld, werden daardoor weinig gekwetst. Zoo werd de maatregel vrij algemeen beschouwd. — Dan zelfs deze geringe wijziging ontmoette in *Noord-Nederland* hevigen tegenstand, ja werd door een groot gedeelte der Leden van *Noord-Nederland* in de Staten-Generaal afgekeurd. En welk een oneindig verschil is er niet tusschen een enkel twijfelachtig geval en eene voor alle tijden en alle landen geldige algemeene grondstelling! Die van de volheid der magt (*Machtvollkommenheit*) van den Staat in dien zin, dat hij, naar goeddunken, aangegane verbindtenissen kan wijzigen, mits de Staatsbestuurderen slechts begrijpen, dat er aanleiding daartoe bestaat, en den benadeelden schuldeischer eene *door den Staat*, *den schuldenaar zelven*, te bepalen schadeloosstelling aanbieden, deze leer van absolutismus en willekeur strookt evenmin met den nationalen geest als geloofsdwang en despotismus, en zal zoo weinig als deze in Nederlands vrije gewesten ooit wortel kunnen schieten.

Eene omstandigheid, die evenwel, uit anderen hoofde, zeer te betreuren is, bewijst, hoezeer het publiek zich daarvan verzekerd houdt. Hoe diepe verontwaardiging ook de redevoering van den Minister in de zitting der Tweede Kamer van 16 Sept. (1) bij

(1) Ten onregte zoude men de ligtzinnigheid der door eenen Staatsman gebezigde woorden daarmede willen verontschuldigen, dat de redevoering VOOR DE VUIST UITGESPROKEN of GEIMPROVISEERD werd, gelijk het officiële en het half-officiële orgaan der Regering bij de meeste der redevoeringen van den Heer ROCHUSSEN vermelden. Nog meer ongepast wordt

elk regtgezind Nederlander, ja bij elk weldenkend mensch verwekt moge hebben, hoezeer men overtuigd zijn moge, dat er nimmer beginselen van meer gevaarlijken en onstaatkundigen aard in 's Lands raadzaal verkondigd zijn geworden, heeft het evenwel niemand ook slechts de moeite waardig geacht, deze te wederleggen.

De laatste zinsnede dezer redevoering luidt als volgt: »Al mogt, hetgeen ik geenszins kan gelooven, de wet de goedkeuring van U Edel Mogenden niet wegdragen, dan zal het voorstellen daarvan de nuttige strekking hebben, DAT MEN ALGEMEEN WETE, DAT ALLE WETTEN, IN EN NA 1814, MET OPZIGT TOT

deze verontschuldiging, wanneer de mededeeling eener aanspraak, door de *Staats-Courant* eerst na verloop van omstreeks drie maanden geschiedt, zonder dat eenig ander dagblad vooruit geloopen ware. Men heeft dan wel tijd en gelegenheid gehad, om het een of het ander te wijzigen. In *Engeland* leest men 's morgens vroeg de gedurende den vorigen avond of nacht, soms slechts weinige uren voor de uitgifte van het ochtendblad in het Parlement gehoudene redevoeringen, en honderden zijn in de gelegenheid, de overeenstemming van het gedrukte met het kort te voren gehoorde te beoordeelen. Doch wie ware door de goddelijke welsprekenheid van den Staatsman, die de met zoo veel vlijt bewerkte, kernachtige redeneringen van eenen LUZAC, als waren het ligte zeepbollen, wegblies, niet in zulke verrukking gebragt geweest, dat hij zich na drie maanden, nog elk der kostelijke woorden naauwkeurig zoude kunnen herinneren? — Met zoo veel te meer regt mag men zich dan aan de mededeeling in de *Staats-Courant* houden, zonder in eenig verder onderzoek te treden, of de spreker zijne woorden overlegd en in alle opzigten rijpelijk gewikt en gewogen, dan maar zoo losheen voor de Kamer uitgeboezemd heeft. — Het schijnt, dat men in andere constitutionele Staten meer van het eerste houdt. Nadat Sir ROBERT PEEL onlangs meer dan vier uren tot verdediging zijner financiële wetsontwerpen gesproken had, bragt hem zijn groote tegenstander, Lord JOHN RUSSELL, onmiddelijk zijne hulde wegens de klaarheid en duidelijkheid der met zoo veel vlijt en kennis van zaken bewerkte, veelomvattende aanspraak; en het geheele Huis vereenigde zich met deze hulde aan de studie, het talent en den ijver des Ministers op eene wijze, die en het Huis, en den grooten Staatsman en redenaar vereert. Doch de verdienste der *improvisatie* in de behandeling van gewigtige Staatsaangelegenheden schijnt daar veel minder erkend te worden. (Men vergelijke overigens de noot op bladz. 166.)

ONZE STAATSSCHULD GEMAAKT, TEN MINSTE VOOR ZOO VER DE ONDERGESCHIKTE BEPALINGEN DAARVAN BETREFT, HERROEPBAAR ZIJN."

Zonder twijfel beteekent hier, »*ondergeschikte bepalingen*" juist hetzelfde als het woord »*vorm*" in het geschrift van den Heer Mr. F. A. VAN HALL. Wij hebben gezien, dat dit woord eene wijde deur open laat, dat niets zoo stellig beloofd, zoo vast verpligtend, zoo heilig is, of het kan als *vorm*, als *ondergeschikte bepaling*, uitgelegd worden, wanneer de partij tevens regter is. De woorden van den Minister kunnen dus niets anders beteekenen, dan dat men algemeen te weten is gekomen, dat onder het bestuur van Zijne Excellentie, elke, ook de heiligste verpligting van den Staat, jegens deszelfs schuldeischers, elk oogenblik gewijzigd, veranderd, verminkt, besnoeid, zoo niet vernietigd kan worden.

Wanneer in eenen Staat, waar zulke gevaarlijke stellingen gehuldigd worden, eene wet de voogden van minderjarigen en pieuse gestichten *dwingt*, het vermogen der aan hunne bescherming toevertrouwde weezen of liefdadige instellingen in schulden van den Staat te beleggen, zoo moet of uitdrukkelijk bepaald zijn, dat deze effecten, bij uitzondering, nimmer aan de gevolgen van het zoogenaamde Staatsregt onderworpen kunnen worden, of de wetgeving veracht eene der meest geheiligde voorschriften van de godsdienst, aan weduwen en weezen eene bijzondere bescherming te verleenen, en maakt zich aan eene barbaarschheid schuldig, waarvan de geschiedenis der geciviliseerde Staten naauwelijks een voorbeeld oplevert.

Men heeft zich, tijdens de vereeniging met de voorheen Zuidelijke Provinciën van het Rijk, dikwerf, en misschien niet ten onregte, over de losheid der redevoeringen van de Belgische leden, over de schijnbaar trouwelooze bedoelingen bezwaard, welke in hunne woorden gelegen waren. Doch zal men zelfs uit hunne parlementaire debatten ééne zinsnede kunnen aanhalen, die een meer ligtzinnig, meer trouweloos voorkomen heeft? Alleen in de beraadsla-

gingen der Spaansche Cortes in het jaar 1834 (onzaliger gedachtenis) is een voorbeeld daarvan te vinden, en zelfs daar werd de vermetele spreker uitgejouwd.

Misschien zal men de even gebezigde uitdrukkingen hard vinden; doch zij behelzen waarheid. Op deze alleen komt het aan, waar niet slechts de hoogste geldelijke belangen, maar ook de eer eener edele natie op het spel staan. Ten onregte wordt eene natie als zedelijk vernederd beschouwd, wanneer haar heirleger door de oppermagt van den vijand of andere toevallige omstandigheden is overweldigd, ten onregte, wanneer de bewindhebbers tot eenigen onregtvaardigen maatregel besluiten; doch moeijelijk zal de natie vrij te pleiten zijn, wanneer zij bij zulke maatregelen zich volstrekt lijdelijk gedraagt, in stede van door alle haar wettig vergunde middelen, hare afkeuring te kennen te geven. Zoo laadt op dit oogenblik de bevolking van *Illinois* en *Michigan* eene smet op hare eer, oneindig grooter, dan wanneer de militaire magt dier Staten in eenigen strijd het onderspit had gedolven!

Voorzeker is de kieschheid van sommige voortreffelijke mannen prijzenswaardig, die overal de schoone spreuk in acht nemen: *suaviter in modo, fortiter in re*, die zich zelve en de zaak, welke zij voorstaan, meenen te vernederen, door de handelingen hunner tegenstanders met ruwe woorden te bestempelen; en het ware te wenschen, dat alle Staatslieden, alle organen van het publiek alzoo dachten en handelden. Dit te bevorderen, is het voorname doel der nieuwe instructie aan de Censoren in de onderscheidene Provinciën van den Pruisischen Staat, die daarom ook bijval heeft gevonden in landen, waar alles, wat naar beperking der vrijheid van gedachtenmededeeling zweemt, gehaat wordt. Dan men heeft zich helaas! ook moeten overtuigen, dat door eene andere partij, hier te lande, andere middelen zijn gebezigd en dat deze veelal de overwinning hebben behaald.

Dat dan mannen, in wier achting de schrijver de hoogste waarde stelt, het niet als eene miskenning hunner schoone handelwijze beschouwen, wanneer hij vermeent, in het belang der zaak, hun verheven en navolgenswaardig voorbeeld hier niet te kunnen volgen, wanneer hij ook de door hem zelf steeds gevolgde geliefkoosde beginselen verzaakt, door zich, niet van valsche — daarvoor behoede hem de hemel! — maar van scherpe wapens te bedienen.

Overigens is de personele gesteldheid van den schrijver gelukkiglijk van dien aard, dat hij rondborstig voor zijne gevoelens kan uitkomen, zonder zich aan eenig verwijt van personeel belang, dat een groot gedeelte van het publiek hedendaags overal zoo begeerig opspoort, bloot te stellen. — Ware een Nederlander van geboorte, een belijder van de godsdienst, aan welke het land zijn onafhankelijk staatkundig bestaan te danken heeft, een man, wiens betrekkingen hem bij de vacantie van een' Ministerzetel in aanmerking konden doen komen, sedert eene reeks van jaren, zoo volijverig en belangeloos, voor het crediet en de financiële welvaart van Nederland werkzaam geweest; had zoodanig iemand, even als de schrijver dezer, een gedeelte van zijn vermogen en van zijnen leeftijd daaraan ten koste gelegd en schreef thans even vrijmoedig, als deze doet, — men zoude den man, ook bij de zuiverste bedoelingen, van het streven naar eene Portefeuille kunnen beschuldigen. De vrije, onafhankelijke stelling van den schrijver, die nimmer bij eenige vaste ambtsbetrekking in aanmerking wenscht te komen, waarborgt hem tegen elke zoodanige beschuldiging.

Vraagt men nu, hoe het dan komt, dat slechts weinige stemmen in *Nederland* hunnen afschuw voor de ministeriële leerstellingen luide hebben verkondigd, zoo is het antwoord eenvoudig: Omdat de Nederlander het juiste gevoel heeft, dat de minst twijfelachtige zege die der waarheid is, en dat, hoezeer ook voor een oogenblik onderdrukt, dezelve vroeg of laat, van

zelve begrepen en gehuldigd zal worden. En het is zoo, er bestaat geene Regering, die niet, vrijwillig of gedwongen, op den goeden weg moet terug keeren, wanneer het algemeen erkend is, dat zij eenen slechten bewandelt.

Bijzonder in onzen tijd heeft eene algemeene overtuiging zulk eenen invloed, eene zoo onwederstaanbare magt, dat ook de meest krachtige Regering eene, niet slechts door eene verlichte bevolking, maar door de geheele beschaafde wereld, verfoeide stelling op den duur onmogelijk zoude kunnen volhouden.

Een algemeen geacht Publicist heeft zich, misschien doordat hij een groot gedeelte van zijn aanzienlijk vermogen in publieke effecten belegd heeft, tot de volgende harde woorden laten verleiden:

»*Wer öffentlich Grundsätze vertheidigt, welche die Ehre, den Kredit und die materiellen Interessen des Staats verletzen, zugleich dem Bürger ein gefährliches Beispiel von Sittenlosigkeit geben, ist unwürdig, an der Spitze der Geschäfte zu stehen; ja er müsste von jeder Theilnahme an der Verwaltung der öffentlichen Angelegenheiten für allzeit ausgeschlossen werden, so wie man eine Pestbeule aus dem Körper ausschneidet.*

Voorts:" *Die Englische Staatsschuld beträgt mehr als zehn tausend Millionen Gulden, von welchen der bei weitem grösste Theil Bürgern und Institutionen des Staats zugehört, welche dieselben* bona fide *erworben haben. Principien, welche dieses unermessliche Besitzthum fortwährend mit der Vernichtung bedrohen, dürfen eben so wenig zugelassen werden, als eine Lehre, welche gestattet, beständig die Brandfackel über alle Gebäulichkeiten des Landes zu schwingen. Weder ist der Werth der letzteren grösser, noch verdienen die Besitzer derselben eine lebhaftere allgemeine Theilnahme, als die der öffentlichen Schuldbriefe, unter welchen in vielen Ländern die unzurechenbaren, unter den besonderen Schutz der Gesetze*

gestellten Individuen obenan stehen. — Was hier von England *gesagt ist, gilt auch für die meisten anderen Staten unserer Zeit u. s. w.*"

Hoe scherp deze woorden zijn mogen, — dezelve zijn naauwelijks voor eenige wederlegging vatbaar.

De Publicist schijnt evenwel te hebben voorbij gezien, dat in elke maatschappelijke betrekking misslagen TE GOEDER TROUW kunnen worden begaan en dat het al te hard ware, wanneer een opregt berouw de maatschappij niet met den dader kon verzoenen. Heeft niet buitendien elke dwaling ook hare goede zijde? Door het stranden van een schip leert men het bestaan van eene gevaarlijke klip kennen; de ongelukkige uitkomst van eenen verkeerden maatregel toont het verderfelijke aan van het stelsel.

Misschien is het hier de plaats om aan te merken, dat scherpe oordeelvellingen, gelijk de bovenstaande, welke wel ook in buitenlandsche dagbladen plaats gevonden hebben, evenmin van den schrijver dezer bladen afkomstig, als door hem geïnfluenceerd waren. Integendeel heeft hij tot heden zoo veel mogelijk vermeden, aan de in sommige Staten ongelukkiglijk bestaande opgewondenheid tegen de Nederlandsche Regering eenig het minste voedsel te geven, en wat in Nederland zelf, in de buitenslands weinig bekende Nederduitsche taal, over het onderwerp door hem werd geschreven, van zijne volle naamteekening voorzien, opdat niemand onderstelle, dat de geuite meening meer is dan die van een enkel individu.

Elk goed burger erkent en eerbiedigt de wettigheid der door de bevoegde Magten in behoorlijken vorm genomene besluiten. Vooral in *Nederland* was dit steeds algemeen het geval. Stipte gehoorzaamheid aan de Wet behoort mede tot de hoofddeugden van den landaard. Onder de inwoners dezer gewesten, die zich door eenen hoogen trap van beschaving, gepaard aan kalmte en beradenheid, zoo gunstig boven de meeste andere natiën onderscheiden, zullen slechts zeer weinigen gevonden worden, die niet, hoedanig

ook hunne staatkundige begrippen zijn mogen, de onbepaalde onderwerping ook aan weinig doelmatige wetten verre verkieslijk achten boven de minachting der wet, die zoo ligt in *wetteloosheid* ontaardt. Daarom ook zouden stappen tegen den maatregel omtrent de Uitgestelde Schuld, als protesten, diplomatische tusschenkomst van wege buitenlandsche houders of beslag op eigendom van den Nederlandschen Staat buitenslands, — een beroep op den Hoogen Raad (1)

(1) Tot zoodanig beroep zoude een bekwaam advocaat welligt zeer goede termen gevonden hebben. Men weet, dat de Hooge Raad (in het bekende regtsgeding tegen de Boekhandelaren NOMAN EN ZOON,) *een Koninklijk Besluit* voor niet verbindend heeft verklaard. Zonder twijfel zou de Regterlijke Magt niet gunstiger denken omtrent eene *Wet*, waarbij *eenig gebrek in den vorm* had plaats gehad, wanneer bij voorb. uit de bewoordingen der wet niet bleek, dat de Raad van State is gehoord enz. De veel gewigtiger vraag, of de Hooge Raad, ook *het wezen eener wet* aan deszelfs beoordeeling onderwerpen, deze *aan de bepalingen der Grondwet toetsen mag*, moet nog worden beslist; doch ontbreekt het niet aan redenen, om de beantwoording in eenen bevestigenden zin te verwachten. Immers in het bekende regtsgeding tegen J. DUPORT te *Amsterdam*, heeft de Hooge Raad wel is waar de wettigheid der wet van 1 Maart 1815 gehandhaafd, *doch niet*, *dan na in eenig onderzoek nopens deze wettigheid getreden te zijn*. En in een op 23 November 1841 gewezen vonnis, in de zaak van GERARDUS REMMERS C. S. tegen het GELDERSCHE POLDER-REGLEMENT heeft de Hooge Raad verklaard:

« Overwegende verder, dat, alhoewel de regter, zoowel in eersten aanleg, als in appel (blijkens de motieven der vonnissen) in het dwaalbegrip heeft verkeerd, dat ten aanzien der *verbindende kracht* van voormeld reglement bij de *regterlijke* beschouwing, slechts mogt worden gelet op den *uiterlijken vorm* van hetzelve, en dat uit art. 11 der *algemeene bepalingen* van wetgeving voor het Koningrijk zou volgen, dat door den regter niet mogt worden onderzocht, of de Staten van Gelderland bevoegd waren om de bepalingen van art. 87 en 190 No. 2 voormeld, daar te stellen — dit dwaalbegrip echter niet kan leiden tot cassatie van het aangevallen vonnis, vermits, bij het *dispositief* van dat vonnis, de bepalingen dier artikelen te regt als *verbindende* zijn toegepast geworden enz."

of wat ook van dien aard, weinig of geen deelneming hier te lande vinden.

Volgens art. 162 der Grondwet wordt ieder ingezetene gehandhaafd bij het vreedzaam bezit en genot zijner eigendommen. Alle bepalingen, welke dat bezit en genot belemmeren of opheffen, kunnen alleen voortvloeijen uit het exceptionele regt van onteigening, bij art. 162 al. 2 toegekend. Zelfs de voorstanders der gedwongene Conversie erkennen dit, door als voorwaarden te stellen *nuttigheid* en *schadeloosstelling*, juist de twee voorwaarden van het onteigeningsregt.

Kan men nu Conversie van Staatsschulden onder het gewone, bij de Grondwet bedoelde onteigeningsregt begrijpen? Neen. Het is een doorgaand kenmerk van het onteigeningsregt, dat het algemeen nut gelegen zij *in het werk*, waartoe de onteigende goederen moeten worden aangewend, niet in de onteigening zelve.

Door de wet van 29 Mei 1841, Staatsblad No. 19, is dan ook erkend, dat de onteigening alleen kan betreffen den aanleg en de verandering van openbare werken enz. Zoo Conversie onteigening ware, zou een Koninklijk Besluit daartoe voldoende geweest zijn. De Nederl. Regering deelt dus het algemeen begrip, dat het onteigeningsregt alleen betreft immobilia. Derhalve valt Conversie van Staatsschuld niet onder de exceptie van art. 162 al. 2.

Effecten en Staatsschulden zijn ongetwijfeld voorwerpen van privaat-eigendom. Zij hebben dus aanspraak op de bescherming en den algemeenen regel van art. 162. al. 1.

Indien men dus al toestemt, dat de Staat (des neen!) als schuldenaar de regten van schuldeischers veranderen kan, dan is deze verandering altijd eene verandering in de Grondwet zelve, namelijk van art. 162: eene verandering dus, waartoe alleen de Grondwetgevende Magt bevoegd was: eene verandering dus, die door eene dubbele Kamer had behooren te worden goedgekeurd.

Het blijve hier in het midden gelaten, of de hoogste regterlijke Magt zich met deze redeneringen vereenigd, of zij niet geaarzeld zoude hebben, in eenen openbaren strijd te treden met de gezamentlijke wetgevende Magten, in eenen strijd, welke tot vele verwikkelingen zoude kunnen leiden. — Door geen der Heeren Leden van de Tweede Kamer is deze gewigtige bedenking ook slechts ter sprake gebragt, en misschien spruit zij alleen voort uit eenen, zoo ik vertrouw, door dit geschrift genoegzaam geregtvaardigden, afkeer

Doch groot is het verschil tusschen de gehoorzaamheid aan eene speciale wet, en de huldiging van eenig beginsel.

Alleen dan, wanneer de Staat, bij het sluiten van elke geldleening, uitdrukkelijk de voorwaarde bepaalde, dat het met de geldschieters te sluiten contract door den schuldenaar, den Staat, kan worden gewijzigd, » zoodra een hooger Staatsbelang dit vordert," en dat het de Souverein is, die, *zonder eenige medewerking van den schuldeischer, alleen en zonder het beroep op eenige andere Magt te vergunnen, over het al dan niet bestaan van zulk een hooger Staatsbelang, alsmede over den omvang der schadevergoeding, beslist*, — slechts dan zou de toepassing der, door den regtsgeleerden aanhang van het Ministerie van Financiën verdedigde leer te regtvaardigen zijn. Doch is het waarschijnlijk, dat bij de vaststelling van zulk eene buitensporige en gevaarlijke clausule anders dán onder zeer harde, aan het gevaar geëvenredigde voorwaarden, geldschieters zullen te vinden zijn? De *uitdrukkelijke vermelding van dit voorbehoud* is evenwel volstrekt noodzakelijk, zoo men het voornemen heeft, zich bij gelegenheid van zulk een exorbitant voorregt te bedienen. De Staat kan zich, ter goeder trouw willende handelen, volstrekt niet naderhand daarop beroepen, dat de uitdrukkelijke vermelding overbodig was, vermits het *Staatsregt* de bevoegdheid voor den Staat stilzwijgend medebrengt. Want niet slechts wordt die bevoegdheid niet algemeen erkend; het regt, dat men zich als stilzwijgend bestaande aanmatigt, nergens gehuldigd; maar door bevoegde autoriteiten (KLÜBER, THORBECKE, CONSTANT, enz.) wordt beslist, dat hier zelfs in het geheel geen Staatsregt te pas komt.

tegen den onderhavigen maatregel. De nadere ontwikkeling van het denkbeeld mag te meer aan mannen van het vak worden overgelaten, daar het niet met het plan van dit geschrift strookt, de door den Heer v. H. *gehandhaafde wettigheid* der wet te betwisten. In den tekst is deze overal, als boven elken twijfel verheven, ondersteld.

In een wel geschreven vertoog over de hier te lande bestaande wetten leest men: » De Wet is het rigtsnoer voor allen. Daarom moet zij gekend en begrepen kunnen worden. Geene Wet is denkbaar zonder openbaarheid. Uit die openbaarheid ontleent zij haar gezag, voor zoo verre dat berust op de onderstelling, dat ieder moet geacht worden, hare voorschriften te kennen. De Staat, die de Wet toepassen wil, is, krachtens dit beginsel verpligt, tot hare afkondiging. De Staat behoort te zorgen, dat de burger, op wien de Wet zal worden toegepast, zich niet in de onmogelijkheid bevindt, om te weten wat heden regt zij enz." Naar deze stelling, waarvan de juistheid moeijelijk zal kunnen worden betwist, behoorde ook bij eene Wet duidelijk bepaald te worden, hoe de verpligting van den Staat jegens deszelfs schuldeischers begrepen wordt; behoorde aan zoodanige Wet de meestmogelijke publiciteit, zelfs ook buitenslands, door tusschenkomst van Ambassadeurs en Consuls, gegeven te worden; te meer, wanneer dezelve lijnregt aandruischt tegen de algemeene beginselen van het Regt, zoo als hetzelve door de beroemdste mannen van vroegeren en lateren tijd geleerd, ook door den eenvoudigsten burger begrepen en schier in alle geciviliseerde Staten nageleefd wordt.

Wel is waar, de Heer v. H. heeft, tot staving van allergevaarlijkste leerstellingen, die hij » de ware beginselen van het openbaar crediet" durft noemen, het gezag van groote mannen uit den vorigen en tegenwoordigen tijd ingeroepen. Met de zedigheid, die beiden zoo gunstig onderscheidt, hebben de Heer VAN HALL en Zijne Excellentie de Minister van Financiën den roem, deze leerstellingen gevestigd te hebben, aan andere groote Staatsmannen willen vergunnen. Doch de kennis der uitmuntende geschriften dier mannen is te algemeen, dan dat men niet ook algemeen de verdienste der eerste vinding en toepassing dier fraaije stellingen aan de advokaten » in en buiten het Ministerie van Financiën" en den Nederlandschen Minister toekennen zoude. Eere, wien eere toekomt!

Slechts ettelijke jonge lieden in *Duitschland*, aanhangers der St. Simonistische leer, hebben, om zich bij de ultra-demokratische partij in achting te brengen en tevens het aanzien van zekere oorspronkelijkheid te verwerven, het gewaagd, in hunne dissertatiën soortgelijke stellingen te verdedigen. Hunne redenering was alzoo: Het fondement van alle regten der Staatscrediteuren is niet een, naar de beginselen van het privaatregt te beoordeelen leeningscontract, vermits dezelve eigenlijk den Staat tot niets anders verpligt, dan om diegene van zijne burgers schadeloos te stellen, welke, door de deelneming in eenige leening, als het ware eene belasting voorgeschoten hadden, die onder andere omstandigheden, alle ingezetenen van den Staat zoude getroffen hebben. De burgers geldschieters konden dus, wanneer zij ook geregtigd zijn, den vollen intrest en de respectieve terugbetaling van hun kapitaal te verwachten, deze regten evenwel *niet onbepaald*, maar alleen in de onderstelling doen gelden, dat op het tijdstip van hunnen eisch niet *hoogere belangen van het algemeen* in aanmerking komen. — Deze stelling zou minder verwerpelijk zijn, wanneer daarmede alleen eene verdediging van het, den Staat soms betwiste regt van schuldaflossing en daarop te vestigen vermindering van rente bedoeld wierd, doch nimmer zou eene eigenmagtige en willekeurige verandering in de bepalingen van eenig leeningscontract daardoor gewettigd kunnen worden. Buitendien berust het geheele stelsel dier, met de daadzaken weinig bekende juris studiosi op de onjuiste onderstelling, dat het altijd *de burgers van den Staat zelven* zijn, welke, *naar gelang van derzelver middelen*, den Staat gelden hebben voorgeschoten. Dit is slechts bij eenige *gedwongene* leeningen, bij uitzondering, het geval geweest; verreweg de meeste Staatsleeningen zijn op eene geheel andere wijze tot stand gebragt. Ten bewijze zij hier slechts aan de veelvuldige in vreemde Staten genegocieërde geldleeningen, aan die van *Oostenrijk*, *Pruisen*, *Napels* enz. te *Londen*, die van *Rusland*, *Oostenrijk*, *De-*

nemarken, *Spanje* enz. te *Amsterdam*, die van *Sardinië* en *Rome* te *Parijs*, herinnerd. Wanneer *Rusland* of eenige der Staten van *Noord-Amerika* bij het huis HOPE EN CO. eene geldleening van vele millioenen negociëren, zoo geschiedt dit in de onderstelling, dat de Partiaal-Obligatiën of Certificaten van zoodanige leening door de tusschenkomst van dit aanzienlijk Bankiershuis, bij de kapitalisten niet van *Rusland* of *Noord-Amerika*, maar van *Holland*, *Duitschland*, *Frankrijk* enz. zullen geplaatst worden. (1) Men kan dan toch waarlijk niet zeggen, dat de burgers van den geldopnemenden Staat zelven

---

(1) Zoo leest men in de Kennisgeving (*Bekanntmachung*) der Koninklijk Beijersche *Staats-Schuldentilgungs-Kommission* van 2 Maart 1812, betreffende de negociatie van twee leeningen, eene met rente van twaalf en eene zonder rente van zes millioen gulden:

» *Auch Ausländer können daran Theil nehmen, und die Kommission wird für dieselben auf allen auswärtigen Handelsplätzen Korrespondenten für dieses Geschäft bestellen.*" — En in de Hoofdoirkonde (*Hauptschuldverschreibung*) over de in 1820 door Oostenrijk opgenomene leening van ƒ 20,800,000 *Conventions-Münze:*

» *Dass* 208,000 *Schuldverschreibungen, und zwar jede über den Betrag van Einhundert Gulden Conventions-Münze im Zwanzigguldenfuss, werden ausgefertigt, und den Herren Darleihern übergeben werden, mit der Befugniss, darüber zu verfügen und dieselben allenthalben* (*overal, alom*) *zu veräussern*" — Voorts in de hoofdoirkonde (*Hauptschuldverschreibung*) over de in 1820 door Oostenrijk opgenomene tweede leening van ƒ 37,500,000 *Conventions-Münze :*

» ERSTENS. *Es werden vom* 1 *Januar* 1821 *anzufangen*, 150,000 *Stück Partial-Schuldverschreibungen über den Betrag van* 250 *Gulden Conventions-Münze im Zwanzig Gulden fusse lautend ausgefertigt und den Herren Darleihern, nach Maass der von ihnen geleisteten Zahlungen mit der Befugniss übergeben, darüber zu verfügen, und dieselben allenthalben zu veräussern.*"

Eindelijk in de kennisgeving over eene leening met Premien (*Prämien-Geschäft*) van den *Chef des Seehandlungs-Instituts* d. d. Berlijn 30 Julij 1832:

» *Die ausgefertigten Prämienscheine werden mehreren in- und ausländischen* (BUITENLANDSCHE) *Handlungshäusern überlassen, welche die Einlage gemacht haben, und die Scheine weiter zu veräusseren befugt sind.*"

En wat Nederland betreft, is niet door leden der Oude en Nieuwe Regering (op welk eene onbehendige wijze doet hier niets af) meer dan eens in de Kamer van den invloed gesproken, dien het verwerpen van zekere voorstellen, merstal aanvragen om subsidiën, op de *vele Buitenlandsche houders* van onze nationale schuldbrieven zonde uitoefenen? — En bestaat er niet ook *eene Buitenlandsche* administratie van onze werkelijke, rentegevende schuld?

eene zekere belasting voor hunne medeburgers voorgeschoten hebben.

Omdat publieke effecten eene geldbelegging van *algemeenen* aard geworden zijn, is het ook noodzakelijk, elken daarop betrekkelijken maatregel, door de aanzienlijkste dagbladen, niet slechts van het land zelf, maar ook van andere landen, zoo veel mogelijk ter algemeene kennisse te brengen. (1) Hoe vele buitenlandsche houders van Uitgestelde Schuld zullen niet onkundig blijven van de Wet van 27 September 1841 en de rente van vele jaren, of wel rente en kapitaal verliezen! De *Staats-Courant* en de meeste overige Nederduitsche dagbladen, zijn in de meeste andere landen niet meer bekend, dan in Nederland het *Regierungsblatt des Grossherzogthums Hessen*, alsmede de dagbladen, die in dit Groothertogdom uitkomen. Kan men in billijkheid verlangen, dat iemand, die voor het wereldvertier bestemde *Hessische* publieke effecten, (gelijk de aandeelen der beide leeningen met premiën van 1825 en 1834) gekocht heeft, zich tevens op het genoemde Regeringsblad abonnere, of bij het niet-abonnement, zich het eventueel verlies van zijn aan den Hessischen Staat toevertrouwd kapitaal moet getroosten? (2)

Neen! de weinig beredeneerde wetenschappelijke uitboezeming van eenige onbekende jonge lieden, kan de verdienste der heeren F. A. VAN HALL en JEAN JACQUES ROCHUSSEN niet verminderen. Evenmin de daden, die thans door de Staatslieden van *Illinois*, *Indiana* en eenige andere Staten van *Noord-Amerika* gepleegd

(1) Het spreekt van zelve, dat deze algemeene kennisgeving nogtans eenen op zich zelf onbillijken maatregel geenzins kan regtvaardigen.

(2) Ten onregte zoude men daaruit willen afleiden, dat de Staat verpligt is, ook de uitkomst van bij het plan vastgestelde lotingen alom bekend te maken. De loting is geen, bij het oorspronkelijke contract voor een eventueel geval gereserveerde maatregel, maar integendeel de noodzakelijke vervulling van eene voorwaarde van het contract, die op eenen bepaalden en bekenden tijd, ter bestemder plaatse moet geschieden, en waarvan ieder kooper verondersteld mag worden zich de kennis te verschaffen.

worden. Immers kunnen deze niet als een *voorbeeld*, maar veeleer als eene spoedige navolging der in *Nederland* gevestigde leer beschouwd worden. (1) Trouwens elke leerstelling vindt spoedig eenigen aanhang onder hen, die daardoor hun voordeel denken te bereiken en niet al te naauwgezet zijn in de keuze der middelen.

In het geschrift van den Heer VAN HALL worden DE GROOT en PUFENDORF genoemd. Wie derzelver werken gelezen heeft, weet, dat noch de een, noch de ander, zich bijzonder met de theorie der Staatsleeningen heeft bezig gehouden. Ook had ten hunnen tijde het systema, om tot dekking der Staatsuitgaven geldleeningen te baat te nemen, nog niet de algemeene ontwikkeling en den hoogen invloed van de tegenwoordige eeuw. Doch het ware den geest dier mannen gansch en al miskennen, te onderstellen, dat zij privaatregtelijke verbindtenissen van den Staat niet wisten te onderscheiden van de regten der Oppermagt.

Staatsregtsgeleerden uit den nieuweren tijd hebben den Staat op de stelligste wijze het regt ontzegd,

---

(1) Vooral Nederlandsche schrijvers behoorden dit bij hunne, soms zeer bitse oordeelvellingen over het gedrag dier Staten, niet uit het oog te verliezen. Ook in sommige dier Staten worden de zoo berispelijke daden der Wetgevende Magt door een zoogenaamd *hooger Staatsbelang* geleid; ook daar beweert men *de noodzakelijkheid*; ook daar wordt eene *zoogenaamde schadeloosstelling* aangeboden. Men wil, dat den crediteuren voor het bedrag hunner schuldvordering, aandeelen in Spoorwegen, Kanalen of andere industriële ondernemingen zullen gegeven worden, tot wier aanleg hunne voorschotten in der tijd gestrekt hebben. Wel is waar, in de laatste maanden werd eene partij soortgelijke aandeelen, aan de Bank van Philadelphia toebehoorende, welke haar *zes maal honderd duizend dollars* gekost had, ten gevolge van een regterlijk vonnis, in het openbaar ter beurze van New-York verkocht, en bragt *niet meer dan zeshonderd en zeventig dollars op.* Doch het zou daarom niet minder eene schadevergoeding en voor den regtsgeleerden aanhang van den President des onderhavigen Staats eene schoone gelegenheid zijn, zich door derzelver verdediging op eenigen, hoe ver dan ook gezochten regtsgrond, bij den regtsgeleerden ministeriëlen aanhang enz., hier te lande, eenen hoogen juridischen naam te verwerven.

van deszelfs oppermagt gebruik te maken om zich op de regten der Staatsschuldeischers eenige de minste inbreuk of ook slechts de geringste *eigenmagtige wijziging* der aangegane verbindtenissen te veroorloven. De Heer VAN HALL haalt twee schrijvers aan: BENJAMIN CONSTANT en NEBENIUS. De plaats van den eersten doet niets ter zake. Zij zegt, wat niemand betwist, dat men tegen eene oneerlijke Staatsmagt niet de dwangmiddelen heeft, als tegen eenen oneerlijken particulier. Van de zinsnede uit het uitmuntend werk: *Ueber die Natur und die Ursachen des öffentlichen Credits* door NEBENIUS is, toevallig of opzettelijk, het einde van den volzin weggelaten, dat deszelfs bedoeling eerst duidelijk doet uitkomen. Men leest aldaar woordelijk: »*Der im Gedränge der Umstände seine Machtvollkommenheit benutzen kann, um auf directe oder indirecte Weise ganz oder zum Theil sich seiner Schuld zu entledigen.*"

Door bij de woorden » *benutzen* KANN" af te breken, heeft men aan dezelve de beteekenis trachten te geven van *vermag te bezigen* of *het regt heeft te bezigen;* doch de woorden, waarmede de volzin eindigt, bewijzen duidelijk en afdoende, dat de bedoeling van den schrijver geene andere was, dan als kenmerkend verschil tusschen den Privaat- en den Staatsschuldenaar aan te wijzen, dat de laatste, daargelaten het regt of onregt, in de gelegenheid is, om, *ten gevolge van den drang der omstandigheden, niet krachtens het regt*, uit eigene magt te handelen; dat hij de middelen bezit, *zijne magt te kunnen bezigen*, zonder eenigen wederstand te ontmoeten. NEBENIUS toch heeft zeer zeker niet beweerd en ook de Heer VAN HALL zal niet willen beweren, dat de Staat of de Wetgever van deszelfs oppermagt *vermag* gebruik te maken, *om zich* ten deele of GEHEEL *van deszelfs schulden* TE ONTSLAAN of te ontlasten (*um auf directe oder indirecte Weise ganz oder zum Theil sich seiner Schuld zu entledigen.*)

De Heer VAN HALL heeft denkelijk de woorden van

NEBENIUS, zoo verminkt als hij ze aanhaalt, van elders ontleend. Kende de Heer VAN HALL het werk zelf, hij zou schier op elke bladzijde het bewijs hebben gevonden, dat NEBENIUS, even zeer als alle leeraren van Staatsregt en Staatshuishoudkunde, doordrongen is van de waarheid, als een axioma door hen aangenomen, dat de Staat-schuldenaar zoo min, als eenig ander schuldenaar, willekeurig mag handelen. Zij komen allen overeen in de erkentenis, dat de Staat zijne verbindtenis *op het stiptst* moet vervullen; eene grondstelling met de bevoegdheid door den Heer VAN HALL gepredikt, om de voorwaarden bij eene leeningswet gesteld, door eene latere wet eenzijdig te veranderen, lijnregt strijdig.

Wij zullen nu SMITH, (1) VON JACOB, SAY, (2) RAU, BENJAMIN CONSTANT (3), ROSSI, MICHEL CHE-

---

(1) Hoezeer zijne woorden, *Wealth of Nat.* B. V. Ch. III. T. III p 421, behartiging verdienen: *When it becomes necessary for a state to declare itself bankrupt, in the same manner as when it becomes necessary for an individual to do so, a fair, open, and avowed bankruptcy is always the measure which is both least dishonourable to the debtor, and least hurtful to the creditor.*

(2) In het belangrijke werk: COURS COMPLET D'ÉCONOMIE POLITIQUE-PRATIQUE van dezen grooten Staatshuishoudkundige vindt men onder anderen de volgende aanmerking, meer betrekkelijk tot de praktische uitkomsten van de al dan niet stipte vervulling der verbindtenissen van den Staat:

» *Pour que le crédit de l'état soit stable, il faut que le public (entre les mains de qui sont les capitaux) soit dans l'opinion que le gouvernement qui stipule pour tout l'état, a les moyens aussi bien que la volonté, de tenir sa promesse. Dans les siècles précédens, la faculté de manquer aux engagemens du prince, semblait faire partie des droits regaliens. Les rentiers gémissaient quelquefois, mais n'osaient se plaindre trop haut.* LOUIS XIV, *une fois, sentit bien quelque scrupule en violant ses promesses; mais son confesseur le leva en lui prouvant que les propriétés de ses sujets lui appartenaient, et qu'en les retenant, il ne faisait qu'user de son bien. Aussi dans les malheurs de la guerre de la succession, n'ayant plus aucun crédit, il fut obligé de passer par les mains des maltôtiers et d'avoir recours aux plus violentes exactions.*"

Hetzelfde denkbeeld drukt de geestige JOUY uit door de weinige woorden: » *C'est pour apprendre aux particuliers, qu'il ne faut pas prêter à ceux, de qui toute justice émane, car aucune justice ne peut les atteindre.*"

(3) In zijn *Cours de politique Constitutionelle*, Chap. *De l'inviolabilité des propriétés* wordt in het breede en op eene

VALIER en anderen niet uitschrijven. Wij vergenoegen ons met de volgende plaatsen:

Dr. JOHANN HEINRICH BENDER, die in zijn werk: *Der Verkehr mit Staatspapieren im In- und Auslande* (1), de uitmuntendste schrijvers van alle natiën met naauwgezetheid geraadpleegd heeft, drukt zich aldus uit: (Zie *Zweite Ausgabe. Zweites Buch. Erste Abtheilung. Das Rechtsverhältniss des Staats zu seinen Gläubigern.*)

» *Da der Plan eines Anlehns zur Grundlage des gedachten Rechtsverhältnisses in der Regel dient, so folgt, dass es* keinem *Theil* einseitig *erlaubt seyn könne, denselben*, sobald er als geschlossen öffentlich bekannt gemacht worden ist, *irgend* abzuändern.

» *Die Gelobung einer Staatsregierung bei Bekanntmachung eines solchen Plans, sie werde sich niemals einseitige Aenderungen desselben erlauben, ist juristisch ganz gewichtlos, sie versteht sich nämlich schon von selbst. — Ungeachtet solcher Versicherungen sind Planänderungen gleichwohl vorgekommen, allein nicht blos die Theorie fand sie verwerflich, sondern auch die*

---

onwederlegbare wijze betoogd, dat elke willekeurige afwijking van de voorwaarden, waaronder eene publieke schuld is aangegaan, eene bankbreuk is.

(1) Een werk, dat ook in *Nederland* zeer gunstig beoordeeld werd. De BIJDRAGEN TOT REGTSGELEERDHEID EN WETGEVING, verzameld en uitgegeven door Mr. C. A. DEN TEX en Mr. J. VAN HALL, Jaargang 1827, deel II. pag. 116—125 bevatten eene, door Mr. F. A. VAN HALL geteekende recensie, waarin onder anderen is gezegd:

« Een opzettelijk en algemeen werk, dat geen twistschrift was, ontbrak echter ook in *Duitschland;* en dit gebrek heeft den Heer B. bewogen, die taak op zich te nemen. Hij heeft bewezen, daarvoor in alle opzigten berekend te zijn. In het door hem geschreven werk onderscheidt hij zich niet alleen door geleerde regtskunde en een juist oordeel in de toepassing, maar vooral door eene volkomene kennis van het onderwerp enz."

öffentliche Meinung, *und die Folge war* Minderung des Staatskredits! —"

» *Da es nun aber rein unausführbar ist, bei einer vorhabenden Aenderung erst die Stimmen* aller *Besitzer der fraglichen Papiere zusammen zu bringen, so bleibt für einen Fall, wo entweder die Regierung eine solche Aenderung wünscht, oder dieselbe von einer Anzahl Gläubiger vorgestellt wird, Nichts übrig, als geeignete* Vorschläge *in der Art zu machen, dass dem* freien Willen *des Publikums überlassen bleibt, denselben innerhalb einer bestimmten Zeit Gehör zu geben oder nicht.*"(1)

» *Reduktion* des Kapitals *der Staatsschuld ist höchstens nur als* Nothbehelf *zu* entschuldigen, *nie zu* rechtfertigen, *am Wenigsten wenn mit ihr der Anfang gemacht wird. In solchen traurigen Fällen bleibt den Staatsgläubigern blos die Hoffnung übrig, der Staat werde sich allmählig erholen und alsdann die reduzirte Schuld unverkürzt nachzahlen.* (2) *Sowohl dieses ist schon mehrmals der Fall gewesen, als auch, dass fällige Schuldtheile, welche im Drang der Zeitverhältnisse nicht abgeführt werden konnten, hinterher sicher gestellt und zur allmähligen Abtragung bestimmt wurden.* (t. a. p. pag. 209.)

(1) » *Es folgt hieraus, wie verkehrt die hie und dort geäusserte Meinung war, die* Grossherzogl. Hessische *Regierung habe durch das Anerbieten, innerhalb einer bestimmten Frist ihre im Kurs auffallend gesunkenen ƒ 50 Papiere gegen zinstragende zu einem bestimmten Preis umwechseln zu wollen, den ursprünglichen Plan in seinen Elementen* erschüttert; *ihre* Vorschläge *konnte annehmen*, wer *wollte, und wer* nicht *wollte, behielt seine ƒ 50 Papiere nach wie vor,* die durch diese Vorschläge sehr gestiegen sind, *während der Plan in seinen wesentlichen Punkten* nirgends einseitig *verletzt wurde.*

(Der Verkehr mit Staatspapieren, pag. 208)

De vorenstaande aanmerking van DR. BENDER wederlegt, dunkt mij, afdoende, de herhaaldelijk, en zelfs op bitsen toon, geopperde beschuldiging, dat de schrijver door de afkeuring van het Ontwerp tot eene *gedwongene Conversie* zijne eigene beginselen verzaakt zoude hebben. Kan men niet van de hooge doelmatigheid eener, op billijke grondslagen gevestigde *vrijwillige* Conversie volkomen overtuigd zijn, zonder daarom *den dwang* in het minst te billijken?

(2) Deze hoop is aan de houders der Uitgestelde Schuld niet vergund. De werkelijke Schuld, het zoogenaamd Aequivalent, wordt met de reeds bestaande Werkelijke Schuld dermate vermengd, dat de benadeelde houders moeijelijk later van hun regt kunnen doen blijken.

» *Der Staat darf, so wenig wie einer seiner Gläubiger*, einseitig *den Plan und Stand eines Anlehns abändern, mithin kann die von ihm, wenn auch gleich in der besten Absicht zur Erleichterung der Unterthanen, unternommene Zinsen-Reduktion den einzelnen Staatsgläubiger, der im Voraus nicht eingewilligt hat, keineswegs binden, einerlei ob dieser der erste und ursprüngliche Darleiher, oder ein Nachfolger desselben im Eigenthum ist; will darum ein solcher die jetzige Abänderung des ursprünglichen Vertragsverhältnisses für sich nicht genehmigen, und mit den geringeren Zinsen nicht zufrieden seyn, so muss der Staat*, der ihn dazu nicht zwingen darf, *den Vertrag mit diesem seinem Gläubiger aufheben und denselben baar auszahlen.*" (1)

Aan eenen anderen hoogberoemden geleerde heeft de Heer Mr. F. A. VAN HALL de eer bewezen, hem wel niet in den tekst van zijn boekske aan te halen, doch het motto tot hetzelve uit 's mans geschriften te ontleenen:

» *Einige ins Oberhaus getretene Rechtsgelehrte nehmen den* privatrechtlichen *Standpunkt aus ihren früheren Verhältnissen und der Gerichtsstube mit ins Oberhaus hinüber und können und wollen die*

(1) Uit deze zinsnede, in verband met andere plaatsen van het aangehaalde werk, blijkt, dat door DR. BENDER eene OP DE AANBIEDING VAN HET KAPITAAL STEUNENDE vermindering van rente der Staatsschuld wel toegelaten wordt. Andere schrijvers gaan verder. Zij beweren, dat in den wel georganiseerden Staat het Gouvernement geen regt heeft, om van de ingezetenen grootere bijdragen tot het onderhoud van den Staat te vorderen, dan volstrekt noodzakelijk, dat het Bestuur dus jegens de belastingschuldigen verpligt is, hen verligting van lasten te verschaffen, zoodra als er door eerlijke en de belangen van het algemeen niet bedreigende middelen besparingen te bereiken zijn; en dat eene, met de omstandigheden van den tijd strookende vermindering van rente eene eerste plaats onder deze middelen bekleedt. Het voorbeeld van *Pruisen* en onderscheidene andere Duitsche Staten, alsmede de half-officiële plannen van Sir ROBERT PEEL bewijzen, dat dit gevoelen door aanzienlijke Staatsmannen zoowel in absolut monarchale als constitutionele Staten omhelsd wordt.

Verschiedenheit eines staatsrechtlichen nicht begreifen."

Uit deze, al weder uit den zamenhang gerukte zinsnede zoude blijken, dat VON RAUMER de regten van den Staat en van den particulier stroef tegen elkander over stelt. Doch deze diepdenkende en regtvaardige schrijver is verre van zulke beginselen verwijderd. In eene zeer vleijende missive aan den schrijver dezer, verklaart de Heer VON RAUMER:

dat de Staat wel degelijk zijne beloften moet vervullen, gelijk de particulier, dat wel is waar gevallen kunnen ontstaan, waar dit ONMOGELIJK *wordt en even als bij den particulier eene onderhandeling met de schuldeischers moet toegelaten worden*, (eine Behandlung mit den Gläubigern verstattet werden muss) *doch dat dit dan altijd een bankroet is, en het, zoowel bij den particulier als bij den Staat, slechts van de bijzondere omstandigheden afhangt, of de bankbreukige als zuiver*, A CLEAR MAN, *dan wel als een bedrieger moet beschouwd worden.* (1)

Onder welke dezer beide categoriën de gedwongene Conversie der Uitgestelde Schuld behoort gerangschikt te worden, hangt van de bijzondere zienswijze nopens het al dan niet-noodzakelijke van den maatregel af.

VON ROTTECK, een ander hoogstverdienstelijk Duitsche Hoogleeraar en Staatsman, aan wien zelfs zijne tegenstanders nimmer bekrompenheid van denkbeelden, maar wel soms eene te groote toegefelijkheid aan den stelregel: *salus publica suprema lex esto* verweten

(1) De brief van den hooggeleerden Professor, een sieraad der Hooge School van Pruisens hoofdstad eindigt als volgt: » *Sie erwerben sich ein grosses Verdienst, wenn Sie in Ihrem Werke zugleich die* allgemeinen *Gesetze der Gerechtigkeit und* Staatsweisheit *entwickeln, den einzelnen Fall einer gründlichen Prüfung unterwerfen, und das Publikum, (so auch mich) über eine Sache belehren, über welche die Urtheile oft nur auf ungenügender Kenntniss oder Eigennutz beruhen... Mit grossem Vergnügen werde ich dereinst weiteren Unterricht aus den mir bezeichneten Schriften schöpfen* "

De lezer beslisse of deze zachte ironie van den hoogberoemden Professor en Staatsman, dan wel de hooge toon van den Amsterdamschen pleitbezorger meer met de regelen der welvoegelijkheid strookt.

hebben, verklaart in het beroemde werk: *Staatsrecht der Konstitutionellen Monarchie* (B. II. pag. 367 ed. 1827) *Finanzoperationen, da sie, ohne Einwilligung der Gläubiger, derselben Zustand verändern, sind widerrechtlich, daher in der Konstitutionellen Monarchie ohne Anwendung. In Princip und Folgen nähern sie sich dem Banquerout, welcher selbst nichts anders ist, als eine durchgreifende Finanzoperation.*

Klüber, *öffentliches Recht des deutschen Bundes (zweite Ausgabe*, § 260) klüber, niet slechts eene Duitsche, maar eene Europesche autoriteit, verklaart: » *Bei Anlehn hat in der Regel der Staat gleiche Rechte und Pflichten, wie ein Privatmann.*"

En hoe zoude het anders kunnen zijn? Indien men den Staat, ten opzigte van deszelfs schulden, een bijzonder regt, dat tot eigenmagtige wijziging der contracten wil toekennen, waarom dan niet ook aan de provincie, waarom niet aan de stad, de gemeente, kortom aan elke corporatie? Tot welke onregtvaardigheden, tot welke verwarringen zoude zulk eene theorie niet moeten leiden? Het is waar, de handelingen der gemeenten worden in *Nederland* door de Provinciale Staten, die der Provinciale Staten door de Regering gecontroleerd, terwijl voor de laatste, mits in overeenstemming handelende met de Staten-Generaal geene controle dan die der openbare meening (publieke opinie) bestaat. Doch de aard en wijze van controle verandert niets aan de waarde van het beginsel. Want — het behoort hier ter plaatse nog eens te worden verklaard — het doet niets af, wie een der contracterende partijen is, of bij voorb. de geldgever een enkel persoon, de geldnemer daarentegen een Vennootschap-, Maatschappij-, Societeit-, Corporatie-, Staat- of Staten-Verbond is. De *eene* zoowel, als de *andere* partij moet de door haar aangenomene verpligtingen, zonder omwegen, zonder spitsvindige uitvlugten, zonder zich een bijzonder regt aan te matigen, *getrouw vervullen*. Wil eene der partijen de *bestaande voorwaarden* veranderen, — wel nu, de weg der onderhandeling staat vrij; maar *door haar*

alleen kan men tot wijziging der bestaande voorwaarden geraken. Ieder andere weg wordt door den eenvoudigsten landman, zoowel als door den diepdenkenden regtsgeleerde als openbaar geweld, kwade trouw of insolventie beschouwd.

Uit de voorgaande aanhalingen, die nog met vele anderen in denzelfden geest zouden kunnen vermeerderd worden, blijkt dan ook, dat de Heer V. H. zich ten onregte op de meening der meest geachte Staatsregtsgeleerden heeft beroepen. Neen, zijne leerstelling is volkomen nieuw en wordt alleen en uitsluitend geschraagd door het gezag van den overigen regtsgeleerden aanhang van het Ministerie van Financiën. Of de roem van Nederland, dat voorheen ook in de beoefening van het regt andere landen voorlichtte, door deze nieuwigheid zal winnen, of daarmede eer zal worden behaald, staat te bezien. De verdienste der oorspronkelijkheid (*originaliteit*) zal men intusschen aan de leerstelling moeten gunnen; doch daarop heeft voorzeker elke stelling aanspraak, die, en tegen het Natuurlijke Regt, en tegen de geschrevene wetten aller natiën aandruischt. Hoe dit zij, het kan, dunkt mij, niet anders dan tot eer van Nederland strekken, dat de in het geschrift van den Heer VAN HALL en de redevoering van Zijne Excellentie den Heer ROCHUSSEN (*Staats-Courant* van 9 December) verkondigde valsche stellingen, spoedig *op Nederlandschen grond* worden wederlegd, ten einde niet buitenslands het initiatief der wederlegging moge worden genomen. Dit had zooveel te eerder kunnen geschieden, daar het geschrift van den Heer VAN HALL niet slechts den maatregel omtrent de Uitgestelde Schuld, welke een *fait accompli* is, maar het *beginsel* zelf behandelt. De Heer V. H. werpt zich op niet als verdediger van eene gepleegde *daad*, maar van het *stelsel*. Hij schijnt in zijnen ijver vergeten te hebben, dat de pleitbezorger het regt heeft, ja op hem de pligt rust om de zaak en den persoon van zijnen cliënt op alle mogelijke wijzen te verdedigen, mits hij slechts de misdaad zelve niet in bescherming neme. De advokaat verdedige den bankroetier, doch

nimmer het bankroet. Had de Heer V. H. dit op het oog gehouden, hij zoude vermoedelijk de eerste helft van zijn geschrift niet ter perse gegeven hebben.

Ook in de keuze der beelden, die anders den bevalligen schrijftrant van den Amsterdamschen regtsgeleerde aangenaam versieren, is Z. W. E. G. deze reize niet gelukkig geweest. Het beeld van den jager, die zijnen voet » op den rand van den afgrond zet, waarvan hem de juiste grens bekend is," (met den jager wordt blijkbaar op den Heer ROCHUSSEN gedoeld) heeft iets stouts. Doch de kapitalisten, veelal bedaarde en voorzigtige lieden, vijandig van alle waaghalzerij, zullen misschien meenen, dat het voorzigtiger is op effen grond te blijven, vermits ook de geoefendste gemsenjager eenen overhaasten stap kan doen. Zij zullen de hoogste voorzigtigheid dáár als eenen heiligen pligt beschouwen, waar één misstap duizenden van huisgezinnen in ellende kan dompelen, terwijl de vermetele jager zelf misschien het minst daarbij waagt.

Juiste cijfers zal niemand in eenig geschrift van den Heer Mr. F. A. VAN HALL gezocht hebben. Men verhaalt, dat KEPPLER, terwijl zijn reuzengeest zich bezig hield, de beweging der hemelligchamen allernaauwkeurigst te berekenen, de tafel van vermenigvuldiging (das *Einmaleins*) vergat. Zou de Heer VAN HALL in hetzelfde geval verkeeren? De overgang van Uitgestelde in Werkelijke Schuld is in het jaar 1816 begonnen en duurt, blijkens de tabel van den Minister, tot en met het jaar 2066. Dit is volgens gewone rekening 251 jaren. De Heer VAN HALL spreekt evenwel gestadig van » 27+217, dat is 244 jaren," is dus 7 jaren (waarschijnlijk die van 1842 tot 1849) ten achteren.

Ware hier niet de gelegenheid om aan dien Heer en eenige andere schrijvers hier te lande drie punten bescheidenlijk in overweging te geven?

1°.) Om hunne cijfers, en al wat daarmede in verband staat, door eenen geoefenden rekenkundige te laten nazien; 2°.) nopens den geest van aanhalingen uit schrijvers in de Hoogduitsche taal met eenen, in de wetenschappelijke uitdrukkingen dier

taal volkomen ingewijden persoon te raadplegen, ten einde aanhalingen te vermijden, die, wanneer de zinsnede niet in het midden wordt afgebroken, eene lijnregt strijdige meening van hetgeen betoogd zal worden, voorstaan; 3°.) op wat minder hoogen toon van andere publieke schrijvers te spreken, voornamelijk van dezulken, die zich, al ware het dan ook in eene andere rigting, veel moeite ten algemeenen nutte hebben getroost.

De Heer VAN HALL bezwaart zich (op bladz. 8) over »zijdelingsche aanvallen." Waar zijn die te vinden? Bij welke gelegenheid heeft Mr. F. A. VAN HALL vroeger zijne gevoelens over den maatregel omtrent de Uitgestelde Schuld geuit? Zeer zeker toch niet in het artikel in het *Algemeen Handelsblad* van 8 September, geteekend F. V. H.? Want de schrijver van dit artikel scheen de financiële vertoogen »van den Heer DRUCKER" zeer wel te kennen, en had, juist ten gevolge van zijn waarheidschendend en absurd geschrijf gelegenheid, nog nadere kennis met hem te maken. Immers mag men onderstellen, dat de (op pag. 232) reeds vermelde brief uit ZANDVOORT in het *Algemeen Handelsblad* van 14 September, aan F. V. H. niet vreemd is gebleven. Mr. F. A. VAN HALL daarentegen kent den schrijver dezer bladen niet; hij spreekt van *zekeren Heer* DRUCKER. De Heer Mr. F. A. VAN HALL is waarlijk geheel onverstaanbaar, wanneer hij van »zijdelingsche aanvallen" gewaagt, terwijl er geene andere aanvallen bekend zijn, dan die tegen artikelen gerigt, wier hoogverwaande schrijver tot heden volstrekt onbekend gebleven is. (1).

(1) Mogt, hetgeen mij onmogelijk toeschijnt, ooit blijken, dat de geruchten, welke den aanzienlijken Amsterdamschen advocaat als schrijver van het aangehaalde slechte artikel bestempelen, niet van allen grond ontbloot zijn, zoo zoude menig een zich misschien een bekend voorval herinneren. Zekere verwaande heer had, in het openbaar, eene geduchte oorveeg van eenen koopman gekregen, zonder satisfactie te vragen, ja gaf zich spoedig het aanzien, den koopman, die zijne eer zoo krachtdadig wist te handhaven, in het geheel niet te kennen. Hem werd kort daarop in een groot gezelschap eenen wissel, door denzelfden koopman geteekend, vertoond, met de vraag: Is dit het schrift van N? *Gij kent immers de hand!*

De lezer gelieve te verontschuldigen, dat deze punten hier ter sprake gebragt worden. Slechts zeer ongaarne geschiedt het. Wie door zijnen arbeid eenig nut wil stichten en waarde hecht aan het oordeel van het denkende publiek, behoort zich niet slechts van elken zweem van lastering te onthouden, maar van alles, wat slechts enkele individuën aangaat. Het leven is te vlugtig en te kostbaar om het in armhartige personele twisten te verspillen; de nazaat heeft regt om meer dan zulk eenen onvruchtbaren pennestrijd van ons te verlangen. Ook werd de pen door den schrijver geenszins opgevat tegen de heeren Regtsgeleerden » in en buiten het Ministerie van Financiën," die welligt zeer achtenswaardige lieden zijn, maar tegen de door hen verdedigde gevaarlijke stellingen. Is dit vertoog in den vorm van een Controvers-geschrift gebragt, die weg werd alleen gekozen, om duidelijker en overtuigender dan uit een bijzonder vertoog in het afgetrokkene, de ware gesteldheid van zaken te doen blijken, en omdat het publiek in onze eeuw oneindig grootere waarde hecht aan het praktische, dan aan de zuivere theorie. (1) Het was de raad van eenen VON RAUMER en andere hoogstverdienstelijke geleerden: » *den einzelnen Fall einer gründlichen Prüfung zu unterwerfen.*" — Intusschen zij hier ten overvloede verklaard, dat overal, waar in dit geschrift personen genoemd zijn, daarmede niets anders bedoeld wordt, dan de door de genoemde personen *bedrevene handelingen* of *verdedigde stellingen.* Indien eene onpartijdige beoordeeling een na-

(1) Men heeft deze bemoeijing met de praktijk (*Streben in die Praxis*) vaak als een der grootste gebreken van onzen tijd hooren veroordeelen. — Zoude men daarin niet veeleer eene voortreffelijke hoedanigheid erkennen? Wat is elke abstractie, zoolang zij zich slechts in den onbepaalden luchtkring van het denkvermogen beweegt? Slechts wanneer de gedachte op de materie — het woord in den ruimsten omvang genomen — wordt toegepast, strekt zij tot wezentlijk nut van het menschdom. De gedachte beheersche de wereld en worde vereerd boven de ruwe materiële kracht; doch zij vinde hare toepassing in het leven om meer te zijn dan het onderwerp der bespiegeling van den wijsgeer!

deelig licht werpt op de bedrijvers en verdedigers dier handelingen en stellingen, — kan dit dan aan den beoordeelaar worden ten laste gelegd?

Op de laatste bladzijde van het geschrift van den Heer VAN HALL lezen wij: ». . . mogen enkele onnadenkende Nederlanders — van ondankbare vreemdelingen (1) zwijg ik — het wagen, het woord *ban-*

---

(1) Indien daarmede op den schrijver der STAATKUNDIG-FINANCIËLE BESCHOUWINGEN gezinspeeld is, zoo mag men wel vragen, tegen wien eenige ondankbaarheid door hem gepleegd werd en waarin deze bestaat? In de vrijmoedige bestrijding van een ministerieël voorstel, dat allergevaarlijkst scheen voor 's Rijks eer en crediet? Wie sinds eene reeks van jaren, geheel belangeloos, *ja zelfs met aanzienlijke geldelijke opofferingen*, volijverig voor dit crediet werkzaam was en in veelvuldige geschriften als anderzins vele belangrijke wenken gaf, van welke door de Hooge Regering soms nut werd getrokken, mogt toch wel ook bij deze gewigtige gelegenheid zijn gevoelen met bescheidenheid kenbaar maken.

Bij niemand, die het geschrift van Mr. F. A. VAN HALL gelezen heeft en de bijzondere toedragt der zaak kent, kan eenige de minste twijfel bestaan, dat met de uitdrukking » ondankbare vreemdelingen" op den schrijver dezer bladen gedoeld wordt. Deze ziet zich daardoor in een zeer onaangenaam alternatief gebragt. Door zich zelven op den voorgrond te plaatsen, vermindert een schrijver de gehalte van en de algemeene belangstelling in zijn werk. Het publiek, dat hooge waarde hecht aan de behandeling van onderwerpen van *algemeen belang*, bekreunt zich weinig om de *particuliere aangelegenheden* van eenen individu, met uitzondering der enkelen, welke geboorte of genie op eene uitstekende hoogte geplaatst heeft en wier naam het boek der wereldgeschiedenis aanteekent. Aan de andere zijde zou de schrijver aan den pligt der zelfverdediging te kort doen, wanneer hij » zijdelingsche aanvallen" geheel met stilzwijgen voorbij ging. Moge het publiek dan verschonen, dat hij dezen pligt in ruime mate waarneemt!

De schrijver is ver verwijderd van de aanmatiging, zijne zwakke pogingen, sedert eene reeks van jaren, tot bevordering van 's lands welvaart, te willen vergelijken met de alom bekende groote daden van den Heer Mr. F. A. VAN HALL. Eene zwakke schets dezer laatsten is op de eerste bladzijden van deszelfs geschrift: *De wettigheid van den Maatregel omtrent de Uitgestelde Schuld gehandhaafd*, te vinden, waarbij echter niet mag worden uit het oog verloren, dat 's mans bescheidenheid niet gedoogde, van de veel gewigtiger diensten gewag te maken, die Zijn Edel Gestrenge, met de belangeloosheid, welke een eigenaardige trek is van 's mans karakter, waarschijnlijk in de afgetrokkenheid van zijne advieskamer, tot de welvaart, den bloei en het geluk van het land verrigt heeft; noch ook van het onberekenbaar nut en voordeel, dat de algemeen met zoo veel ongeduld verwachte *Geschiedenis van de Financiën van het Koningrijk der Nederlanden*, waarmede Z. Ed. Gest. zich sedert jaren bezig houdt, waarschijnlijk zal aanbrengen.

kroet in den mond te nemen, dat woord vindt weerklank, noch in ons gevoel, dat daarvan gruwt, noch

---

Dus, het geschiedt met het uitdrukkelijke voorbehoud, dat niemand zich tot eenige vergelijking moge laten verleiden, dat de schrijver hier waagt te vermelden, dat hij, zich verbeeldende, dat zijne staatkundig-financiële studiën welligt eenigzins tot bevordering van Nederlands welvaart, zouden kunnen bijdragen, sedert eene reeks van jaren voor de belangen van den Staat ijverig werkzaam is geweest. De »ondankbare vreemdeling" geeft aan den dankbaren Mr F. A. VAN HALL in bedenking:

Dat hij in het najaar van 1830 en voornamelijk in 1831, toen elke ondergeschikte bedenking moest zwichten voor het hooge doel om de vrijheid en onafhankelijkheid van het land te verdedigen tegen de openlijke en clandestine aanvallen van list en geweld, in eenige alom verspreide vertoogen, Nederlands veelvuldige en groote aanspraken op crediet deed kennen en daardoor, niet slechts tot de handhaving van dat crediet, zoo veel de omstandigheden toelieten, bijgedragen, maar ook de griffe plaatsing der door deze omstandigheden gebodene geldleeningen, vooral in Duitschland en Engeland bevorderd heeft;

Dat hij in 1832, en zelfs vroeger, onderscheidene voorstellen bij de Hooge Regering indiende, ten opzigte van welke de toenmalige Heer Chef van het Departement van Financiën — een man, die misschien geene omvattende kennis van het moeijelijke vak der Financiën bezat, doch den goeden wil van anderen wist te waarderen, — schriftelijk verklaarde:

» *Si notre pays eut le bonheur de posséder seulement une dixaine de financiers, doués des capacités, de l'énergie et du désintéressément, dont ces projets font preuve, le crédit national triomphera bientôt des obstacles que les événemens politiques ect."*

Dat de concessie tot den aanleg van eenen Spoorweg van Amsterdam naar den Rijn, wel is waar, niet zoo als de schrijver gewenscht had, onder gunstige voorwaarden voor het Rijk *aan eene vereeniging van particulieren* toegestaan werd; hij niettemin, naardien ten dezen opzigte een ander besluit door Z. M. Koning WILLEM I genomen was, zich oneindig veel moeite gaf, om door de *meest voordeelige* en tevens *meest loijale plaatsing* der aandeelen, het eventueël gevaar der Koninklijke guarantie te verminderen en te gelijker tijd het belang te bevorderen van het Rijk, dat, na de aflossing der opgenomene gelden, eigenaar wordt van den Spoorweg; dat zijne voorstellen nopens de wijze van geldopneming alleen daarom niet ten uitvoer gebragt werden, omdat men reeds te ver op den niet zeer gelukkig gekozen weg gegaan was; dat deze voorstellen evenwel de allerhoogste goedkeuring mogten verwerven; zoo zelfs, dat Z. Exc. de Heer Secretaris van Staat — een man, wiens schrander oordeel zich ook bij financiële onderwerpen niet verloochent — hem deze goedkeuring in de vleijendste bewoordingen te kennen gaf, onder anderen uit naam van Z. M. verzekerende, dat men den ontwerper derzelve in het vervolg bij gewigtige financiële vraagstukken zoude raadplegen;

Dat hij, na de aanneming der 24 artikelen door de Hooge Regering, door openbare geschriften meer dan eenig ander bijgedragen

in ons verstand, dat ons zegt, dat juist tot het tegenovergestelde besloten is, enz." Ik laat gerustelijk

heeft (*) om het door Belgische en Fransche publicisten betwiste regt van Nederland te verdedigen; dat hij deze geschriften gedeeltelijk ook in andere wereldgemeene talen overgebragt heeft en, bijzonder de daarin voorkomende betoogen nopens de geldelijke verpligtingen van België, niet zonder eenig goed gevolg, ter behoorlijker plaatse deed kennen, en dat de juist op dit tijdstip veranderde toon der meest gelezene dagbladen van Duitschland ten bewijze kan strekken, hoe gunstig deze vertoogen op de, in het jaar 1838, door de geschriften van eenen DUMORTIER, MERODE enz. misleide algemeene meening daar te lande gewerkt hebben (†);

Dat hij reeds vóór het sluiten van het zoogenaamd eindtractaat met België, in een bijzonder geschrift (HOLLAND EN BELGIE) duidelijk aangetoond heeft, dat het hoogstgewigtige Art. XIII van het Concept, bijaldien hetzelve, zonder eenige wijziging, in het definitief tractaat wierd opgenomen, tot langdurige, voor Nederland noodlottige onderhandelingen zoude moeten aanleiding geven;

Dat hij tevens de beste, althans nergens wedersprokene middelen heeft aangewezen om de tot een gevaarlijk rekken aanleiding gevende bepalingen van het tractaat door eene vaste overeenkomst in het wederzijdsch belang der beide Staten te doen vervangen;

Dat hij in veelvuldige geschriften de gebreken van het financiële stelsel van het Rijk en de noodzakelijkheid van eene meer solide regeling van zaken aangetoond heeft, welke geschriften, zoo het schijnt, niet zonder eenigen invloed zijn gebleven op de merkwaardige besluiten der Tweede Kamer in het najaar van 1839, die tot zoo belangrijke uitkomsten hebben geleid;

Dat hij reeds sedert jaren de doelmatigheid of noodzakelijkheid van vele der verbeteringen betoogd heeft, welke allengs, hoe onvolledig dan ook, in het beheer der financiën in het werk gesteld werden, of thans het onderwerp van beraadslagingen bij de Regering schijnen uit te maken;

Dat hij, na het gepaste of noodzakelijke daarvan te hebben betoogd, herhaaldelijk aandrong:

Op de likwidatie van het Amortisatie-Sijndicaat, de nadeelige gevolgen aantoonende, waartoe elke soortgelijke instelling moet leiden;

Op vermindering van het overgroot getal van geëmploijeerden;

Op de vaststelling van eene regelmatig werkende, openbare en onder toezigt van handelaren staande Amortisatie-Kas;

Op een *volledig* budget, dat alle uitgaven van den Staat behelst en door de ontvangsten niet slechts in schijn gedekt moet worden;

Op het vast besluit om geene vermeerdering der Nationale Schuld, onder welke benaming dan ook, in tijd van vrede te doen plaats hebben;

Op eene gepaste (*voor de houders facultatieve*) Conversie der Nationale Uitgestelde Schuld, met aanbieding van daartoe strekkende ontwerpen, berekeningen enz. aan de Hooge Regering;

(*) De schrijver acht het een' aangenamen pligt, hier te vermelden, dat ook de Directie van het *Algemeen Handelsblad* zich bij deze gelegenheid aanzienlijke opofferingen getroost heeft. Ten einde de zeer uitgebreide vertoogen in derzelver geheel te kunnen plaatsen, moest een gedeelte der nieuwstijdingen en advertentiën in een bijvoegsel gegeven worden, waardoor telkens een paar honderd gulden kosten voor de Directie ontstonden.

(†) Even als in den jongsten tijd de wel geschrevene vertoogen in het *Handelsblad* omtrent het handelstractaat tusschen *Nederland* en het Duitsche *Tol-Verbond*.

aan de beoordeeling van elken onpartijdigen over, of niet integendeel, en de leerstellingen door den Heer

Op eene vaste regeling van de financiële betrekkingen der Overzeesche Bezittingen met het Moederland;

Op de instandhouding der Ned. Handelmaatschappij, doch tevens op eene beperking der door het Rijk aan deze partikuliere instelling toegekende voordeelen, welke later wezentlijk schijnt plaats gehad te hebben; enz. enz.

Dat hij, voor eenige jaren, aan de destijds geprojecteerde leeningen, voor het geval, als deze, tot dekking van bestaande te korten en regeling van zaken volstrekt noodig mogten bevonden worden, door eenige, met vergunning van Z. M. Koning WILLEM I, doch op eigene kosten bewerkstelligde aanzienlijke reizen als anderzins de meest gunstige voorwaarden van realisatie heeft trachten te verzekeren; dat toen betrekkingen aangeknoopt of bevorderd werden, die, al ware het slechts door de gewekte mededinging en geprikkelde eerzucht, misschien later vruchten zullen kunnen dragen;

Dat hij, zonder zich met de gedragslijn van het bestuur te kunnen vereenigen, evenwel zijne beste pogingen gedaan heeft, om de griffie plaatsing der eenmaal onherroepelijk vastgestelde leeningen te bevorderen en zoodoende 's lands eer, crediet en geldelijk belang te schragen; (Getuige onder anderen een vertoog in den *Avondbode* van 4 Maart 1839, over de nieuwe leening van veertien Millioen gulden).

Dat hij, zelfs aanzienlijk deelnemer in deze leening, evenwel niet in gebreke bleef, de handelingen van het Bestuur vrijmoedig te beoordeelen, onaangezien den *oogenblikkelijk slechten* indruk, dien deze oordeelvellingen soms op de beursprijzen konden te weeg brengen;

Dat hij in der tijd op eene spoedige bemiddeling der Regering in de geschillen tusschen de Ned. Bank en de kassiers der hoofdstad heeft aangedrongen, welke geschillen zulke noodlottige slingeringen in de prijzen van het geld en van de publieke effecten te weeg bragten;

Dat hij de aanbiedingen van andere landen, om zich bijzonder aan de bevordering van derzelver financiële belangen te verbinden, in de hoop, in *Nederland* eenig nut te kunnen stichten, meermalen van de hand heeft gewezen;

Zoodat, volgens de verzekering van welmeenende vrienden, er slechts weinigen zijn, die even veel en misschien niemand, die meer dan hij voor de financiële belangen van *Nederland* gedaan en opgeofferd heeft.

Misschien waren deze bemoeijingen niet zonder eenig goed gevolg ook voor den schrijver gebleven, indien het hem mogelijk geweest ware, zich ook slechts in eene geringe mate de bewonderenswaardige welsprekenheid eigen te maken, welke sommigen weten ten toon te spreiden, wanneer het daarop aankomt, van de eigene daden en verdiensten, hoe gering dan ook, een schitterend tafereel op te hangen. Wie vreemd is in deze hedendaags zoo voordeelige kunst, moet het zich laten welgevallen, dat men bladzijden, gelijk de vorenstaande, zonder eenig het minste belang overslaat of bij derzelver lezing meedoogend grimlacht.

Doch dit mag gerustelijk gezegd worden, daarop is de schrijver fier en ten dezen opzigte doet hij voor niemand, hoe hoog ook geplaatst, onder, dat zijne bedoelingen steeds opregt en zuiver waren. Niet slechts heeft zijne pen nimmer tot het prijzen van eenigen maatregel mogen strekken, waarvan hem de billijkheid en het nut niet duidelijk was ge-

F. V. H. en anderen met hem gelijkdenkenden aanbevolen, en de verwarring in officiële Staatsstukken van Staatsregt en Burgerlijk regt, en vooral de kunstige omschrijving van al hetgeen de houder of kooper van publieke effecten behoort te weten (of nog te leeren) (1) of niet

---

bleken, maar ook de werkeloosheid kwam hem ongepast voor, daar waar hij vermeende eenigen onstaatkundigen financiëlen maatregel te kunnen beletten. Zonder aanzien van persoon, heeft hij, wat regt en billijkheid in het beheer der financiën van den Staat hem dringend schenen te vorderen, tot het laatste oogenblik met ijver verdedigd, gelijk onder anderen kan blijken uit het rekest, *na de aanneming* van het wetsontwerp omtrent de gedwongene conversie der Uitgestelde Schuld *door de Beide Kamers*, doch *vóór de bekrachtiging door Z. M. den Koning*, aan Hoogstdenzelven eerbiedig aangeboden. (Als bijvoegsel D hierachter afgedrukt.)

Wanneer van dank en ondank wordt gesproken, zoo als door den Heer v. H. geschiedt, zou men dan niet misschien met eenig meerder regt kunnen vragen, of niet de vreemdeling soms in de verzoeking gebragt wordt, zich over ondankbaarheid of partijdigheid te bezwaren?

(1) Voorheen werd het overal en wordt ook thans nog elders als eene van de voornaamste geriefelijkheden der geldbelegging in publieke effecten gehouden, dat de geldschieter of kooper derzelve, zich met niets anders te bemoeijen heeft, dan ter behoorlijker tijd de verschenen intrest-bewijzen (*coupons*) te innen en bij effecten met loting de nommers na te zien. Volgens de nieuwe leer van den Heer ROCHUSSEN c. s. behoort echter elk, die kapitalen in publieke effecten beleggen wil, eerst eenen Cursus in het Staatsregt en Burgerlijk regt te hooren, ten einde al hetgeen te leeren, wat die Heer beweert, dat de houder van effecten moet weten. — Men vergelijke de beantwoording van Regerings wege op de aanmerkingen, gemaakt in de afdeeling van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, wegens het Ontwerp van Wet *tot vervroegden overgang van de uitgestelde in werkelijke schuld* (*wegens derzelver gewigt in haar geheel* overgenomen in de *Amsterdamsche Couranten* van 10 en 11 Sept. 1841) waarin men leest:

» De schuldeischer *weet*, *dat* naar de erkende regelen (?) van het Staatsregt (?) . . .

» De schuldeischer *weet dit* en heeft tegen misbruik van magt van zijnen schuldenaar. . . .

» Doch, omdat hij eene scheidslinie trekt tusschen regt en magt, *weet* de schuldeischer, *dat* overwigtige omstandigheden eene wijziging. . .

» Hij (de schuldeischer) *weet* vooraf, *dat* hij die verandering met al derzelver voor- en nadeelen zal moeten aanvaarden. . .

Van de vele aanzienlijke houders van effecten, die ik over het onderwerp geraadpleegd heb, wist geen een iets van al die fraaijigheden. Daar het nu even weinig waarschijnlijk is, dat anderen beter onderrigt zijn, als het aan de andere zijde zeker is, dat aan de geldbelegging in publieke effecten door vele niet-onderrigten de voorkeur gegeven wordt, die alzoo een onschuldig slagtoffer hunner onwetendheid kunnen worden, zoo ware het van wezentlijk nut voor het algemeen, indien zoowel aan onze Hooge Scholen als in de groote koopsteden

dit alles het hatelijke woord bankroet, op ieders lippen, in elks geschriften gebragt heeft. Geen financiëel vertoog, ja geene gedachtenwisseling over de aangelegenheden van den Staat, waar dit afschuwelijke woord niet voorkomt; tot in 's lands raadzaal heeft het helaas den weg gevonden. Kwaadwilligen strooijen uit, dat men het publiek door het *woord* op de *daad* wil voorbereiden, en deze hatelijke gezegden vonden helaas reeds al te veel geloof. Daarom vermindert, in tijd van rust en vrede, de waarde der Nederlandsche effecten; daarom hebben deze eene veel geringere waarde dan de schuldbrieven van Staten, die oneindig minder hulpbronnen bezitten; daarom worden dezelve, bijzonder in den laatsten tijd, tegen prijzen verhandeld, welke de meening bevestigen, dat het publiek voor iets meer vreeselijks dan eene vermindering der rente met een vijfde of vierde beducht is.

Immers, niemand trekt in twijfel, dat, wanneer, bij eenen voortdurend bloeijenden staat der Koloniën, de uitgaven van den Staat met omstreeks tien millioen gulden jaarlijks verminderd konden worden, de Staat niet slechts bij magte zoude zijn, om gemakkelijk aan zijne verbindtenissen te voldoen, maar ook om de schuld van lieverlede aanzienlijk te verminderen; even onbetwistbaar is het, dat door eene reductie der rente van alle effecten op drie vierden, zulk eene besparing in de uitgaven zoude bereikt worden; — doch de Nederlandsche effecten staan thans minder, dan deze, in de onderstelling, dat zulk eene reductie bepaaldelijk zal plaats hebben, bij vergelijking met vele andere Europesche publieke effecten zouden waardig zijn. Wanneer de rente der 2½ pCt. schuld met een vierde verminderd wordt, zoo blijft een effect met 1⅞ pCt. intrest, dat in evenredigheid met den tegenwoordigen prijs der 3 pCt. Fransche of Deensche effecten p. m. 51, met den prijs der 3½ pCt. Pruisische, Beijersche of Frankforter effecten bijkans 55,

gelegenheid was te leeren, wat een houder van effecten zoo al behoort te weten. Ook voor den schrijver, die gaarne zijne onwetenheid ten dezen bekent, zullen deze lessen van groot belang zijn.

met de 3 pCt. Engelsche effecten omstreeks 57 pCt. waarde zoude hebben, doch thans slechts met p. m. 52 ½ pCt. betaald wordt. Deze daadzaak en de progressive vermindering in de waarde onzer effecten, bij vergelijking met die van de meeste andere Staten is een ontegenzeggelijk bewijs, niet slechts, dat het woord bankroet wel degelijk weerklank gevonden heeft, maar ook dat men niet weet, hoe ver hetzelve zich eenmaal zoude kunnen uitstrekken.

De meest volledige, stipte en naauwgezette nakoming aan alle verpligtingen van den Staat, de zorgvuldige vermijding van al hetgeen ook slechts de schaduw eener blaam op deszelfs goede trouw zoude kunnen werpen, de vervulling van elke bij de Staatsschuldeischers verwekte verwachting, zelfs van dezulken, die niet op stellige wetsbepalingen gegrond zijn (1), de opbeuring van den onevenredig lagen prijs der Uitgestelde Schuld, door eene voor de houders facultatieve conversie of door de stellige verzekering, dat aan alle verpligtingen, ook ten opzigte dier schuld, stipt zoude worden voldaan, — dit ware de weg geweest om de ontkiemende vrees voor een Staatsbankroet te onderdrukken, om het vertrouwen tot den Staat te doen herleven, de waarde van alle nationale effecten aanzienlijk te verbeteren, de opbrengst der daarin bewerkstelligde geldbeleggingen te beper-

(1) Te regt heeft de Regering in haar antwoord op de bedenkingen der Afdeelingen van de Tweede Kamer omtrent het ontwerp van Wet tot aflossing van Schuldbekentenissen van het ontbonden Amortisatie-Syndicaat aangemerkt:

»Bij gelegenheid der beraadslagingen over dit onderwerp, welke de Wet van 6 Junij 1840, (Staatsblad n°. 18) hebben vooorafgegaan, is het al dan niet verpligtende der aflossingen in het breede betoogd, en het is alstoen erkend, dat, zoo de verpligting tot uitloting van de 4½ per Cents Schuld, *voor zoo veel het bedrag van de af te lossen som aangaat*, al niet verbindend is gesteld, nogtans de zorg voor het staats-crediet het ten pligt maakt, om de verwachtingen en aanspraken der houders van de 4½ per Cents Schuldbrieven, al zijn die aanspraken dan al niet bepaaldelijk en uitdrukkelijk op de wet gegrond, niet te leur te stellen.''

Hoe betreurenswaardig, dat ten opzigte van de Uitgestelde Schuld niet slechts deze juiste beginselen, maar ook zelfs bestaande wetten verwaarloosd werden!

ken en in dier voege eene, op de aanbieding van het kapitaal steunende eerlijke reductie der rente, alsmede andere gewigtige en heilzame financiële maatregelen voor te bereiden.

Dit ware het zachte vlieten van eene, zonder gedruisch, de vruchtbaarheid en den rijkdom der landstreek bevorderende beek geweest. Natuurlijk kon dan niet worden gedacht aan den hoogen naam, dien de stroom verkrijgt, door de hem aangewezen grenzen te overschrijden en in zijnen geweldigen vloed landerijen en gebouwen meedoogenloos te verwoesten.

Doch welk vertrouwen kan men nog stellen in gewone wetten, wanneer wetten, welke heiliglijk geëerbiedigd moesten worden, volstrekt niet in aanmerking worden genomen? Welke toekomstige belofte kan waarde hebben, wanneer de verledene, zonder noodzakelijkheid, in tijd van rust en vrede geschonden worden? Welk vertrouwen kan hij voor de toekomst inboezemen, die zijne oude verbindtenissen niet vervult?

Hebben de landerijen waarde daar, waar wetteloosheid heerscht, waar het uitstrooijen der zaadkorrels en het oogsten der vruchten niet zonder de bescherming van gewapende benden kan geschieden? Kunnen publieke effecten eene hooge waarde genieten, wanneer de heiligste verbindtenissen van den Staat, onder allerlei voorwendsels of zelfs zonder eenig voorwendsel vernietigd worden, wanneer de loijaliteit der regeringen en de verlichting van onzen tijd ophouden, een waarborg voor de staatsschuldeischers te zijn?

Of deze vragen hier te pas komen? Men oordeele!

Bij artikel 29 der Wet van 27 December 1822 werd de uitloting voor 1823 weder op vijf millioen gulden en de amortisatie op gelijke som vastgesteld, terwijl artikel 30 luidt als volgt:

» Ten gevolge van het vastgestelde bij artikel 21 van de Wet van den 9den Febr. 1818, zal in 1824 *en vervolgens jaarlijks*, worden ***voortgegaan*** met de uitloting van vijf millioenen Uitgestelde Schuld, en met de vernietiging van andere gelijke vijf millioenen, zoodat de Uitgestelde Schuld *jaarlijks met*

tien millioenen zal verminderen, en zulks tot zoo lang het beloop van die schuld zal zijn overgebragt in handen van het Openbaar Bestuur enz.

Na de bewoordingen van dit art. te hebben aangehaald, (1) vraagt men te regt:

» Kon de Wet wel duidelijker zijn en kan de Minister nu met eene magtspreuk die Wetten krachteloos maken? Neen, de voorgestelde conversie zoude eene inbreuk zijn op de verkregene, door de vermeerdering van het nominaal bedrag der Uitgestelde Schuld zoo billijk verkregene regten der houders."

Neen, de wet kon niet duidelijker zijn. Niet genoeg, dat zij bepaalde, dat met de jaarlijksche uitloting van vijf millioen en amortisatie van een gelijk bedrag zoude worden voortgegaan, ten overvloede werd er nog bijgevoegd: ZOODAT DE UITGESTELDE SCHULD JAARLIJKS MET TIEN MILLIOENEN ZAL VERMINDEREN," en verder, als wilde men voorkomen, dat ooit eene vermetele hand deze gewigtige bepaling zoude *buiten werking stellen* nog de woorden » EN ZULKS TOT ZOO LANG HET BELOOP VAN DIE SCHULD ZAL ZIJN OVERGEBRAGT IN HANDEN VAN HET OPENBAAR BESTUUR." Moeten deze woorden niet alle denkbeeld aan eene *tijdelijke* verbindtenis of toezegging doen verdwijnen? Waar zal men woorden vinden, om eene STELLIGE en ONHERROEPELIJKE verbindtenis uit te drukken, indien deze niet voldoende zijn?

Welnu, bij den maatregel omtrent de Uitgestelde Schuld is zoodanig te werk gegaan, alsof deze Wet volstrekt niet bestond, of van eene volstrekt onbevoegde magt ware uitgegaan.

En dan beschuldigen zij, die met eene voorbeeldelooze ligtvaardigheid de verwaarlozing der heiligste wetten durven aanraden, den » ondankbaren vreemdeling," dat hij de gedachte aan bankroet aanwakkert.

---

(1) KORTE BESCHOUWING OVER DE NATIONALE UITGESTELDE SCHULD, *en het ontwerp van Wet tot vervroegden overgang derzelve in Werkelijke Schuld.* (*Amsterdam*, bij J. H. en G. VAN HETEREN) pag. 5.

Neen, de bestrijders der gedwongene Conversie denken beter; zij zien niet voorbij, dat ook na de aanzienlijke vermindering in de koopwaarde onzer nationale effecten, gedurende het beheer van den tegenwoordigen Minister van Financiën, deze waarde op heden nog bijkans negen honderd millioen gulden bedraagt, waarvan omstreeks twee derden aan pieuse gestichten en particulieren van het Rijk zelf toebehooren; zij zien niet voorbij, dat het belang dier houders en van al de duizenden, die met hen in betrekking staan, de algemeene welvaart, vooral 's Lands aanzien en eer dringend vorderen, dat aan de noodlottige vrees voor een bankroet spoedig een einde kome.

Zij wenschen dit niet minder dringend in het belang der algemeene rust en orde. Overal, hier minder, elders meer, bestaan in onzen tijd kiemen tot onlusten, tot omwenteling, tot het vreeselijkste, wat de maatschappij kan teisteren, tot wetteloosheid. Hoe heilzaam de uitgebreide toepassing der stoomkracht op de ontwikkeling der intellectuele en materiële belangen van het menschdom werken moge, zij heeft ook hare schaduwzijde. (1) Duizenden van menschenhanden worden daardoor, althans voor het oogenblik, overbodig; ook was het aantal der proletariën, de massa dergene, die zich verbeelden, bij de omverstoting van al het bestaande, slechts te kunnen winnen, nimmer grooter dan tegenwoordig. Daarmede gaat eene buitensporige zucht tot weelde vergezeld; de

---

(1) Niemand zal de groote uitkomsten ontkennen, welke de toepassing der stoomkracht reeds voor het menschdom te weeg bragt, en wie durft berekenen, welke verbazende uitkomsten haar nog zullen te danken zijn? Ook het berokkende kwaad zal weldadiglijk door haar zelve verholpen worden. De duizenden individuën, die door allerlei verbeterde of nieuw uitgevondene machines overbodig mogten worden, zullen in andere wereldstreken, met welke de stoomkracht de gemeenschap bevordert, nuttige bezigheid vinden. Misschien is het een der groote doeleinden van de Voorzienigheid, dat de vruchtbaarste streken van den aardbol niet nog langer, voor een groot gedeelte, uit gebrek aan bewerking, voor het menschdom zullen verloren gaan. — Tot dat de landverhuizing op eene groote schaal daar, waar het te pas komt, door de Regeringen zelve begunstigd worden, zullen evenwel de door stoomwerktuigen enz. buiten bestaan geraakte lieden, veel onrust in de maatschappij kunnen stichten.

ambachtsman wil niet minder aangenaam gevestigd zijn dan de vermogende koopman, de oppasser niet slechter gekleed dan de heer. In kleine schouwburgen, op spoorwegen, in pleiziertuinen enz. ontmoet niet zelden de meester zijnen knecht, de dame hare kamenier of dienstbode. Nimmer was het verschil in de middelen der verschillende standen grooter, — en nimmer de begeerte, om met den gegoede op gelijken voet te leven, meer algemeen. — Uit een wijsgeerig of philanthropisch oogpunt moge het allezins wenschelijk zijn, dat alle menschen zich in de geriefelijkheden van het leven verheugen; doch zoo lang het onmetelijke verschil in de standen zal voortduren, zoo lang de een zich zonder eenig het minste bezwaar voor zijne kas kan verschaffen, wat den anderen noodzaakt, eerst tot verkoop of verpanding van eenig meubel toevlugt te nemen, is deze strekking van onzen tijd allerbedenkelijkst.

Waar spaarkassen bestaan en, bij eene algemeene bekendheid, ook het algemeen vertrouwen genieten, daar kan de bekoring van het vergaren en vermeerderen tot breidel dier buitensporige en gevaarlijke zucht tot weelderigheid strekken, gelijk bij voorb. te *Parijs*. (Men vergelijke de noot op bladz. 145.) Doch wanneer zulke heilzame instellingen ontbreken, dan moet een *wel gevestigd crediet van den Staat* den ambachtsman, werksman, de dienstboden, enz. in de gelegenheid stellen, om ook matige en kleine sommen winstgevend te beleggen; eene gelegenheid, die daar, waar noch Spaarkassen zijn, noch de Staat een onbeperkt vertrouwen inboezemt, gemist wordt. Naar mate het getal dergene grooter is, die een materiëel belang hebben bij de instandhouding van het Staatsligchaam of de Staatsmachine en de eerbiediging der wetten, te minder is er voor eene stoornis der algemeene rust en orde te vreezen, te minder worden er uitgaven voor politie en militaire magt vereischt. Niet voldoende is het, dat de doordenkende alom van de overtuiging bezield is, dat elke gewelddadige omwenteling, elk oproer, ja zelfs reeds de vrees voor opschuddingen alleronguntstigst werkt op het lot der mindere klassen, wier

welvaart met die der voornamen en rijken in een zoo naauw verband staat. Kan aan deze, door de ondervinding veelvuldig gestaafde waarheid, steeds en overal ingang verschaft, kan haar de ontwijfelbare zege over de valsche leerstellingen van woelgeesten en overdrevene philanthropen, door welke het volk gestadig in eene zekere spanning wordt gehouden, verzekerd worden? Is niet vooral in oogenblikken van opgewondenheid, of van eene algemeene ramp, elke redenering vruchteloos? Doch hij, die, al ware het ook slechts voor eene matige som, een onmiddellijk belang heeft bij de ongestoorde orde van zaken, hij, die zijne middelen, hoe uitgebreid of gering dan ook, aan den Staat zelven toevertrouwd heeft, zal zich door die verderfelijke leerstellingen bezwaarlijk laten verleiden, maar zal, vooral in tijden van algemeene beproeving, het getal der goede burgers vermeerderen.

Misschien heeft niets de regering van LODEWIJK PHILIPS, zoo zeer geschraagd, als de omstandigheid, dat *Parijs*, de stad welke aan geheel *Frankrijk* de wet voorschrijft, honderdduizend personen telt, die voor eene meerdere of mindere som op het Grootboek der Fransche Nationale Schuld zijn ingeschreven. Vroeger is reeds aangemerkt, dat het getal der inleggers bij de Spaarkas te *Parijs*, op 1 Jan. 1842, de aanzienlijke hoogte van honderd vier en dertig duizend had bereikt. Onderstelt men, dat van deze inleggers een vierde tot de eerstgenoemde 100,000 ingeschrevenen op het Grootboek behoort, derhalve bij de optelling van de hoofdsom moet worden afgetrokken, zoo verkrijgt men nogtans een geheel van omstreeks 200,000 personen, en indien men voorts onderstelt, dat ruim de helft derzelve huisvaders zijn en in elk gezin doorgaans niet meer dan één persoon op het Grootboek of bij de Spaarkas ingeschreven is, eene massa van niet minder dan zesmaal honderd duizend zielen, welke te *Parijs* middellijk of onmiddellijk schuldeischers zijn van den Staat, en even als elk gewoon schuldeischer, belang hebben bij de ongestoorde welvaart van hunnen schuldenaar, — ten ware, dat het zoogenaamde Staatsregt ook in dit opzigt

een verschil mogt willen daarstellen in de betrekking tusschen den gewonen en den Staatsschuldenaar.

Tot zoolang de juistheid van zoodanig verschil bewezen is, zal men met eenige reden mogen onderstellen, dat de nieuwe orde van zaken in *Frankrijk* een van hare hechtste steunen vindt in het belang der honderd duizenden van Staats-schuldeischers.

Hoe noodlottig het uitgeven van eene *papieren munt*, ook in billetten of noten van een zeer gering bedrag, veelal moge geweest zijn, vooral wanneer aan vele instellingen het regt van creatie toegekend werd, — even voordeelig kan de daarstelling van publieke effecten (*Staatsschuldverschreibungen*) van een ondergeschikt bedrag werken. In sommige Staten van *Duitschland* is thans gelegenheid, om sommen van honderd, vijftig of zelfs van vijf en twintig gulden in effecten van den Staat, veelal aandeelen zonder eene vaste rente, doch met aanzienlijke premiën, solide en tevens met het vooruitzigt op groot voordeel te beleggen, en men heeft ondervonden, dat overal, waar de massa der bevolking onbeperkt vertrouwen stelde in de soliditeit van den Staat en de gelegenheid tot zulke beleggingen van Kapitaal *en intrest* voorhanden was, daardoor een geest van matigheid, orde en zuinigheid onder de arbeidende klassen gewekt of onderhouden werd.

In het voorbijgaan zij hier aangemerkt, hetgeen eigenlijk reeds op de eerste bladzijden van dit geschrift eene plaats had behooren te vinden, dat eene Regering, die weinig vertrouwen bezit, ook bij aanbestedingen en alle andere transactiën op tijd zich schadelijke voorwaarden moet laten welgevallen. Zij, welke met zulk eene Regering een contract aangaan, weten zich, op de eene of andere wijze, voor het gevaar der wanbetaling schadeloos te stellen, en wanneer zij niet ter vastgestelder tijd voldaan worden, nog hoogen intrest en andere kosten te berekenen. Altijd is het de schatkist, die daardoor benadeeld wordt en zijn het de belastingspligtigen, die daardoor het meest lijden.

Uit welk oogpunt men het onderwerp beschouwe,

altijd doet zich de vrees voor een Staatsbankroet als allernadeeligst voor. Doch dit wordt juist het meest gevoeld door hen, die de Heer Mr. VAN HALL als »enkele onnadenkende Nederlanders" en »ondankbare vreemdelingen" wil doen voorkomen, door hen, die, juist omdat zij de onschatbare waarde van een wel gevestigd Staatscrediet kennen, evenzeer als om redenen der billijkheid, elken maatregel ten sterkste afkeuren, die als een eerste gevaarlijke stap op den heilloozen weg van het bankroet kan beschouwd worden.

Indien de Heer Mr. F. A. VAN HALL en Zijne Excellentie de Heer ROCHUSSEN, wier vaderlandsche bedoelingen niemand in twijfel trekt, van dezelfde overtuiging bezield zijn, dat zij dan tot herstel van 's lands crediet medewerken! Dat de eerste niet verder leerstellingen ter sprake brenge en verdedige, geschikt om den buitenlander te doen gelooven, dat het gevoel voor regt en billijkheid, waardoor *Nederland* zich eenen zoo schoonen rang in de rij der beschaafde volkeren heeft verworven, (1) voor armzalige regtsverdraaijingen begint plaats te maken; dat Zijn Wel Edel Gestrenge, gelijk vroeger, zijnen roem zoeke voor de balie, waar zijne scherpzinnigheid hem zoo vele overwinningen heeft doen behalen, als spreker in de algemeene vergaderingen der Hollandsche IJzeren Spoorweg-Maatschappij, waar zijne kunstige redevoeringen den moed der houders van aandeelen steeds levendig wisten te houden, of wel in de voleindiging en uitgave der sinds lang beloofde *Geschiedenis van Nederlands Financiën*, (2)

(1) Toen in den harden winter van 1837/38 de hoofdsteden van Europa door brand geteisterd werden, te *Petersburg* het groote Keizerlijk Paleis, te *Parijs* eene der aanzienlijkste Schouwburgen, te *Londen* de *Royal Exchange* eene prooi werden van het woedend element, werd te regt aangemerkt, dat indien dezelfde ramp een Paleis van Justitie in *Nederland* mogt treffen, elk land in zeker opzigt het zinnebeeld zijner nationale grootheid zoude vernietigd zien. — Gelukkiglijk is *Nederland* verschoond gebleven.

(2) Men zie nopens de daaromtrent verwekte hooge verwachtingen onder anderen de *Avondbode* van 4 Junij 1840, en verschillende nommers der *Arnhemsche Courant* van dezelfde maand.

waartoe den begunstigden der Regering meer dan aan vele anderen de bouwstoffen te dienste staan. Dat de van wege zijne lust tot werkzaamheid, zijne persoonlijke minzaamheid en bescheidenheid geachte Minister, die niet, gelijk anderen, te trotsch is om van de denkbeelden ook van derden partij te trekken, (1) den schoonen burgerlijken moed bezitte, om eene noodlottige uitlegging nopens Staatsregt en Burgerlijk Regt terug te nemen, dat hij bekenne, door de advokaten (2) » in en buiten het Ministerie van Financiën" tot de rampzalige verklaring op het einde zijner aanspraak in de zitting der Tweede Kamer van 16 Sept. l. l. verleid te zijn geworden; dat hij volmondig de door den Staat aangegane verpligtingen, ALS VOOR GEENE WIJZIGING, ZONDER DE TOESTEMMING DER STAATS-

---

(1) Jammer slechts, dat zijne Excellentie vermeent, de vreemde denkbeelden telkens te moeten *wijzigen*, waardoor de bedoelingen van den oorspronkelijken ontwerper veelal verijdeld worden. De schrijver van MISSISIPPI! heeft, even als anderen, dit met leedwezen moeten ondervinden. Niemand, die de geschiedenis van 's rijks financiën der laatste jaren kent, kan onbewust zijn, dat door den Heer ROCHUSSEN de deugdzaamheid der in het derde Hoofdstuk van dit werkje aanbevolen REDDINGSMIDDELEN erkend, ja zelfs aan losse invallen van den schrijver, de uitvloeisels eener oogenblikkelijke luim, gevolg gegeven werd, gelijk de voorgestelde belasting op de liverei-knechten, op de ongehuwden enz. bewijst. Evenwel is de verwezentlijking der meer ernstige voorstellen veelal op zulk eene wijze geschied, dat daardoor slechts aanleiding tot nieuwe algemeene bezwaren werd gegeven. — Hoe zeer ware ook in dit geval eene grootere behartiging te wenschen van het gezegde van een beroemd Duitsch schrijver: *Menschen, die sich die Gedanken anderer aneignen, doch daran schütteln und rütteln, laufen viel Gefahr, ins Lächerliche zu fallen, eben als Menschen, die ein falsches Gebiss im Munde tragen und damit umgehen, als ob es ihre eigenen Zähne wären!*

(2) De stand der regtsverdedigers is voorzeker een der achtbaarste in de Maatschappij. Vele der grootste mannen aller landen behooren tot dien stand. Hier zij slechts herinnerd aan DUPIN, THIERS, BARROT, MARTIN (*du Nord*) BROUGHAM, O'CONNELL enz. Doch *van het beheer der financiën* behooren de advokaten zoo veel mogelijk verwijderd gehouden te worden. CASIMIR PERRIER zeide: Een handelhuis en een Staat, met welker financiën advocaten zich veel bemoeijen, verliezen crediet en vermogen.

SCHULDEISCHERS, VATBAAR verklare (1) of, de kracht daartoe niet gevoelende, dat hij dan, in het belang van 's lands crediet, zijn ontslag vrage!

Zoude niet eene bijzondere verpligting tot zoodanige handelwijze voor eenen Minister van Financiën kunnen voortvloeijen uit zijne eigenaardige maatschappelijke gesteldheid? Zoude op eenen Minister, die, zoo men wil, aan het beheer van zaken kwam zonder eenig noemenswaardig vermogen en zonder dat het toeval der geboorte of de door zijne eigene keuze aangeknoopte familie-betrekkingen hem in een naauw verband gebragt hadden met lieden van groot fortuin, niet eene zoo veel te grootere verpligting rusten om de wereld te overtuigen, dat hij de heiligheid van den eigendom evenwel weet te eerbiedigen? — Het gemis van een aanzienlijk vermogen kan voorzeker evenmin de waarde van den man verminderen, als eene burgerlijke geboorte, als de afkomst van zwarte of gekleurde ouders of het belijden van de Roomsche, Joodsche of eenige andere godsdienst. Wanneer evenwel niet ligt een burgerlijke tot President van den Hoogen Raad van Adel of Opperkamerheer, nimmer een Mulat tot Ambassadeur van en bij een der Europesche gekroonde Hoofden, nimmer een Roomsche Priester of Rabbijn tot Minister van Eeredienst in eenen Hervormden Staat benoemd zal worden, — zouden gelijke overwegingen niet eenige bedenking kunnen inboezemen om aan het hoofd der Financiën van den Staat, althans van eenen Staat met eene hoogst aanzienlijke schuld, van welker gave instandhouding de welvaart der natie in eene hooge mate afhangt, individuen te plaatsen, zonder eenig noemenswaardig vermogen en zonder algemeen bekende intime betrekkingen met zeer gegoede personen? Behoorde niet ook de ondervinding van andere Staten in aanmerking te

(1) Altijd, behoudens het regt van aflossing van schulden a pari, waar het tegendeel niet uitdrukkelijk vastgesteld is, mits de met de aflossing hunner vordering bedreigde schuldeischers eenigen tijd vooruit behoorlijk gewaarschuwd worden.

worden genomen, waar de Financiën allengs tot eenen bijzonder bloeijenden staat gebragt werden, juist terwijl de opperste leiding derzelve aan mannen van een aanzienlijk vermogen toevertrouwd was? (1) GAUDIN, *Hertog van Gaëte*, BARON LOUIS, VILLELE, ROY en HUMANN, die in deze eeuw zoo veel tot de uitbreiding der nationale welvaart en tot het herstel en de bevestiging van het Staatscrediet in ***Frankrijk*** bijgedragen hebben, werden tijdens hunne benoeming tot de opperste leiding van 's Rijks Financiën, onder de meest gegoede en aanzienlijke mannen van het land gerangschikt. Daarentegen heeft LAFFITTE, aan wien in 1830, ***na het verlies van zijn kolossaal vermogen***, dezelfde hooge betrekking ten deel viel, in weerwil van zijn talent en zijne onbetwiste vaderlandsche gezindheid, doordien hij zich, — even als honderd jaren vroeger, de misschien ook van den besten wil bezielde ***avonturier*** LAW — » als een stoute jager aan den rand van den afgrond waagde" ***Frankrijk*** digt aan den rand van het Staats-bankroet gebragt. (2) De Pruisische en Oostenrijksche Ministers van Financiën werden, sedert den vrede van 1815, steeds onder de vermogendsten van den lande gekozen. (3) Geluk-

(1) Veelal waren het te gelijker tijd hoogstverdienstelijke schrijvers, gelijk bij voorb. in Frankrijk: COLBERT, SULLY, TURGOT, NECKER (geboren te *Geneve*), GAUDIN (*Hertog van Gaëte*); in Engeland HUSKISSON, en onderscheidene zijner voorgangers; — tevens een overtuigend bewijs, hoezeer ten onregte soms elke publieke schrijver als broodschrijver aangemerkt wordt.

(2) Bij weinige gelegenheden waren de Fransche publieke effecten, in evenredigheid van alle andere Europesche effecten, zoo laag in prijs, als tijdens het beheer der Financiën door LAFFITTE; even als te geener tijd, zelfs niet in de allerhagchelijkste oogenblikken, de prijzen der effecten van Nederland, bij vergelijking met die van alle andere, niet in verklaarden staat van bankroet verkeerende Rijken, zoo laag in prijs waren, als na ruim anderhalf jaren beheer der Financiën door den Heer ROCHUSSEN. Het zij men de prijzen van voor honderd, vijftig, twintig, tien, vijf of ook slechts van voor twee jaren tot maatstaf van vergelijking neme, steeds zal men deze bedroevende daadzaak bevestigd vinden. (Dit heeft niet belet, dat men zich nog onlangs in half officiële stukken op eene verbetering van 's Rijks crediet beroemd heeft.)

(3) In Pruisen is onlangs het Portefeuille van Financiën uit de handen van den schatrijken Graaf VON ALVENSLEVEN, in de handen van den mede zeer gegoeden FREIHERR VON BODELSCHWING overgegaan.

kiglijk zijn onder dezen ook nog mannen van talent en ijver te vinden. Het is nog niet zoo ver gekomen, dat diepe kunde en opofferende Vaderlandsliefde niet met aanzienlijke afkomst of een groot vermogen hand aan hand zouden kunnen gaan.

Wordt niet door de Statuten van vele aanzienlijke en wel georganiseerde instellingen uitdrukkelijk geboden, dat de beheerders niet slechts een zedelijk, maar ook een materiëel belang bij de welvaart der instelling moeten hebben? Moeten niet, bij voorbeeld, President en Directeuren der Nederlandsche Handel-Maatschappij, alsmede der Nederlandsche Bank, even als der Banken te *Londen*, *Parijs* en *Weenen*, een zeker getal aandeelen in de door hen beheerde instelling in eigendom bezitten, — hoewel er redelijker wijze geen twijfel kan bestaan, dat mannen als GRAAF DIETRICHSTEIN, GRAAF VAN ARGOUT, MOGGE MUILMAN, VAN DER HOUVEN enz, ook zonder eene zoodanige bepaling het belang der aandeelhouders op alle mogelijke wijze zouden behartigen? Moet niet hier te lande, zelfs de adellijke, om deel te kunnen nemen aan de politieke voorregten der Ridderschap, eene zekere som in vaste goederen of in inschrijving op een der Grootboeken van de Nationale Schuld bezitten? (1) Rusten niet alle deze bepalingen op de

---

(1) De bijzondere omstandigheid, dat een staatsburger, ten einde in eenen veel beperkteren kring dan de Minister van Financiën, eenigen slechts middellijken invloed op de leiding der algemeene aangelegenheden te kunnen uitoefenen, bij gebrek of niet toereikend bezit van vaste goederen, voor eene zekere som schuldeischer van den Staat moet zijn, — deze, met geringe wijzigingen, in alle provinciën van Nederland vastgestelde, bij Koninklijke Besluiten goedgekeurde bepaling, scheen te opmerkenswaardig om hier volstrekt met stilzwijgen te worden voorbij gegaan. — Voor het overige kan het hier in het midden gelaten worden, of niet eene vrij zonderlinge anomalie daarin gelegen is, dat in eenen Staat, waar de Grondwet aan alle ingezetenen, zonder verschil van stand, geloof of geboorte, gelijke staatsburgerlijke regten verzekert, van het overgroot getal van hen, die voor eene waarde van *f* 10 of 20,000 (Kapitaal) Inschrijving op een der Grootboeken van de Nationale Schuld bezitten, zij, die wettige afstammelingen van adellijke ouders of door

onderstelling, dat hij, die een overwegend materiëel belang heeft bij eene zaak, deze in den regel ook wel ter harte neemt? En zou deze algemeene regel niet evenzeer ook op het hoofd der Financien van den Staat toepasselijk zijn? Wanneer het eene waarheid is, dat hij, die nimmer een wapen gevoerd heeft, hoe groot ook zijne theoretische kunde zijn moge, niet tot Minister van Oorlog past, omdat hij zich het belang van den krijgsman minder hartelijk weet aan te trekken, dan een SOULT of CHASSÉ, die onder het vaandel grijs zijn geworden; wanneer hij, die nimmer als Advokaat, Regter of Hoogleeraar het wenschelijke en noodzakelijke eener goede Wetgeving en eener onafhankelijke Regtsmagt van nabij leerde kennen, weinig past tot Chef van het Departement van Justitie; wanneer men in de eerste plaats eischt, dat de eene zijne epauletten, de andere zijn diploma van meester kan aantoonen, — zoude het dan niet, bij analogie, wenschelijk kunnen zijn, dat hij, die, als beheerder der Financiën van den Staat, als het ware alleen over het vermogen en de welvaart van duizenden, en wel der meest gegoeden in den lande, beslist, behalve een algemeen erkend braaf karakter en eene doorwrochte kennis aller Staatshuishoudelijke betrekkingen, ook een meer onmiddellijk, wezentlijk belang bij de Staatsschuld hebbe, om den hoogstmogelijken waarborg aan te bieden, dat de Staats-schuldeischers nimmer als vijanden van 's lands welvaart door hem zullen behandeld worden? (1) Het is waar, men kan groot

---

Z. M. in den adelstand verheven zijn, politieke regten van veel grooteren omvang dan andere crediteuren zullen mogen bezitten. Of men nu zegge: Het is niet de crediteur, maar de Jonkheer, die het regt uitoefent, verandert niets aan het wezen der zaak. Immer blijft het waarheid, dat een Staatscrediteur, die in den adelstand verheven wordt, politieke regten verkrijgt, die noch aan de burgerlijke crediteuren, noch aan den, tot den adelstand verheven niet-crediteur (mits geene vaste goederen bezittende) zijn toegestaan.

(1) Men zoude wel is waar kunnen vragen: Waarom zal de Minister van Financiën, daar *alle* geldelijke belangen der ingezetenen van den Staat door zijne maatregelen min of meer geinfluenceerd worden, niet ook eigenaar van grondeigendom, van gebouwen, aan-

houder van effecten zijn, zonder op financiële kunde te mogen roemen; doch men kan ook epauletten dragen, zonder groote administrative en strategische hoedanigheden. Evenwel worden de epauletten vereischt. Zij verwekken bij den militair zekeren eerbied — en daardoor wordt reeds veel voor eene goede subordinatie gewonnen, — even als het aanzienlijk vermogen van den Minister van Financien en zijn hooge rang onder de financiële notabiliteiten den Staatsschuldeischers zeker vertrouwen inboezemt en op deze wijze het crediet van den Staat bevordert. Heeft niet de binnen- en buitenslands verspreide meening, dat Z. M. Koning WILLEM I, dien men, tijdens Hoogstdeszelfs regering, veelal als den wezentlijken bestuurder der Financiën in *Nederland* beschouwde, een groot gedeelte van zijn kolossaal vermogen in Nationale fondsen belegd had en voortdurende zijne aanzienlijke besparingen daarin belegde (1), velen aangemoedigd om aan dezelfde wijze van geldbelegging de voorkeur te geven en in dier voege bijzonder gunstig gewerkt op de prijzen der Nationale fondsen en de plaatsing

---

deelhouder in industriële werken, in scheepsreederijen enz. moeten zijn? In een naburig land vereenigden inderdaad eenige Ministers van Financiën de meeste dezer hoedanigheden, en de materiële welvaart, waarin zich dit land verheugt, kan ten bewijze strekken, dat dit geenszins ongunstig op de algemeene belangen gewerkt heeft. Men mag intusschen niet uit het oog verliezen, dat, hoe onstaatkundig en ondoelmatig ook de maatregelen van een' Minister zijn mogen, deze *de waarde* van den *grondeigendom*, de *gebouwen*, *schepen* enz. slechts in eene beperkte mate zullen treffen, terwijl in Staten met absolut-monarchalen regeringsvorm of in constitutionele Staten met eene toegeefelijke Volksvertegenwoordiging, *de waarde der publieke effecten* schier uitsluitend van deze maatregelen afhankelijk is.

(1) Het is hier niet de gelegenheid om Z. M. Koning WILLEM FREDERIK tegen veelvuldige bittere zinspelingen en zelfs lasterlijke aantijgingen te verdedigen. Nogtans moge het vergund zijn, hier aan te merken, dat bij de, met de Oudhollandsche beginselen van matigheid en gepaste zuinigheid strookende leefwijze van den Vorst, alleen de besparingen op de jaarlijksche inkomsten der Kroon, sedert het jaar 1815, telkens in rentegevende effecten of aandeelen der Handel-Maatschappij belegd, gemakkelijk op eene som van meer dan vijftig millioen guldens konden klimmen. Voegt men daarbij het oorspronkelijke aanzienlijke stamvermogen van het Huis van Oranje, dat in WILLEM I. zamenvloeide, zoo kan men toch redelijker wijze niet verwonderd zijn, dat de grijze Vorst over zeer aanzienlijke geldelijke middelen beschikt.

der nieuwe Staatsleeningen? Men brenge hiertegen niet in het midden, dat deze zelfde leeningen tot ongelukkige uitkomsten voor het Rijk hebben geleid. Eene minder voordeelige plaatsing derzelve zoude waarschijnlijk geen ander gevolg gehad hebben, dan den omvang der, tot verkrijging van eene zekere geldsom vastgestelde leening uit te breiden, derhalve de toekomst met nog drukkender lasten te bezwaren.

En hebben de houders van Staatschuldbrieven ongelijk, wanneer zij eene zekere geruststelling vinden in de overtuiging, dat ook de Minister van Financien voor eene aanzienlijke som in het algemeene lot der Staatsschuldeischers deelt? Zal het dan te vreezen zijn, dat hij zijne handelingen door den raad van eenige advokaten laat besturen?

Indien, in weerwil van dit alles, het opperste beheer der Financiën van eenigen Staat aan een zoogenaamd genie — om ons van eene dikwerf gebezigde uitdrukking te bedienen — doch aan een niet met materiële middelen begiftigd genie toevertrouwd wordt, mag men dan niet van dit genie, met zoo veel te meer reden, verklaringen in eenen voor de Staatsschuldeischers geruststellenden geest verwachten?

Zelfs van hen, die door openbare geschriften eenen zekeren invloed op 's Rijks crediet trachten uit te oefenen, ware het te wenschen, dat zij een gedeelte van hun vermogen — ten minste in dezelfde evenredigheid, als de waarde der publieke effecten staat tot het algemeene vermogen, — in Nationale schuldbrieven belegd hadden. Om niet te gewagen van hen, die niets bezitten en gemakkelijk tot de verdediging van elke stelling, die hen een oogenblikkelijk voordeel belooft, zijn over te halen, (1) ontbreekt het

(1) Bekümmert sich ums Ganze, wer nichts hat?
Hat der Bettler eine Freiheit, eine Wahl?
Er muss dem Mächtigen, der ihn bezahlt,
Um Brod und Stiefel seine Stimm verkaufen.
Man soll die Stimmen wägen und nicht zählen;
Der Staat muss untergehn, früh oder spät,
Wo Mehrheit siegt und Unverstand entscheidet.

SCHILLERS *Demetrius.*

zelfs niet aan bezitters van grondeigendom, gebouwen enz., die, weinig over het raderwerk der Staatsmachine nagedacht en misschien nimmer eenig het minste Staatshuishoudkundig onderzoek gedaan hebbende, niet beseffen, welke rampzalige uitwerking door de vermindering in de waarde of volstrekte vernietiging der publieke effecten ook voor hunnen eigendom is te vreezen; die, even als de arbeidende klassen, wier welvaart in het naauwste verband staat met die der renteniers, zoo ligt in de verzoeking worden gebragt, hunne belangen als regtstreeks tegenovergesteld aan die der effectenhouders te beschouwen en hun oordeel over de te beramen maatregelen van Staat door zulke verkeerde denkbeelden te laten leiden.

Zijn niet, zoo hier als elders, overigens welmeenende lieden uit de mindere klassen, meermalen heftig tegen de regten der Staatsschuldeischers te velde getrokken?

De Vorst HARDENBERG scheen zich, gedurende deszelfs veeljarige staatkundige loopbaan van dit alles volledig overtuigd te hebben. In gevorderden leeftijd, toen na de herstelde rust in *Europa*, de financiële betrekkingen van zijn vaderland het onderwerp der bijzondere belangstelling van den waardigen Staatsman uitmaakten, was het eene zijner eerste vragen, wanneer een onbekende hem over maatregelen omtrent 's Rijks crediet wenschte te onderhouden: Zijt gij ook houder van Pruisische nationale effecten? en eerst na een bevestigend antwoord op deze vraag te hebben verkregen, schonk hij een veel bereidwilliger gehoor en grooter vertrouwen aan de voorstellen, die hem gedaan werden. De schrandere Staatskanselier hield het crediet van den Staat voor eene plant van den teedersten aard, die hij, tot het laatste uur van zijn werkzaam en nuttig leven, steeds met eene aan angstvalligheid grenzende zorg bewaakte, opdat zij niet, aan de ruwe behandeling van ongevoeligen blootgesteld, zoo al niet vertrapt, dan toch van haren geheel eigenaardigen bloesem beroofd moge worden. (1)

(1) Het ware intusschen niet billijk, de raadgevingen van ieder

Doch men kan verder in de geschiedenis terug gaan. Reeds voor meer dan vijftig jaren, dus op een tijdstip, toen de aard en wijze van bestuur der Financiën van eenen veel geringeren invloed op de algemeene belangen was, dan thans, toen reeds heeft een der meest onderrigte en tevens regtvaardigste mannen, de door alle partijen geachte NECKER, de stelling volgehouden, dat de welvaart van den Staat in eene hooge mate ook van den persoon en de maatschappelijke betrekkingen van den Minister van Financiën afhangt. (1) Hij, de edele, durft het zeggen!

Met allen mogelijken eerbied voor de Vaderlandsche bedoelingen van den Heer ROCHUSSEN, mag men derhalve wel vragen: heeft hij zijne persoonlijke gesteldheid en hoedanigheden overwogen, of heeft hij bij het opvatten van het moeijelijk te bestieren roer des Staats, alleen aan zijnen ijver en moed gehoor gegeven? Heeft hij niet misschien gehandeld als een eenvoudig varensgezel, die, onkundig van de Astronomie en de overige, moeijelijk te verwerven kennis der zeevaart, op het oogenblik van gevaar, en bij ontstentenis van den stuurman, moedig de leiding van het schip aanvaart, alleen gehoor gevende aan het lofwaardig verlangen, de equipagie en de lading te redden? Heeft, even als zoodanig wakker

---

onvermogende terug te wijzen. Niemand zal durven beweren, dat onder zoo velen, welke geen vermogen bezitten, geen enkele zonde te vinden zijn, die juiste begrippen heeft van het Staatscrediet en een helder inzigt in de financiën, bijzonder van zijn Vaderland. Doch de onvermogende, welke de hooge waarde van een wel gevestigd Staatscrediet kent, alsmede alle de voorwaarden, van welke dit crediet min of meer afhankelijk is, zal zich, voornamelijk in Staten met eene hoogstaanzienlijke publieke schuld, bescheiden van het opperste beheer der financiën, verwijderd houden. Overigens kan men zich even moeijelijk een uitmuntend Financier zonder vermogen denken, als een geleerd en schrander advokaat zonder regtsgedingen of een voortreffelijk geneesheer zonder *Clientèle*. Of zoude in eenen tijd van algemeene mededinging, bijzonder in industriële ondernemingen van allen aard, het verwerven van eenigen rijkdom voor den Financier met zoo veel grooter bezwaar verbonden zijn, als het verwerven van eene aanzienlijke praktijk voor den pleitbezorger of den doctor?

(1) Uitvoerige en zeer belangrijke beschouwingen daarover vindt men in het aanzienlijke werk: *De l'administration des finances de la France, par* Mr. NECKER, *3 vol. in* 8o.

varensgezel, de Heer ROCHUSSEN niet misschien vergeten, om te zien, of er ook een veel bekwamer en tevens eerbiedwekkend stuurman was te vinden? Of zoude in het land der FAGELS, HEINSIUSSEN, GOGELS, VAN HOGENDORPEN, KEMPERS en van zoo vele andere voortreffelijke mannen, thans niet een enkel bekwaam en aanzienlijk man op te sporen zijn, wel geschikt en tevens bereidvaardig om den last van het moeijelijke ambt met eere te vervullen? (1) Hebben niet ten allen tijde groote en buitengewone omstandigheden groote en buitengewone vernuften doen kennen, en heeft niet vaak de verlegenheid en nood van het

(1) Er is geen Lid der Staten-Generaal, geen Publicist in Nederland, die niet, Lid der directie van eenige Reederij zijnde, van den gezagvoerder van een zeeschip, behalve den goeden wil en de opregte bedeeling, ook grondige kennis der scheepvaart verlangde; die niet huiverde, het beheer van het kostbaar voorwerp ook slechts eenen dag aan eenen minder daarvoor berekenden persoon te vertrouwen. Mag van hem, die het veel gewigtiger schip van den Staat zal besturen, niet ten minste evenveel verlangd worden? Of is de opperste leiding der financiën van eenen Staat, welks budget eene bijkans even groote som bedraagt, als de opbrengst van allen grondeigendom, eene zoo eenvoudige taak? Niet zoo denkt men in Frankrijk, waar integendeel algemeen de waarheid erkend wordt der aanmerking van een voornaam schrijver: » *Il est cent fois plus aisé, de rédiger les droits de l'homme et de poser les bases de la félicité universelle que de décider la plus minime question d'intérêt matériel. Les lois d'affaires exigent des connaissances précises, des études sûres et une volonté à toute épreuve.*"

Ter eere van den tegenwoordigen Heer Minister van financiën mag overigens niet onaangemerkt worden gelaten, dat, Zijne Excellentie niet slechts in den boezem der Kamer herhaaldelijk van zijne weinige ondervinding gewaagd en om inschikkelijkheid deswege verzocht heeft, maar, zoo men zegt, moet Zijne Excellentie ook elders, bij meer dan eene gelegenheid, de juistheid der aanmerkingen van eenige openbare beoordeelaars erkennende, gemoedelijk zijn onvermogen om de hem opgedragen bezwaarlijke taak waardiglijk ten uitvoer te kunnen brengen, beleden en dringend om eenen opvolger gebeden hebben. Misschien heeft de streelende verzekering, dat eenige leden der Amsterdamsche balie, alsmede zeker dagblad met zijne wijze van beheer allezins voldaan zijn, en dat in ons land, niet minder dan in Frankrijk, welsprekende advokaten en alom verbreide dagbladen Ministers staande houden, even als tot het vragen van hun ontslag dwingen kunnen, — terwijl de meening van den zedigen handelstand en de stille renteniers weinig of niets beteekent, — misschien heeft deze verzekering, ondersteund door het belangeloos verzoek van eenen welmeenenden vriend, veel bijgedragen om Zijne Excellentie evenwel, den zijne krachten te boven gaanden last nog langer te doen torschen.

Vaderland de sluimerende Vaderlandsliefde doen ontwaken? Juist het tegenwoordige tijdstip, waar de wetenschappelijke opleiding en kunde meer algemeen zijn dan voorheen, en juist *Nederland*, waar de Vaderlandsche gezindheid der ingezetenen zich nimmer verloochende, zouden eene uitzondering op dien algemeenen regel daarstellen! Juist op dit oogenblik, waar » de verbazende schuldenlast, onder welken het Rijk gebukt gaat, de staat van onmagt, spanning en *malaise*, de jammerlijke, deerniswaardige gesteldheid krachtig afdoende maatregelen vereischen," juist nu zoude een daartoe bekwaam Staatsman aan *Nederland* kunnen ontbreken!

Het is de gemoedelijke en wel gevestigde overtuiging der weldenkenden, dat, zoo als de zaken thans helaas! staan, slechts door eene plegtige verklaring in den geest van Nederlandsche eer en Nederlandsche regtvaardigheid het bedorvene eenigzins kan worden goed gemaakt. De Minister neme zijne noodlottige woorden onbewimpeld terug, of hij ruime zijne plaats aan eenen anderen, die niet schroomt, om terstond na de aanvaarding van zijne hooge betrekking, op eene officiële wijze, voor geheel *Europa*, eene met de gezegden van zijnen voorganger en deszelfs regtsgeleerden aanhang strijdige, doch met de eeuwige beginselen van waarheid en regt volkomen strookende verklaring af te leggen.

Slechts door zulk eene verklaring der Regering, door eenige akte der Volksvertegenwoordiging bekrachtigd, kan het diep geschokte vertrouwen eenigzins hersteld worden.

Men verklare:

1°. DAT DE WETGEVENDE MAGT ZICH NIMMER EENIGE WILLEKEURIGE WIJZIGING DER DOOR DEN STAAT JEGENS DESZELFS SCHULDEISCHERS AANGEGANE VERBINDTENISSEN MAG VEROORLOVEN;

2°. DAT OOK IN DEN VORM OF DE ZOOGENAAMDE ONDERGESCHIKTE BEPALINGEN DIER VERBINDTENISSEN, ZONDER DE MEDEWERKING EN TOESTEMMING DER SCHULDEISCHERS NIMMER EENIGE VERANDERING MAG WORDEN

VASTGESTELD, BEHOUDENS HET REGT VAN SCHULDAFLOSSING, AAN DEN STAAT EVEN ALS AAN DEN PARTICULIER TOEGESTAAN, WAAR HET TEGENDEEL NIET DOOR BIJZONDERE OVEREENKOMSTEN GEBODEN IS;

3°. DAT, WANNEER TEN GEVOLGE VAN NIET TE VOORZIENE OMSTANDIGHEDEN, EENIGE WIJZIGING IN DE OORSPRONKELIJKE BEPALINGEN ONVERMIJDELIJK MOGT WORDEN, DE NOODZAKELIJKHEID VAN ZOODANIGE WIJZIGING OP DE MEEST VOLLEDIGE EN OVERTUIGENDE, NERGENS BETWISTE GRONDEN MOET WORDEN AANGEWEZEN; (1)

4°. DAT, WANNEER DOOR EENIGE OMSTANDIGHEID, DE WEGRUIMING VAN EENIG EFFECT, DAT DE STAAT NIET NAAR DESZELFS VOLLE NOMINALE WAARDE KAN AFLOSSEN, IN HET ALGEMEEN BELANG DOELMATIG GEACHT MOGT WORDEN, NIMMER DE REGERING OF DE KAMERS, — *BEIDEN DEN SCHULDENAAR VERTEGENWOORDIGENDE* — ALLEEN EN IN HET HOOGSTE RESSORT OVER DE BESTAANDE NOODZAKELIJKHEID, ALSMEDE DEN OMVANG DER SCHADEVERGOEDING AAN DE SCHULDEISCHERS BESLISSEN EN DEZE TOT DEN AFSTAND HUNNER SCHULDVORDERING DWINGEN KUNNEN; MAAR IN ZULK EEN GEVAL EENE MINNELIJKE OVEREENKOMST MET DE SCHULDEISCHERS BEPROEFD EN NIMMER ZONDER HUNNE TOESTEMMING, ALTHANS VAN DE OVERGROOTE MEERDERHEID DERZELVE, EENIGE VERANDERING IN DE VERPLIGTINGEN VAN DEN STAAT JEGENS DEZELVE TOEGELATEN KAN WORDEN.

Zulk eene, met Oud-Nederlandsche goede trouw strookende verklaring zal het publiek gerust stellen, en meer dan de projecten van alle plannenmakers, hoe schrander ook bewerkt, de waarde der Neder-

(1) Zoo zal bij voorb. niemand betwisten, dat de door den Nederlandschen Staat aangegane verpligting om de coupons van sommige leeningen ook, door de Agenten van den Rijkskassier te Brussel, in de hoofdplaatsen der Zuidelijke provinciën te betalen, ten gevolge van den gewelddadigen afval dezer provinciën eene wijziging moest ondergaan. Evenmin zal den Oostenrijkschen Staat het regt kunnen ontzegd worden, om den wettelijk vastgestelden jaarlijkschen aankoop van vijf millioen gulden der zoogenaamde oude schuld door de aflossing eener gelijke som te vervangen, wanneer uit gebrek aan verkoopers, de uitvoering der bepaling ondoenlijk mogt worden.

landsche Staatsschuldbrieven uit eene vernedering kunnen opheffen, welke niet alleen van groot materiëel nadeel is, maar op den duur ook de waardigheid en eer der natie dreigt in de waagschaal te stellen. (1)

Slechts dan kan in ernst aan eene vermindering der rente van alle schulden, die den Staat meer dan 4 pCt. jaarlijks kosten, gedacht en in dier voege eene, op eervolle antecedenten gevestigde besparing van eenige millioenen gulden jaarlijks bereikt worden; eene besparing van den weldadigsten invloed op zoo vele takken van nijverheid, welke thans onder den dubbelen last der buitensporig hooge belastingen op de eerste levensbehoeften, bij gevolg ook op de werkloonen, en van den onnatuurlijk hoogen standaard der rente van zoogenaamde hypotheekschulden gebukt gaan. (2)

Het is waar, de Minister van Financiën heeft, zelfs nadat tot de gedwongene Conversie der Uitgestelde Schuld en eenige andere, het crediet van den Staat ondermijnende maatregelen besloten was, (3) bij eenige

(1) De Minister van Openbaar Onderwijs, de geleerde VILLEMAIN, legde nog niet lang geleden, in de Fransche Kamer de juiste verklaring af: „*Une nation n'est pas grande et influente, parcequ'il lui plait, de se le dire à elle même, mais parcequ'elle se conduit de manière à ce que tout le monde le dise.*"

(2) In de meeste Staten van Duitschland zijn sedert lang voorschotten op grondeigendom en gebouwen tegen $3\frac{1}{2}$ — 3 pCt. intrest verkrijgbaar. In de rijke koopsteden van Holland wordt bijkans nooit eene hypotheek-schuld tegen minder dan 5 pCt. intrest gesloten, waarbij dan nog de zeer aanzienlijke kosten van registratie enz. voor den geldopnemer komen.

(3) De verbeelding van menschen, die het toeval zeer begunstigd heeft, bereikt soms eene wonderbare hoogte. Het zoude naauwelijks kunnen bevreemden, dat de Minister zich vleide, door zijne maatregelen den weg tot eene eerlijke rente-vermindering gebaand te hebben. Althans is het eene waarheid, dat Zijne Excellentie, bij de aanbieding van het tweejarig budget aan de Kamer, met eene blijkbare zelfvoldoening aanmerkte, dat daarop niets van de Uitgestelde Schuld voorkomt. Zoude niet, met even veel regt, een Minister, na de aanneming van een door hem voorgesteld ontwerp van wet, waarbij, naar aanleiding van het zoogenaamde Staatsregt, alle Staatsschuld voor nietig en de Staat van zijne verpligtingen ontheven verklaard wordt, zich in den boezem der Volksvertegenwoordiging daarop kunnen beroemen, door zijne schranderheid en geestkracht het land van eenen lastpost bevrijd te hebben, die voorzeker door alle Staatshuishoudkundigen voor uitermate bezwarend en zeer hinderlijk voor de ontwikkeling van het land gehouden wordt?

gelegenheden niet onduidelijk te kennen gegeven, dat bij de Regering het voornemen bestaat, om den intrest der 5 pCt. Nationale Schuld binnen een niet ver verwijderd tijdstip te verminderen. Doch wanneer daarmede niet eene uit het zoogenaamde Staatsregt der »regtsgeleerden in en buiten het Ministerie van Financiën" voortvloeijende, door een zoogenaamd *hooger Staatsbelang* en eene *zoogenaamde noodzakelijkheid* te regtvaardigen *gedwongene vermindering* der rente van 5 op 4, 3 of nog minder percenten (door het zoogenaamde Staatsregt te bepalen) bedoeld wordt, maar integendeel eene, *op de aanbieding van het Kapitaal gevestigde*, dus van de vrije keuze des schuldeischers afhangende, allezins regtvaardige *reductie* gemeend is, gelijk deze in *Pruisen*, *Engeland*, *Frankrijk* enz. (waar het Staatsregt der Heeren VAN HALL en ROCHUSSEN nog onbekend schijnt) reeds besloten is of geprojecteerd wordt, — zoo kan de herhaalde zinspeling des Ministers op het spoedige ten uitvoer brengen van zulk eenen maatregel slechts daartoe strekken om van 's mans goede bedoelingen, doch tevens van zijne volstrekte onbekendheid met den geest der kapitalisten en beurzen te doen blijken.

Ja, voor eenige jaren, toen de prijs der 2½ pCt. Werkelijke Schuld gedurende langen tijd 55—56 pCt. was en door eenigen schranderen maatregel, ten opzigte van de Uitgestelde Schuld, — geschikt om het algemeene vertrouwen te bevestigen en den geest van speculatie van de vreemde effecten (1) tot de Nationale te leiden, — gemakkelijk op 60 pCt. en zelfs daarenboven gebragt kon worden; ja toen mogt men aan eene hervatting der heilzame financiele plannen van 1830 en1836 — die, wat men ook uit anderen hoofde,

(1) De groote verliezen, welke thans door Hollandsche Kapitalisten aan de verschillende Noord-Amerikaansche effecten geleden worden, zijn een gevolg van het tegen de binnenlandsche effecten verwekte wantrouwen. Men kan toch waarlijk niet zeggen, dat in de laatste jaren de gelegenheid tot geldbelegging in nationale effecten ontbrak, terwijl zoo vele millioenen derzelve, zelfs aan de buitenlandsche beurzen, tegen betrekkelijk steeds verminderde prijzen te koop aangeboden waren.

tegen het toenmalige beheer der Financiën zeggen moge, slechts aan noodlottige politieke en mercantile gebeurtenissen schipbreuk leden, — aan eene vermindering van de rente der Staatsschuld op 4 pCt. en zelfs daaronder denken. Doch thans! Op een oogenblik, dat de Staat zelf eene niet onaanzienlijke partij nieuwe 5 pCt. schuldbrieven, schijnbaar boven pari, doch in wezentlijkheid zelfs nog iets beneden pari vernegociëert en doordat een groot gedeelte daarvan buitenslands gaat, de last van den Staat wezentlijk verzwaard wordt (1), op een oogenblik, dat de 2½ pCt. Nationale Werkelijke Schuld, die in deze eeuw be-

(1) Volgens STORCH, een der aanzienlijkste schrijvers over Staatshuishouding, die tevens als Gouverneur der Keizerlijke Prinsen vrijen toegang had tot de beste hulpbronnen, wiens opgaven derhalve alle vertrouwen verdienen, is de marktprijs van het geld in *Rusland*, bij solide beleggingen, 8 tot 10 pCt. jaarlijks. Mij dunkt, men kan daaruit opmaken, dat wanneer de Russische Regering eene leening van honderd Millioen Roebels tegen 4½ pCt jaarlijksche rente buiten 's lands opneemt en het provenu, bij wijze van verschotten aan de productieve klassen afstaat, — hetgeen soms door tusschenkomst der Bank is geschied, en, gelijk reeds op bladz. 13 is ter sprake gebragt, bijzonder gunstig op de ontwikkeling van landbouw en nijverheid werkte — of door verminderde heffing van belastingen, een gelijk bedrag, hetwelk zonder de leening had moeten worden opgebragt, in de handen der nijvere klassen laat; of eindelijk de som tot werken ten algemeenen nutte besteedt; — de Staat in het eerste dezer gevallen eene positieve winst van eenige millioen Roebels jaarlijks (het verschil van 4½ tot 7 à 8 pCt. intrest) geniet, en in elk geval voor de belastingpligtigen eene zoodanige som jaarlijks bespaard wordt. Bij eene gelukkige besteding van het provenu der leening zal binnen een tien- of twaalftal jaren het geheele kapitaal voor den Russischen Staat verdiend kunnen zijn. Niet minder voordeelig zijn geldleeningen tegen eene matige rente voor *Brazilië*, de meeste Staten van *Noord-Amerika* en andere Staten te achten, die nog in derzelver ontwikkeling zijn, derhalve vreemde kapitalen noodig hebben, — mits deze kapitalen slechts tot wezentlijk nuttige doeleinden besteed, alle buitensporige ondernemingen, — gelijk de aanleg van groote en kostbare spoorwegen door weinig bebouwde landstreken enz., waartoe de groote gemakkelijkheid om te negociëren, soms verleid heeft, — echter zorgvuldig vermeden worden. Doch wanneer een Staat, waar in tegendeel de kapitalen in ruimte voorhanden en van eene slechts zeer matige waarde zijn, buitenslands geld tegen eene hooge rente opneemt of, hetgeen op hetzelfde nederkomt, deszelfs schuldbrieven met eene hooge rente, bij groote partijen buitenslands geplaatst worden, zoo kan dit niet anders dan ten nadeele van dien Staat werken en moet, wanneer niet andere gelukkige omstandigheden eenen overwegenden invloed in eene tegenovergestelde heilzame rigting uitoefenen, tot deszelfs ondergang leiden.

zwaarlijk zal afgelost, dus vooreerst als *rente perpetueel* beschouwd mag worden, nog ruim 4¾ pCt. jaarlijkschen intrest oplevert en, in vergelijking met den stand van alle andere Europesche publieke effecten ongevoelig al meer en meer achteruit gaat!

Of denkt de Heer ROCHUSSEN misschien ook, de diep gewortelde denkbeelden der beurzen door eene magtspreuk te converteren? Mij dunkt, de tegenovergestelde weg ware doelmatiger, namelijk aan de meening der beurzen regt te laten wedervaren. Ja, al ware het zelfs eene dwaling, de verbindtenissen ook van den Staat voor onschendbaar te houden en aan denzelven het regt tot eigenmagtige wijziging van deszelfs verpligtingen te ontzeggen; zoo is toch eene dwaling van het gevoelen, waarin door alle kapitalisten en kooplieden der wereld gedeeld wordt, geene omstandigheid, die door beradene Staatslieden onaangemerkt kan worden gelaten. In onze maatschappelijke betrekkingen kan geen Staat, maar het allerminst een Handelstaat de meening dezer aanzienlijke klassen trotseren en zich, door zijne handelingen of verkondigde beginselen, aan de vijandschap en den haat van hen blootstellen, zonder te gelijker tijd zijne dierbaarste belangen te kwetsen.

Mogen zij, die den schrijver tot hiertoe welwillend gevolgd zijn, hem ten slotte nog eenige woorden tot zijne regtvaardiging vergunnen! Het is eene gevaarlijke en weinig dankbare taak, die hij op zich genomen heeft. Niet omdat zijn geschrijf waarschijnlijk slechts een beperkt getal lezers zal vinden. Dit is het algemeene lot der geschriften van redenerenden en betoogenden aard, sinds velen ook de gewigtigste aangelegenheden, zonder veel moeite en nadenken, alleen naar artikelen in dagbladen en periodieke geschriften beoordeelen, welke beknopt, vloeijend en aangenaam ter lezing, doch ook vaak zeer oppervlakkig zijn. Neen, wien het niet om de massa, maar om het allooi zijner lezers te doen is, mag den raad volgen van LUZAC, in zijne voorrede tot de door hem vertaalde en met aanteekeningen verrijkte werken van

WOLF: »*Le goût dominant du siècle, quelque puisse être ce goût, ne doit jamais nous détourner des voies que nous croyons propres aux progrès et à la perfection des arts et des sciences.*" Maar allergevaarlijkst is de taak, omdat zelfs echt Vaderlandsche mannen deze bladzijden misschien niet met hunne goedkeuring zullen vereeren. Niet ten onregte heeft men aangemerkt, dat het steeds smartelijk is, de voorwerpen onzer genegenheid, personen, Regeringen of Staten van min-edele bedoelingen of ook slechts van eene ondoelmatige handelwijze beschuldigd te zien en dat velen ligt in de verzoeking gebragt worden om den onbeschroomden beoordeelaar, uit een minder gunstig oogpunt te beschouwen, even als den brenger eener treurige boodschap. Men heeft ook herinnerd, dat het nimmer aan personen zal ontbreken, welke, bij ontstentenis van betere middelen tot verdediging hunner stellingen, zullen trachten aan de meening ingang te verschaffen, dat de vrijmoedige bestrijder dier stellingen minder dan zij zelve, gehecht is aan het voorwerp der algemeene liefde enz. Op deze wijze mogt men soms daarin slagen om aan hetgeen bij de eerste onpartijdige beschouwing algemeen ten hoogste berispelijk scheen, eene zekere mate van bescherming te verschaffen, het publiek, door deszelfs zwakke zijde kunstmatig te prikkelen, tot verloochening zijner eigene juiste gevoelens over te halen. — Het schijnt ongeloofelijk, doch het is waarheid: Reeds wist men het zoo ver te brengen, dat gemoedelijke tegenstanders van den maatregel omtrent de Uitgestelde Schuld, zich in den laatsten tijd aldus lieten hooren: »Welnu, *Nederland* heeft blijken gegeven van eene buitengewone regtvaardigheid. Wie weet, of eenige andere Staat in de wereld, van omstreeks drie vijfden der ingezetenen beroofd, onverkort aan al deszelfs verpligtingen zoude voldaan hebben? Eene geringe afwijking van de strenge voorschriften van het regt, is onder zulke omstandigheden toch wel verschoonbaar!"

Welke noodlottige verblinding? Maken de onmete-

lijke opofferingen, welke *Nederlands* ingezetenen zich sedert eene reeks van jaren, voornamelijk ten behoeve van de Staatsschuld, hebben getroost en, hoe zwaar het ook velen moge vallen, voortdurend met gedweeheid getroosten, het den Staatsbestuurderen niet tot eenen heiligen pligt, om angstvallig alles te vermijden, wat de zedelijke of materiële voordeelen dezer schier voorbeeldelooze inspanningen en opofferingen, zoude kunnen op het spel zetten? Of handelt de koopman verstandig, die, jaren achtereen, tot zelfs in zijne huiselijke betrekkingen, zich aan velerlei ontberingen onderwierp en aan algemeene schampere opspraak bloot stelde, die veel leed verduurde om zijnen naam in de koopmanswereld te bewaren, — wanneer hij eindelijk de vruchten van al zijne langdurige, moeijelijke en harde opofferingen tegen eene twijfelachtige, dubbelzinnige en zelfs onaanzienlijke winst in de waagschaal stelt?

Juist in tijden van tegenspoed, is aan Staten even als aan enkele individuen de gelegenheid gegeven, zich groot te toonen, zich als het ware boven het noodlot te verheffen door moed, volharding en goede trouw. In moed en volharding heeft *Nederland* vaak het gemeenebest van *Rome* geëvenaard. Men had mogen hopen, dat het ook ten opzigte der goede trouw in den nood, nog na duizenden van jaren, luisterrijk zoude kunnen genoemd worden.

Wanneer van de eer eener natie gesproken wordt, hangt eigenlijk alles van het onderzoek af, of de Regering al dan niet geacht kan worden, de gevoelens der natie wezentlijk voor te staan — een onderzoek, dat, in het onderhavige geval, als leiddraad voor den Vaderlandschen geschiedschrijver, hoogstbelangrijk zoude zijn, doch waarvan hier moet afgezien worden, omdat het te ver van het eigenlijke doel van het geschrift zoude afleiden.

Het is intusschen niet te ontkennen, dat er velen zijn, welke onze Kamers als getrouwe tolken van de gevoelens der natie, derhalve ook elk bestuur, dat met de Kamers homologeert, als het wezent-

lijke orgaan van de meerderheid der ingezetenen beschouwen; en het is natuurlijk, dat Vaderlandsche mannen, van zulke gevoelens bezield, elken gewigtigen maatregel der Regering trachten te vergoelijken of althans niet luide afkeuren. Doch wanneer zulke mannen, ten einde elke smet van de natie af te weren, *onveranderlijke daadzaken* onder hunne bescherming nemen, mogen zij zich dan daardoor zoo ver laten verleiden, om het Vaderland de kweekhof te doen worden van *zedelooze en verderfelijke beginselen?* Zouden zij zich niet veeleer daarop toeleggen, het een van het ander scherp af te zonderen, de eer van *Nederland* te handhaven, zonder tot eenige spitsvondigheden toevlugt te nemen en zich in dier voege waardige navolgers te toonen der voortreffelijke mannen, waarop *Nederland* fier mag zijn boven elk ander land der wereld? (1) — De schrijver zal de eerste zijn, die zoodanige edele bedoelingen op prijs stelt.

(1) Het kan niet ongepast geacht worden, hier de woorden, waarin een der diepdenkendste en tevens gemoedelijkste mannen, waarop Duitschland mag roemen, de woorden, waarin Duitschland's grootste dichter de hoedanigheden der voorzaten van Nederland schetst, aan te halen:

« *Das Genie dieser Nation, durch den Geist des Handels und den Verkehr mit so vielen Völkern entwickelt, glänzte in nützlichen Erfindungen; im Schoose des Ueberflusses und der Freiheit reiften alle edleren Künste. Aus dem erleuchteten Italien, dem Cosmus von Medicis jüngst sein goldnes Alter wieder gegeben, verpflanzten die Niederländer die Mahlerey, die Baukunst, die Schnitz-und Kupferstecherkunst in ihr Vaterland, die hier auf einem neuen Boden eine neue Blüthe gewannen. Die Niederländische Schule, eine Tochter der Italienischen, buhlte bald mit ihrer Mutter um den Preis, und gab, gemeinschaftlich mit dieser, der schönen Kunst in ganz Europa Gesetze. Die Manufacturen und Künste, worauf die Niederländer ihren Wohlstand hauptsächlich gegründet haben und zum Theil noch gründen, bedürfen keiner Erwähnung mehr. Die Tapeten-Wirkerey, die Oehlmahlerey, die Kunst auf Glas zu mahlen, die Taschen- und Sonnen-Uhren selbst, wie* GUICCIARDINI *behauptet, sind ursprünglich Niederländische Erfindungen. Ihnen dankt man die Verbesserung des Kompasses, dessen Punkte man noch jetzt unter Niederländischen Namen kennt. Im Jahre 1482 wurde die Buchdruckerkunst in*

Dat intusschen ook de bekrompene denkwijze van hen geen veld winne, die het willen doen voorkomen, als of *Nederland* niet meer hetzelfde *Oud-Nederland* ware, dat in vroegere eeuwen zoo schitterend heeft uitgeblonken, omdat sedert dien tijd eene schare van vreemdelingen uit alle oorden der wereld zich met de inboorlingen van den lande heeft vermengd. Ja, *Nederlands* gastvrijheid heeft duizenden naar de bakermat van echte godsdienstige en staatkundige vrijheid gelokt. Doch zij waren óf voor hunne komst reeds aan de aldaar heerschende beginselen gehecht, óf zij hebben deze hier leeren schatten en beminnen. Het Hollandsche Gemeenebest had zijn schoonste tijdvak te danken aan de onbekrompene Staatkunde, welke de bewoners van andere landen, waarvan de meesten toen nog zuchtten onder den geesel van despotisme en geloofsdwang, naar deze vrije en gelukkige gewesten riep, en menige dier vreemdelingen, waaronder de edelste mannen van hunnen tijd, hebben ruimschoots de schuld der dankbaarheid aan het gastvrije land betaald en tot verheffing van deszelfs luister bijgedragen. Waarom zouden dan in onze eeuw de vreemdelingen onheil aanbrengen?

Ziet op den heerlijksten stroom van *Europa*, den *Rijn!* Honderden van beeken en rivieren neemt hij in zijnen breeden schoot op. Bij *Kostheim* ontvangt hij de zware vloeden van den *Main*. Op eenige uren afstands is derzelver troebele, geelachtige kleur nog zigtbaar in den helderen, majestueusen stroom; doch allengs vereenigen zich de wateren en stroomen met gezamentlijke kracht naar de *Nederlanden*. Herkent gij bij *Lobith* de wateren van den kronkelenden

Haarlem erfunden, und das Schicksal wollte, dass diese nützliche Kunst ein Jahrhundert nachher ihr Vaterland mit der Freiheit belohnen sollte. Mit dem fruchtbarsten Genie zu neuen Erfindungen verbanden sie ein glückliches Talent, fremde und schon vorhandene zu verbessern. Wenige mechanische Künste und Manufacturen werden seyn, die nicht entweder auf diesem Boden erzeugt, oder doch zu grösserer Vollkommenheit gediehen sind."
SCHILLERS *Abfall der Vereinigten Niederlande.*

Neckar, der *Lahn*, die *Hessen* en *Nassau's* vruchtbare dalen, der *Moezel*, die de landen van twee magtige Koningrijken heeft bespoeld, of der *Wupper*, die op een betrekkelijk klein terrein eene onmetelijke en steeds aangroeijende bevolking verzameld, hare nijverheid geschapen en duizenden tot welvaart en rijkdom gebragt heeft, of der *Ruhr*, die ons het voedsel der stoomwerktuigen toevoert? Neen, ook het scherpste oog ziet niets dan den magtigen, trotschen *Rijn*. En al ontvangt hij sinds duizende jaren al de gasten met dezelfde liefde, hij houdt niet op, de *Rijn* te zijn; ja zij geven hem de sterkte en kracht en de beteekenis. Dat *Nederland* zich daaraan spiegele! Dat de kleingeestige, armhartige denkbeelden van enkelen, wier egoismus door vreemdelingen is gekwetst en die derhalve tegen ***vreemdelingen*** te velde trekken, geen' weerklank vinde bij de meerderheid, het allerminst bij de gezonde kern der bevolking! *Nederland* is groot, bloeijend en magtig geworden en zijn crediet was hooger dan dat van eenigen anderen Staat der wereld (1), ten gevolge van milde, liberale en zede-

---

(1) P S. 10 Junij 1842. Hoe zeer heeft dit crediet thans opbeuring noodig! Sedert de druk van dit geschrift begon, hebben de prijzen der meeste Europesche Staatsschulden eene nieuwe verbetering ondergaan, doch op de waarde der Nederlandsche publieke effecten bleef ook dit zonder invloed, zoodat deze inderdaad slechts nog voor nadeelige indrukken vatbaar schijnen. Cijfers zullen hier beter dan woorden pleiten. In de maand Julij 1840 — kort voor het sluiten van het traktaat te *Londen*, op denzelfden dag, toen een welsprekend orgaan der Regering, in een breedvoerig vertoog, de hoogste verwachtingen nopens het bestuur van den destijds nieuw benoemden Minister van Financiën poogde te verwekken, stonden de 5 *pCt. Fransche renten* 118,60. De tegenwoordige prijs is 120,00; derhalve — het verschil van rente (*jouissance*) op de beide tijdstippen niet in aanmerking genomen — eene *verbetering van p. m.* $1\frac{1}{2}$ *pCt.*, in weerwil de Quadruple-Alliantie verbroken is, de voortvarendheid van het Ministerie *Thiers* niet veel minder dan een Milliard aan Frankrijk gekost heeft en een zeer aanzienlijk te kort in 's Rijks middelen bestaat.

De 3 *pCt. Engelsche Consols* stonden destijds $92\frac{1}{8}$. De tegenwoordige prijs is bijkans $92\frac{1}{4}$ pCt., dus *ook eenige verbetering;* niettegenstaande de alliantie met Frankrijk zwaar geschokt is, de oorlog met China millioenen verslindt en nog tot geenerlei afdoende uitkomsten geleid heeft; niettegenstaande de verschrikkelijke, in Albions geschiedenis voorbeeldelooze slag in *Afghanistan* en de dreigende gesteldheid van zaken in deszelfs Oostindische Bezittingen, niettegenstaande de weinig vriendelijke betrekkingen met den magtigen mede-

lijke beginselen. Door deze zelfde beginselen, gerugsteund door zijne Grondwet, onder de regering van eenen telg uit een der roemrijkste Vorstenhuizen, — die reeds als Jongeling den roem van zijn geslacht en

---

dinger ter zee, het Noord-Amerikaansche Staten-Verbond, en in weerwil de steeds hagchelijker toestand van 's Rijks geldmiddelen dwong, om tot eene belasting toevlugt te nemen, die men gewoon was voor het laatste redmiddel in den uitersten nood te houden.

Op hetzelfde tijdstip waren de 5 *pCt. Oostenrijksche Metalliek* ter beurze van *Amsterdam* 105½. Tegenwoordige prijs 107¼. Derhalve *verbetering p. m.* 1¾ *pCt.*, in weerwil de massa dier schuldbrieven sedert dien tijd met de hoogstaanzienlijke som van veertig millioen gulden *Conventions-Münze* (omstreeks vijftig millioen gulden Ned. Ct.) vermeerderd is geworden.

De nieuwe 3½ *pCt. Pruisische effecten* worden ter beurze van *Berlijn* bijkans even hoog betaald, als op het boven vermelde tijdstip *de* 4 *pCt. Staatsschuldscheine*. Dat er, in weerwil van de vermindering der rente met een achtste gedeelte, geene prijsvermindering van het effect plaats had, staat met eene verhooging der waarde van 12—15 pCt. gelijk.

Ook de effecten van de overige Duitsche, alsmede van de verschillende Italiaansche Staten, hebben in de laatste twee jaren in waarde gewonnen; zij staan thans hooger dan ooit.

Wanneer wij nu ook in *Nederland* den stand van dat effect, waarin de grootste massa der schuld bestaat, te weten de 2½ *pCt. Werkelijke Schuld*, tot maatstaf der beoordeeling nemen, zoo vinden wij, dat er, gedurende hetzelfde tijdvak, eene vermindering van drie tot vier pCt. in de waarde van het kapitaal heeft plaats gehad, zijnde de prijs, die bij deszelfs intrede 54 pCt. was, thans slechts 52¼, niettegenstaande, onder Goddelijken bijstand, geenerlei ramp der natuur *Nederland* getroffen heeft, wel integendeel de productie der Oostindische Bezittingen op de verblijdendste wijze toegenomen is en krachtens de verzekeringen der Regering, alle vroegere ramingen verre te boven gaat. Het geheele verschil in de waarde der Nederlandsche publieke effecten, (waarbij in dit geval de aandeelen in de Nederlandsche Handelmaatschappij moeten gevoegd worden, vermits de waarde derzelve voornamelijk afhangt van het meerdere of mindere vertrouwen in den hoofdschuldenaar der Maatschappij, den Nederlandschen Staat) het verschil tusschen den dag der lofbazuining — 10 Julij 1840 — en den dag der sluiting van het Grootboek, voor het eerste semester van het loopende jaar — 10 Junij 1842 —, bedraagt boven de twintig millioen gulden. Deze millioenen zijn momentaneel verloren. Want hoe weinig de Staat de bevoegdheid moge hebben, zich van de vermindering in de prijzen zijner schuldbrieven te bedienen, om den houder van het een of ander effect tot den afstand tegen den verlaagden prijs te dwingen, zoo is het nogtans aan de andere zijde onbetwistbaar, dat een ieder, die door eenige omstandigheid tot de realisatie zijner effecten genoopt wordt, zich aan dit verlies moet onderwerpen, derhalve ook bij het opmaken der balans, bij het aangaan van eenige onderneming of elke andere gelegenheid, zijne effecten slechts tot den wezentlijk bestaanden prijs mag berekenen.

van zijn Vaderland verhoogde — en onder de bescherming der Voorzienigheid, zal *Nederlands* grootheid toenemen, zijn crediet herleven, zal *Nederland* in nieuwen luister schitteren.

Men zou derhalve wel kunnen vragen, of niet de ongepaste maatregelen van eenen Minister van Financiën, soms een veel grooter verlies aan geldswaarde hebben berokkend, dan de verschrikkelijkste rampen der natuur, en of niet het oogenblik der benoeming van zoodanig Financier, tot het beheer der algemeene aangelegenheden — bij voorb. van eenen TORRENO in *Spanje* — voor het algemeene vermogen even wrange vruchten heeft gedragen, als het oogenblik, waarop eene noodlottige vonk de kiem legde tot de verwoesting van het schoonste gedeelte van *Duitschland's* voornaamste koopstad?

Het is waar, wie door de vernielende kracht van een der elementen wordt getroffen, verwekt in eene oneindig hoogere mate de algemeene belangstelling. Zulk eene ramp heeft ten minste de gelukkige uitwerking dat de, in het dagelijksche leven naauwelijks te bespeuren verhevener natuur van den mensch te beter uitkomt; dat, met voorbijzien van verschil in taal, politiek, geloofsbelijdenis en stand, bij zulke gelegenheid in den ongelukkigen slechts de broeder erkend wordt. Ook zal de algemeene warme deelneming, waarvan wij voor weinige dagen getuige waren, eenige schoone bladzijden in de geschiedenis van het menschdom beslaan. Doch wanneer het hartelijkste medelijden ons vervult bij de gedachte, aan de honderden of duizenden van huisgezinnen, die één nacht, — van hun bestaan, vaak de vrucht van veeljarige noeste vlijt, beroofd heeft, wanneer wij niet zonder diepen weemoed ons voor den geest brengen de vrouwen, grijsaards, zuigelingen en zieken, uit de *comfortable* en aangename woning plotseling half naakt op het veld geplaatst; wanneer wij huiveren bij het denkbeeld, dat hij, die steeds anderen liefderijk ondersteunde, nu met vrouw en kroost zelf de ondersteuning van anderen behoeft; — moeten wij daarom koel en onverschillig blijven bij een ongeluk van anderen aard, alleen omdat wij zelve misschien minder aan soortgelijk ongeluk blootgesteld zijn? — Wanneer hij medelijden verwekt, die, eenige jaren geleden, voor vijftig duizend mark een huis te *Hamburg* kocht of er eenen winkel opriglte, en slechts gedeeltelijk, dan wel voor de volle som, doch bij eene Maatschappij, die niet aan hare verbindtenissen kan voldoen, deed assureren, — is niet ook hij der deelneming waardig, die, op het gelijke tijdstip, een gelijk vermogen in aandeelen in de Bank van *Philadelphia* of *Tavoglière di Puglia* besteed heeft? Wie van beiden is, afgezien van het leed van het oogenblik, op den duur ongelukkiger? Zal men bij zulke overwegingen de hartelijkste deelneming kunnen weigeren aan hem, die, vertrouwende op de regtvaardigheid en wijsheid van eenigen Staat of eenige Maatschappij, zijn vermogen in derzelver effecten belegd heeft? En zouden zij, welke aanleiding geven, dat de welvaart van duizenden vernield of ook slechts in de waagschaal gesteld wordt, in welke betrekking ook geplaatst, niet aan de zwaar geteisterde maatschappij verantwoording schuldig zijn?

NASCHRIFT.

ONDER DEN AFDRUK DEZER BLADEN IS ER AANLEIDING TOT DE NAVOLGENDE AANMERKINGEN ONTSTAAN.

Porto-Belasting.

(Men vergelijke Pag. 66.)

In den jongsten tijd werd ook door de Regering van eenen grooten Staat van het vaste land tot eene aanzienlijke vermindering in het tarief van het porto besloten. Bij een rescript der Keizerlijk Oostenrijksche Hofkamer is vastgesteld, dat het porto van eenen gewonen brief voor de geheele uitgestrektheid der Keizerlijke Monarchie, niet meer dan zes of twaalf Kreutzer *Conventions-Münze* (12 of 24 Cents Ned. Cour^{t}.) zal bedragen. Slechts ten einde eene plotselingsche, al te gevoelige vermindering in de opbrengst voor te komen, werden vooreerst nog *twee* klassen behouden, doch met het voornemen om de hoogere klasse (thans alleen nog voor ver verwijderde afstanden) later te doen vervallen, als wanneer *door het geheele Rijk* een brief niet meer dan zes Kreutzer (12 Cents) zal kosten. Beter kan misschien niets voor de juistheid en het praktische nut van eenige gedachte pleiten, dan dezelve en door de meest liberale partij in *Engeland*, en door het meest conservatieve Kabinet op het vaste land omhelsd en in praktijk gebragt te zien. — Overigens kan de maatregel ten opzigte van het porto, even als de aanleg van spoorweg-liniën door de geheele Oostenrijksche Monarchie, op kosten van den Staat, waartoe op hetzelfde tijdstip besloten werd,

ten overtuigenden bewijze strekken, dat eene Regering, aan de beginselen van het conservatisme gehecht, niet minder bereidvaardig is, aan de vorderingen van den tijd gehoor te geven en, wel verre van de materiële welvaart der ingezetenen uit het oog te verliezen, hen integendeel, zonder veel woordenpraal, met eene voorzigtige en beradene, doch vaste en ondernemende hand, alle die verbeteringen verschaft, welke de ontwikkeling der industriële krachten van den Staat kunnen bevorderen; zonder verkregene regten aan te randen of door voortvarendheid en ijdele roemzucht, de belangen van duizenden te bedreigen.

Vóór de zoo belangrijke vermindering in het tarief, was het porto in *Engeland* en *Oostenrijk*, betrekkelijk niet hooger, dan het thans nog hier te lande is. Wanneer nu Z. Excellentie de Minister van Financiën in zijne aanspraak in de zitting der Kamer van 9 October ll. verklaarde: » dat de waarborg op de gouden en zilveren werken, het porto enz. geene belastingen zijn, maar vergoeding voor gepresteerde diensten" zoo zoude men moeten onderstellen, dat eene zoo aanzienlijke wijziging, als in de genoemde landen heeft plaats gehad, de algemeene Schatkist aan groote verliezen bij de dienst onderwerpt. Dit is echter geenszins het geval. Het hooge porto is derhalve wel degelijk als belasting, en wel als eene zeer ondoelmatige belasting te beschouwen.

BEURSPRIJS DER PUBLIEKE EFFECTEN.

(Men vergelijke pag. 80 enz.)

Welk eene groote waarde de aanzienlijkste Staatsmannen van onzen tijd aan het Staatscrediet hechten, alsmede aan de beursprijzen der publieke effecten, door velen als de graadmeter van dit crediet

beschouwd, kon onder anderen daaruit blijken, dat Sir ROBERT PEEL zich tot verdediging der, in de laatste zitting van het Parlement door hem voorgestelde hoogstbelangrijke financiële ontwerpen (in zijne aanspraak in de zitting van het Lagerhuis van 8 April) met bijzonderen nadruk daarop beriep: dat de prijzen der nationale effecten, sedert er sprake was van deze ontwerpen, niet gedaald, maar veeleer gerezen waren, — en dat deze argumentatie door de tegenpartij niet wederlegd werd.

BELASTING OP DE INKOMSTEN.

(Men vergelijke pag. 45, 156, enz.)

Eene belasting op alle inkomsten is in principe allezins billijk en staatkundig; dit wordt zelfs door de tegenstanders van zoodanigen maatregel naauwelijks betwist. Doch de *uitvoering* gaat met velerlei moeijelijkheden gepaard. Nog is geen middel aangewezen om onregtvaardigheden in de heffing van een zoogenaamd hoofdgeld te vermijden, bijzonder daar, waar groote fortuinen in publieke effecten van vreemde Staten belegd zijn. De bedenkingen van een der schranderste leden van het Hoogerhuis tegen het voorstel van Sir ROBERT PEEL, verdienen dan ook de ernstigste overweging. Gedeeltelijk van *algemeene* toepassing zijnde, mogen dezelve hier eene plaats vinden:

1. *That a direct tax upon income ought never to be resorted to unless in some great emergency of public affairs, when an extraordinary expenditure may become unavoidable for a time, or in some pressure upon the finances of the country which can be sustained by no other means.*

2. *That such a tax ought on no account to form part of the ordinary revenue of the state, but to cease with the necessity which alone could justify its imposition; inasmuch as, beside all the other objections to which it is liable, its inquisitorial operation*

being equally vexatious whatever sums are levied, the facility of increasing its amount according to the real or supposed exigencies of the public service offers a constant temptation to extravagance on the part of the Government; removing the most effectual check upon improvident expenditure, and dispensing with the necessity of seeking a revenue in retrenchment.

3. *That although the actual deficiency in the revenue to meet the expenditure amounting to about seven millions and a half in five years, and the estimated deficiency for the next year, amounting to above two millions and a half, besides probable demands arising from the state of affairs in the East, may render the temporary recourse to an Income-tax necessary, after an attempt to increase by one-twentieth the duties of Excise and Customs had ended in obtaining a two-hundredth part only, — thereby proving the impossibility of drawing any further revenue from increased taxes on consumption, while the relief which may justly be expected to commerce and to finance from lowering those taxes cannot be made immediately available, — yet it behoves the Parliament, as faithful guardians of the people's rights and interests, to take care that during the temporary existence of this tax its pressure shall be distributed in such a manner as shall make it most easily, most patiently be borne.*

4. *That, with this view, it is first of all necessary to satisfy the people that there shall be no invidious exemptions, but that the highest personages in the state shall be permitted to have their due share of a burden which absolute necessity alone could warrant the Parliament to impose.*

5. *That with the same view, it is expedient to make a distinction between income arising from capital of every description and income arising from labour merely; levying a smaller proportion of the latter income than the former.*

6. *That with the same view, it is expedient to make a distinction between income possessed by persons who have only an interest in the same for their lives, or for some lesser term, and income possessed by persons who have an interest in the capital from whence the income arises; levying a larger proportion of the latter income than of the former.*

7. *That with the same view, it is expedient to make no distinction in favour of persons in the civil service of the state or of persons receiving pensions from the state.*

8. *That it is neither consistent with justice nor with sound policy, to levy a greater proportion of tax upon larger incomes than upon smaller; and that an exemption of even the smallest incomes from the operation of the tax can only be justified upon the supposition that their owners are wholly unable to pay it.*

9. *That while it is the duty of the people to bear those burdens which are necessary for supporting the credit of the country and maintaining the security of its widely-extended dominions, it is equally the duty of Parliament to afford them every procurable relief, by enforcing the most rigorous economy in all the departments of public service, by discouraging all proceedings which may endanger the continuance of peace, and by adopting whatever measures may best conduce to the improvement of our commercial resources; and that it is in an especial manner incumbent without any delay to remove any income-tax, whatever be imposed, as soon as it shall appear that the ordinary branches of the revenue have recovered from their temporary depression.*

BELOFTEN VAN DEN MINISTER VAN FINANCIEN.

(Men vergelijke pag. 144.)

In zijne redevoering van 17 Augustus 1841 had de Minister van Financiën onder anderen verklaard: » Uit de zoo straks vermelde som (te weten de *f* 1,550,000, welke tot aflossing van schuld aangewezen waren, doch gedeeltelijk aan deze bestemming onttrokken werden, zal nog *f* 750,000 overig blijven, dewelke zou (zouden?) worden bestemd tot eersten aanleg van eene Amortisatie-kas; omtrent welker verdere stijving en werking, de Regering in de volgende zitting eene nadere wet zal voordragen."

Deze volgende zitting is haast afgeloopen. Doch van de toegezegde Wet nopens de Amortisatie-Kas, waarnaar de Staatsschuldeischers reikhalzend uitzien, is nog niets uitgelekt. (1)

(1) In de zitting der Tweede Kamer van 18 Junij, is ingekomen een ontwerp van wet, tot aflossing van schuld in het jaar 1842. Volgens hetzelve zullen *f* 500,000 Schuldbekentenissen, rentende 4½ pCt., voortspruitende uit leeningen ten laste van het ontbonden Amortisatie-Syndicaat, *ten gevolge van eene loting*, *à pari*; voorts omstreeks *f* 400,000 Schuldbekentenissen, rentende 3½ pCt., mede door het ontbonden Amortisatie-Syndicaat opgenomen, *ten gevolge van aankoop*, afgelost worden. Doch dit wetsontwerp heeft niets gemeen met de vestiging eener regelmatig werkende Amortisatie-kas.

WANTROUWEN JEGENS DE NEDERLANDSCHE PUBLIEKE EFFECTEN.

(Men vergelijke pag. 32, 276, enz.)

Volgens de Engelsche beursberigten, heeft het voorstel, vervolgens de aanneming der *Income-tax*, welke ook op de rente der Engelsche Staatsschuld, alsmede op de dividenden der aandeelen in Banken, Spoorwegen, Mijnen enz. geheven wordt, aanleiding gegeven tot belegging van aanzienlijke kapitalen in *buitenlandsche* effecten. Daar nu de meeste vreemde Staten en Banken, wier schuldbrieven aan de Londensche beurs niet slechts — gelijk bij voorb. de Oostenrijksche — nominaal genoteerd, maar wezentlijk verhandeld worden, sedert lang niet meer aan hunne verpligtingen voldoen, zoo moesten zich de geldbeleggingen bij de weinige uitzonderingen bepalen, te weten de Russische, Deensche en Nederlandsche effecten. Geene partijen van de beide eerstgenoemden verkrijgbaar zijnde, had men eene uitermate gunstige uitwerking op de prijzen der Nederlandsche effecten mogen verwachten. Doch ook deze schijnt door de ongelukkige maatregelen verhinderd te zijn geworden, van welke hiervoren reeds uitvoerig is gesproken.

GEDWONGENE ONTEIGENING DER *ACTIONS DES QUATRE CANAUX* EN DER *ACTIONS DE JOUISSANCE.*

(Men vergelijke pag. 109.)

Een dagblad heeft onlangs verzekerd, — maar ik heb geene gelegenheid gehad, mij uit den Franschen *Moniteur* van de al- dan niet gegrondheid dier verzeke-

ring te overtuigen, — dat de Pairs-Kamer het ontwerp van wet, strekkende tot gedwongen onteigening der houders van de *actions des quatre canaux* en der *actions de jouissance* niet eens ter discussie toegelaten, veel minder aangenomen heeft. Dit moge het meest afdoende middel zijn om de overige Staatsmagten van dergelijke, het algemeene crediet ondermijnende voorstellen af te schrikken.

Slot-Aanmerking.

Het tegenwoordige geschrift eindigt onder gelukkige auspiciën. Een ontwerp van wet, nopens het batig slot der O. I. geldmiddelen, door Z. Excell. den Minister van Koloniën voorgedragen en, als een blijk van homogeniteit, door H. H. Excell. de Ministers van Financiën en Justitie broederlijk verdedigd, werd met de meerderheid van 45 stemmen tegen die van de Heeren CORVER-HOOFT, FRETS, VAN HEECKEREN, D'ESCURY, PETIT en ENSCHEDÉ verworpen. Had het ontwerp zes goedkeurende stemmen verdiend? Men mag het betwijfelen. Het betrof hier een der teederste punten onzer Staatshuishouding, waarvan de O. I. bezittingen als het ware de hartader geworden zijn. Bij verschil van gevoelen nopens zulk een teeder punt tusschen de overgroote meerderheid der Volksvertegenwoordiging, en de Leden der Regering zouden, in elk ander land, deze laatsten hoogstwaarschijnlijk onmiddellijk hun ontslag gevraagd hebben. Onze heeren Ministers hebben, zoo het schijnt, andere begrippen van constitutioneel Staatsregt.

Nogtans is de stemming der Kamer van groote beteekenis. Zij zal den stroeven, schoolmeesterachtigen toon, in den laatsten tijd meermalen in derzelver boezem gebezigd, misschien eenigzins verzachten.

Mogelijk zal men het in het vervolg minder ongerijmd vinden, dat een Lid der Kamer op bescheidenen toon eenige vraag aan eenen der Heeren Ministers rigt en men zal zich, al mogt dan ook de Grondwet geene bepaalde verpligting daartoe opleggen, misschien verwaardigen, eenig antwoord te geven. Men zal misschien voor het vervolg ook niet, geheel ongevraagd, vóór de stemming over eenig wetsontwerp, aan de Kamer een met juridistische fijnheid verzameld resumé der door haar gehoudene discussiën opdringen, zekeren wensch of (bijna eenparig bij de Kamer bestaande) doen voorkomen en op koelen toon bijvoegen, dat de Regering daarmede volstrekt niet kan instemmen, en zich houdt aan de Grondwet; hetgeen zoude kunnen uitgelegd worden als eene indirecte beschuldiging tegen de Kamer, de bepalingen der Grondwet uit het oog te hebben verloren. Van welke uitwerking zal deze nieuwe afstemming (1) der Kamer zijn op » den onbegrensden eerbied voor het helder doorzigt, den werkzamen geest en burgerlijken moed van den waardigen man, aan wien het Vaderland vele verbeteringen te danken heeft en van wien het nog veel verwacht, die met eene beradene, maar moedige hand het mes opvat, om het kwaad uit ons financiëel bestaan uit te snijden, enz. enz.", (2) alsmede op de meening van hen, die door soortgelijke uitboezemingen hunne doeleinden zoeken te bereiken?

---

(1) Voorts de *afstemming* (met 31 stemmen tegen 12) — in de zitting op den 27sten verjaardag van den slag bij *Waterloo* — van het door Z. Excell. den Minister van Financiën bewerkte en door Z. Excell. den Minister van Justitie mede ijverig verdedigde *ontwerp van wet op de pensioenen*. (Men vergelijke hetgeen op bladz. 197 nopens dit ontwerp gezegd is).

(2) Woordelijke aanhaling uit een Artikel in het *Algemeen Handelsblad* van 8 September 1841, geteekend F. v. H.

Bijvoegsel A.

WEDERLEGGING van een ARTIKEL, geteekend F. v. H., voorkomende in het *Algemeen Handelsblad* van 8 September 1841.

ZANDVOORT, 9 Sept. Daar het artikel over de *Conversie der Uitgestelde Schuld* in het *Handelsblad* (N°. 3069) persoonlijke en lasterlijke aantijgingen tegen mij behelst, zoo vertrouw ik, dat UEd. ook aan deze mijne reclamatie, eene spoedige plaatsing zult vergunnen.

Wel beseffende, dat de ruimte van een dagblad niet gedoogt om, benevens vele uitvoerige vertoogen, welke tot regtvaardiging van den voorgestelden maatregel, alsmede tot duizend maal herhaalde betuigingen van hulde, lof en eerbied aan deszelfs uitvinder moeten strekken, ook stukken in eenen tegenovergestelden geest op te nemen, zal ik mij op de grootste beknoptheid toeleggen.

De schrijver van het bedoelde stuk, die zich de initialen van een algemeen bekend lid der Amsterdamsche balie aanmatigt — want onmogelijk kan ik onderstellen, dat zulk onlogisch geschrijf, zulke wartaal, zulke klaarblijkelijke verdraaijing en bespotting der waarheid, met zoo weinig schranderheid en zoo belagchelijke verwaandheid ter neder gesteld, den scherpzinnigen en bescheidenen regtsverdediger Mr. FLORIS ADRIAAN VAN HALL tot auteur hebben, — de ongenoemde schrijver van de *Conversie der Uitgestelde Schuld* opent het tooneel met aan den minister van financiën eenen lof toe te zwaaijen, welke slechts bij de laffe, vernederende taal kan vergeleken worden, in der tijd door sommige kruipende zielen jegens de Fransche overweldigers gebezigd. Of de mild vloeijende uitboezeming van eenen »onbegrensden eerbied voor het helder doorzigt, den werkzamen geest en burgerlijken moed van den waardigen man, aan wien het vaderland vele verbeteringen te danken heeft" (de opcenten en een budget van ruim 71 millioen?) «en van wien het nog

veel verwacht, die met eene beradene, maar moedige hand het mes opvat, om het kwaad uit ons financieel bestaan uit te snijden," enz. enz. geschikt is, eene hooge meening te verwekken nopens de onpartijdigheid van het onderzoek van eenen hoogst gewigtigen maatregel, door dien zelfden waardigen man voorgesteld, — daarover mogen anderen beslissen. Zeker toch is het, dat dit onpartijdig en uit de hoogte verkondigd onderzoek met velerlei verbeeldingen en verdichtselen (prosaisch leugens genaamd) doormengd, zoo niet ganschelijk daaruit zamengesteld is.

Zoo beschuldigt mij F. v. H. reeds in de eerste regels van »overmatige drift en overijling" en dat ik »in het onzekere en wilde tegen den maatregel schreeuwde of schreef, alvorens nog te weten, waarin deze zou bestaan, op welk eene wijze die zou worden uitgevoerd" enz. enz. Eene eenvoudige vergelijking der data bewijst het tegendeel. Uit mijnen brief aan Zijne Exc. den Minister van Financiën van 1 Aug. (bladz. 57 van het *Eerste Stuk* der *Staatkundig-Financiële Beschouwingen*), waarvan F. v. H. de kennis niet kan loochenen, vermits hij eene zinsnede daaruit woordelijk aanhaalt, blijkt, dat ik op den 31sten Julij kennis had van het ministerieël ontwerp, gelijk dan ook in de Derde Editie van het *Handelsblad* van den volgenden dag de hoofdbepalingen van het ontwerp op eene officieuse wijze bekend gemaakt zijn; doch eerst den 4den Aug., 's avonds, schreef ik ettelijke regelen over deze hoofdstrekking, zonder in eenige de minste beoordeeling der bijzonderheden van het ontwerp te treden. Dit is veel later in een' *tweeden* brief aan den minister (bladz. 58—86 der vermelde brochure) geschied, waarvan de druk niet eerder begonnen werd, dan nadat het aan de Staten-Generaal aangeboden ontwerp van wet en de Memorie van toelichting, de vroeger slechts officieus verkregene kennis in allen deele volkomen hadden bevestigd.

Even ongerijmd is de beschuldiging, dat ik, »om het even op welke wijze, elke conversie der Uitgestelde Schuld met alle kracht wilde tegengaan," om elken prijs »een met het algemeen belang strijdig doel, dat is het blijven bestaan van het effect, heb willen bereiken." Van eene andere zijde, door den Hr. Aikema (bladz. 8 van zijne *Korte beschouwing over de Nationale Uitg. Schuld*) wordt mij verweten, de Uitgestelde Schuld met zwarte kleuren geschilderd, daardoor aan het vooroordeel ten aanzien dier Schuld voedsel gegeven, en de plannen van conversie ondersteund te hebben. — De waarheid is, dat ik den onevenredig lagen stand der Uitg. Schuld in den jongsten tijd, als van hoogst nadeeligen in-

vloed op de waarde ook van alle andere nationale effecten, of met andere woorden op het nationaal crediet beschouwd en derhalve, in openbare geschriften, herhaaldelijk op derzelver wegruiming of althans vermindering, onder loijale, met de eer en het crediet van den Staat overeenkomende voorwaarden, aangedrongen heb. Misschien had ik mij bij deze geschriften moeten bepalen, niet door eenen welgemeenden ijver laten wegslepen, om zelf bij het Gouvernement ontwerpen met uitvoerige berekeningen en toelichtingen in te dienen; misschien had ik ongelijk, in eene Memorie aan den Koning (bladz. 29—57 der vermelde *Beschouwingen*) de doelmatigheid van eene conversie der Uitgestelde Schuld en derzelver gunstigen invloed op 's lands crediet, welvaart en aanzien te betoogen; maar naardien dit geschied is en al de stukken gedrukt en in ieders handen zijn, is het een onzin, maar tevens een boosaardige laster, mij van een hardnekkig en baatzuchtig verzet tegen elke intrekking der Uitg. Schuld te betichten.

Er zijn lieden, die nimmer schrijven, nimmer spreken, nimmer denken zonder eigenbelang, welke niet schroomvallig zijn in de keuze der middelen tot bereiking van hunne baatzuchtige oogmerken, en die ook bij anderen nimmer edeler drijfveren kunnen onderstellen. Het lust mij niet te onderzoeken of de lasterzieke F. v. H. tot deze klasse van lieden behoort; doch wat mij zelven betreft, zoo kan ik, God dank! de hand op het hart, met eene strelende zelfvoldoening verklaren, dat te geener tijd, onder geene omstandigheden, bij geene gelegenheid, eenige gedachte aan eigenbelang of winstbejag mijne beschouwingen over 's lands aangelegenheden bestuurd heeft. Ook in het onderhavig geval blijf ik mijn stelsel getrouw. In mijnen brief aan den Minister is reeds vermeld en het zij hier herhaald, dat ik houder, en wel zeer aanzienlijk houder ben van Uitgelote Kansbilletten. Gelijk ik bereid ben, elk, die belang daarin mogt stellen, te overtuigen, zoo heb ik deze effecten niet eerst in de laatste maanden gekocht, sedert de plannen van conversie in bewerking zijn, maar bezit deze sedert eene reeks van jaren. — Het is bekend, dat in het aan de Staten-Generaal aangeboden ontwerp van wet deze Uitgelote Kansbilletten met eene, tegen de overige bepalingen scherp afstekende grootmoedigheid behandeld worden; de aanneming van het wetsontwerp zal mij derhalve (mits de prijs der Werkelijke Schuld niet daaronder lijdt) eene aanzienlijke winst aanbrengen. Ja, misschien zijn er buiten hen, die in de laatste maanden deze effecten, bij groote en kleine partijen,

alom hebben doen opkoopen en daardoor eene, eerst thans verklaarbare, rijzing in derzelver prijzen te weeg gebragt hebben, weinigen, die meer dan ik voordeel van den maatregel zouden trekken; — en nogtans protesteer ik tegen denzelven, zal ik mij tot het laatste oogenblik door alle middelen, die de wet vergunt, tegen denzelven blijven verzetten. Leidt mij daarbij eenig persoonlijk belang, het is geen ander: dan dat ik smartelijk gevoel, hoe de vruchten der oneindige moeite, die ik mij, in veelvuldige geschriften als anderszins, tot instandhouding en verbetering van Nederlands crediet heb gegeven, en die tot zekere rijpheid schenen gekomen te zijn, door eenen even onstaatkundigen, onregtvaardigen en onbillijken, als ondoelmatigen en ontijdigen maatregel zullen vernield worden, even als een noodlottige hagel de vrucht der langdurige inspanning van den ijverigen landman onbarmhartig verplettert. Is deze soort van eigenbelang te berispen, gaarne wil ik mij daaraan schuldig bekennen.

Zeer ongaarne houde ik het publiek, dat weinig belang stelt in de gevoelens en handelingen van den enkelen persoon, met deze verklaringen bezig. Doch hij, wiens beste en opregtste bedoelingen in het openbaar op lasterlijke wijze aangerand worden, heeft een onbetwistbaar regt tot openbare verdediging.

Het zoude eene minachting jegens dit publiek zijn in eene wederlegging van de schijngronden te treden, waarmede F. v. H. de billijkheid van den maatregel tracht te verdedigen. Zijn stuk heeft, men moet het dankbaar erkennen, eene grootere dienst gedaan aan de tegenstanders van den maatregel, dan derzelver eigen geschrijf. Wat moet de onpartijdige nu denken van een ontwerp, tot welks verdediging gezegd wordt: « dat ieder voorstel dat tot eene stellige en radicale vernietiging der Uitg. Schuld moest leiden . . . . met dankbare toejuiching ontvangen moest worden," dat eene besnoeijing der regten van de staatsschuldeischers billijk is, vermits « de gelegenheid, bij welke en de omstandigheden, waaronder zij waren daargesteld, vervallen en veranderd zijn;" dat « het verbrokkelde koningrijk der Nederlanden onverpligt geheel de schuld voor zijne rekening nam," waaruit men moet opmaken, dat de tienmaal vijf en twintig millioen, sedert de Belgische omwenteling voor intrest enz. betaald, voor een goed gedeelte nutteloos zijn uitgegeven en de ONVERPLIGTE BETALING aan de houders van de 2½ pCt. schuld, alsmede der effecten van het Amortisatie-Syndicaat, elk semester kan geschorst worden!

Geheel eigenaardig 's mans onwetendheid in alle financiële

zaken kenmerkende, is de naive aanmerking: dat de loting moest vervallen, « zoodra men eenen anderen vorm van naleving der bestaande verbindtenis vond!" Als of eene hooge wijsheid thans iets *nieuws* had uitgevonden! Met even veel regt zoude men *over tien of vijftien jaren* bij eene gedwongene conversie der 2½ pCt. Werk. Schuld of der 4½ en 3½ pCt. Syndicaatschulden in 5 pCt. effecten, een maatregel, die thans tot vervelens toe ter sprake gebragt, doch door elk weldenkende verfoeid wordt, zich op eene *nieuwe schrandere gedachte* kunnen beroemen!

Wat de becijferingen in het stuk van F. v. H betreft, dezelve berusten op eenen onjuisten en bedriegelijken grondslag. Knapen van 10 jaren weten thans, dat bij afloopende betalingen gedurende eene lange reeks van jaren, het gemiddelde jaar geenszins tot grondslag voor de berekening van de waarde kan worden aangenomen. De rekenkundige F. v. H. schijnt dit evenwel niet te weten. Volgens hem hebben de lotingen der Uitgest. Schuld nog 217 jaren te duren en zou derhalve de waarde derzelve gelijk staan met die van een kapitaal, dat na 108 jaren, « dat is de gemiddelde Kansrekening" levendig wordt. Waarlijk, ik moet mij schamen, dat ik zulken onzin ook slechts wederleg. Doch het zij zoo! Gelukkiglijk behoef ik mij niet op de uitspraak van groote wiskundigen te beroepen, wier gezag men misschien zoude betwisten (want wat is veilig voor de twistzoekerij van zekere Heeren?) doch kan naar eene autoriteit verwijzen, waarvan de onfeilbaarheid niet zal worden in twijfel getrokken; ik bedoel den *staat A bij de Memorie van Toelichting* in de *Staats-Courant van* 18 *Augustus*. Daar ziet men, dat op 1 Januarij 1850 de waarde is:

Der 4 millioen, betaalbaar in 1850 . . .	ƒ 4,000,000.—
En der 4 mill., betaalb. in 2066 (na 217 jaren)	« 107.—
Dus de waarde der beide uiterste betalingen	ƒ 4,000,107.—
Gemiddeld voor elk derzelve de helft of .	« 2,000,058.50
Terwijl de 4 millioen, betaalbaar in 1957 (na 108 jaren) niet meer waard zijn dan . .	« 24,996.—

hetgeen, vergeleken met de som van ruim twee millioen guldens nog al een aardig verschil oplevert. Dit moet ook den minst kundige duidelijk overtuigen, dat het eene bedriegelijke redenering is, de waarde van het gemiddelde jaar als de gemiddelde waarde van alle betalingen voor te stellen. — Zoo weinig uit de zamenstelling der beide uiterste punten (hier gemiddeld ƒ 2,000,058½) als uit de zoogenaamde gemiddelde kansrekening (hier ƒ 24,996) laat zich de wiskundige waarde van eenig effect afleiden.

Even goed zoude men kunnen zeggen, dat de gemiddelde kans van een lot in de Ned. loterij is ƒ 50,000, omdat de hoogste prijs is ƒ 100,000 en de minste nul, als dat men met F. v. H. wil stellen, dat de waarde der uitgest. schuld is gelijk aan een kapitaal, dat na 108 jaren levend wordt, omdat de lotingen van 1 tot 217 jaren duren; voorts: dat de houder dus wint, wanneer hem terstond een equivalent wordt geboden, dat met oploopenden intrest *reeds na* 105 *jaren*, de door de loting te verkrijgen som daarstelt. Bij eenen maatstaf van intrest van $4\frac{8}{15}$ pCt. is de wiskundige gemiddelde tijd niet 108½, maar iets minder dan 50 jaren; dat is te zeggen, hij, wiens nummer in het jaar 1899 uitgetrokken wordt, heeft eerder ongelukkig dan gelukkig gespeeld; hoeveel te meer hij, die eerst 58 jaren later zijne Uitgestelde in Werkelijke schuld ziet overgaan.

Doch het lot van den door de fortuin mishandelden houder geeft volstrekt geen maatstaf tot de beoordeeling der gesteldheid van *allen*, waaronder zich dan natuurlijk ook de begunstigden bevinden.

F. v. H. beweert, dat, zelfs bij vergelijking met eenen maatstaf van 5 pCt. intrest, de voorgestelde conversie den houders der Uitgestelde Schuld voordeel aanbiedt. Nieuwe misslag, andere dwaling. Bij 5 pCt. intrest en den geevenredigden prijs voor de Werkelijke Schuld, heeft op 1 Januarij 1842 de Uitgestelde Schuld eene waarde van ƒ 169.75. Deze waarde blijkt uit de tabel, op bladz. 87—90 der meervermelde brochure; voor de juistheid waarvan ik mij sterk maak. En verklaar ik alle becijferingen, die tot eene andere uitkomst leiden, als onjuist, zoo lang niet (sophistische uitleggingen en haarkloverijen daargelaten) op zuiver wiskundig en eeuwig ware grondslagen zal bewezen zijn, dat in mijne berekeningen eenige fout voorkomt, die de waarde der Uitgest. Schuld ook slechts met een cent verandert.

Het is waar, de rekeningen, die men van de andere zijde opstelt, gaan van een' anderen grondslag uit, namelijk niet van de bestaande wettelijke bepalingen, maar van eene eigenmagtige, willekeurige schending derzelve. Doch al neemt men aan, dat de lotingen in stede van 85 of 87 nog 217 jaren hebben te duren, dan nog is tegen 5 pCt. intrest en de geëvenredigde waarde voor de Werkel. Schuld de waarde der Uitgest. Schuld op 1 Januarij 1842 ruim ƒ 104 in geld, of omstreeks ƒ 125 in 2½ pCt. schuld, derhalve omstreeks het dubbele van het door den minister voorgestelde dwangbod.

Bereidvaardig, overal, waar het te pas komt, woorden en daadzaken te verdraaijen, waagt men het, den beursprijs tot staving van onjuiste redeneringen in te roepen. Welken beursprijs bedoelt men? Dien der laatste twaalf of twintig maanden, toen vermoedelijk enkelen kennis hadden van de verhevene plannen van conversie, bij de Regering ingediend en van de onstaatkundige gedachten, die daar nopens de Uitgest. Schuld heerschten? Maar ik stel daartegen over de beursprijzen van 1820 tot 1830 en van 1833 tot 1839, dus van eene reeks van bijkans twintig jaren, gedurende welke de Uitgestelde Schuld doorgaans verhandeld werd tegen of zelfs boven de waarde, die dezelve onder te gronde legging der bestaande wettelijke bepalingen had. Het is eene lasterlijke aantijging, wanneer men de beurzen beschuldigt, sinds jaren op eene verkrachting der regten van zekere staatsschuldeischers gerekend te hebben. Wel heeft men in benarde omstandigheden vrees gekoesterd voor een algemeen staatsbankroet; men zoude zeggen, die vrees bestaat ten deele nog, want onze nationale effecten staan twintig pCt. lager dan die van elken anderen staat in Europa en de evenredigheid ten hunnen nadeele neemt al meer en meer toe; doch nimmer heeft men op een speciaal bankroet jegens éénе klasse van schuldeischers van den staat gerekend.

Nog eene aanmerking. De voorstanders van den smadelijken maatregel vermeenen lomp en onbeschoft te mogen zijn, omdat deze is uitgesponnen door Zijne Exc. den Minister van Financiën, met eenparigheid van stemmen goedgekeurd door den raad van State, omdat blijkens de processen-verbaal der afdeelingen, de meerderheid der Leden van de Tweede Kamer zich niet daartegen verzet, omdat de periodieke drukpers denzelven toejuicht en (schande genoeg voor het journalismus!) geen enkel dagblad zich Nederlands eer aantrekt. Met fieren trots zien F. v. H. en consorten op mij en de weinigen, die mij openbaar ter zijde staan. Doch men herinnere zich, wat CASIMIER PERRIER antwoordde, toen men hem, den moedigen bestrijder der ondoelmatige regeringsvoorstellen, zijnen geringen aanhang in de Kamer met hoon verweet. « Wij zijn slechts zes," zeide hij, « doch achter ons zijn dertig millioen Franschen, thans zwijgende, doch die eenmaal luide zullen spreken."

En de dag is gekomen, waarop zij luide gesproken hebben.

Dan, nog leeft eene betere hoop in mijnen boezem. Nog heeft de Kamer niet beslist. Menig lid, dat het onderwerp in de afdeelingen met zekere onverschilligheid behandelde, zal anders daarover denken, wanneer in de plegtige algemeene

vergadering vaderlandsche mannen, vaderlandsche en krachtige woorden zullen hebben doen hooren. Menig een zal terug beven voor het uitspreken van het woord JA, wanneer hij bedenkt, dat die klank zijne lippen ontvloden, eene moeijelijk uit te wisschen smet zal werpen op den nog onbevlekten naam van zijn dierbaar vaderland.

LOUIS DRUCKER.

Bijvoegsel B.

UITTREKSEL uit *De Tijdgenoot* van 1841. Kol. 256.

« De strekking van dit tijdschrift zou medebrengen, dat wij eene beoordeeling gaven van de beginselen, welke geuit zijn in de voor eenige dagen uitgekomene brochure: *De wettigheid van den maatregel omtrent de Uitgestelde Schuld gehandhaafd door* Mr. F. A. VAN HALL, *Ridder der Orde van den Nederlandschen Leeuw, Advocaat te Amsterdam. Amst.*, bij JOHANNES MÜLLER. — Toen de gedwongene conversie der Uitgestelde Schuld werd voorgedragen, hebben wij dezelve met kracht bestreden, omdat wij het nuttig rekenden, dat een zoo onregtvaardige maatregel niet tot stand kwam, en ons daarbij beroepen op het gezag van beroemde regtsgeleerden. Thans, nu de Wet is aangenomen, rekenen wij het noch nuttig noch gepast, haar op nieuw te bestrijden. Alleen dan, wanneer wij zullen ontdekken, dat de Wetgever zoude willen voortgaan in de toepassing van het beginsel, dat de Wetgever bevoegd is, tegen den wil der geldschieters, bij eene latere Wet de voorwaarden te veranderen, waarop geld is opgenomen, zullen wij de beginselen, in bovengemelde brochure ontwikkeld, opzettelijk wederleggen." —

Bijvoegsel C.

UITTREKSEL uit *De Tijdgenoot* van 1842. Kol. 43 enz.

« De deliberatiën over het ontwerp omtrent de Uitgestelde-Schuld openden een strijdperk, waarin het slechts beginselen gold. Het lot van het ontwerp was toch reeds in de afdeelingen beslist; het belang der Schatkist, hetwelk de voordragt in het oog van velen bezat, oefende eene overwegende kracht, zoodat het vooruit te zien was, dat de bestrijding vruchteloos zijn zou. De Heer HOOFT, die het eerste sprak, noemde den maatregel zoowel nadeelig als onregtvaardig; op dezen spreker volgde de Heer JUNIUS VAN HEMERT, die het onregtvaardige van eene gedwongene conversie mede betoogde. De Heer LUZAC sprak met die kracht, welke zijne gemoedelijke overtuiging en zijn helder doorzigt zoo dikwijls aan zijne redevoeringen geven, breedvoerig tegen de voordragt. Zijne redevoering maakte indruk, — een' indruk, die niet werd weggenomen door het lange vertoog van den Heer BEELAERTS VAN BLOKLAND, die op niet ééne der Staatsregterlijke redeneringen van den Heer LUZAC antwoordde. De Heer TROMP zeide, dat hij tegen de Wet zou stemmen, doch liet, even als zijn voorganger, den Heer LUZAC onbeantwoord. De Heer VAN HOORN VAN BURGH ondersteunde met die zelfstandigheid, welke alle zijne adviezen kenmerkt, den tegenstand van den Heer LUZAC, ofschoon hij eenige dagen vroeger de Regering in de voordragt omtrent de Rekenkamer krachtig had verdedigd. De Heer VAN GOLSTEIN waagde zich aan de Staatsregterlijke verdediging der voorgedragene Wet. Zijne hoofdstelling was deze: de Staat, die bij eene Wet verpligtingen kan opleggen, kan ook later de voorwaarden van afbetaling regelen. Wij hebben hooge achting voor het onafhankelijke karakter van dezen Volksvertegenwoordiger; en echter houden wij deze leerstelling voor even valsch als gevaarlijk. Er is een regt, waaraan ook de wetgever onderworpen is, en dat regt bestaat daarin, dat hij verkregene regten ontziet. Erkent men dat regt niet, dan wordt het geheele Staatsregt een chaos van verwarring, waarin het zoo gevaarlijke beginsel *Salus populi suprema lex esto* alle-

regtsbeginselen uit de wetgevende Kamers verbant, en, tot Staatsmaxime aangenomen, alle crediet in den Staat zou vernietigen. De Heer DE JONGE, die insgelijks de Wet verdedigde, erkende dan ook volmondig het gevaarlijke van deze beginselen. Hij stemde den Heer LUZAC toe, dat de Staat gehouden was de verpligtingen te vervullen, welke men ten opzigte der schuldeischers had vastgesteld, maar zocht te betoogen, dat de Staat in het geval, waarover nu werd gehandeld, aan den schuldeischer verleende, wat hij werkelijk naar regt en billijkheid te vorderen had, zoodat de houder bij eigene aanlegging van het verkregen kapitaal verwierf, wat hem, door elkander genomen, in eene lange reeks van jaren zijne kans had kunnen opleveren. De Heer LUZAC stond na het eindigen van de belangrijke redevoering van den Heer DE JONGE dadelijk op, en toonde aan, dat eene andere wijze van realisatie dan door de loting, welke de Wet had vastgesteld, eene verandering was in de verpligtingen, die de Staat op zich had genomen te vervullen. De Minister van Financiën, door den bijval, welke zijne voordragt in de afdeelingen ondervonden had, niet voorbereid op de krachtige redevoering van den Heer LUZAC, wederlegde dezelve slechts gedeeltelijk. De Wet werd aangenomen; maar na die aanneming met 42 tegen 10 stemmen was de twijfel aan de regtmatigheid van dezelve bij het publiek eerder vermeerderd dan verminderd. Zoo weinig gunstig was de indruk der discussiën ten voordeele van de Wet geweest; en dit schijnt dan ook wel de reden geweest te zijn, dat de Heer F. A. VAN HALL, die algemeen gezegd werd, te behooren onder de Regtsgeleerden, welke, volgens de uitdrukking des Ministers, hem omtrent de regtsvraag hadden toegelicht, twee maanden na de aanneming van de Wet, hare grondwettigheid verdedigd heeft;"

Bijvoegsel D.

MEMORIE, betreffende het Ontwerp van Wet, tot zoogenaamden vervroegden overgang der Uitgestelde in Werkelijke rentegevende Schuld,

den 24 September 1844

aan Z. M. den KONING der NEDERLANDEN

eerbiedigst aangeboden

door

LOUIS DRUCKER.

SIRE!

Het is een buitengewone stap, dien de ondergeteekende waagt, om aan Uwe Majesteit thans nog eenige bedenkingen nopens de gedwongene conversie der Uitgestelde Schuld eerbiedig te onderwerpen; thans, naardien het betreffende Regeringsvoorstel door de Tweede Kamer is aangenomen en binnen weinige dagen den geheelen kring der wetgevende Magten zal hebben doorgeloopen; doch het belang, de eer en roem van *Nederland* staan op het spel, en daarvoor moet elke bedenking zwichten.

Te meer voelt zich de ondergeteekende aangespoord door het bewustzijn, te handelen vrij van elke gedachte aan winstbejag, ja zelfs in tegenstrijd met eigen geldelijke belangen, alsmede door de hem van onderscheidene aanzienlijke en hooggeachte mannen in den lande verklaarde overeenstemming met zijne gevoelens.

Het is alleen aan het diep doordringend verstand en het hart van Willem II, dat de ondergeteekende waagt, het woord te rigten, — vrijmoedig en zonder schroom, gelijk

het hooge gewigt en het dringende der zaak dit vereischen. Moge dan ook eenige aanmerking den vorm kunnen treffen, trouwens het doel zal tot regtvaardiging strekken. Dit doel is geen ander, dan den edelen Vorst nog nader te doen overwegen eene Wet, welke de onpartijdige geschiedenis welligt als de onregtvaardigste en onbillijkste bestempelen zal, waartoe ooit, zonder den hoogsten drang der omstandigheden, in financiële zaken is besloten.

Het komt den ondergeteekende ongepast voor, in eenige bijzonderheden te treden nopens den aard en de wijze, op welke de verwezentlijking van een reeds tot zulken graad van rijpheid gekomen ontwerp wettiglijk kan worden geweerd. Van het oogenblik toch af, dat de Koning de onregtvaardigheid van eenigen maatregel duidelijk heeft erkend, zullen Zijne wijsheid en geestkracht de middelen weten te vinden, om deszelfs werking grondwettig te verhinderen.

De Uitgestelde Schuld, SIRE! is eene schuld, die, èn de wetgeving, èn de natie, èn het buitenland steeds als eene Schuld van den Staat, even heilig als alle andere schulden, beschouwd hebben, die ook door de Regering onder alle, zelfs de hagchelijkste omstandigheden, daarvoor erkend is. Er werd, wel is waar, in het jaar 1814, eene som van niet meer dan twee millioenen gulden jaarlijks ten behoeve van dezelve aangewezen; doch de beperktheid dezer som had haren grond alleen in het onvermogen van den Staat, om bij den toen nog weinig gevestigden staat van zaken meer te kunnen doen. Niet zoodra begon het Rijk zich eenigzins van de zware schokken van eenen langdurigen worstelstrijd te herstellen, of nieuwe Wetten verbeterden het lot van dit stiefmoederlijk behandelde gedeelte der Staatsschuld; nieuwe Wetten, welke in de ondubbelzinnigste bewoordingen bevestigden, wat reeds in de fondamentale Wet plegtig beloofd was geworden, dat voor het vervolg *wel meer*, *doch nimmer minder*, voor deze schuld zoude kunnen geschieden.

En thans zou deze zelfde schuld van ruim negen honderd millioenen door eenen dwangmaatregel op omstreeks zeventig millioen gulden verminderd worden! De geschiedschrijver zal zeggen: het was in de maand September 1841, dat de Koning van *Nederland* eene Wet bekrachtigde, waarbij eene wettige schuld van den Nederlandschen Staat van 900 millioen op 71 millioen werd gereduceerd.

Verhoede de Hemel, dat het tot dit uiterste kome!

SIRE! Van zulk' wreeden maatregel bestaat, — de tijden van een revolutionair bewind in *Frankrijk* daargelaten, — evenmin in de geschiedenis van *Engeland*, *Frankrijk*, *Oos-*

tenrijk, *Rusland* en *Pruissen*, als in die der Staten van den tweeden en derden rang eenig voorbeeld, ja zelfs niet in *Spanje*, dat door deszelfs kwade trouw jegens de schuldeischers van den Staat eene noodlottige beroemdheid verworven heeft.

Door de bekende plannen van gedwongene reductie van eenen TORRENO, die eene zoo algemeene verontwaardiging verwekt hebben, werden de belangen der Staatsschuldeischers minder gekwetst, dan door den maatregel, tot welken thans Uwe Koninklijke sanctie gevraagd wordt, zoude geschieden.

SIRE! Zoude het niet als eene stellige waarheid aan te nemen zijn, dat het vertrouwen tot eenen Staat met constitutionelen regeringsvorm niet zwaarder geschokt kan worden, dan door tweedragt tusschen de Staatsmagten nopens financiële onderwerpen? En zoude niet aan te nemen zijn, dat de leden der Volksvertegenwoordiging, van het gewigt dezer waarheid doordrongen, veelal minder afkeerig zijn, financiële voorstellen der Regering, die niet volkomen met hunne overtuiging strooken, te bekrachtigen, dan door eene afstemming een blijk te geven van verdeeldheid tusschen de Regering en de Kamers? Zouden deze niet te regt aarzelen, anders dan in het alleruiterste geval van het hun toestaande regt van verwerping gebruik te maken, al ware het alleen om geen voedsel te geven aan de bedoelingen der vijanden van Vorst en natie? En zoude, van dit oogpunt uitgaande, het voorstel van den Minister niet ook de meerderheid verworven hebben, al waren de aan eene klasse van Staatsschuldeischers opgedrongene voorwaarden nog veel harder, al ware bij voorb. in stede van $4\frac{3}{8}$ pCt., een maatstaf van 6 pCt. intrest tot grondslag van de Conversie aangenomen? Zouden dergelijke overwegingen niet het denkbeeld bij Uwe Majesteit hebben kunnen verwekken, dat het geenszins de waarde is der Wet, die de aanneming derzelve bij de Tweede Kamer heeft te weeg gebragt?

Ware het niet overbodig, SIRE! ook van de goedkeuring van eenige advokaten te spreken, op wier dubbelzinnig gezag enkele dagbladen, alsmede de Minister zelf, den noodlottigen maatregel hebben getracht te verdedigen? Zoude Uwe Majesteit eenige waarde kunnen hechten juist aan dit gezag, terwijl het toch eene bekende daadzaak is, dat regtsgeleerden financiële onderwerpen zelden met volkomene juistheid weten te beoordeelen en hun advies in de betrekkingen tusschen den Staat en deszelfs schuldeischers slechts met de meeste behoedzaamheid in aanmerking genomen, zoo niet geheel uitgesloten behoorde te worden?

Oneindig meer vertrouwen zou de goedkeuring van de Kamers van Koophandel van *Amsterdam* en *Rotterdam*, van Collegiën van Professoren in het Staatsregt, alsmede van aanzienlijke en geachte bankiers en kooplieden verdiend hebben. Doch het is zeer twijfelachtig, of men immer deze goedkeuring zoude hebben kunnen verwerven. Althans enkele uitstekende Staatsregtleeraars hebben zich bepaaldelijk *tegen* het ontwerp verklaard, gelijk uit de missive van den Professor THORBECKE kan blijken, waarvan de ondergeteekende zich veroorlooft, met vergunning van den schrijver, eene kopij hier bij te voegen.

Vele der ervarenste en achtbaarste handelaren zoude men kunnen noemen, die zich onbewimpeld in denzelfden geest verklaard hebben.

Ook het schoon schijnende vooruitzigt op eene eventuële besparing zal het helder oordeel van Uwe Majesteit niet misleiden. Al ware die besparing stellig in stede van twijfelachtig, dan nog zou deze eenen zoo noodlottigen stap in geenen deele kunnen regtvaardigen.

Geen land in de wereld gaat meer gebukt onder den last eener onmetelijke nationale schuld dan *Engeland*. Niet zeer moeijelijk zoude het den schranderen advokaten dier Kroon vallen om door eenig ver gezocht voorwendsel termen te vinden, dit bezwaar te verminderen en het volk van schier ondragelijke lasten te bevrijden; ook bestaat, bij den overwegenden invloed der grondbezitters in het Parlement, misschien eenige kans van goedkeuring voor voorstellen van dien aard. Doch zoude ooit een Engelsch Monarch zulken maatregel met Zijne stem willen bekrachtigen? Zoude hij niet terug beven op het denkbeeld, dat de bladzijden, die zijne regering in de geschiedenis van het land beslaan, door de vermelding van een bankroet zullen gekenmerkt worden, al ware het dan ook, dat de smaad regtens op den verantwoordelijken Minister nederkomt?

De naam der leden van het Parlement, alsmede der raadslieden van de Kroon wordt, met enkele uitzonderingen, door het onverbiddelijk geweld van den tijd verslonden. Doch den naam der Vorsten bewaart de geschiedenis. Wat vraagt een minister naar den nazaat? Kan hij eene smaad werpen op eenen stamboom, door niemand gekend? Hem is alles te doen om het tegenwoordige of de naaste toekomst. Doch anders denkt de Vorst, de Koning, de verhevene telg uit een roemrijk Vorstenhuis, welks naam sinds eene reeks van eeuwen heeft geschitterd en na duizenden van jaren nog zal schitteren.

Hoe vol verwachting staan zij daar de vijanden van het edele geslacht van Oranje, de benijders van Hollands roem en welvaart; hoe loeren zij op het oogenblik, waarop zij met boosaardige vreugde zullen kunnen uitroepen: Gij, Financiers, schrapt uit uwe tabellen en lijsten eene Nederlandsche Staatsschuld van 900 millioenen, welke door eenen dwangmaatregel der Regering is verdwenen en stelt daarvoor het willekeurig bepaalde cijfer van 70 millioenen in de plaats! Gij, geschiedschrijvers, teekent met groote letters aan de smaad van *Nederland!*

Ja, de smaad! Want duizenden, hier en elders, zullen den maatregel, waartoe men thans de sanctie vraagt van Uwe Majesteit, een bankroet noemen. Met reden heb ik dit harde woord in openbare geschriften vermeden; doch door anderen zal deszelfs toepassing met de kracht der cijfers worden gestaafd. — Elk houder van *f* 1000 Uitgestelde Schuld heeft onbetwistbaar eene vordering van volle *f* 1000 ten laste van den Nederlandschen Staat, voortgesproten uit penningen, den lande of den Voorzaten van Uwe Majesteit ter leen verstrekt. Onder de vreemde opperheerschappij konden de regten der geldschieters aan *Holland* en *Oranje* met voeten getreden worden, doch onbestaanbaar was zulke handeling, alsmede hare gevolgen, met den bloei van het Huis van Oranje. Het was dan ook eene der eerste groote Regeringsmaatregelen van Uwer Majesteit Koninklijken Vader, den benadeelden het vooruitzigt te openen, allengs in hunne heilige regten hersteld te worden, en ten gevolge van eene Wet, tot welke de billijkheid niet minder dan het wel begrepen belang van Hoogstdeszelfs Stamhuis Koning Willem I noopten, treden alle deze vorderingen vroeg of laat weder in het genot, waarvan slechts het geweld dezelve momentaneel beroofd had. Het is mitsdien niet eene tiercering, maar eene vijfdubbelde tiercering, wanneer men den schuldeischer, onder de bedreiging met de volstrekte nietigverklaring van zijnen titel, thans dwingt, *f* 68 voor de *f* 1000 aan te nemen. Door een ijdel spel met woorden en cijfers heeft men getracht te betoogen, dat hij, deze *f* 68 met rente op rente opstapelende, met der tijd ook volle *f* 1000 verkrijgen kan. Dan waar is de zekerheid, dat men ten allen tijde de rente en rente op rente tegen $2\frac{1}{16}$ pCt. rente in de zes maanden zal kunnen beleggen? Waar is ook slechts de minste waarschijnlijkheid aangeduid, dat de houder van een of eenige stukken de gelegenheid tot belegging van de weinige guldens en centen zal vinden? Zelfs de groote houder zal dit doel onmogelijk bereiken. Voor allen zal het schoone vooruitzigt verijdeld zijn, van lieverlede hunne geheele schuldvordering weder levendig te zien.

Daarom ook zullen alle pieuse gestichten, alle weldadige instellingen, die, houders zijnde van aanzienlijke partijen Uitgestelde Schuld, eene schoone toekomst te gemoet zagen, door den maatregel eenen gevoeligen schok lijden, van welken zij zich moeijelijk ooit zullen kunnen herstellen.

Daarenboven biedt, zelfs in den geest der Regering, de nieuw daar te stellen schuld geene grootere zekerheid aan, dan de oude, welke dezelve vervangt. Onder het voorwendsel, dat de, bij verscheidene Wetten aan de Uitgestelde Schuld toegekende regten *titulo gratuito* door deze verkregen waren, worden deze regten alsnu vernietigd. Zal niet later hetzelfde ten opzigte der nieuwe schuld kunnen geschieden, met beroep daarop, dat de Staat bij deze Conversie meer heeft gegeven, dan dezelve stellig te geven verpligt was? Immers, krachtens de vaste verzekering van den Minister behoort de Staat niet meer dan *twee millioenen gulden* jaarlijks voor de Uitgestelde Schuld te besteden, terwijl bij de gedwongene Conversie eene jaarlijksche betaling van *f* 2,080,000 tot grondslag is aangenomen. Zal de Staat niet met dezelfde regtsgronden, die heden worden te baat genomen, zich later van verpligtingen kunnen ontslaan, die, volgens de Regering, wederom voor een gedeelte *titulo gratuito* door de houders zijn verkregen?

Sinds eene reeks van jaren heeft hier te lande eene zekere vooringenomenheid tegen de nationale effecten bestaan. Terwijl in *Engeland*, *Frankrijk* en *Oostenrijk* geldbeleggingen in vreemde effecten tot de zeldzame uitzonderingen behooren, werden in *Nederland* vreemde effecten bij voorkeur gekocht. In den boezem der natie zelve hebben de Nederlandsche Staatsschuldbrieven de grootste tegenstanders gevonden, hetgeen den Staat dwingt, voortdurend eene hoogere rente te betalen, dan vele andere Staten van *Europa*, in welke de kapitalen veel minder overvloedig zijn dan hier te lande. Hoe zal de onderhavige maatregel dezen tegenstanders in de handen werken! Hoe zullen zij snoeven op de onkreukbare regtvaardigheid van andere Staten, bij vergelijking met het gedrag van *Nederland*, dat met eene pennestreek eene schuld van 900 millioenen op 71 millioenen vermindert!

Hoe begeerig ook zullen andere Staten, indien de drang der omstandigheden hen te eeniger tijd tot kwetsing der belangen van de Staatsschuldeischers mogt noodzaken, zich op het voorbeeld van *Nederland* beroepen! De gedwongene Conversie der Uitgestelde Schuld zal de leus zijn, onder welke voor het vervolg elke twijfelachtige of onbillijke financiële maatregel, elk onregtvaardig financiëel plan in de geheele

wereld zal worden verdedigd. En niet slechts zedelijk, maar ook materiëel zal *Nederland* het meest daaronder lijden, terwijl daar de meeste vreemde effecten geplaatst zijn.

Het vertrouwen tot den Staat, zoowel als tot den Particulier, kan niet beter onderhouden worden, dan wanneer dezelve steeds in dier voege jegens hunne schuldeischers handelen, dat ook den meest naauwgezetten geene aanleiding tot berisping wordt gegeven. Daarom ook worden de Wetten ten opzigte van de Staatsschuld in den regel, zonder eenige de minste oppositie, door de wetgevende magten aangenomen. Het zoude eenen slechten indruk te weeg brengen, wanneer, bij het stemmen der benoodigde gelden voor den intrest van de Staatsschuld, in het Engelsche Parlement of de Fransche Kamer der Gedeputeerden, ook slechts *ééne* zwarte boon in de stembus gevonden wierd. Zoo veel te meer behooren alle andere ontwerpen, ten opzigte der belangen van de Staatsschuldeischers met algemeene stemmeneenheid bekrachtigd te worden. Eene enkele afkeurende stem in den boezem der Volksvertegenwoordiging moest genoeg zijn, om van zulk ontwerp af te schrikken, vermits zij ten bewijze strekt, dat niet in allen opzigte en voor elk overtuigend aan de vereischten der billijkheid voldaan is, en hoe vele stemmen, en daaronder hoogstachtbare stemmen, hebben zich niet met kracht tegen den onderhavigen maatregel doen hooren!

Reeds heeft dezelve nadeelig op 's Rijks crediet gewerkt. De juiste zin der beurzen heeft de stoute verzekeringen der voorstanders van den maatregel, die als een onfeilbaar gevolg eene aanzienlijke verbetering in de waarde der nationale effecten voorspelden, gelogenstraft, dus een van de argumenten, waarop het meest door hen gesteund werd, doen vallen. Ook niet de kleinste rijzing in den prijs der Werkelijke Schuld heeft sedert de aanbieding van het wetsontwerp aan de Kamer plaats gehad, in weerwil der alom erkende vredelievende gezindheid van het nieuwe Engelsche bewind, in weerwil van het al meer en meer veld winnend vertrouwen op de instandhouding der goede, vriendschappelijke betrekkingen tusschen de groote Mogendheden, in weerwil van de aanzienlijke rijzing in de prijzen der Fransche, Oostenrijksche en andere effecten en in weerwil van de aanhoudende geldruimte aan de meeste beurzen, welke vele bezitters van het realiseren hunner stukken terughoudt. Zonder dezen zamenloop van gunstige omstandigheden zou de invloed van den maatregel allernoodlottigst geweest zijn. Doch welken waarborg heeft men, dat alle deze omstandigheden op den duur zullen blijven bestaan?

De tijd kan komen, dat *Nederland* weder tot nieuwe geldleeningen toevlugt moet nemen, dat het Staatsbestaan in groote mate zal afhangen van het Staatscrediet. Kan het doelmatig geacht worden, dit noodeloos in de waagschaal te stellen?

Wel is waar, niet alle Staatsschuldeischers zijn houders van effecten der Uitgestelde Schuld; doch de aanranding der regten van den eenen wordt door den anderen, die vreest, dat hem bij eene volgende gelegenheid hetzelfde lot kan treffen, met niet minder afkeer beschouwd.

Het vertrouwen der Staatsschuldeischers, alsmede van het overige publiek kan niet beter worden hersteld, dan wanneer door de Hoogste Magt in den Staat op grondwettige wijze de uitvoering van ontwerpen wordt gestuit, wier onregtvaardigheid van dag tot dag meer algemeen wordt erkend, zelfs door velen, die in den beginne gunstig daarvoor gestemd waren. Zoo zeer wint het betere gevoelen veld, dat menig één, die thans nog tot den maatregel aanspoort, welhaast zal trachten, alle verdenking van deelneming aan denzelven van zich af te weren.

In de voor vier maanden aan Uwe Majesteit aangebodene Memorie heeft de ondergeteekende zich reeds eene aanmerking veroorloofd, die hij tot zijne bittere smart op heden moet herhalen. Het is namelijk te betreuren, dat de man, die aan het hoofd der Financiën geplaatst is en wiens bedoelingen zeer zeker edel zijn, door eene verkeerde zienswijze tot eene stelling verleid wordt, die misschien den lande een gering geldelijk voordeel zoude kunnen aanbrenbrengen, doch tevens eene onuitwischbare schande op hetzelve zoude werpen.

Doch, hoe ontzettend duur gekocht, ten minste één voordeel zal bereikt zijn, wanneer het ontwerp geen beslag verkrijgt. De houders van effecten der Uitgestelde Schuld hebben zich namelijk door de plaats gehad hebbende parlementaire beraadslagingen bij de Tweede Kamer en derzelver uitkomst moeten overtuigen, dat hun lot in de handen der Regering gegeven is. Voorts hebben zij het ongegronde gezien der lang gekoesterde meening, dat de bloei der Overzeesche Bezittingen, zoo naauw verbonden met de welvaart van het Moederland, hun de dikwerf in het verschiet getoonde verbetering van hun lot zoude kunnen aanbrengen. Mogt nu te eeniger tijd eene facultatieve conversie van hunne titels tegen eenig nieuw effect worden voorgesteld, zoo zullen dezelve meer toegefelijkheid dan bij vroegere gelegenheden betoonen, en misschien is dan op den weg

der zachtheid en met algemeene toejuiching dezelfde uitkomst te bereiken, waartoe thans hatelijke dwangmiddelen zullen gebzigd worden.

Willem II, wien Nederland het herstel zijner nationale onafhankelijkheid, zijn bestaan onder de volkeren, wien alle landen, die onder den schepter van den Usurpator smachtteden, hunne vrijheid te danken hebben; Hij, die na den afval der trouwelooze Belgen aan het verzwakte Europa de kracht van zijnen veldheer- en heerscherstaf toonde, die in tien dagen een overwigt en een talent ten toon spreidde, waardig even zoo vele jaren in de geschiedenis der grootste helden te vullen, en slechts voor den vereenigden wil van Europa en in het belang van den wereldvrede, geheel vrijwillig, toegegeven heeft; die, naauwelijks eenige maanden aan het hoofd der Regering, mannen verwijderde, door velen als de onmisbare pilaren van het Staatsgebouw beschouwd, en in de reinheid van Zijnen zin de hoofden der oppositie in den Koninklijken raad geroepen heeft; Hij, op Wien, na zoo vele rampen en teleurstellingen, de hoop der natie en aller weldenkenden met overtuiging gevestigd is, — Hij zal ook niet de schaduw eener geregte blaam op Zijne Regering willen dulden en de uitvoering eener hoogstnoodlottige wet op grondwettige wijze verhinderen.

Moge Uwe Majesteit de vrijmoedige, doch ook opregte taal verontschuldigen van hem, die zich met den diepsten eerbied noemt

van

UWE MAJESTEIT

de onderdanige dienaar

LOUIS DRUCKER.

Amsterdam,
24 Sept. 1841.

Bijvoegsel E.

BRIEF van Mr. J. R. THORBECKE, Ridder der Orde van den Nederlandschen Leeuw, Hoogleeraar aan de Hooge School te *Leyden*, enz.

(Geplaatst in het *Algemeen Handelsblad* van 27 Sept. 1841, No. 3085.)

Adres: Wel Edel Heer LOUIS DRUCKER, te *Amsterdam.*

LEYDEN, 22 Sept. 1841.

«Na mijne terugkomst uit Gelderland had ik de eer, UWE. brief aan een lid der Eerste Kamer te ontvangen. Ik zeg er U vriendelijk dank voor. Ik las het stuk, gelijk dat in het *Handelsblad* van 14 Sept. l. l., met zeer groot genoegen. Uwe vertoogen, WelEdel Heer, hebben, dunkt mij, die van anderen overbodig gemaakt. Wie de kracht uwer redenen niet gevoelt, zal, vrees ik, door niemand worden overtuigd. Ik erken, de aanneming der voorgestelde conversie door de Tweede Kamer heeft niet minder, dan het ontwerp, mij bevreemd. Doch bovenal zijn de gronden, waarop men zich tot verdediging beriep, mij uit de gis gegaan. In de betrekking tusschen schuldenaar en schuldeischer zou Staatsregt kunnen te pas komen? Het is mij onmogelijk geweest, te ontdekken hoe. Ik vat, dat men het wenschelijk, dat men het in 't belang van den Staat oordeelde, ons van de uitgestelde schuld hoe eer zoo liever te verlossen. Waarom niet van de werkelijke schuld er bij? Doch het middel? Ik zal gaarne ongelijk hebben. Tot dus verre echter schijnt mij het middel, dat naar het burgerlijke regt ongeoorloofd is, eene groote dwaling, ja een groot onregt."

«Ik heb de eer, met hoogachting te zijn

«UWE. gehoorz. dienaar,

J. R. THORBECKE.

PS. UWE. kan van dezen brief elk gebruik maken, dat UWE. goed mogt dunken."

Bijvoegsel F.

BRIEF van Mr. J. R. THORBECKE, Ridder der Orde van den Nederlandschen Leeuw, Hoogleeraar aan de Hooge School te *Leyden*, enz.

(Geplaatst in het *Algemeen Handelsblad* van 8 Nov. 1841. N°. 3121.)

Aan den Heer Mr. F. A. VAN HALL, *Ridder der Orde van den Nederlandschen Leeuw, Advokaat te* Amsterdam.

Ik had de eer, Wel Edel Gestrenge Heer, eene Brochure: *de wettigheid van den maatregel omtrent de Uitgestelde Schuld gehandhaafd:* van uwentwege te ontvangen. Ik ben U. W. E. Gestrenge voor de toezending zeer verpligt. Wie kon denken, dat eene meening, in eenen brief van weinige regelen zonder betoog geuit, met een gedrukt tegenschrift zoude worden vereerd! En dat zóó lang post festum. De wettigheid, die gij wilt handhaven, staat sedert lang vast. Ik zag niet, hoe in de betrekking tusschen schuldenaar en schuldeischer Staatsregt te pas kon komen. Verschoon mijne kortzigtigheid. Ik zie het nog niet. Maar de tijd der discussie is, dunkt mij, voorbij. De eerbiedige onderwerping aan de wet sluit, mijns inziens, het oordeel niet uit. Die over de uitgestelde schuld aan te prijzen, moge niet overbodig schijnen; haar thans te beoordeelen, schijnt mij noch noodig, noch nuttig.

Vergun mij slechts eene aanmerking over twee punten, die mij persoonlijk betreffen.

Op bl. 6 sprekende van mijn schrijven aan den Heer L. DRUCKER, oordeelt U. W. E. Gestr., dat het *blijkbaar voor de drukpers* was *bestemd*. Heeft U. W. E. Gestr. dit afgeleid uit het naschrift? Ten onregte. Het had eene andere beteekenis. De Heer DRUCKER, van wien wij allen, Wel Edel Gestrenge Heer, meen ik, kunnen leeren, (1) had

(1) De Hooggeleerde Heer Professor bedoelt hier misschien de kennis der beurszaken, voor zoo verre men deze slechts door eene veeljarige ondervinding kan verkrijgen.

mij eenige weken te voren het 1ste stuk zijner staatkundig-financiële beschouwingen gezonden. Terwijl ik hem daarvoor mijnen dank betuigde, erkende ik, dat de voorgestelde maatregel mij had bevreemd. Dit werd door den Heer DRUCKER, in zijn schrijven bij toezending van een nieuw stuk, opgevat als «vertrouwelijke" uiting van mijn gevoelen. Ik had de eer niet, den Heer D. persoonlijk te kennen. Ik was nooit met hem in briefwisseling. Ik meende geenszins hem vertrouwelijk te hebben geschreven. Van daar het PS. van mijnen brief van 22 Sept. De Heer D. nam er aanleiding uit, om den brief te laten drukken. Zonder mij te vragen, deed ZEd., waartoe hij regt had. Ik heb ook in de openbaarmaking geen kwaad hoegenaamd gezien. Hetgeen ik den Heer D. schreef, mogt de gansche wereld weten.

Dit alles, Wel-Edel Gestrenge Heer, kon zeer wel onder ons blijven. Doch een ander punt dwingt mij, U in het publiek te antwoorden. Op bl. 7 geeft U. W. E. Gestr. voor reden der uitgave eener brochure, die U. W. E. Gestr. tegen mij rigt, eene reden, op bl. 9 herhaald: » dat, *wanneer de Wet, nadat die aangenomen is, in het openbaar wordt aangerand, het pligt wordt voor hem, die haar heilzaam en regtvaardig acht, haar ook in het openbaar te verdedigen.*" Hier is meer, dan onwillekeurige dwaling. Toen mijn brief werd geschreven was het voorstel door de Eerste Kamer nog niet goedgekeurd, veel min wet geworden. Op bl. 6 en 7 haalt U. W. E. Gestr. de laatste woorden van den brief aan, uit N°. 3085 van het *Handelsblad*. De dagteekening kan U dus niet zijn ontgaan. In de woorden, die U. W. E. Gestr. niet aanhaalt, wordt van de aanneming van het ontwerp, *door de Tweede Kamer*, gewaagd. Zóó ver was men toen.

Ik vat, dat er drijfveren kunnen zijn, om eene *zaak* à tout prix te verdedigen. Vooroordeel, en menig ander zelfbedrog, kan, in zulk eenen strijd, valsche middelen ter goeder trouw doen grijpen. Maar in eenen *persoonlijken* strijd wondt een valsch wapen hem, die het voert.

Ik heb de eer, met bijzondere hoogachting te zijn

U. W. Ed. Gestr. gehoorzame Dienaar,

J. R. THORBECKE.

LEYDEN,
5 November 1841.